F. JOSEPHI-ARCHANGELI

A FRACTA MAJORI

ORDINIS MINORUM OBSERVANTIUM

SACRÆ THEOLOGIÆ

SYNOPSIS

AD USUM

CLERICORUM ORDINANDORUM

IN HAC SECUNDA EDITIONE

Diligentius recognita, multisque additionibus aucta, atque illustrata, ita ut non amplius SYNOPSIS dici debeat, sed

SACRAE THEOLOGIAE

DOGMATICO=SCHOLASTICÆ

CURSUS

Plana facilique Methodo concinnatus, ad usum Scholarum, omniumque Studentium commodum

TOMUS VII.

CONTINENS

EXAMEN ORDINANDORUM.

NEAPOLI MDCCCXXXI.

Ex Typographia Jo: Rusconi

Via S. Annae Lombardorum N.° 37.

Superiorum facultate.

MONITUM.

Fidem præstamus (Præf. ad Tom. I.). *En jam septimus prodit Tomus hujus nostri* Sacrae Theologiæ Dogmatico-Scholasticæ Cursus. *In eo Clericorum Ordinandorum commodo unice, ex animo, providere cupientes, Elenchum completum exhibemus selectarum Quæstionum, et Propositionum, quæ in toto Opere continentur, quibus propriis paragraphis responsiones, correspondent, tam facili Methodo, ut non solum studentium memoria adjuvetur, sed et Clerici, dum ad Ordines promoveri debent, facili negotio, ad Examen a Sacris Canonibus præscriptum subendum, se disponant, illudque expedite, atque honeste exequantur. Ad hoc, Tractatus quoque de Censuris, et Irregularitatibus, atque de Ordinis Sacramento, dilucide exponemus, atque explicabimus, ut unusquisque sacræ Militiæ adscriptus, quæ propria sunt cujusque Ordinis, quem suscipit addiscat, ne scientiæ defectu, indignus existimetur, qui ad sacra ministeria peragenda admittatur, et a Sacerdotio arceatur. Terribilis sane Dei in Clericos imperitos lata sententia est apud Prophetam Oseam* (Cap. IV. v. 6.): Quia tu scientiam repulisti repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. *Qua de re*: Nullus, *ait Concilium Toletanum VIII.* (Can. 8.) ad Sacra veniat indoctus, nullus ignorantiae tenebris coecutiens, sed quem morum innocentia, et literarum splendor reddunt illustrem. *Et Gelasius Papa* (Cap. 1. dist 39.) *Or-*

dinarios admonet, ut in conferendis Ordinibus cauti sint, videantque quibus manus imponant, atque Sacram ordinationem ministrent: Illiteratos, *inquit*, nullus praesumat ad Clericatus Ordinem promovere, quia literis carens, Sacris non potest esse aptus officiis.

Præsens Tomus in tres Partes erit divisus; in quarum Prima exhibebimus Elenchum quarumdam selectarum Quæstionum, seu Interrogationum super his, quæ in toto Theologico Cursu pertractata sunt. In Secunda Tractatum explicabimus de Censuris, et Irregularitatibus. In Tertia integrum de Sacramento Ordinis, Socratica Methodo, exponemus Tractatum, ut nihil sic desit Clericis, quominus in examine sustinendo, omnia bene, prospereque eis succedant, ad Dei gloriam, ipsorumque decorem.

PARS I.

ELENCHUS

QUÆSTIONUM, ET PROPOSITIONUM

ex

Tomo I.

SACRÆ THEOLOGIÆ

DOGMATICO-SCHOLASTICÆ

PROLEGOMENA.

Q. Quid est Theologia secundum nomen; quid secundum propriam naturam spectata?

§. 1. R. Theologia si nominis vim etc.

Q. Quotuplex est Theologia?

§. 2. R. Quoniam vel solius rationis etc.

Q. Quotuplex est Theologia supernaturalis?

§. 3. R. Theologia supernaturalis, ratione diversi modi etc.

Q. Theologia est ne scientia?

§. 4. R. Scientia quidem, at etc.

Q. Theologia est scientia speculativa, an potius practica?

§. 5. R. Quænam scientia sit Theologia etc.

Q. Quotuplex est scientiae cujuslibet, et precipue Theologiae objectum?

§. 6. R. Quoniam Theologia est scientia, propterea etc.

Q. Theologia ratione methodi qua pertractatur, quomodo dividitur?

§. 7. R. Theologica esto in seipsa sit una etc.

Q. Utraque Theologica solet ne aliis nominibus appellari?
§. 8. R. affirmative. Et quidem.
Q. Theologia Positiva extitit ne semper?
§. 9. R. Positiva Theologica semper extitit etc.
Q. Quid dicendum de Theologia Scholastica?
§. 10. R. Theologia Scholastica etc.
Q. Theologia Positiva est ne necessaria?
§. 11. R. Positiva Theologia non est omnibus etc.
Q. Theologia Scholastica est ne necessaria?
§. 12. R. Quod attinet ad Theologiam Scholasticam etc.
Q. Quid sunt Loci Theologici?
§. 13. R. Sicuti omnis scientia, ita et Theologia suos Locos habet etc.
Q. Quot sunt Loci Theologici?
§. 14. R. Loci theologici decem etc.
Q. Quænam requiruntur in eo, qui ad Sacræ Theologiæ studium vult animum adjungere.
§. 15. R. Plura, inter.

TRACTATUS I.

De Divina Revelatione

sive

De verbo Dei scripto.

CAPUT I.

De necessitate Doctrinæ revelatæ.

Q. Quid est Revelatio; quidque Doctrina revelata?
§. 2. R. Revelatio est rei occultae etc.
Q. In quotuplici statu potest homo considerari; et quinam sunt hujusmodi status?
§. 3. R. Hominem non in eodem statu etc.

Q. Quid est status Naturae integræ?
§. 4. R. Status Naturæ integrae.
Q. Quid Status Naturae corruptae?
§. 6. R. status Naturae corrumptae etc:
Q. Quinam dicatur finis ultimus.
§. 8. R. Finis ultimus est etc.
Q. Quid Deistae, quid Naturalistae sentiunt de Doctrinae revelatae necessitate?
§. 10. R. Praeter Veteres quosdam etc:
Prop. Homini in hoc statu, ad adsequendum suum ultimum finem, necessaria est Doctrina revelata.
§. 12. R. Prob.: Homo est agens intelligens etc.
§. 13. Objic. 1. Ratio naturalis a Deo data est homini, ut eum cognosceret, et cognoscendo diligeret; ergo sola sufficit homini ut finem ultimum consequatur. Adeoque falsa propositio.
§. 14. R. dist. cons. Sufficiens fuisset pro statu naturæ integrae, quando Deus primo hominem condidit, transeat; in praesenti statu naturae lapsae nego consm. Forsan in statu etc.
§. 15. Contra. Atqui etiam in praesenti statu naturæ lapsae homini sufficit sola ratio naturalis; ergo n. r. Prob. subsm. Ratio naturalis in æternis, et immutabilibus rerum essentiis fundata est; adeoque est immutabilis et perfecta; igitur sicuti in statu naturae integræ, ita et in statu naturae corruptæ est eadem, et immutabilis; consequenter sicuti in eo statu, ita et in hoc est sola sufficiens.
§. 16. R. dist. 2. p. antis. Ratio naturalis est immutabilis et perfecta in se considerata, conc.; ut reperitur in homine lapso, n. ans., et consm.
§. 19. Objic. 2. Si homini ad suum ultimum finem consequendum necessaria esset Doctrina revelata, ea deberet esse omnibus nota; atqui non est omnibus nota; ergo non est necessaria.
§. 20. R. dist. maj.: Si etc.: omnibus nota, hoc est in omnium cordibus insita, n. maj; omnibus

a Deo revelata; conc. maj., et dist. min.: Atqui etc.; hoc est insita, conc; a Deo revelata, n. min., et consm. Ut necessaria etc.

23. Contra. Ex concessis, Doctrina revelata non est insculpta in cordibus hominum; ergo non est necessaria. Prob. consa. Omnibus est insitus ad §. beatitudinem appetitus. Cum ergo sit incredibile, quod sit insitus appetitus finis, et non sit insitus appetitus mediorum, inter quae Doctrina revelata computatur, si haec non est insita, non est necessaria.

§. 24. R. dist. cons. Sicuti appetitus finis est insitus ita et appetitus mediorum; appetitus finis, et mediorum naturalium, n. consam. Doctrina revelata etc.

CAPUT II.

De Divinæ Revelationis existentia, ejusque characteribus, sive motivis credibilitatis.

Q. Quid sunt Divinæ revelationis characteres, seu motiva credibilitatis?

§. 25. R. Characteres Divinæ revelationis etc.

Q. Quotuplicis generis sunt laudati characteres?

§. 26. R. Hujusmodi charactares alii sunt etc.

Q. Quot sunt hi characteres?

§. 27. R. Concordes Theologi non sunt etc.

Prop. I. Existit revera Divina revelatio.

§. 28. R. Prob. sola ratione. Homo sola ratione duce etc.

Q. Probare ne aliter potes laudatam propositionem?

§. 29. R. Utique. Probare possum, et probo consensione Scriptorum, omni aetate, tum integritate morum, tum eminentia scientiæ adeo insignium, ut eis fidem, saltem humanam negare, sit omnem historiam e medio tollere. Et sane etc.

§. 30. Objic: Si existeret Divina revelatio, ea certe inveniretur in Scriptura, quam dicitis Veteris et Novi Testamenti; Sed ibi non invenitur; Ergo non existit. Prob: min: Laudata Scriptura, non a Deo, sed ab hominibus fuit exarata; Ergo non invenitur in ea Divina revelatio.

§. 31. R. dist: ans. Laudata etc, ab hominibus.

Prop. II. Characteres intrinseci Divinae revelationis sunt quatuor; nempe 1. Revelatorum rationabilitas; 2. summa inter se consensio; 3. Doctrinae puritas, et 4. Prophetia eventu comprobata.

§. 43. R. Exponitur laudata Propositio. Nam primo quod lumini etc.

CAPUT III.

Expenditur utrum Deus per se, vel per alium mentiri possit.

Q. Quid est mendacium?

§. 47. R. Mendacium ex D. Augustino etc.

Q. Quid est mentiri?

§. 48. R. Mentiri nihil est aliud etc.

Q. Quænam ad mendacium requiruntur?

§. 49. R. Duo ad mendacium etc.

Q. Quotuplex potentia est in Deo distinguenda?

§. 51. R. Duplex in Deo potentia etc.

Q. Quid senserunt Manichæi de Dei veracitate, quid Priscillianistae; quid denique nonnulli ex Theologis Catholicis.

§. 52. R. Qui Deum mentiri posse non solum etc.

PROPOSITIO I.

Mendacium est intrinsece malum, et Deo abominabile.

§. 53. Prob. In Exodo etc:
Prob. II. Impossibile est, Deum potentia sive ordinaria, sive absoluta per se mentiri.
§. 55. R. Prob. Deus est Ens infinite, et undequaque perfectum.
Prob. III. Impossibile est omnino, Deum per alios mentiri.
§. 57. R. Demonstratur: Si Deus per alium posset mentiri etc.
§. 64. Objic. contra I. P. Deus saepe in Scripturis mentitus est; ergo et mentiri potest: ab actu enim ad potentiam valet consequentia.
§. 65. R. dist. ans. Et aliunde quae in Scripturis mendacia videntur sunt apparenter tantum mendacia, aut mysteria, conc.; sunt mendacia proprie dicta, nego ans, et consm. Multa quidem etc.
§. 66. Contra. Atqui in Scripturis apparet, Deum revera mentitum fuisse; Ergo n. r. Prob. subsm: Et ut res clarius pateat, audiatur Deus ipse apud Ezechielem, qui sic loquitur: *Propheta cum erraverit, et locutus fuerit verbum; ego Dominus decepi Prophetam illum;* Ergo etc.
§. 67. R. dist. sensum auct.: *Ego Dominus* decepi absolute revelando ei falsum, eique mentiendo, nego; decepi, hoc est non obstavi quominus deciperetur, et permisi eum decipi, conc., et n. consm. Annuntiare infallibili eventu etc.

CAPUT IV.

De veris miraculis, et num fieri possint in confirmationem falsæ Doctrinæ.

Q. Quid est miraculum juxta Joannem Lockium, Samuelem Clarckium, et Abbatem de Houtteville?

§. 70. R. Miraculum juxta Joannem Lockium etc.

Q. Quae intelliguntur nomine Legum generalium ordinis naturæ?

§. 71. R. Nomine legum generalium etc.

Q. Leges naturae subsunt ne Dei imperio?

§. 72. R. Leges naturæ Dei nutui, atque imperio subsunt etc.

Prop. I. Miraculum est opus sensibile, et mirabile superans vires, et ordinem totius naturae creatæ.

§. 73. R. Demonstratur hac ratione. Si miraculum vires aut ordinem naturae etc.

Q. Quaenam ad verum miraculum requiruntur.

§. 74. Ad verum miraculum etc:

Prop. II. Verum miraculum est possibile?

§. 77. R. *Demon*: Miraculum est opus etc:

PROP III. Innumera, et cujuslibet generis vera miracula patrata sunt.

§. 78. *Demon*. Nam ex authenticis etc.

Prop. IV. Vera Miracula in confirmationem falsae doctrinæ fieri nequeunt.

§. 79. Prob. ratione. Falsa doctrina ea est etc:

§. 82. Objic: c. 1. p. 1 v. 3. Si miraculum esset opus vires, et ordinem superans totius naturae creatae, numquam dignosceremus quodnam sit verum miraculum; Ergo etc. Prob. ans. Ut dignoscere possemus aliquod opus esse verum miraculum, deberent nobis innotescere ordo, et leges, et vires omnes naturæ creatae; atqui haec nobis nota non sunt; Ergo si miraculum esset etc.

§. 83. R. Ad dignoscendum verum miraculum etc.

§. 84. Contra. Atqui ex iis, quae ordinem naturæ excedere dignoscuntur, nequit verum miraculum definiri; Ergo n. r. Prob. subsm. Virgas solo nutu in serpentes mutare, aquam in sanguinem statim convertere, ingentem ranarum multitudinem in instanti producere, certe naturae vires, quantum notum est, excedunt; Sed hæc miracula non sunt, cum a Magis etiam Pharaonis perpetrata esse legantur; Ergo etc.

§. 85. R. conc. maj, dist. min.: Sed hæc uti a Moyse etc.

§. 86. Objic. c. II. Prop. Probati Historici referunt, ab infidelibus, et ab Hæreticis non pauca facta fuisse prodigia, et miracula; Atqui illorum falsa est Doctrina; Ergo etc.

§. 87. R. Quæ ab Historicis referuntur etc.

§ 88. Contra. Atqui vera miracula ab Infidelibus patrata sunt; Ergo n. r. Prob. subsm. Caeco visum restituere, mortuos suscitare, certo inter miracula primi ordinis numeratur; Atqui narratur caecum fuisse ab AEsculapio curatum, puellam mortuam ab Apollonio Tyanaeo resuscitatam, et Samuelem Prophetam a Pythonissa a mortuis revocatum; Ergo etc.

§. 89. R. admissa maj., 1. min. cum consa.

§. 92. Dices. Si ope Daemonis quandoque adeo mira fiunt, ut si fieri potest, in errorem ipsi electi inducantur, quomodo vera miracula a falsis discerni possunt, ne decipiamur?

§. 93. R. Plures veri miraculi notas etc.

CAPUT V.

De variis Religionibus, et an in sola Christi Religione motiva credibilitatis reperiantur.

Q. Quot sunt Religiones, quae hodie in Mundo existunt?

§. 95. R. Quatuor sunt etc.

Q. Religiones praedictæ conveniunt, an pugnant inter se?

§. 96. Hæ quatuor Religiones pugnant etc.

Prop. I. In Pagana Religione motiva credibilitatis non reperiuntur.

§. 98. Prob. ratione. Et primo etc.

Prop. II. Religio Judaica, qualis modo est, motivis credibiltatis destituitur.

§. 99. Prob. ratione. Religio Judaica etc.

Prop. III. Religio Mahumetana motiva credibilitatis non habet.

§. 100. Prob. ratione. Primo quidem etc.

Prop. IV In Religione Christiana motiva credibilitatis reperiuntur.

§. 101. Prob. ratione. Et primo etc.

Prop. V Inter omnes Religionis Christianæ societates, sola Romana Catholica characteribus revelationis gaudet.

§. 102. Prob. ratione. Nam in sola etc.

§. 103. Dices contra IV. et V. Prop: Inter characteres Divinæ revelationis maxime eminet Sacrarum Scipturarum unitas, et conformitas; Atqui hæc in Religione Christiana non invenitur; Ergo etc: Prob: min. Quicumque voluerit legere Libros, in quibus divinam revelationem contineri dicunt Catholici, inveniet contradictiones, et antilogias non paucas; Scriptoresque illarum sibi invicem repugnare: veluti ex gr: (Sap. I. v. 3.): Deus *mortem non fecit*: cum alibi (Iob 18. v. 12.)

dictum fuerat: *Primogenita mors.* Summa namque contradictio est, Deum non fecisse mortam, et fecisse mortem primogenitam. Ergo etc.

§. 104. R. dist: antec. Quicumque etc.

CAPUT VI.

De Divina revelatione litteris consignata, et de Libris, quibus eam contineri credimus.

Q. Quid Athei, et Gentiles, quidve Deistæ, et Judaei de Divinae revelationis existentia autumarunt?

§. 115. Divinam Revelationem non extare etc.

Prop. I. Divina revelatio literis consignata est.

§. 116. Prob. ratione. Divinam etc.

Prop. II. Diviua revelatio in Libris tam Veteris, quam Novi Testamenti continetur.

§. 117. Prob. ratione. Divina revelatio etc.

§. 118. Objic: Plura in Veteris, et Novi Testamenti libris leguntur, quæ rectae rationi adversantur; plurima Deo indigna; et sanctitati ac puritati opposita non pauca. Sic ex. gr. dicitur in Genesi, Deum fecisse duo luminaria magna, Solem nempe, et Lunam; cum tamen hæc sit omnium Planetarum minimus.

II. Quod pœnituit Deum fecisse hominem in terra; tactumque eum fuisse dolore cordis intrisecus:

III. Deum descendisse ut videret Civitatem Babelicam, et turrim, quam ædificabant filii Adam, quasi de Cælo aspicere non posset, aut ei aliquid novi accidisset.

IV. In Deuteronomio legitur, Israelitas fœnerare posse alieno; quod quam sit turpe, nemo non videt.

V. Tandem in Novo Testamento dicitur Jesum finxisse se non agnoscere suam matrem; et in Nuptiis Canæ Galileæ exprobasse ei, properea quod dixerat, *vinum non habent*; Ergo etc.

§. 119. R. Ad singula. Et ad primum etc.
Q. Quinam sunt libri Canonici, et Deutero-Canonici Sacræ Scripturae?
§. 121. R. Libri Canonici etc.
Q. Quot sunt Canones Sacrorum librorum?
§. 121. R. sunt tres etc.

CAPUT VII.

De genuitate Pentateuchi, aliorumque Librorum tum Veteris, cum Novi Testamenti; de illorum integritate, atque inspiratione; deque lingua qua scripti fuerunt, et variis Scripturæ Versionibus.

Q. Quid venit nomine Pentateuchi?
§. 122. R. Pentateuchi etc.
Q. Quinam liber dicitur genuinus?
§. 124. R. Liber genuinus dicitur.
Q. Quinam dicitur Liber spurius?
§. 125. R. Libro genuino spurius etc.
Q. Quid requiritur ut Liber genuinus dictur?
§. 126. R. Ut liber genuinus, vel etc.
Q. Quinam dixerunt Pentateuchum non esse genuinum Moysis foetum?
§. 127. R. Pentateuchum non esse genuinum etc.
Prop. Pentateuchus omnium librorum antiquissimus, genuinus est Moysis foetus?
§. 128. Prob. ex Scripturis. In Veteris etc.
§. 130 Objic. Pentateuchus non est genuinus Moysis foetus, si in eo Moyses personam quamdam tertiam ab ea, quæ scribit, distinctam repraesentat; Atqui res ita se habet; Ergo etc.
§. 131. R. neg. maj.: Novum non est etc.
§. 132. Contra. Atqui revera Moyses in Pentateucho personam distinctam ab ea quæ scribit repraesentat, ergo n. r. Prob. min. subsm.: Numerorum XII. v. 3. laudatur Moyses tamquam vir mitissimus su-

per omnes homines, qui morabantur in terra; et v. 7. a Domino scribitur laudatus, ut in domo sua fidelissimus; et qui propterea ore ad os loquebantur ei; Atqui si qui scibit fuisset Moyses, et non aliena persona, non se laudasset; ergo revera etc.

§. 133. R. conc. maj., dist. min.

§. 134. Contra. Atqui auctor Pentateuchi, absolute alius est a Moyse; Ergo n. r. Prob. min. subs.: Ille auctor qui scribit mortem, et sepulturam alicujus, certe non est idem ac ille, cujus mors describitur, et sepultura; hoc namque est impossibile; Atqui auctor Pentateuchi mortem Moysis, ejusque sepulturam describit; ergo Auctor etc.

§. 135. R. Duae sunt hujus etc.

CAPUT VIII.

De aliorum librorum tum Veteris cum Novi Testamenti genuitate, veracitate, atque divinitate.

Q. Quotuplex Sacrorum Librorum genuitas statui potest?

§. 142. R. Quod hic ad Librorum Sanctorum etc.

Q. Quid est Historia verax.

§. 143. R. Verax Historia illa vocatur etc.

Q. Quodnam est indicium veracis Historiae?

§. 144. R. Indicium itaque etc.

Q. Quinam negarunt Librorum sive Veteris, sive Novi Testamenti genuitatem?

§. 246. R. Catholici omnes firmiter etc.

Prop. Reliqui omnes Libri tam Veteris, quam Novi Testamenti in Canonem Sacrarum Scripturarum ab Ecclesia Catholica relati, sunt genuini, veraces atque divini.

§. 147 Prob: 1. quoad Libros Proto-Canonicos etc.

Q. Ostende nunc quoad Libros Protocanonicos Novi Testamenti?

§. 148. R. Ostendo quoad Proto-canonicos etc.
Q. Paucis ostende modo assertum quoad Libros Deutero-Canonicos sive Veteris, sive Novi Testamenti.
§. 149. R. Ostendo tandem quoad Libros etc.

CAPUT IX.

De Sacrorum Librorum sive Veteris, sive Novi Testamenti integritate.

Q. Quaenam sint Auctorum sententiae circa Librorum Veteris, et Novi Testamenti integritatem?
§. 164. R. Sacros Libros integros etc.
Q. Quotupliciter Sacrorum Librorum integritas spectari potest?
§. 165. R. Sacrorum Librorum integritas etc.
Prop. I. Sacri Veteris Testamenti Libri, hæbraico idiomate conscripti, quoad substantiam, ad Christi usque tempora, integri, incorruptique persstiterunt.
§. 167. *Prob.*: Veteris Testamenti Libri etc.
Prop. II. Veteris hujusmodi Testamenti Libri, nec etiam post Christi mortem, et Apostolorum tempora corrupti fuerunt.
§. 168. *Prob*: Etenim ultra supra etc.
Prop. III. Hebraicum Veteris Testamenti textum non est omnino integrum quoad accidentia.
§. 169. *Prob*: Nam vel temporum injuria etc.
Prop. IV. Novum Testamentum græce editum non est undequaque integrum.
§. 170. *Prob*: Etenim multa in illo.
Q. Hujus integritatis defectus obstat ne Fidei?
§. 171. R. Esto namque dictum sit etc.

CAPUT X.

De Sacrorum Librorum sive Veteris sive Novi Testamenti inspiratione?

Q. Quid est inspiratio?

§. 173. R. Inspiratio hic est etc:

Q. Quid sentiunt Auctores de Sacrorum Librorum inspiratione?

§. 176. R. Sunt, qui Sacris Scriptoribus etc:

Prob. Res omnes et sententiae, quae in Sacris Libris continentur, a Scriptoribus, Deo inspirante, conscriptae fuere.

§. 177. R. Prob. Concl: multiplici argumentorum etc.

§. 181. Dices. Sacri Scriptores, quoad omnes res, et sententias, in Scripturis Sanctis contentas, divinitus inspirati non fuerunt, si ipsi in omnibus, divina non indigebant inspiratione; Atqui res ita se se habet; Ergo etc: Prob: min: Sacri Scriptores multa propriis viderunt oculis, alia non pauca vel traditione certa sciverunt, vel a testibus Fide dignis acceperunt; Atqui in istis divina inspiratione non indiguerunt; Igitur etc.

§. 182. R. conc: maj: dist: min. Divina inspiratione non indiguerunt ad res illas cognoscendas etc.

Q. Sacra Scriptura est ne divinae, atque infallibilis auctoritatis?

§. 193. R. Adfirmative. Etenim etc.

Q. Sacra Tridentina Synodus jure ne Libros Deutero-Canonicos in Canonem Sacrarum Scripturarum retulit?

§. 194. R. Adfirm.: Nam laudati Libri etc.

Q. Qua lingua scripti fuerunt Sacri Libri tum Veteris, cum Novi Testamenti?

§. 195. R. Libri Veteris Testamenti etc.

Q. Quot fuerunt Sacrorum Bibliorum Versiones.

§. 196. R. Multae ab auctoribus etc.

Q. Quare Hebraici textus graeca Versio vocatur 70. Interpretum?
§. 197. R. Ita vocatur quia etc.
Q. Quantæ auctoritatis est Septuaginta Interpretum Versio?
§. 198. R. Olim fuit Divinae etc.
Q. Qua ratione Latina Vulgata versio a Tridentina Synodo declarata est authentica?
§. 199. R. Verbis ejusdem Concilii.
Q. Quænam sunt vernaculae Bibliorum Versiones?
§. 200. R. Vernaculæ Bibliorum etc.
Q. Jure ne Romana Catholica Ecclesia promiscuam in linguis vulgaribus Sacræ Scripturae lectionem interdixit?
§. 201. R. Jure Romana etc.

CAPUT XI.

De Sacrarum Scripturarum claritate, et obscuritate; deque variis ipsarum sensibus.

Q. Quid est Sacra Scriptura.
§. 202 R. Sacra Scriptura etc:
Q. Quid Lutherus, quid Brentius, aliique Novatores sentiunt de Scripturarum claritate?
§. 204. R. Lutherus, Brentius, aliique etc.
Prob. Sacra Scriptura non est adeo clara, et perspicua, ut sola ad omnia dogmata definienda sufficiat.
§. 206. Prob.: Argumentis ex Scriptura ipsa petitis.
§. 207. Objic: Ex Scripturis. Deuteronomii Cap. 30. legitur: *Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est . . . sed juxta te est sermo valde, in ore, et corde tuo, ut facias illum;* Ergo etc.
§. 208. R. Laudatum Scripturæ etc.
§. 209. Contra. Atqui non ea solum, quæ in Deca-

logo continentur, sed omnia quae in tota Scriptura habentur clara sunt, et facilia intellectu; Ergo n. r. Prob. subsm. Sacra Scriptura non raro dicitur *lumen*, *lucerna lucens*, juxta illud Davidis: *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos*; et alibi: *lucerna pedibus meis verbum tuum;* Atqui lumen, lucerna lucens clara sunt; Ergo non solum etc.

§. 210. R. Luminis, Lucernae, ac lucis etc.

§. 211. Contra. Atqui Scriptura ideo comparatur lucernæ, quia clara est, et interpretatione non indiget; ergo n. r. Prob. subsm. Si aliqua res obscura foret in Sacra Scriptura, ea certe esset Prophetia, vel propheticus sermo; Atqui propheticus sermo dicitur *lucerna lucens*, juxta illud S. Petri: *Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes, tamquam lucernæ lucenti in caliginoso loco*; Ergo etc.

§. 212. R. Laudato in loco nihil etc.

Q. Quotuplex est Sacrae Scripturae sensus?

§. 219. R. Duplex principaliter est etc.

Q. Quotuplex est sensus litteralis Sacrae Scripturæ?

§. 220. R. Duplex est, *proprius* etc.

Q. Quotuplex est sensus Mysticus Sacræ Scripturae?

§. 221. R. Triplex est; *Allegoricus* etc.

Q. Praeter modo laudatos, datur ne alius Scripturae sensus?

§. 224. R. affirm: Nam datur sensus etc.

Q. Ad quem spectat tradere verum, atque germanum Sacræ Scripturæ sensum?

§. 225. R. 1. Hæretici qui volunt etc.

TRACTATUS II.

De Traditionibus, sive de Verbo Dei tradito.

CAPUT I.

De Natura, et divisione Traditionis.

Q. Quid est Traditio?
§. 230. R. Traditio late sumpta etc.
Q. Quotuplicis generis sunt Traditiones?
§. 231. R. Multiplicis sunt generis etc.
Q. Quaenam Traditiones fidem faciunt indubiam?
§. 232. (a *versu* 4.) Traditiones Divinae etc.
Q. Quid Hæretici, quid Catholici sentiunt de Traditionibus?
§. 233. R. Lutherus, Calvinus etc.
Prob. I. Divinas Traditiones in statu Legis naturæ extasse nulli dubium est.
§. 235. *Prob*: Cum namque homini ad etc.
Prop. II. In statu Legis Scriptae fuerunt Divinae Traditiones.
§. 236. *Prob*: In Lege scripta etc:
Prop. III. Divinæ Traditiones extiterunt in ipsa Lege Evangelica, in primordio suæ promulgationis.
§. 237. *Prob*: Nam per plures Annos etc.
Prop. IV. Praeter Sacram Scripturam admittendae sunt Divinae Traditiones, tamquam altera Fidei nostrae regula.
§. 239. Prob. (*Scripturis*, *Patribus*, *et ratione*) Apostolus ad Corinthios etc.
Q. Proba secundam partem.
§. 242. R. Probo 2. p.: Traditiones Divinæ etc.
§. 244. Objic. Traditio est Verbum Sacrae Scripturæ adjunctum; atqui divino praecepto tenemur, nihil addere verbo Dei scripto, juxta illud Deuteronomii: *Non addetis ad verbum, quod vobis lo-*

quor. Ergo praeter etc. non est admittenda Traditio.

§. 245. R. dist. maj. : Traditio etc.

246. Contra. Atqui nulla prorsus additio verbo Dei scripto fieri potest; ergo n. r. Prob. min. subsa : res ita se habet, si omnia quae ad Fidem, et mores; adeoque ad aeternam felicitatem consequendam sufficiunt, in Scripturis continentur; Atqui revera ad id sufficiunt, quae in Scripturis continentur, dicente Joanne: *Multa Dominum Christum dixisse, et fecisse, quae scripta non sunt; electa autem sunt*, ait S. Augustinus, *quæ scriberentur, quae saluti credentium sufficere videbantur;* Ergo etc.

§. 247. R. dist. min : Atqui revera etc.

§. 248. Contra. Atqui sola Scriptura, sine ulla Traditione, sufficit ad ea quae Fidei, et morum sunt hominibus manifestanda; Ergo n. r. Prob. subsm: Apostolus ad Timotheum scribens, ait: *Omnis Scriptura Divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia; ut perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus;* Ergo sola Scriptura etc.

§. 249. R. Laudato testimonio etc.

CAPUT II.

De certis Regulis, quibus Divina Traditio ab humana secernitur.

Prop. Dantur certae Regulae, quibus Divina Traditio ab humana secernitar.

§. 258. Prob. : Multae a Theologis etc.

CAPUT III.

De Jejunio Quadragesimali, sive antepascali; et an Apostolica ordinatione institutum, atque præceptum esse, ex Traditione, invicte demonstretur:

Q. Quid est jejunium Quadragesimale?
§. 259. Jejunium Quadragesimale etc.
Q. Hoc jejunium in Scripturis praescriptum est ne, an non?
§. 260. R. Hoc Quadragesimale jejunium etc.
Prop. Jejunium Quadragesimale ex Apostolica Ordinatione institutum, atque praeceptum esse, ex Traditione invicte demonstratur.
§. 261. Prob.: Quod universa tenet etc.
Q. Quaenam sunt Dogmata ex Traditione accepta?
§. 262. R. Multa ex Traditione etc:

TRACTATUS III.

De vera Christi Ecclesia.

CAPUT I.

De Nomine, ac vera definitione Ecclesiae.

Q. Quid est Ecclesia secundum nomen?
§. 264. R. Ecclesia secundum nomen etc.
Q. Quotuplex est Ecclesia generaliter accepta?
§. 266. R. Ecclesia prout hic generaliter etc.
Q. Quotupliciter sumi potest Ecclesia formalis?
§. 267. R. Ecclesia formalis dupliciter etc.
Q. Quomodo Ecclesia considerari potest?
§. 268. R. Ecclesia prout hic accipitur etc.
Q. Quid Haeretici, quidve Catholici sentiunt de vera notione Ecclesiae?

§. 269. R. Haeretici cum Catholicis etc.
Q. Quomodo definitur Ecclesia?
§. 270. R. Ecclesia est coetus hominum etc.

CAPUT II.

De variis Ecclesiae notis.

Q. Quid sunt notae verae Ecclesiae?
§. 771. R Notae verae Ecclesiae etc.
Q. Quasnam, et quot verae Ecclesiae notas admittunt Haeretici, quasnam, et quot Catholici?
§. 273. R. Etiam Haeretici nobiscum etc. et 274.
PROP. I. Neque Verbi Dei sincera praedicatio, neque Sacramentorum legitima administratio sunt verae Ecclesiae notae.
§. 275. Prob: Ecclesiae notae tales etc.
PROP. II. Notae verae Christi Ecclesiae quatuor sunt; 1. Unitas; 2. Sanctitas; 3. Catholicitas; et 4. Apostolicitas.
§. 288. Ita in Symbolo etc. §. 290. et seq.
PROP. III. Sola Romana Ecclesia, quae vulgo Ecclesia Catholicorum dicitur, una est.
§. 293. Prob. Unitas Ecclesiae etc.
PROP. IV. Sola Societas Romano -- Catholica Sancta est.
§. 309. Prob.: Vera Christi Ecclesia et §. seq:
PROP. V. Soli Romanae Ecclesiae nomen Catholicae competit.
§. 326. Prob.: Nam primo etc.
PROP. VI. Sola Romana Ecclesia est Apostolica.
§. 338. Prob.: Illa sola Ecclesia etc.
CONCLUSIO. Sola Romana Catholica societas est vera Christi Ecclesia.
§. 342. Prob.: Ea sola societas etc.
Q. Extra Ecclesiam Romanam potest ne quis salutem aeternam consequi?
§. *Coroll.* R. Cum sola Romana Ecclesia etc.

CAPUT III.

De veræ Ecclesiæ proprietatibus.

Q. Quot sunt peculiares verae Ecclesiæ proprietates?
§. 343. R. Tres potissimum etc.
Q. Quid de proprietatibus Ecclesiae sentiunt Heterodoxi?
§. 344. R. Omnes illi Haeretici etc.
PROP. I. Vera Christi Ecclesia fuit semper, et est absolute visibilis.
§. 345. Prob.: Ex figuris Veteris Testamenti.
Q. Potes ne aliter thesim probare?
§. 346. R. Maxime. Ex Novo Testamento etc.
§. 349. Objic. Quod obligamur credere, visibile non esc; Fides namque est *argumentum non apparentium*; Sed obligamur Ecclesiam credere, ex Symbolo Constantinopolitano: *Credo Sanctam Ecclesiam*; Ergo Ecclesia non est visibilis.
§. 350. R. conc. maj.: dist. min. etc.
§. 351. Contra. Atqui Ecclesia, etiam in primo sensu inspecta, est Fidei objectum, adeoque invisibilis; Ergo n. r. Prob. subsm. Ecclesia eo in sensu inspecta est Corpus Christi mysticum; Atqui Corpus Christi mysticum est invisibile; Ergo etc.
§. 352. R. Duplici sensu Ecclesia etc.
§. 353. Contra. Atqui Ecclesia, ut est Corpus mysticum Christi, est invisibilis; Ergo n. r. Prob. subsm. Apostolus ad Hebraeos scribens de Ecclesia, inquit. *Non accessistis ad tractabilem montem etc.* Ergo si Ecclesia non est tractabilis; certe non est visibilis.
§. 354. R. dist. ans. Et laudato etc.
PROP. II. Vera Christi Ecclesia usque ad finem Mundi numquam erit defectura, etiam quoad partem visibilem.
§. 361. Prob.: In Sacris Scripturis etc.

Q. Habes ne alias rationes pro confirmatione expositæ Propositionis?

§. 363. R. Maxime. Et primo Ecclesia dicitur ab Apostolo etc.

§. 364. Objic. 1. Ecclesia semper defecit in omni statu; Ergo et in statu Legis Evangelicae defectura erit. Prob. maj. Ecclesia defecit in statu innocentiæ ob Adæ peccatum; In statu Legis naturæ, quia paucissimi tunc justi inventi sunt; in statu Legis scriptae, cum tempore Eliæ tam generalis discessio a cultu veri Dei facta fuerit, ut ipse conquestus sit, dicens: *derelictus sum ego solus;* Ergo etc.: adeoque etc.

§. 365. R. Esto totum hoc concederetur.

§. 366. Objic. 2. Tempore passionis, et mortis Christi Apostoli fidem amiserunt, ne quidem excepto Petro, pro quo Christus rogaverat, ut fides ejus non deficeret; sed Apostoli, tunc temporis Ecclesiam constituebant; Ergo Ecclesia defecit.

§. 367. R. Apostoli scandalum etc.

§. 368. Contra. Atqui Apostoli tempore passionis, et mortis Christi fidem internam, et externam omnes amiserunt. Ergo n. r. Prob. min. subs. Si ita non fuisset, Christus eorum incredulitatem, atque duritiam cordis non exprobasset; Atqui Christus post resurrectionem suam eis simul congregatis apparens, *exprobravit incredulitatem eorum, et duritiam cordis, quia iis, qui viderant eum resurrexisse non crediderunt;* Ergo etc.

§. 369. R. Christus Apostolorum etc.

Prop. III. Vera Christi Ecclesia in iis, quae Fidei, et morum sunt definiendis infallibilis est.

§. 376. Prob.: ex Scripturis etc.

Q. Habes ne aliud argumentum ad probandam propositam thesim?

§. 377. R. Maxime. Christus Ecclesiæ etc.

Q. Potes ne alia ratione, quae hucusque dixisti confirmare?
§. 378. R. Maxime. Ecclesia Christi etc:
Prop. IV. Ecclesia Christi sumpta pro coetu Pastorum est legitimus, atque infallibilis Controversiarum Fidei Judex.
§. 379. Prob: ex Veteri Testamenti.
Q. Proba Idipsum ex Testamento Novo.
§. 380. Probo ex Novo Testamento etc.

CAPUT IV.

De veræ Ecclesiæ membris.

Q. Quid de Ecclesiae membris sentiunt Haeretici?
§. 395. R. Cum Ecclesia Catholica.
Prop. I. Publici Hæretici non sunt membra Ecclesiae.
§. 409. Prob.: Illi non sunt etc.
§. 413. Objic: Communis SS.* PP. sententia est, publicos Haereticos in Ecclesia esse; igitur ita est sentiendum. Prob: ant: Hieronymus in dialogo adversus Luciferanos, Cyprianus Epist. 51. et Augustinus lib: IV. contra Donatistas Cap: 12. exponentes illud Apostoli (II. ad Timot: 2.), ubi comparat Ecclesiam magnae domui, in qua sunt vasa aurea, et argentea, lignea, et fictilia, intelligunt Justos, peccatores, et Haereticos; Ergo etc.
§. 414. R. ad argumentum, explicando etc.
Prop. II. Haeretici occulti sunt membra Ecclesiae, quoad corpus spectatae.
§. 425. Prob.: Haeretici occulti etc.
Prop. III. Schismatici non sunt membra Ecclesiae.
§. 426. Prob.: Vera Christi Ecclesia etc.
Prop. IV. Excommunicati non sunt membra Ecclesiae.
§. 450. Prob.: ex Scriptura.
Q. Potes ne Patrum auctoritate eamdem thesim comprobare?

§. 491. R. Maxime. Nam semper ac etc.

Q. Habes ne aliquam rationem pro ea?

§. 452. R. adfirm. : Nam illi non etc.

§. 462. Dices. Excommunicatio est poena medicinalis; Atqui poena medicinalis non esset, imo venenum lethale, si fidelis ab Ecclesia penitus ejiceretur; Ergo etc.

§. 363. R. conc. maj. dist. min. etc.

Prop. V. Catechumeni actu non sunt membra Ecclesiae.

§. 464. Prob. : Catechumeni sunt illi etc.

Prop. VI. Non solum praedestinati, sed et reprobi sunt membra Ecclesiae.

§. 465. Prob.: ex Scripturis etc.

Q. Vales ne hanc eamdem propositionem rationibus demonstrare?

§. 466. R. Maxime. Nam multi sunt etc.

§. 467. Objic: Ecclesia saepius vocatur corpus Christi mysticum; debet ergo assimilari corpori illius physico; Atqui corpus Christi physicum est undequaque sanctum, et gloriosum, nullam habens sive maculam, sive immunditiam; Ergo et Ecclesia; Adeoque etc.

Prop. VII. Non solum justi, sed et peccatores sive publici, sive, occulti sunt membra Ecclesiae, secundum corpus inspectae.

§. 479. Prob. : Ecclesia Catholica etc.

Q. Afferas velim alias rationes pro hujus propositionis confirmatione.

§. 480. R. En : illi vere sunt etc.

Q. Sunt ne Patres pro eadem propositione?

§. 481. Adfirm. : Pro quibus unus Augustinus etc.

§. 488. Dices. Ecclesia est Sancta; Ergo Sancta sint ejus membra oportet; Adeoque etc.

§. 489. R. Ecclesia dicitur Sancta etc.

§. 490 Contra. Atqui si Ecclesia est Sancta, omnia ejus membra debent esse sancta; Ergo n. r. Prob. subsm. Quicumque sunt membra Ecclesiae, sunt

filii Dei; quotquot namque, ait Joannes, *receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri;* Atqui peccatores sunt filii diaboli, et ejus membra juxta illud Domini: *Vos ex Patre diabolo estis;* Ergo etc.

§. 491. R. dist. maj.: Quicumque etc.

CAPUT V.

De distinctione membrorum Ecclesiæ.

Q. Est ne aliqua distinctio inter membra Ecclesiae?

§. 494. R. Inter membra Ecclesiæ etc.

Q. Quid circa distinctionem inter Ecclesiae membra sentiunt Heterodoxi?

§. 495. R. Isti namque nullam etc.

Prop. I. Presbyteri in vera Christi Ecclesia jure Divino a Laicis secernuntur.

§. 496. Prob.: Illi jure Divino etc.

Prop. II. Episcopi jure Divino sunt Presbyteris superiores.

§. 509. Prob.: ex Scripturis etc.

Q. Proba eamdem propositionem ex Concilio Tridentino?

§. 510. Ex Concilio Tridentino, in quo ita legitur etc.

§. 511. Objic: S. Petrus (Ep. c. v.) Episcopos facit Presbyteris æquales: Scribit enim: *Seniores, qui in vobis sunt obsecro consenior: . . . . Pascite qui in vobis est gregem Dei;* Ergo falsa propositio.

§. 512. R. dist. antec.; et seniorum nomine.

Prob. III. Supremis Ecclesiae pastoribus concessum ne est a Deo jus praecipiendi et ferendi Leges Obligantes in conscientia.

§. 527. R. Prob. Nam ipsis etc.

ELENCHUS
QUÆSTIONUM ET PROPOSITIONUM
EX
TOMO II.

TRACTATUS I.

De Romano Pontifice, Conciliis; ac reliquis Theologicis Locis.

Q. Christus reliquit ne in terris visibile Caput suae Ecclesiae?

§. 1. Completo Redemptionis etc.

CAPUT I.

De S. Petri primatu in universam Ecclesiam.

Q. Quid et Quotuplex est primatus?

§. 2. R. Primatus, hic, nihil aliud est etc:

Prop. S. Petrus a Christo Domino constitutus fuit totius Ecclesiae Caput, ita ut in ea Primatum auctoritatis, et jurisdictionis habuerit.

§. 8. Prob.: ex Scripturis etc.

Q. Quid dicunt Patres de hoc Primatu?

§. 9. R. Illud S. Petro concedunt. Nam Origenes ait etc.

§. 10. Objic: Ideo asseritur, Petrum a Christo fuisse caput totius Ecclesiae constitutum, quia Christus dixit ei: *Tu es Petrus, et super hanc petram etc.* Atqui hoc nullius est roboris. Ergo falsa propositio. Prob. min.: Aliquid roboris ad ostendendum Petri Primatum haberet, quod laudato loco dici-

tur, si per petram, super quam Christus despondit se aedificaturum Ecclesiam, intelligeretur persona Petri; Atqui per petram SS. Patres non intelligunt Petri personam, sed vel fideles omnes ut vult Origenes, vel omnes Apostolos, aut Jesum Christum, uti Augustinus; vel tandem ipsam fidei confessionem a S. Petro emissam, uti Hilarius, Ambrosius, et Epiphanius; Ergo etc.

§. 11. R. conc. maj., dist. min etc.

§. 12. Contra. Atqui per petram, laudato in loco, nec Petrum intelligunt Patres, nec intelligere possunt; Ergo n. r. Prob. subsm. Christus in Scripturis ille est qui dicitur petra, juxta illud Apostoli: *Petra autem erat Christus*; Ergo per petram etc., alias injuriam Christo facerent; quod esse nequit.

§. 13. R. dist. maj. Christus etc.

§. 14. Contra. Ex concessis, Petrus est petra, et fundamentum secundarium; Ergo nomen petrae non ita est datum Petro, ut primatum obtinuerit supra caeteros Apostolos. Prob. min: Omnes Apostoli in Sacris literis dicuntur Ecclesiæ fundamenta secundaria quidem, unde Paulus ad Ephesios, ait: *superædificati super fundamentum Apostolorum etc:* Ergo si ex concessis Petrus est fundamentum secundarium Ecclesiae, nihil differt ab aliis Apostolis; Adeoque nomen petrae etc.

§. 15. R. neg. utramque consam etc.

Q. S. Petrus habuit ne privil gium infallibilitatis in controversiis fidei, et morum?

§. 23. R. affirm. Nam 1. D. Petrus etc.

CAPUT II.

De suprema potestate Petri ad Romanos Pontifices transmissa.

Q. S. Petrus habuit ne successorem in supremo Ecclesiae regimine?

§. 24. R. Affirm. : Nam sicuti Christo etc.

Q. Quid de Romano Pontifice dicunt Hæretici?

§. 25. R. Lutherus, Calvinus, eorumque etc.

Prop. I. S. Petrus Romae fuit, atque Romanam Ecclesiam fundavit.

§. 26. Prob. S. Petrus Romae obiit, atque ad mortem usque fuit Romae Episcopus, et universam Ecclesiam gubernavit.

§. Prob. : Traditione.

Q. Quomodo ostendis alteram partem expositae Propositionis?

§. 28. R. Etiam traditione.

Prop. III. Mortuo S. Petro alius successit in regimine Ecclesiae, non solum ut Episcopus Romae, sed ut Summus Pontifex loco ejus.

§. 41. Prob. Traditione.

Conclusio. Romanus Pontifex est verus Petri successor, habetque illi a Christo collata privilegia.

§. 42. Prob. I. P. S. Petrus etc.

Q. Velim ottendas propositionem, Conciliorum definitionibus?

§. 43. R. Probo Conciliorum definitionibus.

Q. Demonstra nunc alteram propositionis partem:

§. 44. R. En: Ille habet etc.

§. 51. Objic: Ratio plenissime suadet, quod Romanus Pontifex Petro non succedat in primatu, et suprema jurisdictione, quae Ecclesiae convenit; ita ergo est tenendum; Adeoque etc. Prob: antec: Romanus Pontifex est filius Ecclesiae; Sed Mater Filio major est: Ergo suadet ratio etc.

§. 52. R. dist: maj: Romanus Pontifex etc.

CAPUT II.

De infallibilitate Romani Pontificis in definiendis rebus Fidei, et morum.

Q. Quotuplici aspectu potest Romanus Pontifex considerari?

§. 57. Duplici aspectu.

Prop. I. Romanus Pontifex ex Cathedra loquens, in illis, quae Fidei, et morum sunt errare nequit.

§. 58. Prob.: Romanus Pontifex etc.

Q. Potes ne aliis rationibus Propositionem confirmare?

§. 59 R. Maxime. Si Romanus etc.

§. 60. Objic. Ille in definiendis iis, quae Fidei, et morum sunt potest errare, qui ut alii homines circumdatus est infirmitate; Atqui, ex D. Paulo: omnis Pontifex ex hominibus assumptus, circumdatus est infirmitate; Ergo etc.

§. 61. R. dist maj.: Ille in etc.

§. 62. Contra. Atqui Romanus Pontifex, etiam ut est Papa, et Caput Ecclesiae potest errare in definiendis iis, quae ad fidem, et mores spectant; Ergo n. r. Prob. subm. Romanus Pontifex etiam ut Papa, et Ecclesiæ caput potest peccare; Ergo potest etiam errare.

§. 63. R. dist. ans. Romanus etc.

§. 64. Contra. Atqui Romanus Pontifex sicuti potest peccare, ite et potest errare in fide. Ergo n. r. Prob. subsm. Si Romanus Pontifex non posset in fide errare, nihil mereretur præceptum adimplendo de fide conservanda; quia ad meritum requiritur libertas indifferentiae; atqui hoc est falsum, quia Pontifex esset deterioris conditionis quam alii fideles; Ergo etc.

§. 65. R. neg. maj.: Esto namque etc.

Prop. II. Romani Pontificis judicium in materia facti doctrinalis infallibile est.

§. 72. Prob. : ex Scripturis.
Q. Habes rationem aliquam theologicam, quam afferas pro hac propositione constabilienda?
§. 74. R. Maxime. Et en: Judicare etc.
Prop. III. Judicium Romani Pontificis in Canonizatione Sanctorum infallibile est.
§. 75. Prob. : Romanus Pontifex etc:
Q. Habes ne alia, quae in confirmationem hujus thaesis proferas?
§. 76. R. Utique. Sanctorum etc.
§. 77. Dices. Vulgare illud effatum Augustini circumfertur: *multa corpora Sanctorum venerantur in terris, quorum animæ cruciantur in inferno;* Ergo etc.
§. 78. R. Communis Theologorum etc.
§. 79. Inst. Intelligi nequit quomodo Summus Pontifex in Sanctorum canonizatione sit infallibilis, nam in judicio ferendo ipse non nititur testimonio infallibili vel Scripturae, vel revelationis a Deo acceptae, sed hominum testimonio, quod fallibile est
§. 80. R. Etsi Romanus Pontifex etc.
Q. Romanus Pontifex potest ne ferre Leges obligantes universam Ecclesiam?
§. 81. R. Affirm.: Nam Romanus etc.

DE CONCILIIS.

Q. Fuerunt ne aliquando celebrata Concilia?
§. 349. Q. Quoniam Deus etc.
Q. Quid et quotuplex est Concilium?
§. 350. R. Concilium est etc.
Q. Quid est Concilium Generale?
§. 351. R. Concilium Generale, quod etc.
Q. Quaenam conditiones sunt necessariae ad valorem Concilii Generalis?
§. 352. Ad Concilii Generalis valorem etc.

CAPUT II.

De Conciliorum Generalium convocatione.

Q. Quid Haeretici, quidve Catholici docent circa jus convocandi Concilia Generalia?

§. 359. R. Lutherus, Calvinus etc.

Prop. I. Jus convocandi Concilium Generale solus Romanus Pontifex habet.

§. 360. Prob.: Concilium ab eo etc.

Q. Ostende propositionem traditione.

§. 261. R. Probo traditione.

§. 362. Dices. Constans Scriptorum sententia est, octo priora Generalia Concilia fuisse ab Imperatoribus convocata; Ergo jus etc. Imperatores, non Pontifices habent.

§. 363. R. dist. ans. Octo priora etc.

§. 364. Inst. Si jus convocandi Concilium Generale penes Pontificem Romanum, et non penes Imperatorem esset, quoties opus fuisset aliquod Generale Concilium convocare, Pontifex non regasset Imperatorem ut Concilium convocaret; atqui rogabat; Ergo etc.

§. 365. R. dist. min.: Rogabat etc.

Prob. II. In Conciliis Generalibus cum jure suffragii decisivi vocandi sunt Patriarchae, Primates, Archiepiscopi, Episcopi; ex privilegio autem, et consuetudine, Abbates, et Generales Ordinum.

§. 374. Prob. I. pars. In Concilis etc.

Q. Proba secundam propositionis partem.

§. 375. R. Probo. In Conciliis etc.

§. 376. Dices 1. Caussa, quae communis est, communibus suffragiis definienda est; sed caussa quae in Conciliis agitatur, cum sit caussa fidei, vel morum, omnibus fidelibus communis est; Ergo communibus etc. Adeoque etc.

§. 377. R. Caussae quae in Concilis etc.

§. 382. Dices 2. (a v. 4.) Tempore Apostolorum orta controversia de observatione legalium, *convenerunt Apostoli, et Seniores videre de verbo hoc,* et infra: *Tunc placuit Apostolis, et senioribus cum omni Ecclesia etc.* Ergo etc.
§. 383. R. In Concilio Apostolorum etc.

CAPUT II.

De Praesidentia Conciliis, eorumque confirmatione.

Q. Quid est Praesidentia, et quotuplex?
§. 388. R. Praesidentia quoad rem etc.
Q. Quid Haeretici sentiunt de praesidentia Conciliis?
§. 389. R. Lutherus etc.
Prop. I. Ad solum Romanum Pontificem spectat sive per se, sive per suos Legatos Conciliis Generalibus praesidere.
§. 390. Prob.: Concilium Generale etc.
Prop. II. Solus Pontifex Romanus habet jus Concilium Generale confirmandi.
§. 391. Prob.: Ille habet etc.
Q. Potes ne aliter Propositionem probare?
§. 392. R. Maxime. Probo ex praxi etc.
Dices. Non raro Imperatores Conciliis praesederunt atque Concilia confirmarunt; Ergo etc.
§. 393. R. Praesidentia Imperatorum etc.

CAPUT III.

De Conciliorum generalium auctoritate.

Q. Quid Lutherus, quidve Calvinus adversus Concilia effutierunt?
§. 394. R. Cum Lutherus etc.
Prop. Concilium Generale a Romano Pontifice confirmatum, infallibile est in iis, quae fidei, et morum sunt.

§. 395. Prob.: In Concilio generali etc.

Prop. II. Pontifex Romanus est supra Concilium generale.

§. 395. Prob.: Nam ut Concilium etc.

§. 396. Objic: Concilium Generale est hominum congregatio. Sed homines fallere possunt atque falli juxta illud Psalmistae (Psal: 61.) Mendaces filii hominum in stateris, ut decipiant; Ergo Concilium Generale fallibile est.

§. 397. R. dist: maj: Concilium etc.

Q. Quot fuerunt Generalia Concilia approbata?

§. 408. R. Octodecim; 1. nempe etc.

De RELIQUIS THEOLOGICIS LOCIS.

Q. Quodnam testimonium praebet unanimis SS. Patrum sententia?

§. 409. R. Unanimis Sanctorum etc.

Q. Quantae est auctoritatis concors Theologorum sententia?

§. 410. R. Concors, atque constans, etc.

Q. Quodnam argumentum Theologo praebet Philosophorum sententia?

§. 411. R. Philosophorum omnium etc.

Q. Quodnam argumentum ex Legibus Civilibus Theologus habere potest?

§. 412. R. Argumentum quod etc.

Q. Ratio naturalis quodnam argumentum Theologo praestat?

§. 413. R. Principia tantum?

Q. Quid praestant Historici?

§ 414. R. Omnes probati etc.

TRACTATUS II.

De iis quae homini tam in exitu, quam post exitum de hoc Mundo eventura sunt.

CAPUT I.

De hominis exitu ex hoc Mundo, sive de morte.

Q. Quid est hominis mors?
§. 415. R. Mors hominis etc.
Q. Quinam dicitur immortalis?
§. 416. R. Immortalis ille dicitur etc.
Q. Quotuplex est hominis immortalitas?
§. 417. R. Quoniam vero etc.
Q. Quid Bajus, quidque Pelagius de hominis morte senserunt?
§. 418. R. Circa hominis mortem etc.
Prop. I. Homo mortalis erat conditione naturae, et si perseverasset in statu innocentiae, immortalis fuisset beneficio conditoris.
§. 419. Prob.: ex Scripturis etc.
Q. Proba etiam ex Scripturis alteram propositionis partem?
§. 420. R. Probo. In Sapientiae etc.
Q. Affer pro hac propositione S. Augustini testimonium?
§. 421. R. En S. Augustini testimonium. *Erat Adae corpus morale etc.*
§. 422. Objic. c. I. P. Hominis mortalitas est separabitas animae a corpore humano; atqui talis separabilitas non fuisset in statu innocentiae; Ergo in tali statu homo mortalis non erat conditione naturæ. Prob: min. In corporibus gloriosis non est hujusmodi separabilitas, quia corpora sunt immortalia; Ergo nec etiam in corporibus innocentibus fuisset; Adeoque etc.

§. 423. R. dist: antec: non fuisset talis separabilitas
§. 424. *Contra.* Atqui licet homini competeret separabilitas animae a corpore, adhuc ipsi non competeret mortalitas; Ergo n. r. Prob: subsm: Licet corpori glorioso competeret separabilitas ab anima, adhuc ipsi non competit mortalitas; Ergo etc;
§. 425. R. dist: antec. licet etc: ab extrinseco.
PROP. II. Si Adam non peccasset tam ipse, quam ejus posteri fuissent immortales.
§. 435. Prob.: ex Scripturis
Q. Proba eamdem Propositionem ex Conciliis?
§. 436. R. Probo. Concilium etc.
Q. Proba eamdem Patrum auctoritate.
§. 437. R. Probo ex SS. Patribus, etc.
Dices. Si mors esset poena peccati originalis, BB. Virgo Maria, quae hodie communiter dicitur, et tenetur absque peccato originali concepta, non debuisset mori; Atqui mortua est; Ergo mors non est etc.; Adeoque etc.
§. 438. R. Sicuti in statu innocentiae etc.
PROP. III. Nemo est de posteris Adae, qui a morte sit immunis.
§. 439. Prob.: Nam: *quis est etc.*
Objic. Apostolus ad Timotheum scribens, ait: *Testificor coram Deo et Jesu Christo, qui judicaturus est vivos, et mortuos;* Ergo in fine Mundi, omnes illi, qui vivi reperientur, quin gustent mortem, a Christo Domino judicabuntur; adeoque falsa propositio.
§. 440. R. dist. ans. Et per vivos etc.
§. 441. Contra. Atqui Apostolus per vivos ibi intelligit, qui necdum mortui sunt, nec erunt morituri; Ergo etc. Prob. subsm. Apostolus de finali judicio loquens, nullam temporis moram ponit inter vitam, quam nonnulli tunc habebunt, et raptum ad judicium; ait namque ad Thessalonicenses scribens: *Nos qui vivimus, qui relinquimur, si-*

mul rapiemur cum illis obviam Christo in aera; si ergo vivi simul rapiemur, proculdubio mortem non gustabimus; Adeoque etc.

§. 442. R. cum D. Thoma etc.

§. 443. Contra. Atqui per viventes, laudato in loco, non morituros intelligit Apostolus; Ergo a capite argm. Prob. subsm. Eodem sensu locutus est Apostolus dicens, viventes rapturos fore ad judicium, quo dicitur in Apocalypsi, Antichristum, ejusque praecursorem, mittendos fore in Infernum; Atqui dicitur in Apocalypsi, quod *vivi* missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure; ergo pariter illi vivi, quin moriantur, rapientur obviam Christo in aera; adeoque etc.

§. 444. R. Falso hic supponitur etc.

CAPUT II.

De statu animae post mortem corporis.

Q. Quid est Anima humana?

§. 451. R. Anima humana est etc.

Q. Anima humana est ne spiritualis?

§. 452. R. Animam existere, atque spiritualem esse etc.

Q. Qinam animae immortalitatem denegarunt?

§. 454. R. Ex Veteribus praeter Arabes, et Sadducaeos, permulti etc.

PROP. I. Anima humana post mortem corporis vivit, nec naturaliter interire potest.

§. 455. Prob.: ex Scripturis. Nam etc.

Q. Affer pro hac propositione aliquam auctoritatem.

§. 456. R. Probo auctoritate, et rationibus S. Gregorii Neocaesariensis.

Q. Habes ne aliud quod proferas in confirmationem ejusdem thesis?

§. 457. R. Utique; idque desumo ex Concilio Lateranense, et ex Auctore etc.

PROP. II. Anima post corporis mortem, praemii, atque supplicii est capax.

§. 458. Prob.: ex Scripturis etc.

Q. Probari ne potes idipsum aliqua ratione?

§. 459. R. Probo hac ratione S. Bonaventuræ.

§. 460. Objic. 1. In Ecclesiaste ita legitur: *Unus est interitus hominum, et jumentorum, et æqua est utriusque conditio . . . . et nihil habet homo jumento amplius*; Atqui jumenta quoad corpus et animam intereunt; Ergo ita etiam homines; adeoque falsa propositio.

§. 461. R. dist. maj.: Unus est etc.

§. 467. Objic. 2. Apostolus ad Timotheum scribens, ait: *Solus* (Deus) *habet immortalitatem*; Ergo anima etc.

§. 468. dist. sensum auctoritatis.

CAPUT III.

De Judicio particulari.

Q. Est ne necesse fieri particulare judicium?

§. 473. R. Affirm.: Quoniam anima humana etc.

Q. Quid est Judicium?

§. 474. R. Judicium, quod ad rem attinet, est actus, quo justus remunerator etc.

Q. Qui moriuntur in quotuplici statu considerari possunt?

§. 475. R. Qui ex hac vita discendunt etc.

Q. Quid senserunt Haeretici de bonorum praemiis, atque impiorum pœnis?

§. 476. R. Justis praemia, impiis etc.

PROP. I. Justi, quibus nihil superest luendum, statim a morte, caelesti beatitudine fruuntur; Impii e contra in Infernum damnati descendunt.

§. 477. Prob. 1. p. ex Scripturis etc.

Q. Quid circa hoc dixerunt Patres Concilii Florentini?

§. 478. R. *Definimus*, dixerunt, *illorum etc.*

Q. Proba pariter ex Scripturis alteram propositionis partem.

§. 479. R. Probo. In libro Numeri etc.

Q. Quid circa hoc ipsum statuit Florentina Synodus?

§. 480. R. Statuit: *illorum animas qui etc.*

§. 481. Objic. 1. S. Joannes in Apocalypsi testatur se vidisse subtus altare animas interfectorum propter verbum Dei, quæ voce magna clamabant: vindica sanguinem nostrum . . . Quibus dictum est ut requiescerent adhuc tempus modicum, donec compleantur conservi eorum. Atqui hujusmodi animae sunt animae Martyrum; Ergo si expectare debent, ut impleatur numerus fratrum, et simul glorificentur, cum iste numerus, nonnisi in die Judicii impleatur, profecto tunc aeterna faelicitate potientur; Adeoque etc.

§. 482. R. dist. maj.: Et laudato etc.

§. 483. Objic. 2. Tunc animae justorum æterna beatitudine fruentur, cum illa dabitur ipsis possidenda; Atqui in Judicio finali Electis dicet Christus Judex: *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione Mundi*; Ergo etc.

§. 484. R. Quoniam in consummatione etc.

§. 485. Objic. 3. Multi Patres, inter quos Justinus, Iraeneus, Nepos Egyptius, Lactantius, Severus Sulpitius, et aliquando Augustinus ipse; imo quod mirum est, Summus Pontifex Joannes XXII. docuerunt, animas Justorum non potiri beatitudine ante diem Judicii; Ergo etc.

§. 486. R. Mirari non debemus etc.

§. 487. Objic. 4. Eadem est putanda sors damnatorum ac daemonum, atqui daemones non cruciabuntur, nisi post finale Judicium; Ergo et damnati; Adeoque etc. Prob. min.: Apud Matthaeum Dæmones ajunt Christo: *Quid venisti ante tempus tor-*

quere nos? Et apud Lucam: *rogabant illum ne imperaret illis, ut in abyssum irent.* Unde Dæmones dicuntur Rectores Mundi, et Principes tenebrarum harum; insuper Spiritualia nequitiae in Caelestibus, et Potestates aereae. Ergo etc.

§. 488. R. Cum S. Petrus etc.

PROP. II. Anima quaelibet, cum a corpore separatur, particulare subit Judicium, quo ei pœna, vel praemium decernitur.

§. 489. Prob.: Nam Apostolus etc.

PROP. III. Animae cum solo peccato originali decedentes, pœna tantum damni, privationis scilicet visionis beatificae, afficientur.

§. 490. Prob.: Nam ait Christus etc.

Q. Demonstra quomodo nulla alia pœna afficientur?

§. 491. R. (a *versu* 2.): Duae aliae poenae etc.

CAPUT IV.

De Judicio universali.

Q. Quid venit nomine Judicii universalis?

§. 492. R. Nomine Judicii universalis etc.

Q. Quibus nominibus universale Judicium appellari solet?

§. 493. Quoniam multa terribilia etc.

Q. Quid de Universali Judicio blaterant Heterodoxi?

§. 494. R. diem Judicii aliquando etc.

PROP. I. Christus Dominus in forma humana, sed sed in majestate magna, et potestate iterum venturus est in Mundum judicare vivos, et mortuos; sed incertum est quando veniet.

§. 495. Prob. prima pars. Nam etc.

Q. Demonstra partem alteram propositionis?

§. 496. R. Demonstro. Loquens Christus etc.

§. 497. Objic. 1. Apud Joannem habetur: *Qui credit in eum* (Christum), *non judicatur: qui au-*

tem non credit, jam judicatus est; Si ergo ex hominibus alii, quia boni, non judicantur, alii quia mali, jam judicati sunt, proculdubio nullum erit futurum universale judicium; Adeoque etc.

§. 498. R. dist. sensum auct. etc.

§. 499. Contra. atqui nec etiam Judicium condemnationis infideles, nec judicium retributionis credentes in Christum patientur; Ergo n. r. Prob. subsm. In morte quilibet homo judicatur, et statim præmium recipit, vel supplicium; atqui non judicabit Deus bis in idipsum; legitur enim: *Non consuget duplex tribulatio;* Ergo etc.

§. 500. R. dist. maj.: In morte etc.

§. 501. Contra. Atqui nullo modo aliud fiet Judicium ab eo, quod in morte fit uniuscujusque; Ergo n. r. Prob. subsm. In Ecclesiaste habetur: *Ubi ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem; ibi erit;* Ergo etc.

§. 502. R. adductum testimonium etc.

PROP. II. Signa peculiaria proxima futuri Judicii Universalis haec sunt; 1. Evangelii praedicatio, et promulgatio per totum Orbem; 2. Discessio a Romano Imperio, et a fide; 3. Antichristi adventus; 4. Eliae, et Henoch praedicatio; 5. Portenta in Caelo, in elementis, in terra, et in hominibus; 6. Ignis conflagrationis.

§. 508. Prob.: Nam quod primum etc.

PROP. III. Omnes omnino homines cujuscumque aetatis, ordinis, et conditionis ad Judicium vocandi erunt.

§. 509. Prob.: ex Scripturis etc.

Dices. Ex allatis posterioribus verbis D. Pauli ad Corinthios videtur, parvulos abortivos, vel absque Baptismo mortuos, omnino excludi a Judicio; nam isti non habent propria corporis, quae referant; Adeoque etc.

§. 510. R. Cum peccatum originale etc.

PROP. IV. Mortuorum resurrectio est possibilis, et aliquando futura.

§. 511. Prob.: Ad mortuorum resurrectionem etc.

Q. Demonstra nunc secundam propositionis partem.

§. 512. R. Demostr. Job ita etc.

Dices. Videtur omnino impossibilis resurrectio hominum. Nam multa corpora cremata fuerunt, et cineres per aera dispersi; non pauca a faeris, piscibus, muribus, aliisque animalibus vorata, et in ipsorum substantiam et corpora transierunt; quomodo ergo fieri potest, ut idem corpus resurgat?

§. 513. R. Si humana facultas etc.

PROP. V. Omnes omnino homines tam boni, quam mali, cujuscumque aetatis, resurrecturi sunt.

§. 514. Prob.: Nam ait Apostolus etc.

CAPUT V.

De Paradiso, seu de statu justorum in altera vita.

Q. Quid intelligitur hic per Paradisum?

§. 515. R. Paradisi nomine etc.

Q. Quibus nominibus Sacris in Literis Paradisus designatur?

§. 516. R. Paradisus variis nominibus in etc.

Q. Quinam existentiam Paradisi negarunt, quinam de ejus felicitate, haud recte, senserunt?

§. 516. R. Paradisum non extare præter illos, qui etc.

Prop. I. Dotes Corporis gloriosi sunt quatuor; 1. nempe *impassibilitas*; 2. *Claritas*; 3. *agilitas*; et 4. *subtilitas*.

§. 517. Prob.: quoad singulas dotes.

Q. Habes ne alia, quae afferas in confirmationem expositae Propositionis?

§. 518. R. Maxime. D. Paulus ad etc.

Prop. II. In Paradiso animae beatitudo est clare videre Deum, perfecte illum amare, illoque frui.
§ 519. Prob.: ex Scripturis. Nam ait etc.

CAPUT VI.

De Inferno.

Q. Quid intelligitur nomine Inferni?
§. 520. R. Inferni nomine intelligitur etc.
Q. Quotuplex est Inferni locus?
§. 521. R. Locus Inferni quadruplex est.
Q. Quid est Infernus proprie delectus?
§. 525. Infernus proprie dictus etc.
Q. Quibus nominibus vocari solet Infernus?
§. 526. R. Infernus proprie dictus, variis etc.
Q. Quinam Inferni existentiam denegarunt?
§. 527. R. Infernum non extare, sed esse etc.
Prop. I. Datur revera Infernus damnatorum.
§. 528. Prob.: ex Scripturis etc.
Q. Potes ne thesim hanc theologica ratione demonstrare?
§. 529. R. Maxime; et quidem ratione theologica in Scripturis ipsis fundata.
§. 530. Objic: Inferni existentia est purum inventum ad vitia coercenda, a Platonis doctrina, et Poetarum figmentis ortum; Ergo admittenda non est.
§. 531. R. Nihil ineptius dici poterat etc.
§. 532. Contra. Atqui existentia Inferni non est, nisi purum figmentum a Platone, et a Poetis mutuatum; Ergo n. r. Prob. subsm. Infernus qualis asseritur, omnino repugnat tum ex parte Dei, qui est misericors et pius, cum ex parte hominis, qui cum sit pronus ad malum, misericordia dignus est; nam novit Dominus figmentum nostrum, et recordatur quoniam pulvis sumus; tum tandem ex parte offensae, quae cum sit finita, poenam aeternam non meretur; Ergo etc.

§. 533. R. nullo pacto, ex adductis etc.

§. 534. Contra. Atqui Deus esto sit justus, adhuc tamen repugnat quod existat Infernus. Ergo. n. r. Prob. subsm. Esto Deus sit justus, est tamen adeo dives in misericordia, ut numquam misereri obliviscatur; et ejus misericordia, nedum est super omnia opera ejus, sed superexaltat judicium ipsum; et ita quidem ut circumstet justitiam; quare David de misericordia, et de justitia Dei loquens, ponit misericordiam ante, et post justitiam; ait siquidem: *misericors Dominus et justus, et Deus noster miseretur*; Ergo non patietur, aliquem apud inferos tam saeve, et in perpetuum torqueri; Adeoque etc.

§. 535. R. laudata in argumento etc.

Prop. II. Christus Dominus statim ac in Cruce emisit spiritum, vere et realiter descendit ad inferos; ad Limbum nempe SS. Patrum.

§. 542. Prob. Christus ad Inferos etc.

Prop. III. Ignis Inferni est verus ac realis.

§. 543. Probatur. Nam de etc.

§. 544. Objic: Nequit intelligi quomodo animae spirituales, et Dæmones ab igne corporeo in Inferno torqueantur; Ergo non in sensu proprio, sed metaphorico accipienda sunt, quae de igne inferni leguntur in Scripturis; Adeoque etc.

§. 545. R. neg. consm. Ex quo etc.

CAPUT VII.

De Purgatorio.

Q. Quinam Purgatorii existentiam denegarunt?

§. 547. R. Plures non modo ex etc

Q. Dantur ne peccata levia?

§. 548. Dantur aliqua etc.

Q. In impii justificatione remanet ne aliqua poena temporalis luenda?

§ 549. R. In impii justificatione etc.

Q. Omnes ne justi perfecte purgati ex hac vita migrant?

§. 550. R. Certum est non omnes etc.

Prop. I. Datur Purgatorium.

§. 551. Prob.: ex Scripturis.

Q. Quid statuit Concilium Florentinum de Purgatorio?

§. 552. R. In Decreto unionis statuit etc.

Q. Purgatorii existentia probari ne potest ratione theologica?

§. 553. R. Maxime Nam multi justi etc.

§. 554. Objic: In Sacra Scriptura duo tantum loca assignantur; aeterna nempe vita pro justis, aeternum supplicium pro reprobis; Ergo nullus datur locus tertius, qui Purgatorium vocatur; Adeoque etc.

§. 555. R. Duo tantum loca etc.

§. 556. Contra. Atqui etiam in praesenti statu duo tantum sunt praedicta loca; Ergo n. r. Prob. subsm. Anima ubi post mortem ceciderit, ibi erit; legitur namque in Scriptura: *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem ibi erit*; Ergo etiam etc.

§. 557. R. Laudato testimonio etc.

§. 558. Contra. Atqui omnino nullus purgationis locus datur, sed illa duo tantum; Ergo n. r. Prob. min. subsa. Purgatorium est locus tormentorum; Atqui animae justorum, cum ex hac vita discedunt, ad quietem vocantur: *Amodo enim dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis*; Ergo etc.

§. 559. R. Laudato in loco, sermo etc.

Prop. II. Animae in Purgatorio degentes, duplici poena torquentur; poena nempe *damni*, et poena *sensus*.

§. 566. Prob. 1. Pars. Animæ etc.

Q. Proba secundam Propositionis partem?

§. 567. R. Probo Animæ ideo etc.

Q. Quanta est poena Purgatorii?

§. 568. R. Quanta sit, et quam gravis etc.

Prop. III. Animae in Purgatorio degentes **certæ sunt** de futura beatitudine.
§. 569 Prob.: Nam quælibet anima etc.
Prop. IV. Animae in Purgatorio degentes, **nec mereri**, nec peccare possunt.
§. 570. Prob.: Nam uti in etc.
Prop. V. Animabus in Purgatorio existentibus, **vivorum** Fidelium suffragia prosunt.
§. 571. Prob.: In Libro II. etc.

TRACTATUS VI.

De Indulgentiis.

CAPUT I.

De Indulgentiæ, ac Jubilæi nomine atque natura.

Q. Unde venit nomen Indulgentiae.
§. 573. R. Indulgentiæ vocabulum etc.
Q. Quid est Indulgentia?
§. 574. R. Indulgentia ita potest. etc.
Q. Quae poena remittitur Indulgentia?
§. 575. R. Indulgentia neque culpa etc.
Q. Unde derivatur nomen Jubilaei?
§. 576. R. Jubilæi nomen non ab etc.
Q. Quid est Jubilaeus?
§. 577. R. Quidquid sit de Jubilæi etc.
Q. In quo differt Indulgentia a Jubilæo?
§. 578. R. Indulgentia in hoc differt etc.
Q. Quinam Indulgentias aspernantur?
§. 579. R. Quamvis ex doctrina etc.
Prop. Indulgentiam poenitentibus concedere, ab ipso Apostolorum tempore fuit in usu.
§. 580. Prob.: Nam ex Epistola etc.

CAPUT II.

De spirituali Ecclesiæ thesauro, ejusque dispensatoribus.

Q. Quid est Ecclesiae Thesaurus?
§. 581. R. Thesaurus spiritualis etc.
Q. Ex quibus constat thesaurus Ecclesiae?
§. 582. R. Thesaurus iste constat etc.
Prop. I. Extat in Ecclesia spiritualis Thesaurus.
§. 583. Prob.: Christus ut homo Deus etc.
Q. Habes ne alias rationes pro hac thesi constabilienda?
§. 584. R. Maxime. Nam Virgo etc.
Prop. II. Spiritualis Thesaurus ita est Ecclesiæ concreditus, ut illius bona in favorem fidelium distribuere possit.
§. 585. Prob.: Apud S. Matthaeum etc.
Q. Quid de hac materia legitur in Tridentina Synodo?
§. 586. R. En: (a *verso* 2.) *Cum potestas etc.*
§. 587. Objic. 1. Nullus datur Ecclesiæ spiritualis thesaurus ex passionibus Christi constans, si Christus pro suis passionibus completam a Deo recepit mercedem; Atqui res ita se habet, dicente Apostolo: *Christus humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem; propter quod et Deus exaltavit illum*; Ergo etc.
§. 588. R. Passiones Christi etc
§. 589. Contra. Atqui Christi passiones, etiam uti satisfactoriæ, completam mercedem receperunt, ut proinde nihil amplius superfuerit pro Ecclesiæ thesauso; Ergo n. r. Prob. subsum. Christus passionibus suis Divinæ justitiæ pro peccatis totius Mundi satisfecit; Atqui peccata lethalia, uti offensa Divinæ Majestatis, continent malitiam infinitam; Ergo pretium infinitum pro illis Christus solvit; Adeoque etc.

§. 590. R. Ad delenda omnia etc.
§. 591. Objic. 3. Thesaurus spiritualis, qui defenditur, injuriam facit Christo; Ergo non est admittendus. Prob. ans. Miscere simul merita Christi, et merita Sanctorum est injuria Christi; Atqui hoc fit Ecclesiæ thesauro; Ergo etc.
§. 592. R. Tunc injuria Christo etc.
§. 593. Contra. Atqui semper injuria Christo infertur, licet Christi satisfationes in alio ordine, ac illæ Sanctorum collocentur; Ergo n-r. Prob. subsm. Merita, et satisfactiones Christi sunt infiniti valoris; Ergo non debent iis adjungi merita, et satisfactiones Sanctorum; sed adjunguntur; Ergo etc.
§. 594. R. n. utramque consm.
Prop. III. Summus Pontifex potest quascumque Indulgentias in tota Ecclesia concedere. Alii vero Prælati non ita.
§. 595. Prob. Nam concedere etc.
Q. Alii Prælati quibusnam possunt concedere Indulgentias?
§. 596. R. Alii Prælati, Episcopi etc.
Prop. III. Ad concedendam Indulgentiam justa caussa requiritur.
§. 597. Prob.: Nam Pontifex etc.

CAPUT III.

De multiplici Indulgentiarum varietate.

Q. Quotuplex est Indulgentia?
§. 598. R. Indulgentia alia est plenaria etc.
Q. Quaenam est Indulgentia plenaria, et quænam partialis?
§. 599. R. Indulgentia alia etc.
Q. Est ne alia divisio Indulgentiae?
§. 600. R. Indulgentia alia dicitur etc.
Q. Est ne aliqua celebris Indulgentia?

§. 601. R. Inter alias locales etc.
Q. Quid de hac Indulgentia sensit Kemnitius?
§. 602. R. Quamvis hæc Indulgentia etc.
Prop. Indulgentia Portiunculæ *toties quoties* a Christi fidelibus bene dispositis lucrari potest.
§. 603. Prob.: Nam hæc Indulgentia etc.
§. 604. Objic. 1. Indulgentia Plenaria, quilibet fidelis remissionem consequitur totius poenæ temporalis pro culpis remissis debitæ, nihil proinde ei superest luendum; Ergo in eadem die, una vice tantum lucrari potest; Atqui Indulgentia Portiunculæ est Plenaria; Ergo una vice tantum in eadem die lucrari potest; Adeoque etc.
§. 605. Indulgentia Plenaria etc.
§. 606. Objic. 2. Indulgentia Portiunculae si toties quoties eadem die lucrari posset, Pontifices id in suis Bullis atque Decretis expressissent; Atqui non expresserunt; Ergo etc.
§. 607. R. Falsum omnino est etc.

CAPUT IV.

De dispositionibus, quæ requiruntur ad lucrandas Indulgentias.

Q. Ad lucrandas Indulgentias requiruntur ne dispositiones?
§. 608. R. Cum Indulgentiae etc.
Prop. Ad lucrandas Indulgentias, ex parte suscipientis tria requiruntur; nempe 1. status gratiae; 2. executio omnis operis a Pontifice praescripti; et 3. si loquitur de Indulgentia Plenaria, propositum et sollicitudo, quoad fieri possit, satisfaciendi.
§. 609. Exponitur, et probatur etc. et sequentibus §. 610. 611.
§. 612. Dices. Si ad lucrandas Indulgentias plenarias satisfaciendi propositum requireretur, inutiles fo-

rent tales Idulgentiae. Quid namque juvat Indulgentias elargiri, quoties fidelis a satisfaciendi onere non liberatur?

§. 613. R. Utilissimae sunt etc.

CAPUT V.

De Indulgentiarum applicatione pro Defunctis.

Q. Quinam adfirmant, quinam negant, Indulgentias pro Defunctis applicari posse?

§. 614. R. Omnes illi qui ex hac etc.

Prop. I. Animabus in Purgatorio existentibus Indulgentiae possunt applicari.

§. 615. Prob.: Fideles defuncti etc.

Prop. II. Indulgentiae non prosunt animabus Purgatorii per modum absolutionis, sed per modum suffragii.

§. 616. Prob.: Summus Pontifex etc.

Q. Quomodo probas alteram Propositionis partem?

§. 617. R. Ita probo: Suffragium est etc.

§. 618. Dices. Nonnumquam Defuncti ab Ecclesia excommunicantur; aliquando etiam ab excommunicatione absolvuntur; Ergo etiam per modum absolutionis Indulgentiae possunt defunctis prodesse.

§. 619. R. Absolutio, vel etc.

Prop. III. Ex justitia potius, quam ex misericordia liberantur animae, quibus Indulgentiae applicantur.

§. 620. Prob.: Per Indulgentias etc.

Q. Potest ne dici quod etiam ex misericordia liberentur?

§. 621. R. Potest etiam dici etc.

Prop. IV. Ut Indulgentiae prosint Defunctis requiritur 1. Suprema auctoritas, et jurisdictio in concedente. 2. ut ille qui eas lucratur sit in gratia, et exequatur opera injuncta ex intentione applicandi

Indulgentias Defunctis; et 3. ut Defuncti sint in Purgatorio.

§. 622. Exponitur Propositio.

CAPUT VI.

De Operibus injunctis pro adquistione Indulgentiarum.

Q. Pro Indulgentiarum adquisitione requiruntur ne aliqua opera injuncta?

§. 623. R. Cum Indulgentiae etc.

PROP. I. Si Pontifex in concessione Indulgentiæ exigit confessionem Sacramentalem, omnia opera injuncta in statu gratiae perfici debent.

§. 624. Nam Summus Pontifex etc.

Q. Si quis peccatum mortale non habet, tenetur ne confiteri?

§. 625. R. Sacramentalis confessio etc.

Prop. II. Dummodo in concessione Indulgentiae non exprimatur Confessio Sacramentalis, ad eam lucrandam sufficit status gratiae per contritionem, saltem eo instanti, quo ultimum opus injunctum perficitur.

§. 626. Nam status gratiae tunc etc.

TRACTATUS IV.

De Exteriori Dei Cultu.

CAPUT I.

De adorationis natura, divisione, atque obligatione.

Q. Quid est adoratio?

§. 628. R. Adoratio, ex Damasceno etc.

Q. Quodnam est motivum, et quod objectum adorationis?

§. 629. R. Motivum adorationis est etc.
Q. Quotuplex distinguitur excellentia; et quotuplex adoratio?
§. 630. R. Excellentia in persona duplex etc.
Q. Est ne eadem adoratio quae Deo, ac illa quae Angelis, vel sanctis debetur?
§. 631. R. Quoniam excellentia supernaturalis etc.
Q. Quot actus concurrere debent in adoratione ut sit vera?
§. 632. R. Ut adoratio vera esse dicatur etc.
Q. Quotuplicem speciem adorationis distingunt Theologi?
§. 633. R. Quandoquidem mensura adorationis etc.
Prop. Datur praeceptum Divinum, et naturale colendi Deum actibus tum internis, cum externis.
§. 634. Prob. 1. P. ex Scripturis etc.
Q. Proba 2. p. ratione theologica.
§. 635. R. Probo 2. P. quod nempe actibus etiam.
PROP. II. Deo optimo maximo supremus Latriae cultus debetur.
§. 636. Prob.: Excellentia, quae in Deo est etc.

CAPUT II.

De Sacrificiis, variisque eorum generibus.

Q. Sacrificium debetur ne Deo soli?
§. 637. R. Inter alia, quae pertinent etc.
Q. Quotupliciter accipi potest Sacrificium?
§. 638. R. Sacrificium dupliciter accipi post etc.
Q. Quotuplex est sacrificium?
§. 639. R. Sacrificium quod ad rem attinet etc.
Prop. I. In statu Legis naturae vera fuerunt sacrificia.
§. 641. Prob.: *Nam Cain obtulit etc.*
Prop. II. In statu Mosaicae Legis, seu scriptae vera fuerunt sacrificia.

§. 642. Prob. : Nam Deus ipse materiam etc.
Prop. III. In Evangelica Lege sunt veri nominis sacrificia.
§. 643. Prob. : Praecepto tam Divino positivo etc.

CAPUT III.

De Sacrificiis Legis Evangelicae.

Q. Quot sacrificia in Evangelica Lege agnoscunt Catholici?
§. 644. R. Duo sacrificia in praesenti statu etc.
Q. Quid de sacrificio Eucharistico blaterarunt Heterodoxi.
§. 645. R. Lutherus Eucharistico sacrificio etc.
PROP. I. Christus in institutione Eucharistiae verum obtulit sacrificium.
§. 646. Prob. : Christus est Sacerdos etc.
§. 647. Dices. Melchisedeh proferens panem et vinum, non obtulit Deo sacrificium, sed tantum reficere voluit Abrahami milites, qui defatigati, e praelio redibant; frustra ergo ex hoc quod fecit, et quod Christus dicatur Sacerdos secundum ordidinem Melchisedech, conantur eruere Catholici, Christum institutione Eucharistiae, verum obtulisse sacrificium.
§. 648. R. n. maj : cum consa. Falsum est etc.
PROP. II. Sacrificium illud, quod Christus instituit, et in Ecclesia offerendum praecepit, veram habet proprii sacrificii rationem.
§. 649. R. Ad constituendum verum etc. (sequitur
§. 650. Idipsum unanimi etc.).
§. 651. Objic. Christus, ut ait Apostolus, *una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos*; Ergo nulla alia relinquitur oblatio, nullum sacrificium, et consequenter etc.
§. 652. R. dist· ans. Et loquitur Apostolus etc.

§. 653. Contra. Atqui praeter sacrificium Crucis, nullum aliud; neque incruentum sacrificium relinquitur; Ergo n. r. Prob. subsm. Christus est solus Sacerdos; sed ubi nullus alius est Sacerdos, nullum pariter extat sacrificium; Ergo etc.

§. 654. R. Christus est solus Sacerdos etc.

§. 655. Contra. Atqui nulli omnino sunt Sacerdotes; adeoque nullum etiam extat sacrificium; Ergo etc. Prob. subsm. In Lege Veteri, ideo *alii plures facti sunt Sacerdotes, quod morte prohiberentur permanere;* ait Apostolus ad Hebraeos; *Jesus autem, eo quod maneat in aeternum sempiternum habet Sacerdotium. Unde et servare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro nobis;* Ergo nulli omnino sunt Sacerdotes; Adeoque etc.

§. 656. R. Ex quo Christus Sacerdos in æternum etc.

Prop. III. Sacrificium Missae est quoque propitiatorum, et impetratorium.

§. 657. Prob. I. P. Christus Dominus hoc sacrificium etc.

Q. Proba secundam partem.

§. 658. R. Probo II. P. Sacrificium Missae etc.

Q. Missae Sacrificium applicari ne potest tam pro vivis, quam pro defunctis?

§. 659. R. Quoniam Missae Sacrificium est etc.

Q. Tale Sacrificium peragitur ne rite in honorem Sanctorum?

§. 660. R. Affirm.: Nam Sacrificio Missae etc.

Q. Missae, quae privatae dicuntur sunt ne licitæ?

§. 661. R affirm.: Nam hæ Missae privatae etc.

Q. Ecclesia habuit ne potestatem a Deo instituendi dies Festos, cæremonias, ac jejunia, praecipiendo ut a fidelibus religiose observentur?

§. 662. R. Affirm.: Nam Ecclesiae, ejusque etc.

TRACTATUS II.

De Mediatione Christi. De invocatione Sanctorum, eorumque caltu. De sacris Immaginibus, et Reliquiis.

Q. Quis dicitur Mediator?
§. 664. R. Mediator hic dicitur, qui inter etc.
Q. Quotupliciter quis potest esse mediator?
§. 665. R. Quatupliciter quis potest esse etc.
Q. Quid de Christo mediatore docuerunt Hæretici?
§. 666. R. Franciscus Stancarus Mantuanus etc.
Prop. I. Christus Dominus est verus mediator inter Deum, et homines.
§. 667. Prob.: Nam 1. Christus Dominus etc.
Prop. II. Jesus Christus est mediator ut Homo Deus.
§. 668. Apostolus ad Timotheum scribens etc.

CAPUT II.

De Mediatione Sanctorum.

Q. Quid Catholici tenent de mediatione Sanctorum?
§. 669. R. Praeter Christum Dominum etc.
Q. Quid Hæretici de eadem re commenti sunt?
§. 670. R. Aetius, Vigilantius, Claudius Taurinensis etc.
Prop. I. Sancti cum Christo regnantes, quid nobis opus sit sciunt; nostrasque preces audiunt.
§. 671. Prob.: Sancti cum Christo regnantes etc.
Prop. II. Sancti nostras preces audientes, et quid nobis opus est scientes, orant pro nobis Deum.
§. 672. Prob.: ex Scripturis. Judas Machabaeus etc.
Q. Proba idipsum Patrum traditione.
§. 673. R. Probo Patrum traditione etc.
Prop. III. Sanctorum orationes Deo placent, et ab eo exaudiuntur.

§. 674. Prob. : Sancti, atque justi etc.
Dices. Non negatur, Sanctorum viventium orationes Deo placere, atque ab eo exaudiri, sed mortuorum; nulla ergo adducta probatio.
§. 675. R. Si Sanctorum viventium orationes etc.
Prop. IV. Sanctorum invocatio non opponitur Christi mediationi.
§. 676. Prob. : Nam Sancti non invocantur etc.
Prop. V. Licitum est Sanctos cum Christo regnantes invocare.
§. 677. Prob: Sanctorum cum Christo regnantium etc.
Prop. VI. Sanctorum invocatio utilis est; non autem praecepta.
§. 678. Prob. : Sancti sciunt etc. *sequitur* §. 679. Prob. II. Si Sanctorum etc.
§. 680. Objic. *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum*, ait Regius Psaltes; Ergo prorsus inutile est Sanctos in Cælo, tam longe a nobis distantes, invocare, ut bona consequamur.
§. 681. R. Licet Deus, quia ubique est etc.
§. 682. Contra. Atqui prorsus inutile est Sanctos in Cælo existentes invocare, cum tam prope habeamus Deum, quem invocemus; Ergo a capite argumentum. Prob. subsm. Deus solus novit corda hominum; *Mortui vero nihil noverunt amplius.* Ergo etc.
§. 683. R. Deus etc. per scientiam infinitam etc.
§. 684. Objic. II. Unus est mediator hominum Christus Jesus, per quem habemus accessum ad Patrem; Ergo frustra alios mediatores invocamus; Adeoque etc.
§. 885. R. dist. ans. Unus etc. principalis etc.
§. 686. Contra. Atqui frustra alios mediatores invocamus; Ergo n. r. Prob. subsm. Christus Dominus, licet in Cælis ad dexteram Patris, adhuc est vivens ad interpellandum pro nobis, et nos advocatum habemus eum apud Patrem, qui utique pro

sua reverentia a Patre exanditur; Ergo etc.
§. 687. R. Si hoc argumentum valeret etc.

CAPUT III.

De adoratione Christo, ut homini, debita.

Q. Quotuplex adoratio est hic distinguenda?
§. 688. R. Adoratio tam *Latriæ*, quam *Duliæ etc.*
Q. Quotupliciter humanitas Christi quoad adorationem considerari potest?
§. 689. Christi humanitas quoad adorationem etc.
Q. Quid sentiunt Theologi de adoratione debita Christi humanitati, prout hæc impostatice unita verbo concipitur?
§. 690. R. Volunt aliqui, Christi humanitatem etc.
Prop. Christus ut Deus-Homo unica adoratione Latriae adorari debet.
§ 691. Prob.: ex Scripturis etc.
Q. Proba idipsum ex Concilio Lateranense?
§. 692. R. Probo ex Concilio Lateranense etc.
§. 693. Objic: Christi Domini humanitas non debet adorari ut Deus; sed soli Deo cultus Latriae debetur; Ergo falsa propositio.
§. 694. R. dist. maj.: Christi Domini etc.
§. 695. Contra. Atqui humanitas, nec etiam ut unita verbo adoratione Latriae adorari debet; Ergo n. r. Prob. subsm. Humanitas etiam verbo unita non desinit esse creatura; Ergo etc.
§. 696. R. Cum S. Athanasio etc.
Q. Humanitas Christi considerata in abstracto debet ne coli absoluta adoratione Latriae?
§. 697. R. negative. Nam ego, ajebat etc.
Q. Christi Corpus in triduo mortis debuisset ne adorari cultu Latriae?
§. 698. R. Affirm.: Nam si Latriae etc.
Q. Crux Domini, potest ne ac debet coli cultu Latriae?

§. 699. R. Crux, in qua Christus pependit etc.

Q. Quid dicendum de aliis instrumentis Sacratissimae Passionis ejusdem?

§. 700. R. Spinae, Clavi, Lancea, Vestes etc.

Dices I. Non bene se gereret filius honorem praestando Patris amantissimi patibulo; Ergo non bene se gerunt Christiani Crucem colendo.

§. 701. R. dist. ans. Non bene etc.

Dices II. Si Cruci, Clavis etc. debetur cultus Latriae licet respectivae, multo magis deberetur B. Virgini Mariae, quae majorem habuit, atque intimiorem relationem, et habitudinem ad Christum; Atqui talis cultus Virgini Mariae non debetur; Ergo nec etiam Cruci, Clavis etc.

§. 702. R. Cum Crux, Clavi etc.

CAPUT IV.

De Cultu, qui Sanctis et Deiparæ debetur.

Q. Quid de Sanctorum Cultu effutierunt Haeretici?

§. 703. R. Sanctos cum Christo regnantes etc.

Prop. I. Angeli, et Sancti cum Christo regnantes, cultu religioso digni sunt.

§. 704. Prob.; Angeli sunt Dei Ministri etc.

Q. Ostende eamdem propositionem ex Patribus.

§. 705. R. Ostendo ex Patribus. S. Justinus etc.

§. 706. Objic. Sanctis, et Angelis honor debetur, at non cultus religiosus; nam cultus Religiosus soli Deo debetur; Ergo falsa propositio.

§. 707. R. Sanctis, non quilibet cultus, sed etc.

§. 708. Contra. Atqui nullus omnino religiosus cultus Angelis, et Sanctis debetur; Ergo n. r. Prob. subsm. Joanni volenti Angelum cultu religioso adorare, Angelus prohibuit, dicens: *Vide ne feceris . . . Deum adora;* Ergo etc.

§. 709. R. Angelus Joannem prohibuit ne sibi etc.

Prop. II. Angelis, et Sanctis cum Christo regnantibus cultus duliae absolutae debetur.

§. 710. Prob: Angelis, et Sanctis cultus etc.

PROP. II. R. BB. Virgini Mariae absolutus Hyperduliae cultus debetur,

§. 711. Prob.; Illi debetur absolutus hyperduliæ etc.

Q. Eriguntur ne pie, ac religiose Oratoria, et Basilicae memoriae Deiparae, Martyribus, ac Sanctis reliquis?

§ 712. R. Affirm.: Nam Constantinus Imperator etc.

Dices. Latriae cultus est, Ecclesias et Templa Deo aedificare; Ergo soli Deo, et non aliis Sanctis Templa aedificari possunt.

§. 713. R. Cum nos erigimus Ecclesias etc.

Q. Festa in honorem Deiparae, aliorumque Sanctorum sunt ne pie, ac religiose instituta?

§. 714. R. Affirm.: Nam pie illud, et Sanctum etc.

Q. Vota possunt ne proprie, aut improprie tantum Deiparae, ac Sanctis cum Deo regnantibus nuncupari?

§. 715. R. Improprie tantum. Nam cum etc.

CAPUT V.

De Sacrarum Reliquiarum cultu.

Q. Quid venit Sanctarum Reliquiarum nomine?

§. 716. R. Sanctarum Reliquiarum nomine etc.

Q. Quinam Haeretici Sanctarum Reliquiarum cultum denegarunt?

§. 717. R. Reliquias nulla esse veneratione etc.

PROP. I. Sanctorum mortuorum cadavera tam in Veteri, quam in Nono Testamento, speciali cura et honore, sepulturae tradita sunt.

§. 718. Prob.: Abraham Patriarcha videns etc.

PROP. II. Sacrae Sanctorum Reliquiae summo studio semper a fidelibus fuerunt conquisitae, atque asservatae.

§. 719. Prob : Historicis monumentis etc.

PROP. III. Multi Sancti post mortem apparuerunt; sua corpora, vel Reliquias revelarunt, et quo loco humari ea vellent, indicarunt.

§. 720. Prob. : Historia Ecclesiastica etc.

PROP. IV. Deus ad Sanctorum sepulchra, et in Sanctorum Martyrum Reliquiis mirabilia, et stupenda prodigia operatus est, atque operatur.

§. 721. Prob. : Cum cadaver cujusdam etc.

PROP. V. Sanctarum Reliquiarum cultus non est prohibitus.

§. 722. Prob : Si Sanctarum Reliquiarum etc.

PROP. VI. Sanctarum Reliquiarum cultus utilis maxime est.

§. 723. Prob. : Per cultum Reliquiarum etc.

PROP. VII. Sanctarum Reliquiarum cultus est præceptus.

§. 724. Prob. · ex Conciliis etc.

§. 725. Objic. Deus, Moyse mortuo, voluit occultatum ejus sepulchrum; idque ne cultu religioso a Judaeis prosequeretur; Ergo Reliquiarum cultus est a Deo prohibitus.

§. 126. R. dist. ans. Deus etc. cultu Latriae etc.

§. 727. Contra. Atqui ideo Deus voluit occultatum Moysis sepulchrum, ut nullus omnino honor ei tribueretur; Ergo n. r. Prob. subsm. Tempore Christi ablatus erat a Judaeis ille idololatrandi timor, et tamen Christus Dominus, Judaeos reprehendit, quod magnifica sepulchra Prophetis aedificarent; Sed hoc Christus non fecisset si aliquis cultus religiosus corporibus, et Reliquiis Sanctorum tribui posset; Ergo etc.

§. 728. R. Christus non reprehendit Judaeos etc.

Dices. Concilium Eliberitanum prohibuit ne caerei accenderentur per diem in Caemeteriis, quia *Spiritus Sanctorum*, inquit, *non sunt inquietandi*; et S. Hieronymus ait, quod caereos coram Reliquiis

accendunt, qui zelum Dei habent, sed non secundum scientiam; Ergo etc.

§. 729. R. Concilium Eliberitanum etc.

CAPUT VI.

De Sanctarum Imaginum usu, atque cultu.

Q. Quid est Imago; quid Simulacrum quid Idolum?
§. 730. R. Imago est expressio, vel etc.
Q. Qquid est simulacrum?
§. 731. R. Simulacrum a simulando etc.
Q. Quid est Idolum?
§. 732. R. Idolum vero etc.
Q. Imago differt ne a Simulacro, et Idolo?
§. 733. R. Imago ab Idolo differt, et simulacro etc.
Q. Quinam errores circa Imaginum usum, et cultum pervulgati sunt?
§. 734. R. Multi. Ac primo Judaei etc.

PROP. I. Deus in antiqua Lege non omnem prorsus Imaginem pingere, aut sculpere vetuit.

§. 735. Prob: Deus jussit fieri Imagines etc.

Dices: In Exodo *ait Deus*: *Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in Cælo desuper, et quae in terra deorsum, nec eorum, quae sunt in aquis sub terra;* Ergo Deus etc.

§. 736. R. dist. ans. Et laudato loco, sicut etc.

PROP. II. In Nova Lege SS. Trinitatis statuas, atque Imagines facere licet.

§. 737. Prob.: Tres SS. Trinitatis Personas etc.

Dices. Deus purissimus est Spiritus, et Ens, quo melius, aut simile excogitari nequit; Ergo nulla ejus Imago fieri potest.

§. 738. R. dist. cons.: Nulla ejus Imago etc.

PROP. III. Angelorum, Christi, atque Sanctorum Imagines sculpere, atque pingere licet.

§. 739. Prob. 1. P. Angeli Sacris etc. §. 740. Prob.

II. P. Christus fuit etc. 741. Prob. III. P. Id est licitum etc.

PROP. IV. Christi, atque Sanctorum Imagines recte collocantur in Templis.

§. 742. Prob.: Ex Conciliis.

Dices. In Concilio Eliberitano legitur: *Placuit, picturas in Ecclesia esse non debere; ne quod colitur, et adoratur, in parientibus depingatur*; Ergo etc.

§. 743. R. Concilium Eliberitanum non omnino etc.

PROP. V. Sacrae Imagines cultu religioso venerandae sunt.

§. 744. Prob.

Dices. Gentiles reprehenduntur, et idololatrae habentur, quia statuas, atque Imagines sive ex lapide, sive ex auro, sive ex ære, vel alia materia, opera manuum hominum formatas, adorabant; Ergo et Christiani reprehendendi sunt, qui imagines adorant etc.

§. 745. R. Jure Gentiles reprehenduntur etc.

Prop. VI. Sacrae Imagines eodem cultu venerandæ, sunt, quo earum exemplaria sive prototypa, respectivo tamen, non absoluto.

§. 746. Prob.: Imagines Sanctorum non etc.

FINIS TOMI III.

ELENCHUS
QUÆSTIONUM ET PROPOSITIONUM
EX
TOMO III.

TRACTATUS I.

De Deo, ejusque Divinis Attributis.

CAPUT I.

De Nomine, atque existentia Dei.

Q. Quibus nomen Dei, Sacris in literis, tribui solet?
§. 1. R. Dei nomen Sacris in literis solet etc.
Q. Quid intelligitur proprie nomine Dei?
§. 2. R. Dei nomine intelligimus Ens a se etc.
Q. Quid infertur ex allata Dei descriptione?
§. 3. R. Infertur quod Deus sit Ens quocumque etc.
Q. Quis est Theista, quis Atheus, et quotuplicis generis sunt Athei?
§. 4. R. Deum qui admitti dicitur Theista etc.
Q. Existunt ne Athei?
§. 5. R. Atheos praticos extitisse etc.
Prop. I. Dei existentia naturali ratione demonstratur.
§. 6. Nam a magnitudine speciei etc.
§. 8. Objic. Illud nequit esse objectum demonstrationis, quod credere tenemur; Atqui tenemur credere Dei existentiam, dicente Apostolo: *Accedentem ad Deum oportet credere quia est;* Ergo Dei existentia nequit esse objectum demonstrationis; adeoque etc.

§. 9. R. admitt. maj.; et dist. min. Atqui etc. Quasi uti est auctor naturæ non possit ejus existentia esse etiam objectum demonstrationis, nego min.: uti est auctor gratiæ, conc.

§. 14. Objic: 2. Deus est Ens a se, et necessarium; sed Entis a se, et necessarii existentia demonstrari nequit; Ergo etc.

§. 15. R. conc. maj., dist. min.: Sed etc.

§. 16. Contra. Atqui nec etiam a posteriori Dei existentia demonstrari potest. Ergo n. r. Prob. subsm. Ut a posteriori Dei existentia demonstrari posset, inter Deum et res hujus mundi deberet esse aliqua relatio; Atqui nulla datur hujusmodi relatio; nam Deus, et res hujus Mundi, infinito intervallo a se invicem distant; quippe Deus est Ens a se, aliæ vero res sunt contingentes, et ab alio, ut supponitur; Ergo etc.

§. 17. R. Falsum omnino est, inter Deum etc.

Prop. II. Deum esse substantiam spiritualem, omnes possibiles perfectiones habentem, optime demonstratur.

§. 19. Ostenditur 1. p. ex Scripturis: et ratione §. 21.

Q. Demonstra 2. p.

§. 22. Prob. 2. p. Deus est.

§. 23. Objic. contra I. P. In Sacris literis Deo corporea membra tribuuntur; Ergo Deus substantia spiritualis non est.

§. 24. R. dist. ans. In Sacris literis etc.

§. 25. Contra. Atqui Sacris in literis, non in sensu metaphorico, sed proprio, et literali, Deo humana membra tribuuntur; Ergo n. r. Prob. subsm. Deus fecit hominem ad imaginem suam; sed homo habet corpus; Ergo et Deus; Adeoque etc.

§. 26. R. dist. maj.: Deus etc. quoad omnia etc.

CAPUT II.

De Unitate Dei.

Q. Quinam dicuntur Polythei?
§. 34. R. Polythei dicuntur illi etc.
Q. Quinam fuerunt Polythei?
§. 35. R. Polythei in primis fuerunt etc.
Prop. Deus est unicus.
§. 37. Probatur 1. adversus Hæreticos, Scripturis.
§. 38. Prob: 2. c. eosdem, ratione.

CAPUT III.

De Dei Essentia, Divinisque attributis.

Q. Quid venit nomine essentiæ?
§. 52. R. Nomine Essentiæ generatim etc.
Q. Quid est Dei essentia?
§. 53. R. Quid sit id per quod Deus est etc.
Q. Quot sunt in assignanda Dei essentia Scholarum sententiæ?
§. 54. R. Prima est Nominalium etc.
Q. Quid est attributum Divinum?
§. 55. R. Attributum Divinum juxta etc.
Q. Quid est perfectio simpliciter simplex?
§. 56. R. Perfectio simpliciter simplex etc.
Q. Quotuplicis generis sunt divina attributa?
§. 57. R. Attributa Divina duplicis sunt generis etc.
Prop. I. *Esse Ens a se*, est attributum in Deo primum.
§. 58. Prob.: Nam illud attributum etc.
Prop. II. *Aseitas*, seu *esse Ens* a se est formale metaphysicum constitutivum Essentiæ Dei.
§. 59. Prob. 1. Nihil est tam etc
Q. Proba idipsum aliqua ratione.
§. 60. Prob: hac ratione.

CAPUT IV.

De præcipuis Dei Attributis.

Q. Quid de Divinis attributis effutierunt Hæretici?
§. 61. R. Innumera sunt Dei attributa.
Prop. I. Deus est vere, et propriæ æternus.
§. 62. Prob. I. ex Scripturis; et 2. ratione. §. 63.
Prop. II. Deus est Infinitus in omni genere perfectionis.
§. 64. Prob. 1. ex Scripturis; 2. ratione etc. §. 65.
Prop. III. Deus est Immensus; scilicet per essentiam rebus omnibus intime præsens.
§. 66. Prob. I. Deus est immensus si etc.
§. 68. Objic. I. Sacræ literæ apertissime docent, Deum esse in Cælo per essentiam, per virtutem vero tantum in aliis locis; Ergo falsa propositio. Prob. ans. In Psalmis ait Propheta: *Dominus in Cælo sedes ejus*; Ergo etc.
§. 69. R. Laudatis verbis nihil aliud etc.
§. 70. Contra. Atqui ita Cælum est Dei sedes, ut in aliis locis, nonnisi per solam virtutem, et operationem inveniatur; Ergo n. r. Prob. subsm. Res ita se habet, si Deus sibi Cælum pro sede reservaverit, ac terram dederit hominibus; Atqui ex eodem Psalmista habetur: *Cælum Cæli Domino, terram autem dedit filiis hominum*; Ergo etc.
§. 71. R. Si adductum argumentum etc.
§. 72. Contra. Atqui laudata Davidis verba absolute accipienda sunt, ita ut a quocumque alio loco hujus terræ Dei præsentia excludant; Ergo etc. Prob. subsm. Si David Dei præsentiam a terra non excluderet, non dixisset, Deum de Cælo in terram aspicere, ut videat filios hominum: inclinare Cælos et descendere: exaudire de Cælo Sancto suo nostras Orationes; Atqui revera ita est; Ergo etc.
§. 73. R. Laudata in argumento, et illis etc.

§. 74. Objic. 2. Si Deus per suam assentiam esset ubique, esset utique etiam in sordidissimis locis; esset in Dæmonibus, et in peccatoribus; Atqui hoc absurdissimum est dicere: cum Deus sit ipsa puritas et sanctitas; Ergo etc.

§. 75. R. Nullum est pertimescendum etc.

Prop. IV. Deus est Ens ita simplex, ut excludat omnem prorsus compositionem.

§. 80. Prob.: Triplex juxta juxta Theologos etc.

Prop. V. Deus est omnino immutabilis.

§. 81. Prob.: Deus necessitate etc.

§. 82. Objic. Quem alicujus facti pœnitet, is certo mutabilis est: Atqui pœnituit Deum, quod hominem fecisset in terra; Ergo Deus est mutabilis.

§. 83. R. adm. maj., dist. min.: Atqui etc.

§. 84. Contra. Atqui Deum vere, ac proprie pœnituit hominem fecisse super terram; Ergo n. r. Prob. subsm. Illum proprie pœnitet alicujus facti, qui tactus dolore cordis intrinsecus, factum illud revocat, aut destruit; Atqui ita Deum pœnituit hominem fecisse; dicitur quippe: *Tactus dolore cordis intrinsecus, delebo, inquit hominem, quem creavi a facie terræ;* Ergo etc.

§. 85. R. dist. maj.: Illum etc. si de hominibus etc.

Prop. VI. Deus est Omnipotens.

§. 94. Prob.: Omnipotentia est virtus etc.

§. 95. Dices. Deus plura nequit facere; Ergo etc. Prob. ans. Deus non potest mori, non potest mentiri, aut fallere; non potest efficere, ut quod factum est, factum non sit; nequit peccare etc.; Ergo etc.

§. 96. R. Utique Deus prædicta nequit efficere etc.

Prop. VII. Deus est infinite bonus, et Sanctus.

§. 97. Prob.: In Levitico ait Deus etc.

Dices. Si Deus est infinite bonus, cur tot mala in Mundo? Si est infinite Sanctus, cur tot peccata fieri in Mundo permittit?

§. 98. R. Mala physica, quæ in Mundo sunt etc.

§. 99. Instabis. Deus utpote omniscius novit utique quinam indubitanter salvabuntur, quinam damnabuntur; si ergo esset bonus, non crearet quos scit ituros ad inferos; Atqui eos creat, et in numero majore, præ aliis electis; Ergo bonus non est.

§. 100. R. conc. ans, et dist. 1. cons. etc.

CAPUT V.

De distinctione Attributorum Dei tum ab Essentia, cum a se invicem.

Q. Quænam dicuntur distincta; et quid est distinctio?

§. 101. R. distincta ea dicuntur, quæ etc.

Q. Quid est distinctio?

§. 102. R. distinctio, negatio etc.

Q. Quotuplex est distinctio?

§. 103. R. distinctio duplex est etc.

Q. Quaenam est distinctio realis?

§. 104. R. distinctio realis est etc.

Q. Quænam est distinctio rationis?

§. 105. R. dist: rationis est illa etc.

Q. Quotuplex est distinctio realis?

§. 106. R. distinctio realis triplex esse etc.

Q. Quaenam est distinctio realis major?

§. 107. Distinctio realis major est illa etc.

Q. Quaenam est distinctio realis minor?

§. 108. R. distinctio realis minor, seu modalis etc.

Q. Quaenam est distinctio formalis?

§. 109. R. distinctio formalis, vel realis etc.

Q. Quotuplex est distinctio rationis?

§. 110. R. distinctio rationis, sive per etc.

Q. Quid Hæretici, quidque Scholastici de distinctione attributorum Dei tum ab Essentia, cum a se invicem, senserunt?

§. 111. R. Eunomius et cæteri de etc.

Prop. Inter Divinam Essentiam, et attributa, sicut et inter attributa Dei ad invicem datur aliqua distinctio. Ea vero realis major non est.

§. 112. Prob. I. P. S. Athanasius inquit etc.

Q. Quomodo probas alteram propositionis partem?

§. 113. R. en. Si daretur distinctio realis etc.

TRACTATUS II.

De invisibilitate Dei; de ipsius Intellectu, et Voluntate, atque ipsiusmet Providentia.

CAPUT I.

De possibilitate visionis beatificae.

Q. Quotuplex est visio?

§. 115. R. Visio duplex distinguitur etc.

Q. Quid est visio corporalis?

§. 116. R. Visio corporalis est etc.

Q. Quid est visio mentalis?

§. 117. R. visio mentalis vero etc.

Q. Quid est visio abstractiva?

§. 118. R. visio abstractiva ea est etc.

Q. Quid est visio intuitiva?

§. 119. R. visio intuitiva est illa etc.

Q. Quid Hæretici, quid Catholici de visione beatifica senserunt?

§. 120. R. Omnes illi, qui Deum etc.

Prop. I. Deum oculis corporeis videri, omnino impossibile est.

§. 121. Prob. I. ex Scripturis. §. 122. Prob. II. ex Patribus.

§. 123. Prob: 3. ratione.

Dices. Deus, Jobi sententia (Cap: 36. v. 15.) est omnibus visibilis: Omnes namque homines vident eum. Ergo falsa Propositio.

§. 125. R. dist. antec: est visibilis, visione etc.
Prop. II. Intuitiva Dei visio nedum est possibilis, sed datur.
§. 130. Prob.: ex Scripturis.
Prop. III. Homini etiam in hac præsenti vita, speciali privilegio, possibilis est clara Dei visio; an autem revera aliquis eam habuerit, non satis certum est.
§. 131. Prob. I. P. Si intuitiva etc.
Objic. Visio Dei intuitiva est visio Dei facie ad faciem, juxta phrasim Pauli Apostoli: *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem*; Atqui in Exodo (Cap: XXXIII. v. 11.) de Moyse dicitur, quod loquebatur ei *Dominus facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum*; Ergo certum est, aliquos Dei visionem intuitivam habuisse.
§. 144. R. admitt: auct:, dist: sensum.
Prop. IV. Homini, ut Deum clare intueatur, necessarium est supernaturale auxilium, quod est lumen gloriæ.
§. 145. R. D. Paulus ad Romanos etc.

CAPUT II.

De inæqualitate visionis beatificæ.

Q. Quid Jovinianus, quidque Theologi Catholici de inæqualitate visionis beatificæ sentiunt?
§. 148. R. Jovinianus, teste S. Hieronymo etc.
Prop. I. Visio Dei intuitiva æqualis non est in omnibus Beatis.
§. 149. Prob. I. ex Scripturis etc.
§. 151 Objic. variis mediis 1. In quadam parabola apud S. Matthæum ait Christus; unum denarium datum fuisse a Patre familias operariis, licet alii plus, alii minus laborassent; Atqui per hunc de-

narium, figuratam dicunt Patres visionem beatificam; Ergo hæc in omnibus Beatis æqualis est.

Secundo. In Cælis, intuitiva Dei visione, Beatus plene satiatur, juxta illud Davidis: *Satiabor cum apparuerit gloria tua*; Atqui si inaequalis esset visio, non omnes satiarentur; Ergo etc.

Tertio. Si visio Dei intuitiva inæqualis foret, Beatus qui minori visione donatur, tristari posset de alterius majori visione; Atqui hoc esset Paradisum evertere; Ergo etc.

§. 152. R. ad singula. Et ad 1. Licet etc. §. 153. Ad 2. etc: §. 154. Ad 3. denique etc.

Prop. II. Inæqualitatem visionis intuitivæ, ex inæqualitate tum luminis gloriae, tum intellectuum perspicaciae oriri, admodum probabile est.

§. 155. Prob.: Lumen gloriæ, et intellectus etc.

Q. Beati possunt ne Deum comprehendere?

§. 156. R. Minime. Nam apud Jeremiam etc

Objic. In Cælo Beati Deum cognoscunt, sicuti a Deo cognoscuntur; ait namque Apostolus: *Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum.* Atqui Beati cognoscuntur a Deo cognitione perfecta, et comprehensiva; Ergo et eadem cognitione ipsi Deum in Cælo cognoscunt, Adeoque etc.

§. 158. R. dist. maj.: In Cælo etc.

Q. Quaenam Beati vident in Deo?

§. 159. R. Ineffabilia sunt, quæ Beati etc.

CAPUT III.

De intellectu Dei, ejusque scientia.

Q. Quid est Intellectus?

§. 160. R. Intellectus nomine nihil aliud etc.

Q. Est ne in Deo Intellectus?

§. 161. R. Porro Potentiam hanc, seu principium etc.

Q. Quid est scientia Dei?
§. 162. R. Scientia Dei est etc.
Q. Cujus generis est scientia Dei?
§. 163. R. scientia Dei non est ut nostra etc.
Q. Quotuplex est objectum scientiæ Dei?
§. 164. R. Scientia Divina duplex habet objectum.
Q. Quotuplex est scientia Divina?
§. 165. R. Scientia Divina sumpta etc.
Q. Quid est scientia simplicis intelligentiæ?
§. 166. R. Scientia simplicis intelligentiæ etc.
Q. Quid est scientia visionis?
§. 167. P. Scientia visionis est illa.
Q. Quid est scientia media?
§. 168. R. Scientia media est etc.

Prop. I. Deus perfectissime, et intuitive seipsum cognoscit, et comprehendit.

§. 169. Prob.: Apud S. Matthæum etc.

Prop. II. Habet Deus scientiam simplicis intelligentiae, qua mere possibilia cognoscit.

§. 170. Nam in Ecclesiastico etc.

Prop. III. Deus habet scientiam visionis, qua omnia praeterita, praesentia, et futura, etiam libera, et contigentia, cujuscumque sunt generis, et conditionis certo cognoscit; adeo ut ipsum non lateant intima cordium secreta, et mentis cogitationes.

§. 171. Prob.: In Libro Sapientiae etc.

Prop. IV. Deus certo cognoscit contigentia conditionate futura.

§. 172. Probatur ex Scripturis etc.

CAPUT IV.

De medio, in quo Deus res cognoscit.

Q. Quid est medium cognitionis Divinæ etc.
§. 173. R. Medium cognitionis Divinæ etc.
Q. Est ne facile medium Divinæ cognitionis noscere?
§. 174. R. in quo medio Deus omnia etc.
Prop. I. Deus cognoscit se in seipso.
§. 175. Prob.: Medium, in quo res etc.
Prop. II. Deus cognoscit Creaturas possibiles in sua Essentia, et Omnipotentia.
§. 176. Prob. I. P. Nam essentia Divina etc. §. 177. Prob: 2. P. Ideo etc.
Prop. III. In sua Essentia cognoscit Deus res creatas.
§. 178. Prob.: Neque enim, scribit etc.
Prop. IV. Deus futura libera ordinis naturalis cognoscit in determinatione suae voluntatis, includente determinationem voluntatis humanae.
§. 179. Nam ut aliquod liberum sit etc.
Prop. V. Deus futura contingentia supernaturalis ordinis cognoscit in sua Essentia, supposito tamen ejus Decreto, quod illa futura sint.
§. 180. Prob.: Ideo contingentia sunt etc.
Dices contra expositam doctrinam de scientia Dei. Scientia Dei evertit humanam libertatem. Etenim quæ a Deo praecognita sunt, nequeunt non evenire Ergo non est admittenda.
§. 182. R. neg. ans. Nam ut optime S. etc.

CAPUT V.

De voluntate Dei.

Q. Quid intelligitur nomine voluntatis?
§. 183. R. Voluntatis nomine intelligitur etc.
Q. Datur ne in Deo voluntas?

§. 184. R. esse in Deo voluntatem etc.
Q. Quotuplici sensu Divina voluntas usurpari solet?
§. 185. R. Duplici sensu Divina voluntas etc.
Q. Quotuplex est voluntas beneplaciti?
§. 186. R. Voluntas beneplaciti in Deo etc.
Q. Quaenam est Dei voluntas efficax, quaenam inefficax?
§. 187. R. Voluntas Dei efficax est illa, quæ etc.
Q. Quænam dicitur voluntas Dei absoluta, quaenam conditionata?
§. 188. R. Voluntas Dei absoluta est illa, qua Deus etc.
Prop. Datur vere in Deo antecedens voluntas omnes homines salvandi, nemine excepto.
§. 189. Prob.: ex Scripturis.
Objic. Si esset in Deo vera voluntas omnes homines salvandi, omnes homines de facto salvarentur; Nam ait David: *Deus omnia quæcumque voluit fecit;* Atqui non omnes homines de facto salvantur; Ergo etc.
§. 194. R. dist. maj.: Si esset etc.
Contra. Atqui si esset in Deo vera voluntas salvandi omnes, hæc quaecumque esset, adimpleretur; Ergo n. r. Prob. subsm. Deus, ait Apostolus, *cujus vult miseretur;* et cum miseretur, ipsemet *operatur in nobis velle, et perficere pro bona valuntate;* Ergo si Deus vellet, vera voluntate, omnes salvos fieri, omnium misereretur, miserendo, in omnibus operaretur velle, et perficere; quare omnes salvarentur; Atqui de facto non omnes salvantur. Ergo non datur ista antecedens voluntas salvandi omnes.
§. 196. R. dist. ans. Deus miseretur etc.

CAPUT VI.

De Libertate Divinæ Voluntatis.

Q. Quid est Ens liberum, quidque libertas?
§. 203. R. Liberum vulgo dicitur etc.
Q. Quid est libertas a coactione?
§. 204 R. Libertas a coactione est etc.
Q. Quid est libertas a necessitate?
§. 205. R. libertas a necessitate etc.
Q. Voluntas Dei est ne libera dum agit ad extra?
§. 207. R. Illam liberam esse sane consentiunt etc.
Prop. Dei voluntas perfectissima gaudet libertate.
§. 208. Prob. 1. ex Scripturis. 2. ratione theologica.
Dices. Qui est liber potest agere, et non agere; agere hoc potius, quam aliud; sed Deus ab æterno fuit determinatus; Ergo indifferens non est ad agendum; Ergo non est liber.
§. 210. R. conc. maj.: Sed Deus etc.

CAPUT VII.

De objecto Divinæ voluntatis.

Q. Quid intelligitur per objectum Divinae voluntatis?
§. 213. R. Per objectum Divinæ etc.
Q. Quid est primarium; quid Secundarium Divinæ voluntatis objectum?
§. 214. R. Primarium objectum Divinæ voluntatis etc.
Q. Quid de objecto Divinæ voluntatis dicunt Theologi.
§. 215. R. Quodnam sit objectum primarium etc.
Prop. I. Objectum primarium Divinæ voluntatis est ipsius Dei bonitas essentialis; sive essentia Divina.
§. 216. Prob. I. ex Scripturis etc. §. 217. Prob. 2. ratione etc.
Prop. II. Objectum secundarium Divinæ voluntatis

sunt creaturæ omnes, sive in aliqua temporis differentia existentes, sive possibiles.

§. 218. Prob. I. P. Divina voluntas etc. §. 219. Prob: 2. p.

Prop. III. Mala pœnæ per se, et directe non sunt objectum Divinæ voluntatis, sed per accidens, et indirecte.

§. 220. Prob. I. P. Deus nihil vult etc. §. 221. Prob: 2. p.

Prop. IV. Mala culpæ, idest peccata, nullimode sunt objectum Divinæ voluntatis.

§. 222. Prob. I. Ex Scripturis etc.

Dices. Si Deus nollet peccata, ea ab hominibus non fierent; quis enim potest Dei resistere voluntati? Sed peccata patrantur ab hominibus; Ergo Deus ea vult; Adeoque etc.

§. 225. R. dist. maj: Si etc.

§. 226. Contra. Atqui Deus non solum permittit, sed effective vult peccata; Ergo n. r. Prob. subsm. Qui aliquem ad peccandum impellit; qui alicui præcipit, ut malum aliquod faciat, is certe vult absolute peccatum; Atqui Deus induravit cor Pharaonis, ut fureret adversus Judæos; atque Semei præcepit, ut malediceret David; Ergo etc.

§. 227. R. Hæc, et si quæ sunt etc.

Q. An Deus necessitate aliqua, saltem morali, teneatur semper decernere optimum?

§. 228. R. neg.: Nam creatæ res cum sint etc.

Q. Dantur ne Divinæ voluntatis Decreta?

§. 232. R. Affirm.: Nam ait Isaias etc.

CAPUT VIII.

De Divina Providentia.

Q. Quid est Providentia?
§. 232. R. Providentia ex Damasceno etc.
Q. Quinam actus ad Providentiam requiruntur?
§. 234. R. Ad Providentiam duo actus etc.
Q. Quotuplex est Providentia?
§. 235. R. Quoniam res omnes vel etc.
Q. Quinam Dei Providentiam sustulerunt?
§. 236. R. Qui Mundum hunc a Deo etc.
Prop. I. Datur in Deo Providentia, eaque ad omnia creata, etiam minutissima se extendit.
§. 237. Prob. I. ex Scripturis. §. 238. Prob: 2.
§. 239. Objic. Si daretur in Deo Providentia, nihil fortuito, et casu accideret in Mundo; Atqui, ut ex pluribus Sacræ Scripturæ locis patet, multa casu eveniunt; Ergo etc.
§. 240 R. conc. maj.: dist. min. etc.
§. 241. Contra. Atqui multa revera casu eveniunt, etiam respectu Dei; Ergo n. r. Prob. subsm. Deus ex Scriptura, diligit justos, odit iniquos; Ergo si esset in eo providentia, et nihil casu respectu sui eveniret, justi deberent bonis in hoc Mundo abundare, iniqui contra tribulationibus affligi; Atqui oppositum continuo videmus; nam impii, ut plurimum felicem vitam agunt, miseram, atque egentem justi; Ergo etc.
§. 242. R. dist. 1. cons. Si esset etc.
§. 243. Contra. Atqui si esset in Deo Providentia, nullo modo sineret pios vexari, lætari impios; Ergo n. r. Prob. subsm. Non raro justi miseriis atque calamitatibus pressi, deficiunt, atque in peccata prolabuntur; et impii bonis, atque facultatibus affluentes, magis superbiunt, et adversus pios

confortantur, et opprimunt innocentes; Atqui hoc est indignum Deo; Ergo etc.

§. 244. R. Verum est, nonnullos in etc.

§. 245. Objic. 2. Dedecet Divinam majestatem curam genere de minutissimis rebus hujus Mundi. Ergo etc.

§. 246. R. si divinam majestatem non etc.

Contra. Atqui omnino dedecet Divinam majestatem curam gerere de minutissimis rebus hujus Mundi; Ergo n. r. Prob. subsm. Dedecet Principem hujus Mundi, de minutissimis rebus curam habere; Ergo a fortiori etc.

§. 247. R. dist. ans. Dedecet si pro etc.

Contra. Atqui dedecet; Ergo n. r. Prob. subsm. « Absurdum est, ait S. Hieronymus, ad hoc » deducere majestatem Dei, ut sciat per momenta » singula quot nascantur culices, quotve moriantur; » quæ cimicum, et pulicum, et muscarum sit in » terra multitudo; quanti pisces in aqua natent, » et qui de minoribus, majorum prædæ cedere » debeat » Ergo etc.

§. 248. R. Jure ait S. Hieronymus etc.

Prop. II. Deus Providentia sua ita hominum saluti consuluit, ut omnibus media necessaria paraverit ad æternae salutis consequutionem.

§. 249. Prob. I. ex Scripturis.

Dices. Multi infantes in matrum utero moriuntur; non pauci etiam statim nati, quin baptizentur, e vita discedunt; Atqui hoc non esset, si Deus omnibus media necessaria paravisset ad aeternae salutis consequ utionem; Ergo etc.

§. 252. R. Quantum ex se est, Deus etc.

CAPUT IX.

De Prædestinatione, ejusque certitudine, ac signis.

Q. Quid est prædestinatio?

§. 253. R. Praedestinatio secundum etc.

Q. Quinam prædestinationem negarunt; quidque de ea sentiunt Catholici?

§. 254. R. Quotquot animarum etc.

Prop. I. Certa fide tenendum est, dari Divinam praedestinationem ad gloriam, eamque esse indubiam, atque infallibilem.

§. 255. Prob. I. P. ex Scripturis etc.

Objic. 1. Si daretur praedestinatio, eaque esset indubia, atque infallibilis, nemo amplius sollicitus esset de bonis operibus pro aeterna gloria adipiscenda: Unusquisque enim diceret, aut sum prædestinatus, aut non; si sum praedestinatus, faciam quod velim, tandem indubie salvabor; si vero non sum praedestinatus, habeam quodcumque testimonium in operibus bonis, tandem damnabor. Atqui hoc est contrarium praeceptis Divinis, quibus adstringimur, bonis operibus insudare, ut aeterna beatitudine fruamur. Ergo etc.

§. 258. R. neg. maj. Existentia etc.

Objic. 2. S. Petrus fideles admonens, ait: *fratres satagite, ut per bona opera, certam vestram vocationem, et electionem faciatis . . . . Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in æternum regnum Domini nostri;* Ergo praedestinatio non est certa, et infallibilis.

§. 260. R. Cum complementum nostrae etc.

Objic. 3. Esto aliquis sit praedestinatus, potest tamen in vita sua mortaliter peccare, et in peccato menses, et annos ducere, infra quod tempus, ab aliqua caussa externa, subito vita privari, sicque

mori in peccato, atque damnari; Ergo praedestinatio non est infallibilis.

§. 363. R. Potest utique praedestinatus etc.

Prop. II. Praedestinatio adultorum ad gloriam, probabile est fieri ex praevisis meritis gratiae.

§. 269. Prob. I. ex Scripturis etc.

Q. Habes ne Patres pro hac propositione?

§. 264. R. Utique. Nam Theopylactus etc.

Q. Potes ne rationibus theologicis thesim eamdem constabilire?

§. 265. R. Maxime. Ac primo etc.

Objic. Apostolus ad Ephesios scribens, ait: *Prædestinavit nos secundum propositum voluntatis suæ;* Ergo praedestinatio ad gloriam est omnino gratuita, et non ex prævisis meritis.

§. 267. R. dist. ans. Praedestinavit nos etc.

Contra. Atqui adeo Deus praedestinavit nos secundum beneplacitum voluntatis suae, ut excludat praevisionem meritorum; Ergo n. r. Prob. subsm. Ideo Apostolus ad Timotheum scribens, inquit: *Vocavit nos vocatione sua sancta, non secundum opera sed secundum propositum suum;* Ergo etc.

§. 269. R. dist. ans. Et ibi loquitur etc.

Contra. Atqui ex eodem Apostolo, etiam praedestinatio ad gloriam est omnino gratuita; Ergo etc. Prob. min. subs. Apostolus ad Titum scribens, inquit, *quod non ex operibus justitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit Deus;* Ergo etc.

§. 271. R. Non loquitur ibi Apostolus etc.

Contra. Atqui laudatus Apostolus praedestinationem ad gloriam pure gratuitam affirmat; Ergo n. r. Prob. subsm. Ex concessis, praedestinatio ad gratiam, est omnino gratuita; Ergo et praedestinatio ad gloriam. Prob. consa. Praedestinatio ad gloriam est gratia Dei; ait namque citatus Apostolus: *Gratia Dei vita æterna;* Ergo etc.

§. 273. R. Praedestinatio ad gloriam etc.
Q. Potest ne homo esse certus de sua praedestinatione?
§. 280. R. Non potest homo sine revelatione etc.
Q. Quaenam sunt signa, ex quibus potest quis, saltem conjecturaliter, scire se esse praedestinatum?
§. 281 Q. principaliora sunt septem I. etc.
Q. Quinam sunt praecipui praedestinationis effectus?
§. 283. R. Praecipui, atque directi etc.

CAPUT X.

De Reprobatione, ejusque caussa, et effectibus.

Q. Quid est reprobatio et quotuplex?
§. 284. R. Reprobatio nihil aliud etc.
Q. Quid est Reprobatio positiva?
§. 285. R. Reprobatio positiva est efficax etc.
Q. Quid est Reprobatio negativa.
§. 286. R. Reprobatio negativa, juxta etc.
Q. Quid Calvinus, et quid sentiunt Catholici de Reprobatione?
§. 287. R. Siquidem cum positivam, quam etc.
Prop. I. Datur Reprobatio positiva, qua nempe aliqui a gloria caelesti excluduntur, et suppliciis addicuntur aeternis.
§. 288. Prob. propositio hac ratione.
Prop. II. Videtur admittendam non esse reprobationem negativam.
§. 289. Prob.: Reprobatio negativa est pura etc.
Prop. III. Deus neminem positive reprobat, atque aeternis addicit suppliciis, quin ejus peccata, atque demerita praeviderit.
§. 290. Prob.: ex Scripturis.
Dices: *Universa propter semetipsum operatus est Dominus; impium quoque ad diem malum*; Ergo Deus positive aliquos reprobat, non quia peccata

in eis praeviderit, sed propter meram suam voluntatem?

§. 292. R. neg. consm. Laudata etc.

Contra. Atqui ideo dicitur, Deum propter semetipsum creare impium ad diem malum, quia ex mera sua voluntate illum reprobat, atque aeternis addicit cruciatibus; Ergo n. r. Prob. subsm. Etsi Jacob, et Esau *nondum nati fuissent*, *aut aliquid boni egissent*, *vel mali*, tamen ait Dominus: *Jacob dilexi*, *Esau autem odio habui*; Atqui per odium Dei intelligitur reprobatio; Ergo etc.

§. 294. R. Esto Esau a Deo dicatur etc.

Q. Quot sunt effectus reprobationis?

§. 295. R. Tres potissimum; nempe 1. etc.

Q. Quid est liber vitae; et an detur?

§. 296. R. Liber vitae etc.

§. 297. Affirmative. Nam etc.

Q. An aliquis possit proprie deleri de libro vitæ?

§. 298. R. negative.

Dices. Si nemo proprie posset deleri de libro vitae, non dixisset Moyses (Exod: Cap: 32.): *Aut dimitte noxam populi hujus*, *aut si non facis*, *dele me de libro quem scripsisti.* Nec David dixisset (Ps. 58.): *deleantur de libro viventium*, *et cum justis non scribantur.* Ergo etc.

§. 300. R. Admitt: auct:

TRACTATUS III.

De ineffabili Sanctissimæ Trinitatis Mysterio.

CAPUT I.

De Mysterii SS. Trinitatis cognoscibilitate.

Q. Quid est Trinitatis Mysterium?
§. 306. R. Trinitatis mysterium in hoc etc.
Q. Quid Claudianus Mamertus; quid Petrus Abaelardus, et Raymundus Lullus de Mysterii Trinitatis cognoscibilitate opinati sunt?
§. 307. R. Fuerunt nonnulli, qui Mysterium hocce omnium etc.
Prop. I. Absque revelationis, et fidei auxilio, sola ratione duce, nequit homo Trinitatis. Mysterium positive cognoscere, atque demonstrare, sed negative tantum.
§. 310. Prob. 1. ex Scripturis.
Q. Potes ne theologica ratione idipsum demonstrare?
§. 311. R. Utique, hac theologica ratione etc.
Q. Quid sentis de demonstratione aequiparantiæ Raymundi Lulli?
§. 312. R. Demonstratione æquiparantiae etc.
Q. Ostende modo alteram Propositionis partem.
§. 313. R. Prob: II. Pars.
Obiic. Seclusa revelatione, et sola naturali ratione ostenditur Deum existere; Atqui Deus est Trinus; Ergo sola ratione ostenditur Deum esse Trinum; adeoque falsa propositio.
§. 316. R. dist. maj.: Seclusa etc.
Contra. Atqui sola naturali ratione, ex rebus creatis existentia Dei, etiam ut Trinus est, ostenditur; Ergo n. r. Prob. subsm. In rebus creatis multa sunt Dei indicia, etiam ut Trinus est: Ergo etc.
§. 318. R. dist. ans. In rebus creatis etc.
Contra. Atqui in rebus creatis, secluso fidei auxilio,

indicia Trinitatem demonstrantia cognoscuntur; ergo n. r. Prob. subsm. Secluso fidei auxilio, in rebus creatis cognoscuntur indicia, Dei proprietates demonstrantia; atqui Trinitas personarum in Deo, una est ex proprietatibus Dei; Ergo etc.

§. 320. R. dist. maj.: proprietates absolutas etc.

Prop. II. Neque etiam posita revelatione, accepta notio SS. Trinitatis, positivis argumentis demonstrari potest.

§. 327. Prob: auctorit: Patrum.

Prop. III. Ne probabili quidem ratione, de naturae principiis petita, adstrui potest hoc Mysterium.

§. 328. Prob: Nam unitas essentiae in tribus etc.

Prop. IV. SS. Trinitatis Mysterium adeo est humanae rationi impervium, ut ne quidem ipsi Philosophi inter Ethnicos, ipsum distincte noverint.

§. 330. Prob: ex Scriptura. Apostolus etc.

Q. Potes ne idipsum ratione theologica ostendere?

§. 331. R. Adfirmative; et quidem hac ratione theologica etc.

Objic: Multorum Patrum sententia est, quamplures Philosophos, veluti Platonem, Zoroastem, Mercurium Trismegistum, aliosque, penetrasse, Deum esse unum in essentia, et Trinum in Personis; Ergo etc.; Adeoque falsa propositio.

§. 333. R. dist. antec: Multorum Patrum etc.

CAPUT II.

De SS. Trinitatis existentia.

Q. Quid Haeretici de Trinitatis existentia effutierunt?

§. 343. R. Varie variis temporibus etc.

Prop. Pater, Filius, et Spiritus Sanctus sunt tres verae, reales, ac subsistentes Personae.

§. 344. Prob. I. ex Veteri Testamento?

Q. Potes ne idipsum ex Novo Testamento?

§. 345. R. Maxime: Apud Matthaeum etc.

Objic. 1. Praecipuum ex argumentis, quo ex Veteri Testamento ostenditur Trinitas Personarum in Deo, desumitur ex illo Geneseos: *Faciamus hominem ad imaginem, et similitudinem nostram*; Atqui hoc nullius est roboris; Ergo etc. Prob. min. Laudato in loco loquitur Deus in plurali, more Principum, et Regum ad designandam suam majestatem; Ergo etc.

§. 347. R. n. ans. Nam si quod etc.

Contra. Atqui laudato in loco, more Regum Dominus loquutus est, dicens *faciamus*; Ergo n. r. Prob. min. subs. Ex concessis; Reges utuntur verbo plurali *faciamus*, quia Optimates alloquuntur, quos sibi ministros adsciscunt; Ergo pariter Deus, loquens in plurali, faciamus, Angelos alloquitur, qui sunt ministri ejus; adeoque etc.

§. 349. R. n. utrumque consm.

Objic. 2. Apud Isaiam ait Deus: *Ego sum Dominus faciens omnia, extendens Cœlos solus, stabiliens terram, et nullus mecum*; Ergo in Deo sicuti est unica natura, ita unica est, et singularis persona.

§. 353. R. conc. ant.; neg. consm. Laudato etc.

Contra. Atqui laudato in loco, non solum creaturarum, sed etiam cujuscumque alterius Personae Divinae consortium Deus excludit; Ergo n. r. Prob. subsm. Eodem in capite per eumdem Prophetam Deus dixerat; *Ego primus, et ego novissimus, et absque me non est Deus*; Atqui non esset primus et novissimus, nisi excluderet Personarum pluralitatem; Ergo etc.

§. 355. R. admitt. test., n. min., et consm.

Contra. Atqui eo in loco *primus, et novissimus* dicitur Deus, non solum ad exclusionem inanium Deorum, sed cujuscumque alterius Personae Divinae; Ergo n. r. Prob. subsm. Quo sensu dictum est apud Isaiam: *Ego primus, et ego novissimus* eodem sensu additum est capite sequenti: *Ego Do-*

minus et non est alter; sed per haec posteriora verba ostenditur, non solum unitas Dei, sed unipersonae, quae in Deo est; Ergo etc.

§. 357. R. n. min., et consm. Falsum etc.

CAPUT III.

De Verbi Divinitate, ejusque cum Patre consubstantialitate.

Q. Quid est Verbum?

§. 358. R. Verbi nomine hic intelligunt etc.

Q. Quinam Haeretici praecipue negarunt Verbi cum Patre consubstantialitatem?

§. 359. R. Praeter memoratos etc.

Prop. Divinum Verbum est Deo Patri consubstantiale.

Prob. I. ex testimonio Dei etc. 360. Prob: II. ex testimonio ipsiusmet etc.

Q. Habes ne alia Scripturarum testimonia sive Veteris, sive Novi Testamenti, quibus idipsum comprobetur?

§. 361. R. aff: Probo idipsum 3. aliis Sanctarum etc.

Objic. 1. Ideo asseritur Verbum esse Patri consubstantiale, quia, ut ait Joannes: *In principio erat Verbum*; Atqui hoc nihil probat; Ergo falsa propositio. Prob. min. Moyses dicens: *In principio Deus creavit Cœlum et terram*, non probat eorum aeternitatem; Ergo a pari, dicens Joannes: *In principio erat Verbum*, non probat Verbum esse aeternum, et Patri consubstantiale.

§. 363. R. n. consm., et parit.: Immane etc.

Contra. Atqui sicut Moyses verbis illis: *In principio* Caeli et terrae aeternitatem non probat, ita nec etiam Joannes verbis illis: *in principio erat Verbum*, Verbi aeternitatem etc.; Ergo n. r. Prob. subsm. Ideo Moyses verbis laudatis non probat Caeli et terrae aeternitatem, bene vero Joannes Verbi aeternitatem ostendit, quia ex contextu satis ap-

paret eum loqui de vera creatione, non sic autem Joannes; Atqui etiam Joannes, suis verbis laudatis de vera Verbi creatione loquitur; Ergo sicut Moyses etc. Prob. min. : Eo sensu ait Joannes: *In principio erat Verbum*, quo sensu Verbum de seipso, nomine Sapientiae ait: *ab initio et ante sæcula creata sum*; Ergo etiam Joannes etc.

§. 365. R. dist. ans. Eo sensu etc.

Contra atqui verba *creata sum*, indicant veram creationem, sicut verbum Moysis *creavit*; Ergo n. r. Prob. subsm. In adducto S. Joannis testimonio, post verba: *In principio erat Verbum*, sequitur: *et Verbum erat apud Deum*; Atqui quod est apud Deum, certe non est aeternum, sed creatum; Ergo Verbum est creatura; adeoque etc.

§. 367. R. conc. maj., et dist. min. etc.

Contra. Atqui per illa verba: *Verbum erat apud Deum*, satis ostenditur, Verbum esse aliquid a Deo diversum; Ergo n. r. Prob. min. subsm. Si verba illa indicarent Verbum esse cum Patre, et Patri consubstantiale, et non quid a Deo diversum, Joannes loquendo de eo, vocasset illud absolute Patris unigenitum; Atqui Joannes, post laudata verba, vocat illud quasi unigenitum, et non absolute Patris unigenitum, dicens: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre*; Ergo etc.

§. 369. R. Tota vis hujus argumenti etc.

CAPUT IV.

De Spiritus Sancti Divinitate, ejusque cum Patre, et Filio consubstantialitate.

Q. Quid Heterodoxi de Spiritu Sancto effutierunt?

§. 376. R. Non minus adversus Verbum etc.

Prop. Spiritus Sanctus est verus Deus; nempe persona Patri, et Filio consubstantialis.

§. 377. Prob. ex Scripturis, et §. 378. Prob. II.
Objic. 1. Si Spiritus Sanctus esset Deus, persona nempe Patri, et Filio consubstantialis, cognosceret utique alias duas Personas, Patrem scilicet, et Filium; Atqui non cognoscit, dicente Christo: *nemo novit Filium nisi Pater, neque Patrem quis novit nisi Filius*: Ergo etc.
§. 380. R. admitt. auct. n. min.: cum consa.
Contra. Atqui dato etiam quod Spiritus Sanctus noscat Filium, adhuc tamen Deus non est; Ergo n. r. Prob. min. subs.: Ille Deus non est, quamvis sciat et noscat Deum, et quae Dei sunt, qui id quod scit, scrutando scit, et a Deo audit; Atqui talis est Spiritus Sanctus, *qui scrutatur profunda Dei, et quæcumque audiet loquetur*; Ergo etc.
§. 382. R. dist. maj. Si scrutari etc.
Objic. 2. Spiritus Sanctus, ex Apostolo ad Romanos, postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus; sed alium orare, et postulando gemere, indignum est Deo, qui se majorem non habet; et ipsa lætitia est, atque beatitudo; Ergo Spiritus Sanctus non est Deus.
§. 391 R. dist. maj: Spiritus Sanctus etc.

CAPUT V.

De Divinis Relationibus.

Q. Quid est Relatio?
§. 393. R. Relatio nihil est aliud, quam etc.
Q. Quotuplicis generis sunt relationes in Deo?
§. 394. R. duplicis generis sunt etc.
Q. Quid de his relationibus sentiunt Theologi?
§. 395. R. Esse in Deo verae, ac reales originis Relationes.
Prop. Dantur in Deo veræ, ac reales originis relationes.
§. 396. Prob.: In Deo sunt tres verae etc.

Q. Potes ne quod probasti, ex Conciliis ostendere?
§. 397. R. Maxime. Nam, idipsum patet etc.
Q. Quid ex ostensis erui potest?
§. 398. R. Ex ostensis, haec duo, veluti etc.

CAPUT VI.

De missione, ac processione Divinarum personarum.

Q. Quid est Missio?
§. 399. R. Missio hic nihil est aliud etc.
Q. Quid missio supponit?
§. 400. R. Missio sopponit 1. processionem etc.
Q. Quotuplex est processio?
§. 402. R. processio generatim sumpta etc.
Q. Quinam in divinis negarunt processiones?
§. 403. R. Dari in Divinis missionem etc.
Prop. I. Datur vera Missio in diuinis.
§. 404. Prob: ex Scripturis.
Dices. Qui mittitur videtur minor, et imperfectior illo, a quo mittitur; Igitur etc.
§. 406. R. Hoc verum est de missione etc.
Prop. II. Dantur in Divinis verae, et reales Processiones.
§. 407. Prob.: ex Scriptura.
Dices 1. Laudati textus videntur loqui de processione vel missione ad *extra*, non vero *ad intra*; Ergo non dantur etc.
§. 409. R. Laudati textus innuunt tam etc.
Dices. 2. Processio in Divinis videtur omnino repugnare; nam qui ab alio procedit, posterior utique est illo a quo procedit; Ergo etc.
§. 411. R. Quoniam in Divinis etc.
Prop. III. Spiritus Sanctus a Patre, Filioque procedit.
§. 412. Prob: ex Scripturis.
Q. Ostende eamdem Propositionem ex Conciliis.
§. 413. Probo ex Conciliis generalibus.

Q. Potes ne aliter thesim probare?
§. 100. R. Probare possum traditione. S. etc.
Objic. In Scripturis dicitur, solum Spiritum Sanctum a Patre procedere, de ejusdem vero processione a Filio, altum est silentium; Ergo etc.
§. 416. R. dist. maj.: In Scripturis nulla etc.
Contra. Atqui nec verbis quidem æquivalentibus constat ex Scripturis, Spiritum Sanctum a Filio etiam procedere; Ergo etc.: Prob. subsm. Si verba forent in Scripturis æquivalentia, maxime essent illa quibus dicitur, Spiritum Sanctum, sicuti a Patre ita et a Filio mitti; Atqui hæc nihil probant. Ergo etc. Prob. min.: Si laudata verba, Spiritus Sancti a Filio processionem ostenderent, ostenderent quoque Filii processionem a Spiritu Sancto; Nam apud S. Lucam ait Christus ipse, se a Spiritu Sancto missum evangelizare pauperibus; Atqui hoc est falsum; Ergo etc.
§. 418. R. dist. maj. Si laudata verba etc.
Prop. IV. Jure Catholica Ecclesia addidit Symbolo Nicaeno particulam *Filioque*.
§. 427. Prob.: Nam Ecclesia Catholica etc.
Objic. In Concilio Ephesino Generali III. severe prohibitum fuit, ne aliquid unquam fidei Symbolo adderetur; Ergo immerito Ecclesia etc.
§. 429. R. In eo Concilio vetitum fuit etc.
Contra. Atqui fuit prohibita. Ergo n. r. Si particula illa *Filioque* non fuisset prohibita; Summus Pontifex Leo III. non eam improbasset a Patribus Concilii Aquisgranensis Concilio Nicaeno additam; Atqui eam improbavit; Ergo etc.
§. 431. R. cum tempore Leonis III. etc.
Q. Quomodo vocatur processio Filii, quomodo illa Spiritus Sancti?
§. 434. R. Processio Filii vocatur etc.
Q. Cur Processio Filii vocatur generatio, non sic autem illa Spiritus sancti?

§. 435. R. 1. Adeo difficilis haec quaestio etc. §. 436. R. 2. Ideo filii.

Q. Quodnam est Principium divinarum processionum?

§. 437. R. 1: Principium, quod ad rem etc. §. 438. R. 2. etc.

Q. Quid est Divinarum personarum Circumincessio?

§. 439. R. Circumcessio est Divinarum etc.

Q. Debet ne admitti Divinarum personarum Circumcessio?

§. 440 R. affirm.: Nam ait Christus etc.

Dices 1. Christus Filius Dei exivit a Patre, ut ipse testatur, dicens: *Exivi a Patre*; Ergo non est in eo; adeoque etc.

§. 441. R. Exire Filium a Patre nihil etc.

Dices 2. Si filius esset in Patre, et Pater in Filio, Pater dici posset Filius, et vicissim Filius Pater; Atqui hoc est absurdum; Ergo etc.

§. 442. R. n. maj.: Nam Paternitas etc.

CAPUT VII.

De necessitate fidei SS. Trinitatis.

Q. Quid est fides Divina, et theologica?

§. 444. R. Fides divina etc.

Q. Quid est fides habitualis?

§. 445. R. fides habitualis est etc.

Q. Quid est fides explicita; quid implicita.

§. 446. R. Fides explicita etc.

Q. Quænam est fides necessaria necessitate medii ad salutem, quænam necessaria necessitate præcepti?

§. 447. R. Fides necessaria etc.

Q. Quid sentiunt Auctores circa necessitatem fidei SS. Trinitatis, post Evangelii praedicationem?

§. 449. R. Dissident inter se Auctores. Nam Sociniani ut Trinitatem etc.

Prop. In nova Lege post completam per Apostolos in

omnem Terram Evangelii praedicationem, nullus absque fide explicita SS. Trinitatis salvari potest.

§. 450. Prob. 1. ex Scripturis. Christus etc.

Q. Potes ne idipsum Concilii alicujus auctoritate ostendere?

§. 451. Adfirm: ex Concilio Tridentino.

Q. Habes ne aliquam rationem theologicam pro hac tua Propositione?

§. 452. Maxime: Probo itaque hanc meam assertionem ratione theologica.

Dices. In lege Veteri absque fide explicita Trinitatis salus æterna consequi poterat; Ergo etiam in nova Evangelii lege, sine tali fide, quisque salvari potest.

§. 454. R. concesso antec:, n. consm. Ex quo etc.

TRACTATUS IV.

De Deo Creatore.

CAPUT I.

De Mundi creatione.

Q. Quid Mundi nomen significat?

§. 466. R. Mundi nomen ad varia etc.

Q. Quid est Mundus?

§. 467. R. Mundus hic aspectabilis etc.

Q. Quid deducis ex data Mundi descriptione?

§. 468. R. Ex hac Mundi descriptione etc.

Q. Quid est creatio?

§. 469. R. Creatio secundum Philosophos etc.

Q. Quænam de Mundi creatione circumferuntur sententiae?

§. 470. R. Quamvis hic Mundus continuis etc.

Prop. I. Mundus est a Deo in tempore creatus.

§. 471. Prob. ex Scripturis.

Q. Proba idipsum ratione.

§. 472. R. Probo hac ratione. Mundus est etc.

Q. Ostende quod Mundus fuit in tempore creatus.

§. 473. R. Ostendo (a *versu* 2.). Mundus est ens etc.

Objic. contra 1. p.: Ex nihilo nihil fieri potest; Ergo Mundus creari non potuit; adeoque etc.

§. 475. R. dist. ans. Ex nihilo essentiæ etc.

Contra. Atqui Mundus nec etiam ex nihilo existentiæ a Deo creari potuit; Ergo n. r. Prob. subsm. Inter esse et non esse reperitur distantia infinita; Atqui distantia infinita superari nequit; Ergo etc.

§. 477. R. Distantia infinita negativa etc.

Objic. contra 2. p.: Si Deus ab æterno non creasset Mundum, esset mutabilis, de non creante enim factus fuisset creans; Atqui Deus est immutabilis; Ergo Mundus ab æterno, et non in tempore est creatus.

§. 479. R. n. maj.: Nam Deus de non etc.

Prop. II. Omnia sex dierum intervallo Deus condidit.

§. 480. Prob.: ex Scripturis.

Dices. In Ecclesiastico habetur: *Qui vivit in æternum creavit omnia simul;* Ergo falsa propositio.

§. 482. R. Deus dicitur creasse omnia etc.

Prop. III. Probabilius est, Mundum in æquinoctio verno fuisse a Deo conditum.

§. 493. Prob.: Nam cum dixisset Deus etc.

CAPUT II.

De Opificio sex dierum.

Q. Quid in prima die creationis a Deo est conditum?

§. 500. R. Prima die Deus, Omnipotenti etc.

Q. Quid indicare voluit Moyses per illa verba: *In principio creavit Deus* etc.

§. 501. R. verba illa triplicem habere etc.

Q. Quid significat quod tenebræ erant super faciem abyssi?

§. 502. R. Abyssi nomine hic etc.

Q. Quidnam secunda die creaverit Deus?
§. 503. R. Secunda die in medio aquarum etc.
Q. Quid tertia die fuerit creatum?
§. 504. R. Tertia die, aquæ etc.
Q. Quid quarta die creavit Deus?
§. 505. R. Quarta die, ex corpore lucido etc.
Q. Quid quinta die produxerit Deus?
§. 506. R. Quinta die, ex aquis etc.
Q. Quid sexta die produxerit Deus?
§. 507. R. Sexta die produxit animalia etc.

CAPUT III.

De primorum parentum formatione, atque dotibus.

Q. Quid de primis Parentibus, eorumque creatione senserunt Hæretici?
§. 508. R. Incredibile est quot errorum etc.
Prop. I. Adam quoad corpus et animam, immediate a Deo conditus fuit.
§. 504. Prob.: Nam Scriptura.
Prop. II. Ante Adamum, et Evam nullus homo extitit.
§. 510. Prob.: Adam sexta die ab incœpta etc.
Prop. III. Eva reapse ex Adæ costa efformata fuit.
§. 511. Prob.: Quod Scriptura clarissimis etc.
Dices. Si hoc ita esset, dicendum foret, aut Adam fuisse monstruosum ante Evæ creationem, utpote costa superflua dotatum; aut si non costa superflua dotatum, post Evae creationem remansisse defectuosum.
§. 512. R. cum a Lapide ex D. Thoma.
Prop. IV. Revera extitit Paradisus terrestris, in quo Adam, et Eva positi fuerunt. In qua vero Orbis parte situs fuerit, et an modo etiamnum existat, ignoratur.
§. 513. Prob.: Nam ille locus revera etc.
Prop. V. Quæ de primorum parentum tentatione, et

lapsu narrat Scriptura, in sensu proprio accipienda sunt.

§. 516. Prob.: Moyses Mundi creationem etc.

Q. An serpens qui Evam seduxit fuerit verus serpens: Et quomodo loqui potuerit?

§. 517. R. Multi multa dicunt etc.

Q. Cur Eva non exhorruerit audiendo quod serpens loqueretur?

§. 518. R. Non exhorruit, sciens etc.

Q. Cur serpens Evam potius aggressus sit, quam Adamum.

§. 519. R. Quia Eva ratione sexus etc.

Q. Primi Parentes fuerunt ne immortales a Deo conditi?

§. 520. R. Primi Parentes mortales etc.

Q. Qua ratione Adamus, ejusque posteri fuissent immortales, si Adam non peccasset?

§. 521. R. Si Adam non peccasset etc.

Q. Qua ratione homo in statu innocentiae immunis erat a passionibus?

§. 522. R. Homo in statu innocentiæ etc.

CAPUT IV.

De gratia Adæ primo parenti concessa.

Q. Quid per gratiam hic intelligitur?

§. 522. R. Per gratiam hic supponimus etc.

Q. Quid Haeretici, quid Catholici sentiunt de gratia Adæ?

§. 523. Lutherus justitiam Adae etc.

Prop. I. Adam ante lapsum, gratia sanctificante præditus erat.

Prop. II. Communior sententia est, Adamum in gratia sanctificante conditum fuisse.

§. 526. Prob.: ex Scripturis.

Prop. III. Immunitas a miseriis et morte, nec non

gratia, qua mereri poterat æternam beatitudinem, in Adamo non fuerunt naturae conditiones, et proprietates, sed potius dona eidem humanae naturæ indebita.

§. 527. Prob.: Nam poterat Deus etc.

CAPUT V.

De primorum Parentum peccato, ejusque in posteros propagatione.

Q. Quid Catholici, quidque Heterodoxi sentiunt de Adæ peccato?

§. 528. R. Primum hominem a Deo etc.

Prop. I. Admodum probabile est, primum Adae peccatum fuisse inordinatum ejus amicitiae amorem erga uxorem.

§. 529 Prob.: Illud fuit primum Adae etc.

Q. Potes ne idipsum auctoritate alicujus S. Patris ostendere?

§. 530. R. Maxime. Auctoritate S. Augustini etc.

Dices. *Initium omnis peccati est superbia*; Ergo primum Adæ peccatum fuit superbia; adeoque etc.

§. 531. R. Superbia non ideo initium etc.

Dices iterum. Multi Patres, atque Theologi docent, Adæ peccatum fuisse superbiam; Ergo etc.

§. 532. R. Optime docent Patres etc.

Prop. II. Adae peccatum in ejus posteros transfundiur.

§. 533. Prob.: ex Scripturis.

Q. Proba eamdem ex Conciliis.

§. 534. R. Probo ex Conciliis. Concilium etc.

Objic. 1. Apud Ezechielem legitur: *Anima quae peccaverit ipsa morietur: Filius non portabit iniquitatem Patris.* Ergo Adæ peccatum in ejus posteros non transfunditur.

§. 538. R. dist. sensum auctoritatis.

Objic. 2. « Non peccat infans qui nascitur, cum

» electionis non sit capax : non peccat qui generat » . . . Non peccat qui condidit ; per quas ergo » rimas, inter tot praesidia innocentiæ, peccatum » fingis ingressum » ait Julianus?

§. 549. R: Per unum hominem peccatum etc.

Prop. III. Peccatum originale per hoc in omnes posteros Adae traducitur, quod per naturalem viam generationis humanae in ipso suae conceptionis momento fiunt homines, et filii naturales ejus tamquam capitis sui, ex Dei Decreto constituti, cum debito habendi justitiam originalem.

§. 550. Prob: ex Concilio Tridentino.

Q. Potes ne ex Augustino idipsum probare?

§. 551. R. Probo ex Augustino, qui ait etc.

CAPUT VI.

Expenditur an BB. Virgo Maria Deipara expers fuerit a contagione peccati originalis.

Q. An BB. Virgo digne laudari possit?

§. 552. R. Esto tam multa, tam magna etc.

Q. Quid de exemptione Virginis Mariæ a peccato originali senserint Auctores?

§. 553. R. fuerunt aliqui etc.

Q. Quotuplex distinguitur conceptio?

§. 554. R. Conceptio, quod ad rem attinet etc.

Prop. BB. Virgo Maria, singulari Dei privilegio, ex praevisis vitæ, passionis et mortis filii sui Jesu Christi meritis, in ipso primo instanti conceptionis suae, a peccato originali praeservata fuit, et gratia plena.

§. 555. Prob. ex Sacra Scriptura. In Genesi etc.

Q. Habes ne pro adsertione exposita aliquod Concilium?

§. 556. R. Maxime. Probo itaque II. ex Conciliis etc.

Q. Probare ne vales eamdem thesim Summorum Pontificum auctoritate?

§. 567. R. adf. Prob. III. Summorum Pontificum etc.

Objic: 1. BB. Virgo fuit vera filia Adæ, et per naturalem propagationem, ut omnes filii Adæ in matris utero concepta; Ergo sicut et cæteri, peccatum originale contraxit; Adeoque etc.

§. 561. R. dist: ans. si loquimur de conceptione etc.

Contra. Atqui Maria sicuti omnes alii homines, non solum in Adam peccavit, sed Adæ originale peccatum contraxit; Ergo n. r. Prob. subsm. Peccatum originale, teste Apostolo Paulo (Rom. V.) *ad omnes homines pertransiit*; Ergo etiam ad BB. Virginem; Adeoque etc.

§. 563. R. dist: ans. praeterquam ad etc.

Q. An per Adae peccatum extinctum fuerit liberum hominis arbitrium?

§. 573. R. Neg. Nam Liberum arbitrium est etc.

Q. Ostende eamdem ex Tridentino.

§. 574. R. Ostendo ex Concilio Tridentino.

Dices 1. Apostolus ait: *Deus operatur omnia in omnibus*; Ergo liberum arbitrium non habemus.

§. 575. R. dist. ans. Deus etc.

Dices 2. S. Augustinus aperte testatur, liberum arbitrium, Adae peccato, in homine penitus fuisse extinctum; ait siquidem: « Libero arbitrio male utens homo et se perdidit, et ipsum »; Ergo etc.

§. 576. R. S. Augustinus non loquitur etc.

Q. Qua ratione vires arbitrii, et cognitiones attenuatæ sint?

§. 577. R. Hac ratione per culpam Adæ etc.

Q. In quo consistit originale peccatum?

§. 578. R. Originali peccato nihil est etc. §. 579. R. Peccatum originale etc.

Q. Homo potuit ne a Deo condi, qualis nunc nascitur, concupiscentiæ, ad bene agendum difficultati, et ignorantiæ subjectus?

§. 580. R. adfirm.: Nam quod in primo etc.

Q. Est ne saltem possibilis status puræ naturæ, in

quo scilicet concupiscentia desit, nec sint humanæ mentis vires attenuatae?

§. 581. R. Impossibilis non fuit status etc.

Q. Quænam sint pœnæ, quae ex peccato originali in Protoparentes, suosque posteros derivantur.

§. 582. R. talia, atque tanta sunt mala etc.

Q. Cur Deus licet summe pius et misericors, propter solius Adae unicum peccatum, tam ingenti malorum colluvie, totum genus humanum castigaverit?

§. 583. R. In iis, quæ Deus facit etc.

FINIS TOMI III.

ELENCHUS

QUÆSTIONUM ET PROPOSITIONUM

EX

TOMO IV.

TRACTATUS I.

De Divina gratia.

CAPUT I.

De varia Gratiæ acceptione, atque divisione.

Q. Quid significat nomen Gratiæ?

§. 2. R. Gratiæ nomen ad plura etc.

Q. Quid est gratia late sumpta?

§. 3. R. *Gratia* late sumpta etc.

Q. Quid est gratia stricte sumpta?

§. 4. Gratia stricte sumpta etc.

Q. Explica gratiae definitionem.

§. 5. R. Majoris claritatis etc.

Q. Existit ne haec gratia?

§. 6. R. Quod hæc gratia supernaturalis etc.
Q. Quid est gratia æterna?
§. 7. R. Gratia æterna est charitas illa etc.
Q. Quid est gratia temporalis?
§. 8. Gratia temporalis est omne etc.

CAPUT II.

De discrimine inter gratiam hominis innocentis, et hominis lapsi.

Q. Quomodo vocatur gratia Adae collata, quomodo illa, quae homini nunc conceditur?
§. 10. R. Gratia Adæ concessa etc.
Q. Quid Hæretici, quid Catholici de utriusque gratiae discrimine sentiunt?
§. 11. R. Martinus Lutherus etc.
Prop. I. Discrimen inter gratiam homini innocenti collatam, et illam, quae homini lapso confertur, non est in hoc, quod illi Adam dissentire poterat huic nos cogimur assentiri.
§. 12. Prob.: Hominis culpa etsi etc.
Prop. II. In eo Gratia hominis innocentis ab illa hominis lapsi differre videtur, quod hæc abbundantior sit, potentior, et magis determinativa voluntatis ad bene agendum, Deumque caste diligendum, in qua ut perseveret homo, eget iterata, eademque voluntati impressa Christi gratia, qua adhæreat Deo; Adam vero innocens talem non habuit gratiam, neque hujusmodi tam valido indigebat adjutorio ad perseverandum in bono.
§. 25. Prob.: Nam 1. Gratia homini etc.

CAPUT III.

De existentia Gratiæ interioris, ejusque necessitate ad verum cognoscendum, et bonum agendum.

Q. Quotuplex est Gratia supernaturalis?
§. 26. R. Gratia supernaturalis alia etc.
Q. Quid est gratia exterior?
§. 27. R. Gratia Exterior est.
Q. Quotuplex est gratia interior?
§. 28. R. Hæc gratia duplex distinguitur etc.
Q. Quid est gratia gratis data?
§. 29. R. Nomine gratiae gratis datae etc.
Q. Quid est gratia gratum faciens?
§. 30. R. *Gratia gratum faciens*;
Q. Quid, est gratia habitualis?
§. 31. R. Gratia habitualis seu sanctificans etc.
Q. Quid est gratia actualis?
§. 32. R. Gratia actualis est Dei etc.
Q. Quid est gratia *operans*?
§. 33. R. Gratia *operans*, alias *præveniens* etc.
Q. Quid est gratia adjuvans?
§. 34. R. Gratia adjuvans, quae etc.
Q. Quid est gratia subsequens?
§. 35. R. Gratia subsequens est etc.
Q. Quid de his gratiis senserunt Hæretici?
§. 36. R. Has gratias per Christum existere etc.
Prop. I. Praeter liberum arbitrium, et gratias exteriores, admittenda est in statu naturae lapsae gratia interior, per merita Jesu Christi.
§. 38. Prob. I. P. ex Scripturis etc.
Q. Quid Tridentinum de hac re statuit?
§. 39. R. En (a *versu* 2.) *Si quis dixerit etc.*
Q. Proba nunc alteram partem.
§. 40. R. Probo; quod nempe gratia etc.
Objic: Si praeter gratiam exteriorem admittenda etiam

foret gratia interior, jam arbitrium non esset liberum; Sed hoc est absurdum; Ergo etc.

§. 42. R. dist: maj: Si gratia illa esset etc.

CAPUT IV.

De gratiæ necessitate ad verum cognoscendum.

Q. Quid hic intelligitur nomine gratiae?

§. 53. R. Nomine gratiae hic etc.

Q. Quid dicitur necessarium, et quotuplex est?

§. 54. R. Necessarium hic dicitur id etc.

Q. Quid est necessarium absolutum?

§. 55. R. Necessarium absolutum dicitur etc.

Q. Quid est necessarium relativum, et quotuplex?

§. 56. R. Necessarium relativum est illud etc.

Q. Quid est necessarium simplex?

§. 57. R. Necessarium simplex illud etc.

Q. Quid est necessarium secundum quid?

§. 58. R. Necessarium secundum quid: etc.

Q. Quotuplicis generis est verum?

§. 59. R. Verum duplicis est generis.

Q. Quid est verum naturale?

§. 60. R. Verum naturale illud etc.

Q. Quid est verum supernaturale?

§. 61. R. Verum supernaturale etc.

Q. Quid est verum speculativum?

§. 62. R. Verum speculativum est etc.

Q. Quid est verum praticum.

§. 63. R. verum practicum etc.

Prop. I. Homo sine speciali Dei auxilio, atque gratia interiore, veritates practicas morales superioris ordinis cognoscere nequit.

§. 68. Prob. Sine gratia non possumus etc.

Prop. II. Sine gratia possumus, potentia physica, cognoscere omnes veritates ordinis naturalis tam speculativas, quam practicas sive morales, sive naturales.

§. 74. Prob: Potentia physica intellectus etc.

Prop. III. Potest homo sine speciali Dei gratia quasdam veritates naturales certo cognoscere.

§. 75. Prob.: Nam a magnitudine etc.

Q. Proba idipsum ratione.

§. 76. R. Probo ratione. Experientia etc.

Objic. Doctrina S. Pauli est, aliorumque sacrorum Scriptorum saepius repetita, mentem hominis, per culpam fuisse sauciatam, et ignorantiae pœna mulctatam; Ergo nullam prorsus veritatem potest homo noscere, absque Dei speciali auxilio.

§. 78. R. dist. ans. Ignorantiæ pœna etc.

Contra Atqui S. Paulus aperte docet, nullam penitus veritatem naturalem, sine Dei speciali auxilio, posse hominem cognoscere; Ergo n. r. Prob. subsm. Paulus ad Corinthios scribens, ita inquit: *Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei, quæ data est vobis in Christo Jesu, quod in omnibus divites facti estis in illo in omni verbo, et in omni scientia;* Si ergo Paulus omnem scientiam attribuit gratiae Dei, profecto aperte docet etc.

§. 80. R. dist. ans. Et nomine omnis etc.

Contra. Atqui Paulus omnem, et quamcumque scientiam in homine a gratia repetit; Ergo n. r. Prob. subsm. Res ita se habet, si Paulus nedum omnem nostram cognitionem, sed et cogitationem nostrae mentis, imo sufficientiam ipsam ad aliquid cogitandum a Deo repetat; Atqui revera hoc facit Paulus; ad Corinthios namque scribens, ait: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est;* Ergo etc.

§. 82. R. Apostolus laudato in loco etc.

Prop. IV. Potest homo, absque speciali gratiae auxilio, aliquas veritates morales, et practicas ordinis naturalis cognoscere.

§. 89. Prob.: Nam Apostolus Paulus etc.

Prop. V. Ad veritates naturales cognoscendas, et ad ipsum fidei initium habendum, necessarium est gratiae supernaturalis auxilium.

§. 90. Prob. ex Scripturis. Apud S. etc.

Q. Proba eamdem ex Conciliis.

§. 91. R. Prob. ex Conciliis. Concilium etc.

Objic. Quod ab homine exigitur, in hominis est potestate; Atqui rerum supernaturalium fides ab homine exigitur, dicente Apostolo: *Si credideris salvus eris;* Ergo fides est in hominis potestate; Adeoque etc.

§. 73. R. dist. maj. Quod non excedens etc.

Contra. Atqui ex citato Apostolo, saltem fidei initium est a nobis; Ergo n. r. Frob. subsm. Paulus ad Romanos scribens, ait: *Velle adjacet mihi: perficere autem non invenio;* Ergo saltem initium bonæ voluntatis est a nobis. Quare S. Augustinus sic ait: « Quod credimus nostrum est: quod autem bonum operamur, illius est, qui credentibus dat Spiritum Sanctum; » adeoque etc.

§. 95. dist. ans. Velle etc. ex gratia etc.

CAPUT V.

De necessitate gratiæ ad bonum faciendum.

Q. Quid generatim venit nomine boni, et quotuplex est?

§. 96. R. Bonum generatim dicitur etc.

Q. Quid est bonum naturale?

§. 97. R. Bonum naturale illud est etc.

Q. Quid est bonum morale?

§. 98. R. Bonum morale illud dicitur.

Q. Quid est bonum supernaturale?

§. 99. Bonum supernaturale illud est.

Prop. I. Justorum opera dicenda non sunt peccata.

§. 100. **Prob. 1. De Job namque legitur etc.** §. 101. **Prob. 2. auct. Concilii etc.**

Prop. II. Homo, sanctificante gratia destitutus, potest aliquod morale bonum facere; proinde omnia peccatoris opera non sunt peccata.

§. 102. Prob. 1. Apud Ezechielem etc.

Q. Quid de hoc statuit Tridentinum.

§. 103. R. In eo ita definitum habetur etc.

Objic. Jesu Christi Domini nostri oraculo apud S. Matthæum: *Non potest arbor mala bonos fructus facere.* Atqui malarum arborum nomine intelliguntur peccatores, et nomine bonorum fructuum intelliguntur opera bona; Ergo peccator nequit opus bonum efficere; adeoque falsa propositio.

§. 111. R. dist. 1. cons. Peccator quoties etc.

Prop. III. In praesenti statu, homo fidei gratia destitutus, potest velle, et operari bonum aliquod opus morale naturalis ordinis sine gratia actuali; adeoque non omnia Infidelium opera sunt peccata.

§. 116. Prob. 1. Nam Sacris in Litteris etc.

Q. Potes ne idipsum probare ratione?

§. 117. R. Maxime: Probo hac ratione.

Objic. ex Apostolo: *Quod non est ex fide peccatum est;* atqui opera Infidelium non sunt ex fide; Ergo sunt peccata.

§. 124. R. dist. maj. Quod etc. quia fit etc.

Objic. Si absque gratia fidei posset infidelis aliquod morale bonum efficere, infideles possent placere Deo; atqui *sine fide impossibile est placere Deo*; Ergo etc.

§. 129. R. dist. maj.: Si absque gratia etc.

Prop. IV. Homo sine actuali gratia nequit supernaturale opus efficere ad salutem æternam conducens. Quare etiam justi, gratia actuali opus habent, ut in bono perseverent.

§. 130. Prob.: ex Scripturis. Apud etc.

Q. Probare ne potes idipsum Conciliorum auctoritate?

§. 131. R. Maxime (a *versu* 2.) Siquidem in etc.
Q. Proba secundam propositionis partem ex Scripturis, et Conciliis.
§. 132. R. Prob. 1. ex Scripturis. §. 133. ex Conciliis.
Dices contra 1. partem propositionis. Zachariæ Cap. 1. *Convertimini ad me, dicit Dominus exercituum, et convertar ad vos*; et Lucæ Cap: 2. ait Christus *Petite, ed accipietis*. Ex quibus, an argumentum: Quod a nobis exigitur est in nostra potestate; atqui suasionibus, præceptis, atque exortationibus a nobis exigitur conversio; Ergo etc; adeoque etc.
§. 135. R. dist. maj. auxilio gratiæ prævenientis etc.
Q. Potest ne homo sine gratia Deum diligere?
§. 147. R. Si Deus consideretur ut auctor etc.
Q. Homo lapsus, sine gratia actuali potest ne servare omnia præcepta Legis naturae, ita ut non peccet?
§. 148. R. Neg.: Nam per observantiam etc.
Q. Homo sine gratia potest ne superare tentationes?
§. 149. R. Non potest superare tentationes graves etc.
Q. Est ne gratia necessaria ut peccator a peccato liberetur et resurgat?
§. 150. R. adfirmative. Nam triplex etc.

CAPUT VI.

De Gratia efficaci.

Q. Quid est gratia efficax?
§. 151. R. Gratia efficax est auxilium etc.
Q. Quotupliciter gratia dici potest efficax?
§. 152. R. Divina gratia dupliciter etc.

PROPOSITIO

Catholicæ fidei dogma est contra Pelegium, dari Gratiam efficacem.

§. 153. Prob: Nam per Ezechielem etc.
Q. Unde repetenda est gratiae efficacia?
§. 154: R. *a versu* 5. Lutherus, et Calvinus docuerunt etc.

CAPUT VII.

De Gratia sufficienti.

Q. Quid est gratia sufficiens?
§. 155. R. Gratia sufficiens prout etc.
Q. Quid de gratia sufficiente sensiunt Hæretici?
§. 156. R. Martinus Lutherus nullum discrimen etc.
Prop. I. In praesenti statu naturae lapsae, praeter gratiam efficacem, admittenda est gratia mere sufficiens.
§. 157. Prob.: Gratia sufficiens est illa etc.
Q. Proba idipsum ex Conciliis?
§. 158 R. Probo ex Conciliis.
Q. Habes ne aliquam rationem theologicam ad eamdem thesim comprobandam?
§. 159. R. Probo hac ratione. Si non daretur etc.
Objic. 1. Innumera sunt Sacrae Scripturae loca, quæ clarissime ostendunt, Dei gratiam effectu suo non frustrari; nullam esse gratiam, cui ab humana voluntate resistatur; Ergo praeter gratiam etc.
§. 161. R. dist. ans. Innumera etc.: Et illa etc.
Objic. 2. Gratia sufficiens non consequitur effectum suum; Ergo frustra datur; atqui hoc est absurdum, quia Deus nihil dat frustra; Ergo non dat gratiam sufficientem.

§. 163. R. ex quo gratia sufficiens etc.

Prop. II. Gratia sufficiens datur etiam Infidelibus, et peccatoribus.

§. 172. Prob. 1. de Infidelibus. §. 173. de Peccatoribus.

§. 192. Objic. contra 1. p. *Fides est ex auditu*, ait Apostolus; *auditus autem per verbum Christi*; et sane *quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante? Quomodo vero prædicabunt, nisi mittantur?* Ut ergo Infidelis fidem recipiat, necesse est, ut ei praedicetur a viris a Deo missis; atqui viri a Deo missi aliquando prohibiti sunt Evangelium Infidelibus prædicare: Hinc legitur de Paulo et Timotheo, quod vetati *sunt a Spiritu Sancto loqui verbum in Asia*; et cum *tentabant ire in Bithyniam*, Evangelium utique praedicaturi, *non permisit eos spiritus Jesu*; Ergo etc.

§. 198. R. Verum est aliquando infidelibus etc.

Prop. III. Gratia sufficiens datur quoque induratis, atque obcæcatis.

§. 194. Prob.: Apud S. Matthæum etc.

Q. Proba idipsum ex Patribus.

§. 195. R. Probo ex Patribus. S. Augustinus etc.

§. 196. Objic. Obduratio, ex D. Augustino, oritur ex gratiae subtractione. « Nam non obdurat Deus » impertiendo malitiam, sed non impertiendo gra- » tiam ». Ergo falsa propositio.

§. 197. R. Duplex obduratio distinguenda est etc.

Q. Gratia sanctificans est ne diversa a Charitate?

§. 198. R. Duplex est Theologorum sententia.

CAPUT VIII.

De Justificatione, et gratia ad eam obtinendam requisita.

Q. Quid est Justificatio?
§. 199. R. Justificationis nomine etc.
Q. Quae importat Justificatio?
§. 200. R. Justificatio duo importat etc.
Q. Datur ne Justificatio?
§. 201. R. (*a versu* 2.) Adfirmant Theologi etc.
Prop. I. In Justificatione peccata vere remittuntur, deleantur, atque penitus tolluntur.
§. 202. Prob.: Nam Propheta David etc.
Dices· Propheta David inquit: *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum;* Ergo in Justificatione peccata teguntur, et non imputantur, non vero penitus deleantur, atque tolluntur.
§. 203. R. Laudata verba tecta sunt etc.
Prop. II. Non aliqua tantum, sed omnia penitus peccata, sive ante, sive post Baptismum commissa in justificatione remittuntur.
§. 204. Prob.: Nam per Ezechielem etc.
Prop. III. Homo justificatur, non solum per veram peccatorum remissionem, sed etiam per intrinsecam infusionem gratiae inhærentis.
§. 205. Prob: ex Scripturis.
Q. Quid de hac re statuit Tridentinum?
§. 306. R. In eo haec de fide determinata etc.
Prop. IV. Gratia ad justificationem requisita est gratia habitualis.
§. 207. Prob: Nam ad justificationem etc.
Q. Quaenam sunt causae justificationis impii?
§. 208. R. Ex Concilio Tridentino sunt etc.
Q. In adulto requiritur ne aliqua dispositio ad gratiam justificationis obtinendam?

§. 209. R. Affirm. est de Fide.

Q. Quaenam sunt dispositiones in adulto ad gratiam justificationis consequendam?

§. 210. R. Primaria dispositio ex parte etc.

Dices. Si homo posset ad justificationis gratiam se praeparare, posset gloriari de sua justificatione, quasi sibi debita; atqui hoc est absurdum; Ergo etc.

§. 211. R. Si homo suis naturae viribus etc.

CAPUT VII.

De Merito, deque conditionibus ad meritum requisitis.

Q. Quid est meritum?

§. 212. R. Meritum hic stricte etc.

Q. Quotuplex est meritum?

§. 213. R. Meritum a Theologis dividi solet etc.

Q. Quid est meritum de condigno?

§. 214. R. Meritum de condigno est opus etc.

Q. Quid est meritum de congruo?

§. 215. R. Meritum de congruo est opus etc.

Q. Quid de merito senserunt Gilbertus Porretanus, Lutherus, et Calvinus?

§. 216. R. Gilbertus Porretanus etc.

Prop. I. Justi per bona opera gratiæ auxilio facta, de condigno merentur æternam beatitudinem.

§. 217. Prob.: ex Scripturis etc.

Q. Quid de hac re definierunt Concilia?

§. 218. R. In Concilio Lateranensi IV. ita etc.

Q. Quid Patres docuerunt?

§. 219. R. Quod nos tuemur. Præ aliis audiantur etc.

Prop. II. Ut Justorum opera sint æternæ vitæ meritoria, requiritur ex parte Dei promissio, et pactum de dando præmio.

§. 220. Prob: ex Scripturis.

Q. Quid Concilia Senonense, et Tridentinum de hac re decreverunt?

§. 221. R. Concilium Senonense hæc habet etc.

Prop. III. Ad meritum de condigno duo ex parte operantis requiruntur; nempe 1. ut sit in vita; et 2. in statu gratiae.

§. 222. Prob.: Nam 1. in statu viæ etc.

Prop. IV. Ad meritum ex parte actus tria requiruntur; nempe 1. Libertas non solum a coactione, sed etiam a necessitate; 2. ut actus sit bonus; et 3. ut eliciatur ex actuali auxilio gratiae.

§. 223. Prob.: quoad singulas partes. Et 1. in Scriptura de homine justo etc. §. 224. Prob. 2. P. §. 225. Prob. 3. P.

Prop. V. Praeter meritum de condigno datur meritum de congruo.

§. 226. Prob: In Scripturis legitur etc.

Q. Quaenam cadunt sub meritum de condigno?

§. 227. R. Haec duo; nempe 1. etc.

Q. Potest ne aliquis, per merita antecedentia, de condigno mereri reparationem post lapsum?

§. 228. R. neg: Nam inter alias conditiones etc.

Q. Potest ne aliquis justus alteri mereri primam gratiam, gloriam, et alia bona supernaturalia?

§. 229. R. Potest quidem de congruo etc.

TRACTATUS II.

De Angelis.

CAPUT I.

De Angelorum existentia.

Q. Quid significat Angeli nomen?

§. 231. R. Angeli nomen, officii vocabulum etc.

Q. Quid est Angelus?

§. 232. R. Per Angelum autem hic etc.

Q. Quinam Angelorum existentiam negarunt?

§. 234. R. Angelos existere in primis etc.

Prop. Angelos existere ex Scripturis tam Veteris, quam Novi testamenti clarissime demonstratur.

§. 235. Prob. 1. ex Scripturis etc, §. 236. ex Scripturis Novi Testamenti.

Objic. Si angeli existerent, de eorum creatione mentio fieret in Genesi; atqui ne verbum quidem de Angelorum creatione in Genesi a Moyse fit; Ergo etc.

§. 230. R. dist. min.: Atqui etc. expressum etc.

Contra. Ex concessis Angelorum creationem Moyses expresse non scripsit; Ergo non existunt. Prob. min. sub. Angeli, ex citato S. Augustino, sunt substantiae aliis creatis rebus, et ipso homine, praestantiores. Si ergo Moyses expressis verbis aliarum rerum creationem descripsit, a fortiori describere debuisset Angelorum creationem verbis expressis; atqui expresse non descripsit. Ergo Angeli non existunt.

§. 241. R. dist. min. Et justa ratio fuit etc.

CAPUT II.

De Angelorum natura, eorumque creatione.

Q. Quid est Corpus?

§. 253. R. Corpus est substantia extensa etc.

Q. Quid est spiritus?

§. 256. R. Spiritus proprie, et prout corpori opponitur etc.

Q. Quid de Angelorum natura effutierunt Heterodoxi?

§. 258. R. Circa Angelorum naturam etc.

Prop. Angeli sunt substantiae omnino spirituales.

§. 259. Prob.: ex Scripturis; et §. 260. auctoritate Concilii Lateranensis.

Objic. Quod oculis corporeis cernitur, spiritus certe non est; atqui Angeli, ut in Sacris literis habetur, oculis corporeis visi fuerunt a multis; Ergo

spiritus non sunt; adeoque etc.

§. 262. R. dist. min.: Atqui etc.

Contra. Atqui Angeli in corporibus propriis, et ipsis naturaliter unitis apparuerunt; Ergo n. r.. Prob. subsm. Qui se alteri corporeis oculis conspiciendum præbet, loquitur, manducat, bibit, deambulat, decertat, aliasque similes actiones facit, corpus certe habet sibi naturaliter unitum; atqui Angeli uti patet ex Scripturis, locuti sunt, manducarunt, atque biberunt, deambularunt, praelia commiserunt etc. Ergo Angeli etc.

§. 264. R. Bene possunt Angeli, etc.

Contra. Atqui laudatae Angelorum operationes manifeste ostendunt, eos vero corpore, et sibi naturaliter unito constare; Ergo n. r. Prob. subsm. Ostendunt Catholici adversus Hæreticos, Christum, verum corpus habuisse, ex eo, quia manducavit, bibit deambulavit, locutus est; ergo satis ostenditur, Angelos verum corpus habere, eo quia manducarunt, biberunt, locuti sunt etc.; adeoque etc.

§. 266. R. Non ex eo solum quod etc.

Dices. Multi Sancti Patres, Angelos corpus saltem subtile, atque agile habere docent. Ergo non sine temeritate asseritur contra eorum doctrinam, Angelos esse penitus incorporeos.

§. 274. R. Quidquid sit de antiquis illis etc.

Q. Angeli sunt ne immortales?

§. 279. R. Cum Angeli corpore proprio etc.

Q. Angeli specie differunt inter se, an solum numero?

§. 280. R. Angeli solo numero differunt etc.

CAPUT III.

De Angelorum creatione.

Q. Angeli fuerunt ne a Deo creati?
§. 281. R. Angelos substantias esse a Deo etc.
Q. Quando creati fuerunt Angeli?
§. 283. Graecus quidam scriptor etc.
Prop. I. Admodum probabile est, Angelos simul cum Mundo corporeo fuisse productos.
§. 285. Prob. 1. ex Sacra Scriptura.
Q. Probare ne potes eamdem Propositionem ex aliquo Concilio?
§. 286. Probo, ex Concilio Latheranense.
Prop. II. Probabilius est, Angelos in Cælo Sydereo creatos fuisse?
§. 301. Nam Lucifer superbiendo etc.
Q. Angeli fuerunt ne in gratia creati?
§. 302. R. Angeli omnes creati fuerunt etc.
Q. Quodnam fuit malorum Angelorum peccatum?
§. 303. R. fuit superbia. Nam de etc.
Q. Angeli sunt ne in loco?
§. 304. R. Angeli sunt in loco. Nam etc.
Q. Qua ratione Angeli dicuntur ad invicem loqui?
§. 306. R. Quod Angeli vere inter se etc.

CAPUT IV.

De bonorum Angelorum custodia, malorumque infestatione.

Q. Quid de Angelorum bonorum custodia senserunt Haeretici; quidque de Dæmonibus Libertini?
§. 307. R. Joannes Calvinus cum etc.
Prop. I. Quilibet homo sive fidelis, sive infidelis, sive justus, sive peccator peculiarem habet Angelum, ad sui custodiam a Deo deputatum.

§. 308. Prob. : ex Scripturis.

Q. Proba idipsum auctoritate Patrum.

§. 309. R. Probo ex SS. Ecclesiae Patribus.

Q: Potes ne aliter idipsum probare?

§. 310. R. Maxime: his rationibus etc.

Objic. Apostolus ad Hebraeos de Angelis scribens, ait: *Nonne omnes sunt administratorii Spiritus in ministerium missi, propter eos, qui hæreditatem capient salutis?* Ergo soli praedestinati, qui salvantur habent Angelum custodem, et non alii; adeoque etc.

§. 212. R. Cum Cornelio à lapide.

Contra. Atqui solis electis, et praedestinatis, non vero aliis Angelus custos conceditur; Ergo n. r. Prob. subsm. Ex concessis, Angelorum ministerium quoad reprobos, frustratur effectu suo; Sed quod frustratur effectu suo, fieri per Angelos a Deo non permittitur; Ergo solis electis etc.

§. 314. R. maj.: Frustratur effectu etc.

Prop. II. Cuilibet etiam Regno, Provinciae, imo Civitati deputatus est Angelus Custos.

§. 323. Prob. : ex Scripturis.

Prop. III. Haud improbabile est, singulis quoque hominibus, Angelum malum a Daemonum Principe deputari; at non semper, et pro lubitu, sed in quantum Deus permittit ad meritum Electorum, vel ad poenam Reproborum.

§. 324. Prob : ex Scripturis.

Q. Ostende idipsum ex Patribus.

§. 325. R. Ostendo ex Patribus. Liberi etc.

Q. Angeli mali obsident ne corpora?

§. 326. R. Affirm. Nam Diabolus etc.

Q. Quomodo corpora obsident?

§. 327. R. Cum Seraphico Doctore.

Q. Angeli sive boni, sive mali possunt ne efficere miracula?

§. 328. R Neque Angeli boni etc.

Q. Quo in loco sunt Angeli mali?
§. 329. R. Quorundam satis nota etc.
Q. Quam pœnam patiuntur?
§. 330. R. Pœna malorum Angelorum etc.
Q. Quot sunt Angelorum Ordines?
§. 331. R. Noveni sunt Angelorum Ordines etc.
Q. Quot sunt Angelorum Hierarchiæ?
§. 232. R. Hierarchiae nomine intelligitur etc.

TRACTATUS III.

De Sacratissimo Incarnationis Verbi Dei Mysterio.

CAPUT I.

De Verbi Divini Incarnationis possibilitate.

Q. Quid est Incarnatio?
§. R. Incarnatio hic juxta etc.
Q. Expone summam hujus Mysterii.
§. 335. R. Hujus Mysterii Fidei summa etc.
Q. Quid est possibile?
§. 336. R. Possibile dicitur id etc.
Q. Quotupliciter potest aliquid demonstrari possibile?
§. 338. R. Dupliciter potest aliquid etc.
Q. Quinam Incarnationis Mysterium impossibile dicunt, vel aspernantur?
§. 339. R. Incarnationis Mysterium etc.
Prop. I. Divini Verbi Incarnatio impossibilis non est.
§. 340. Prob.: Deus infinita, qua pollet etc.
Prop. II. Incarnationis possibilitas, et a fortiori ejus existentia, nequit adversus Gentiles *positive* demonstrari, sed *negative* tantum.
§. 341. Prob. I. P. Scripturis. Nam D. Paulus.
Q. Probare ne aliter potes idipsum?
§. 342. R. Maxime, hac ratione theologica.
Q. Proba nunc partem alteram.

§. 343. R. Probo: Illud negative etc.

Prop. III. Verbi Divini Incærnatio, nedum possibilis, sed jam peracta, adversus Gentiles indirecte demonstratur.

§. 344. Prob.: Jesus Christus Mariae etc.

Dices. Jesu Christi miracula si fuerunt patrata uti narrantur, vera utique miracula fuisse, negari nequit; Sed non constat, num revera ita a Christo patrata fuerint, uti refertur. Nam qui ea narrant, fuerunt ejus discipuli, qui mira et magna supra humanum modum de proprio magistro scribere potuerunt, quin revera facta fuissent; Ex miraculis ergo Jesu Christi, non satis ostenditur adversus Gentiles, ipsum esse verum Messiam; eo vel maxime, quod libri Evangeliorum a Gentilibus ut Divini non habentur.

§. 345. R. Jesu Christi miracula taliter etc.

CAPUT II.

De Incarnationis existentia adversus Judæos.

Q. Quid de Incarnatione sentiunt Judaei?

§. 346. R. Si qui fuerunt, quibus Verbi etc.

Prop. I. Jacob Patriarcha moriens de Verbo Incarnato vaticinatus fuit.

§. 347. Prob.: Inter alios characteres etc.

Prop. II. Jacobi Patriarchæ vaticinium de Messia, adimpletum jam est.

§. 348. Prob.: Jacob praedixit tunc etc.

Prop. III. Danielis Prophetia de adventu Messiae, jam adimpleta est.

§. 363. Prob.: Daniel Propheta cum etc.

Prop. IV. In Jesu Christo Mariae Filio adimpleta fuerunt omnia Prophetarum oracula, quae de ortu, vita, et morte Messiae in Veteri Testamento, extant; proinde ipse est verus Messias.

§. 364. Prob.: Verus Messias etc.

Objic. Messias nondum advenit si quae a Prophetis de eo praedicta fuerunt, non sunt adhuc adimpleta; Atqui res ita se habet; Ergo falsa propositio.

§. 366. R. dist. maj.: Messias etc.

Contra. Atqui etiam illa, quae tempore primi adventus Messiae adimplenda erant, adimpleta non sunt; Ergo n. r. Prob. subsm. Isaias Propheta, de tempore primi adventus Messiæ loquens, ita vaticinatus est: *Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus domini in vertice montium, et elevabitur super colles;* Atqui hoc adimpletum non est; Ergo etc.

§. 368. R. dist. min.: Atqui hoc etc.

Contra. Atqui nec etiam figurate, et mystice laudatum vaticinium Isaiæ est impletum; Ergo a capite argm. Prob. subsm. Post laudata verba sequitur Propheta: *et fluent ad eum omnes gentes.* Si ergo per montem intellexisset Propheta Christi Ecclesiam, jam debuissent omnes gentes ad Ecclesiam fluere; Atqui oppositum videmus, cum innumeræ ad Ecclesiam non pertineant, imo ipsam aversantur Ergo etc.

§. 370. R. dist. maj.: Et ibi per omnes etc.

Q. In quo consistit unio hypostatica?

§. 372. R. unio hypostatica vocatur etc.

Q. Verbum in Christo assumpsit ne hypostatice humanam naturam?

§. 378. R. Verbum in Christo etc.

Q. Unio Verbi Divini cum humana Natura est ne substantialis?

§. 379. R. adfirm. adversus Nestorium.

CAPUT III.

De Incarnationis necessitate.

Q. Quid per conveniens hic intelligitur?
§. 380. R. Conveniens hic.
Q. Quid per necessarium?
§. 381. R. Necessarium hic intelligitur.
Q. Quotuplex est necessarium?
§. 382. R. Necessarium hic dupliciter etc.
Q. Quid Auctores nonnulli de Incarnationis necessitate senserunt?
§. 384. R. Sunt qui dicunt, Incarnationem etc.
Prop. I. Verbi Divini Incarnatio, Deo, homini redimendo, totique universo conveniens fuit.
§. 385. Prob. Qui namque esse potest.
Prop. II. Incarnatio non fuit absolute necessaria.
§. 386. Prob. Illud non fuit absolute etc.
Prop. III. Incarnatio non fuit necessaria ex hypothesi creationis Mundi.
§. 387. Prob: multiplici ratione.
Prop. IV. Incarnatio necessaria non fuit ex hypothesi hominis lapsi in peccatum.
§. 399. Prob.: Nam Incarnatio etc.
Prop. II. Etiam supposito quod Deus voluerit hominem lapsum reparare, necessaria non fuit Divini Verbi Incarnatio.
§. 408. Nam, quis negat etc.
Dices. Multi Sancti Patres docent, Incarnationem necessariam fuisse ad Generis humani reparationem; Ita S. Cyrillus Libro Thesauri Capite VII. S. Ambrosius in Caput IX. Epistolae ad Hebræos; S. Augustinus Sermone XIV. de tempore; aliique; Ergo etc.
§. 410. R. Laudati Sancti Patres, et si qui etc.
Prop. III. Ex hypothesi accurratae, et condignae

satisfactionis, juxta praesentem rerum dispositionem, necessaria fuit Incarnatio.

§. 411. Prob: ex Scripturis.

Q. Ostende idipsum ex Patribus.

§. 412. R. Probo ex Patribus etc.

CAPUT IV.

De Caussis Incarnationis Filii Dei.

Q. Quid est caussa?

§. 413. R. Caussa generatim accepta etc.

Q. Quotuplex est caussa?

§. 414. R. Quod ad rem attinet praesentem etc.

Q. Quaenam fuit caussa principalis Incarnationis, et quid de caussa meritoria sentiunt Scholastici?

§. 415. R. Caussam principalem efficientem etc.

Prop. I. Christus neque ante, neque post unionem hypostaticam mereri potuit suam Incarnationem.

§. 416. Prob.: Principium omnis etc.

Prop. II. Beatissima Virgo Maria de congruo meruit ut esset Mater Dei, non de condigno.

§. 417. Prob. I. P. ex Patribus; 2. ratione §. 429.

Prop. III. Veteris Testamenti Patres, de congruo, aliquas tantum Incarnationis circumstantias meruerunt.

§. 417. Prob.: Nam Abraham Patriarcha etc.

Prop. IV. Inspecta Incarnatio Divini Verbi prout de facto peracta fuit, ejus caussa finalis fuit humani generis redemptio.

§. 420. Prob.: ex Scripturis. Nam quod etc.

Q. Proba idipsum ex Patribus.

§. 421. Probo ex Patribus. S. Irenaeus etc.

Prop. V. Improbabile non est, Verbum Divinum humanam carnem assumpsisse, etiamsi Adam non peccasset.

§. 422. Prob.: Apostolus ad Colossenses etc.

Dices. Sacrae Scripturæ et Patres, non aliam caussam Incarnationis Verbi assignant, quam humani generis a servitute Diaboli, et peccati liberationem; Ergo si Adam non peccasset, Divinum Verbum humanam carnem non assumpsisset; Adeoque falsa propositio.

§. 424. R. Scripturae, et Patres etc.

CAPUT V.

De perpetua B. Mariæ Virginitate.

Q. Quid est Virginitas?

§. 425. R. Virginitas dicitur integritas etc.

Q. Quid Haeretici de B. Mariae Virginitate blasphemarunt?

§. 427. R. Virginitatem egregiam, et etc.

Prop. Beata Maria fuit semper Virgo; ante partum, nempe, in partu, et post partum.

§. 428. Prob. 1. P. ex Scripturis. Isaias etc.

Q. Ostende 2. partem.

§. 429. R. Ostendo 2. P. quod nempe etc.

Q. Proba ultimam partem.

§. 430. R. Probo 3. P. quod nempe etiam etc.

Objic. : S. Joseph in Scripturis Pater Jesu Christi appellatur; Legitur quippe: *Erat Pater ejus et mater mirantes super his, quæ dicebantur de illo;* et: *Ecce Pater tuus, et ego dolentes quærebamus te;* Ergo communi ordine, Christus Dominus a Maria conceptus, et editus fuit; Ergo Maria ante partum, et in partu Virgo non fuit.

§. 433. R. dist. ans. S. Joseph. etc.

Contra. Atqui S. Joseph fuit vere pater Christi naturalis; Ergo n. r. Prob. subsm. Christus Dominus ab Apostolo Paulo dicitur *factus ex semine David secundum carnem*; Atqui Filius ex semine David, Christus factus dici non posset, si S. Jo-

seph, qui filius David dicitur, non fuisset ejus Pater naturalis; Ergo etc.

§. 434. R. Argumentum hoc, quod etc.

Contra. Atqui etiamsi Maria fuerit ex progenie David, adhuc tamen S. Joseph Pater naturalis est Christi, et consequenter ipsa non fuit Virgo in partu; Ergo n. r. Probatur subsm. Si Maria fuisset Virgo in conceptione, et partu Jesu Christi, et S. Joseph aestimatione tantum Jesu Christi Pater, Maria appellaretur in Scripturis Virgo, et non mulier, fœmina scilicet a viro cognita; Atqui ex quo Maria Jesum genuit, et peperit, non Virgo sed mulier appellatur; Ergo etc.

§. 436. R. dist. maj.: Si etc. Maria etc.

Objic. c. 3. p.: Apud S. Matthæum habetur: *Et* (scilicet S. Joseph) *non cognoscebat eam* (idest Mariam), *donec peperit Filium suum;* Ergo postea cognovit eam; Adeoque Maria non fuit Virgo post partum.

§. 438. R. admitt. auct., n. consm. Totum etc.

Contra. Atqui laudato in loco satis ostendit Evangelista, S. Josephum, Mariam post ejus partum cognovisse. Ergo n. r. Prob. subsm. Laudato in loco ait Evangelista, quod Maria *peperit Filium suum primogenitum*; Atqui primogenitus dicit relationem ad secundogenitum; Ergo Maria post partum Jesu Christi habuit alios filios ex S. Joseph; Adeoque laudato etc.

§. 440. R. Primogenitus Sacris in Litteris etc.

Contra. Atqui Jesus Christus dicitur Mariae primogenitus, non solum quia primus fuit in lucem editus, sed quia secundogenitos habuit; Ergo n. r. Prob. subsm. Christus in Evangelio dicitur fratres habuisse; apud Matthaeum namque legitur: *Ecce Mater tua, et fratres tui foris stant quærentes te;* apud Joannem: *Post hæc descendit Capharnaum ipse* (scilicet Dominus Jesus), *et Mater*

ejus, *et fratres ejus*, nempe *Jacobus*, *et Joseph*, *et Simon*, *et Judas;* Ergo etc.

§. 442. R. dist. ans. Christus etc.

CAPUT VI.

De Corpore, quod ex Virgine Maria Verbum assumpsit.

Q. Quid Hæretici de Christi corpore somniarunt?

§. 443. R. Simon Magus, Saturninus etc.

Prop. I. Verbum Divinum veniens in Mundum, verum Corpus, veramque humanam carnem assumpsit.

§. 444. Prob. : ex Scripturis. Joannes.

Objic. contra I. Prop. : Apostolus Paulus ad Philippenses de Christo loquens, ait : *In similitudinem hominum factus*, *et habitu inventus ut homo ;* Ergo non veram carnem, et verum corpus Verbum Divinum assumpsit.

§. 447. R. dist. ans. Apostolus etc., et ibi etc.

Contra. Atqui Christus in similitudinem hominum factus est, quia non verum, sed phantasticum corpus habuit; Ergo n. r. Prob. subsm. Idem Apostolus, qui dixit Christum in similitndinem hominum factum, dixit quoque eum a Deo Patre missum *in similitudinem carnis peccati*; Atqui per similitudinem carnis peccati non intelligunt Catholici, Christum carnem vere peccatricem assumpsisse; Ergo per similitudinem hominum, non intelligitur, Christum vere carnem humanam assumpsisse; adeoque etc.

§. 451. R. Christus optime dicitur etc.

Prop. II. Verbum Divinum humanum corpus quod habuit, non tulit e Cælo, sed ex Virgine Maria assumpsit.

§. 458. Prob : ex Scripturis. De futuro etc.

Dices : Apostolus ad Corinthios ait : *Primus homo*

de terra terrenus; secundus homo de Cœlo cœlestis; Atqui secundus homo est Christus; Ergo non habuit carnem ut Adam primus homo de limo terræ, sed de Cœlo allatam; adeoque etc.

§. 460. R. Cum S. Thoma etc.

Prop. III. Corpus humanum, quod Verbum ex Virgine Maria assumpsit fuit mortale, et doloribus obnoxium.

§. 461. Prob: ex Scripturis Isaias.

CAPUT VII.

De Anima Jesu Christi.

Q. Quid Ariani, quid Priscillianistae, quidque Monothelitae de Christi anima senserunt:

§. 462. R. (a *versu* 3.) Ariani teste S. Athanasio etc.

Prop. I. Verbum Divinum veram animam humanam assumpsit.

§. 463. Prob.: Christus apud Joannem etc.

Prop. II. Anima humana, quam Verbum assumpsit vere fuit mente, seu intellectu, praedita.

§. 464. Prob. 1. P. Apud Isaiam.

Q. Proba secundam partem.

§. 465. R. Prob. 2. P. In Evangelio etc.

Prop. III. Humana Christi voluntas suam habuit humanam operationem.

§. 466. Prob.: Jesus Christus *abiit etc.*

Q. Anima Christi fuit ne sanctificata?

§. 467. R. Adfirm. Nam Christus etc.

Q. Qua ratione fuit sanctificata?

§. 468. R. Anima Christi Domini etc.

Q. Anima Christi Domini fuit ne gratia habituali illustrata?

§. 469. R. Adfirm.: Nam apud Isaiam etc.

Q. Christus fuit ne impeccabilis?

§. 470. R. Adfirm.: Nam anima Christi etc.
Q. Christus habuit ne visionem beatificam?
§. 472. R. Christus erat simul viator etc.
Q. Qua ratione Christus dicitur pro nobis factus peccatum?
§. 473. R. Cum S. Thoma, quod triplici etc.

CAPUT VIII.

De veritate unionis hypostaticæ Naturæ Divinæ, et humanæ in una Christi Domini persona.

Q. Quid de unione hypostatica senserunt Heterodoxi?
§. 474. R. Nestorius e Syria oriundus etc.
Prop. I. In Christo una est persona, et Christus unus est.
§. 475. Prob.: ex Scripturis. Verbum caro etc.
Prop. II. In Christo duæ fuerunt inconfusæ, impermixtæ, atque distinctae naturæ; Divina nempe, et humana.
§. 476. Prob.: Christus est verus Deus etc.
Dices. 1. Verbum caro factum est, et habitavit in nobis; Ergo Verbum in carnem mutatum fuit; adeoque non fuerunt in Christo duae naturae distinctae.
§. 478. R. Verbum quidem caro etc.
Dices 2. Nonnulli Patres de Incarnationis Mysterio loquentes, mixtionem illud appellant; Ergo vere in eo duae naturae fuerunt confusae, et permixtæ; Et consequenter etc.
§. 480. R. Nomine mixtionis et etc.
Prop. III. Virgo Maria recte dicitur, et est Deipara hoc est Mater Dei.
§. 481. Prob.: Virgo Maria concepit etc.
Dices 1. Virgo Maria genuit Christi humanitatem, non Divinitatem; Ergo non Mater Dei, sed hominis dici debet.

§. 485. R. dist. ans. Virgo etc. humanitatem etc

Dices 2. Nulla mulier dicitur mater animae Filii sui, licet anima sit pars hominis nobilior, et filius anima et corpore constet, sed solum mater filii sui, Petri nempe; Ergo a pari, Virgo Maria, nequit dici Mater Dei, licet Verbum sit infinite nobilius humanitate, quam genuit; adeoque ad summum Christipara, non Deipara dici potest.

§. 487. R. n. consm., et paritatem.

Q. Humanitas Christi Verbo hypostatice unita est ne ubique?

§. 494. R. Neg.: adversus Lutheranos.

CAPUT IX.

De Communicatione Idiomatum.

Q. Quid est Idioma?

§. 495. Idioma idem est ac proprietas etc.

Q. Quid sunt nomina in abstracto, quid in concreto?

§. 496. R. Vocantur nomina, et attributa etc.

Q. Quid Nestoriani, quidque Lutherani de Idiomatum communicatione senserunt?

§. 497. R. Nestoriani negantes etc.

Prop. I. Admittenda est in Christo Idiomatum communicatio.

§. 498. Prob.: Idiomatum communicatio etc.

Prop. II. Idiomatum communicatio non in *abstracto*, sed tantum in *concreto* admittenda est in Christo.

§. 499. Prob.: Nam in Christo ideo, quae etc.

CAPUT X.

De Christi libertate, et merito.

Q. Qua libertate Christus fuit praeditus, et quomodo haec libertas cum ejus impeccabilitate conciliari potuit?

§. 509. R. Loquimur de libertate arbitrii etc.

Prop. I. Christus fuit liber ad merendum, et subeundam mortem.

§. 501. Prob: ex Scripturis. Nam Isaias etc.

Q. Proba eamdem ex Patribus.

§. 502. Probo ex Patribus. S. Augustinus etc.

Prop. II. Christus vere, et proprie meruit de condigno.

§. 503. Prob.: In Christo omnes conditiones etc.

Prop. III. Christus meruit non per actus Divinitatis, sed per actus liberos humanitatis.

§. 504. Prob. Divinitas nullum habet etc.

Prop. IV. Christus a primo canceptionis suae instanti usque ad mortem meruit, et non amplius.

§. 505. Prob. I. Pars. Christus etc.

Q. Proba alteram partem.

§. 506. Probo. Inter alias conditiones etc.

Prop. V. Christus sibi meruit gloriam corporis, et Nominis exaltationem, Resurrectionem, et in Cælos Ascensionem.

§. 507. Prob.: Nam 1. meruit sibi etc.

Prop. VI. Christus nobis salutem æternam meruit, et omnia ea dona, et media, quae ad eam consequendam sunt necessaria.

§. 508. Prob.. Apostolus ad Hebraeos etc.

Prop. VII. Christi meritum fuit infinitum.

§. 509. Prob.: Apostolus ad Romanos etc.

CAPUT XI.

De Christi morte, et satisfactione.

Q. Quid sentiunt Hæretici, quidque Catholici de Christi morte, et satisfactione?

§. 510. R. Cum Christi meritum fuerit etc.

Prop. I. Christus Dominus pro omnibus omnino, et singulis hominibus mortuus est.

§. 511. Prob. 1. ex Scripturis. §. 512. ratione.

Objic. Sacrae literæ pluribus in locis aperte demonstrant, Christum non pro omnibus, et singulis hominibus, sed pro multis mortem subiisse; Ergo falsa propositio. Prob. ans. Isaias de Christo loquens, ait: *Justificabit justus servus meus multos.* Imo Christus ipse inquit apud Matthæum: *Venit filius hominis . . . . dare animam suam pro multis.* Hinc de sanguine, quem erat effusurus in passione loquens, dixit: *Hic est sanguis meus Novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum*; Ergo etc.

§. 514. R. admitt. auctoritates etc.

Contra. Atqui laudatis in locis per *multos*, non intelliguntur *omnes*; Ergo n. r. Prob. subsm. Si ibi per multos intelligerentur omnes, sicuti vera est hæc Apostoli propositio: *Per unius delictum in omnes homines in condemnationem*, quia revera omnes in Adam peccaverunt, ita vera esset hæc alia ejusdem Apostoli, eodem loco: *Per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitæ*; adeoque omnes omnino homines justificari deberent, et vitam æternam consequi; Atqui non omnes vitam consequuntur æternam; Ergo etc.

§. 516. R. Sicuti Deus licet velit etc.

Contra. Atqui licet veræ sint ambæ superius expositæ propositiones S. Pauli in sensu explicato, adhuc tamen certum est, in præsenti materia, per *multos* non intelligi omnes; Ergo n. r. Prob. subsm. Chri-

stus de suo adventu in Mundum loquens, ait: *Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierant domus Israel*; Ergo non ad omnes omnino homines missus fuit; adeoque etc.

§. 518. R. Si hoc argumentum valeret etc.

Prop. II. Christus proprie redemit homines per satisfactionem, quæ fuit ex vera justitia.

§. 525. R. Regius Psaltes ait etc.

Dices. Si Christus homines proprie redemit per satisfactionem, quæ fuit ex vera justitia, nullam nos teneremur dare Deo satisfactionem pro peccatis nostris; atqui tenemur; Ergo falsa propositio.

§. 526. R. Licet Christus homines vere etc.

CAPUT XII.

In quo variæ quæstiones de Christo solvuntur.

Q. Christus potest ne dici Filius Dei adoptivus?

§. 527. R. Neg: Nam Sacris in Literis etc.

Q. Christus fuit ne Rex temporalis?

§. 528. R. Licet Christus dicatur, et sit etc.

Q. Christus fuit ne sacerdos?

§. 529. R. Affirm: Nam quod olim etc.

Q. Christus fuit ne speciosus forma?

§. 530. R. Affirm.: Licet non desint etc.

FINIS TOMI IV.

ELENCHUS
QUÆSTIONUM, ET PROPOSITIONUM
EX
TOMO V.

TRACTATUS I.

De actibus humanis, et Legibus.

CAPUT I.

De actibus humanis.

Q. Quinam actus in homine observantur?
§. 1. R. Varii actus in homine etc.
Q. Quid de actibus humanis indifferentibus sentiunt Scotistæ; quid Thomistæ?
§. 2. (a *versu* 2.). In Scholis disputatur an actus humani possint esse indifferentes etc.
Prop. I. Actus humanus est ille, qui a libera, et deliberata humana voluntate procedit.
§. 3. Prob.: Homo est animal rationale etc.
Prop. II. Probabile est dari actus humanos indifferentes in individuo.
§. 4. Prob.: Actus humani etc.
Q. Ostende idipsum auctoritate.
§. 5. R. Probo auctoritate etc.
Objic. Homo deliberate agens, agere debet propter finem honestum, alias peccaret; Ergo non dantur actus indifferentes in individuo; quia aut referuntur ad finem honestum, et sunt boni, aut non, et sunt mali.
§. 7. R. dist. ans. Homo etc. propter finem etc.
Contra. Atqui homo deliberate agens, agere debet

propter finem honestum, virtuosum, et positive; Ergo n. r. Prob. subsm. Apostolus ad Corinthios scribens, ait: *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite*; Ergo etc.

§. 9. R. Laudata Pauli verba etc.

Contra. Atqui laudata Pauli verba præceptum important, et non consilium, ita ut omnia positive in Dei gloriam facere debeamus, aliter peccamus; Ergo n. r. Prob. subsm. Si ita non esset, de verbis otiosis, homo non teneretur reddere rationem Deo in die judicii; atqui ex Christi testimonio: *Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die* judicii; Ergo etc.

§. 11. R. dist. maj.: Si etc. de verbis etc.

Q. Quid est voluntarium?

§. 18. Voluntarium est illud quod etc.

Q. Quotuplex est voluntarium perfectum?

§. 19. R. Duplex; *necessarium* nempe etc.

Q. Quotuplex est voluntarium liberum?

§. 20. R. Duplex; *directum* nempe etc.

Q. Quid est involuntarium?

§. 21. R. Involuntarium est illud quod etc.

Q. Quid est vis?

§. 22. R. Vis vulgo dicitur etc.

Q. Quid, et quotuplex est Ignorantia?

§. 24. R. *Ignorantia est deficientia etc.*

Q. In quo posita est malitia moralis?

§. 25. R. Malitia moralis consistit etc.

Q. Quid est moralitas?

§. 26. R. Moralitas nihil hic est aliud etc.

CAPUT II.

De Conscientia.

Q. Quomodo conscientiæ nomen sumi potest?
§. 27. R. Conscientiæ nomen varie etc.
Q. Quid est Conscientia?
§. 28. R. *Conscientia quasi cordis etc.*
Q. Quid est Syntheresis?
§. 29. R. Syntheresis est habitus etc.
Q. Quotuplex est Conscientia?
§. 31. R. Quoniam, experientia teste etc.
Q. Quid est conscientia recta?
§. 32. R. *Conscientia recta est actus etc.*
Q. Quid est Conscientia erronea?
§. 34. R. *Conscientia erronea est actus etc.*
Q. Quotuplex est Conscientia erronea.
§. 35. R. Conscientia erronea duplex est etc.
Q. Quid est conscientia probabilis?
§. 36. R. *Conscientia probabilis est actus etc.*
Q. Quid est Conscientia dubia?
§. 38. R. Conscientia dubia etc.
Q. Quotuplex est coscientia dubia?
§. 39. R. Conscientia dubia alia dicitur etc.
Q. Quid est Conscientia scrupulosa?
§. 40. R. Conscientia scrupulosa etc.
Prop. I. Conscientia est actuum humanorum regula.
§. 47. Prob.: Apostolus ad Romanos etc.
Prop. II. Omnino sequi tenemur conscientiam rectam dictantem aliquid vel faciendum, vel omittendum sub praecepto.
§. 42. Prob.: Homo ratione utens etc.
Q. Peccat ergo qui contra eam agit?
§. 43. R. Peccat utique quicumque etc.
Prop. III. Conscientiam erroneam invincibilem sequi tenemur *positive*, *negative* autem vincibilem.

§. 44. Prob. 1. P. Homo in suis etc. §. 45. Prob. altera pars. Conscientia etc.

Prop. IV. Dummodo opinio sit vere probabilis, eam sequi possumus, non tamen in omnibus.

§. 46. Prob. 1. P. Opinio vere probabilis etc.

Q. Proba nunc alteram partem.

§. 47. R. Probo. Nam 1. non possumus etc.

Prop. V. Non licet sequi opinionem minus probabilem stantem pro libertate, in concursu probabilioris stantis pro praecepto.

§. 48. Prob. 1. Praecepto Divino omnes etc.

Objic. Opinio licet minus probabilis, gravi tamen, atque rationabili fundamento innitur; Ergo a viro prudenti sequi potest; adeoque etc.

§. 50. R. Opinio licet minus probabilis etc.

Contra. Opinio illa minus probabilis, licet in concursu probabilioris, non amittit suam gravitatem, et rationabile fundamentum; Ergo potest sequi a viro prudenti.

§. 52. R. Non amittit suam etc.

Prop. VI. Conscientia dubia non est actuum humanorum regula.

§. 61. Prob.: Nam conscientia dubia etc.

CAPUT III.

De natura, et divisione Legis.

Q. Lex unde dicta?

§. 63. R. Lex ita dicta vel a *legendo etc.*

Q. Quomodo Lex definitur?

§. 64. R. Lex est recta ratio agendorum.

Q. Quænam conditiones ad veram Legem requiruntur?

§. 65. R. ad veram Legem hæ requiruntur etc.

Q. Quotuplex est Lex?

§. 66. R. Lex alia est *æterna*, alia etc.

Q. Quid est lex naturalis; quid Lex positiva?

§. 68. R. Lex naturalis est ordinatio Dei etc.
Q. Quinam Legem Dei æternam; quinam Legem naturalem denegarunt?
§. 69. R. Omnes Fatalistæ, qui Mundum etc.
Prop. I. Datur Lex Dei æterna.
§. 70. Prob. : Deus est immutabilis etc.
Dices. Divina ordinatio facta ab æterno, non fuit ab aeterno promulgata, atque aliis imposita ad observandum; sed de natura Legis est ut promulgetur; Ergo Divina ordinatio facta ab æterno Lex proprie dici nequit; adeoque Lex Dei aeterna non datur.
§. 72. R. dist. min. : Sed de natura etc.
Prop. II. Datur Lex naturalis, quae homini dictat quid bonum, quid malum sit, quid agendum vel omittendum.
§. 73. Prob. : ex Scripturis etc.
Prop. III. Lex naturalis, quoad principia generalia, eadem omnino est in omnibus hominibus, quocumque in statu spectatis.
§. 74. Prob. : Deus omnibus hominibus etc.
Prop. IV. Lex naturalis in conscientia obligat ad servanda sua praecepta.
§. 75. Prob. : Si Lex naturalis etc.
Q. Quænam est differentia inter Legem æternam, et naturalem?
§. 76. R. Hæc est differentia; 1. quod etc.

CAPUT IV.

In quo discutitur, an in Legem naturæ cadere possit dispensatio.

Q. Quid est dispensatio?
§. 77. R. Dispensatio est Legis relaxatio etc.
Q. Quaenam est dispensatio propria, quaenam impropria?

§. 78. R. Dispensatio propria est illa etc.

Q. Quid de dispensatione in Legem naturæ sentiunt Auctores?

§. 79. R. Putant aliqui cum Ochamo?

Prop. I. Probabilius videtur, neque in praeceptis primæ tabulæ, neque in praeceptis secundae posse Deum vera, propria, et rigorosa dispensatione dicta, dispensare.

§. 80. Prob. Et quod attinet ad præcepta etc.

Dices. Deus non semel Naturæ Legem dispensavit; Ergo falsa propositio. Prob: antec: Naturae Lex vetat occidere innocentem; Atqui Deus Abraham ab hac lege dispensavit, jubens ei ut sibi filium suum innocentem sacrificaret; Ergo etc.

§. 83. R: dist: maj:, privata auctoritate etc.

CAPUT V.

Expenditur an dari possit ignorantia invincibilis juris naturæ.

Q. Quotupliciter spectari potest jus naturale?

§. 94. R. Jus naturale tripliciter etc.

Q. Quid de ignorantia invincibili juris naturae sentiunt Theologi?

§. 96. R. Existimant non pauci etc.

Prop. Nullus hominum sui compos laborare potest invincibili juris Naturae ignorantia, quoad prima generalia principia, et proximas eorum conclusiones, non vero quoad particulares, remotiores conclusiones, quae possunt ab aliquibus invincibiliter ignorari.

§. 97. Prob: Nam ut aliquid invincibiliter etc.

Q. Demonstra secundam propositionis partem?

§. 98. Probo secundam partem. Conclusiones etc.

CAPUT VI.

De Lege Divina positiva.

Q. Quotupliciter Legis positivæ nomen sumi potest?
§. 103. R. Legis positivae nomen etc.
Q. Quid est Lex Divina positiva, et quotuplex?
§. 104. R. Lex Divina positiva est etc.
Q. Quid est Lex Vetus?
§. 105. R. Lex Vetus, de qua etc.
Q. Ante Legem Mosaicam extitit ne alia Lex Divina positiva?
§. 106. R. (a *versu* 6.). Alii affirmant, negant alii.
Q. Quid de Lege veteri senserunt Haeretici, quid Catholici?
§. 107. R. Veterem Legem non bonam etc.
Prop. I. Lex Vetus a Deo bono, et Patre Domini nostri Jesu Christi data fuit.
§. 108. Prob. 1. P. Lex vetus a Deo etc.
Q. Proba partem alteram.
§. 109. R. Probo. In Actis Apostolorum etc.
Prop. II. Lex Vetus fuit bona.
§. 124. Prob.: Scribens S. Paulus etc.
Objic. Lex Vetus abrogata fuit; atqui abrogata non fuisset, si fuisset bona; dicente Apostolo: *Si illud*, nempe Testamentum vetus, *culpa vacasset, non utique secundi locus inquireretur*; Ergo Lex vetus non fuit bona.
§. 126. R. Lex Vetus abrogata quidem etc.
Contra. Atqui ideo Lex vetus abrogata fuit, non quia erat imperfecta, sed quia malum praecipiebat, et ad malum impellebat; Ergo n. r. Res ita se habet, si Deus ipse testetur, Legem illam a se datam, non bonam, sed malam fuisse; atqui ita testatur Deus per Ezechielem Prophetam dicens: *dedi Legem non bonam, et præcepta, in quibus non vivent*; Ergo etc.

§. 128. R. Admitt. maj., dist. min. etc.

Contra. Atqui non aliam Legem, sed veterem malam Israelitis dedit Deus; Ergo n. r. Prob. subsm. Inter alia, quae Lege veteri praecipiebantur, pœna talionis recensetur; legitur quidem in Levitico: *Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum: sicut fecit, sic fiat ei. Fracturam pro fractura, dentem pro dente restituet.* Atqui haec Lex, ut mala, reprobata fuit a Christo illis verbis: *Ego autem dico vobis non resistere malo;* Ergo etc.

§. 130. R. Admitt. maj., n. min cum consa.

Prop. III. Etsi Lex vetus fuerit bona in se, fuit tamen imperfecta respective.

§. 137. Prob.: Lex Vetus etc.

Prop. IV. Lex Vetus per Angelos Moysi data fuit, et per Moysen Israelitico populo promulgata, et ad observandum proposita.

§. 138. Prob: In Actis Apostolorum etc.

Dices. Ille qui dedit Legem Moysi, Dominus, et Deus appellatur: Dixit namque: *Ego sum Dominus Deus, qui eduxi te de terra Ægypti;* Ergo non Angelus, sed Verbum Divinum in humana forma dedit legem Moysi; adeoque etc.

§. 142. R. conc. auct., n. consm. Recte etc.

Prop. V. Lex Vetus, quoad praecepta moralia, omnes obligabat, quoad vero plenam, ejus observantiam, solos Israelitas.

§. 43. Prob.: Lex Vetus quoad praecepta etc.

Q. Proba alteram partem.

§. 44. R. Prob. 2. P.: Lex eos solos etc.

CAPUT V.

De moralibus præceptis Legis Mosaicæ.

Q. Quotuplici præceptorum genere Lex vetus coalescebat?
§. 161. R. Lex Vetus tribus praeceptorum etc.
Q. Quænam sunt praecepta moralia?
§. 162. R. Praecepta moralia.
Q. Quaenam praecepta caeremonialia?
§. 163. R. Caeremonialia praecepta etc.
Q. Quaenam praecepta judicialia?
§. 164. Praecepta tandem judicialia etc.
Q. Quot sunt praecepta moralia veteris Legis?
§. 165. R. Haec moralia praecepta etc.
Q. Quae importat primum praeceptum?
§. 166. R. Primum quidem praeceptum etc.
Q. Quinam violant hoc praeceptum?
§. 167. Contra hoc praeceptum faciunt etc.
Q. Quid continet secundum praeceptum?
§. 168. R. Secundum praeceptum etc.
Q. Quinam violant hoc praeceptum etc.
§. 169. R. Praeceptum hoc violant qui etc.
Q. Quid complectitur tertium praeceptum?
§. 170. R. Tertium praeceptum duo etiam complectitur.
Q. Quinam agunt contra hoc praeceptum?
§. 171. R. Contra hoc praeceptum agunt etc.
Q. Quae requirit quartum praeceptum?
§. 173. R. Quartum praeceptum: Honora etc.
Q. Quinam violant hoc praeceptum?
§. 174. R. Hoc praeceptum violant etc.
Q. Quid vetat, quidque jubet quintum praeceptum?
§. 175. Quintum praeceptum: *Non occides etc.*
Q. Quinam hoc praeceptum violant?
☉. 186. R. Hujus praecepti violatores etc.
Q. Quotupliciter sextum praeceptum intelligi potest?
§. 177. R. Sextum praeceptum etc.

Q. Quinam hoc praeceptum transgrediuntur.
§. 178. R. Hoc praeceptum transgrediuntur etc.
Q. Quid importat septimum praeceptum?
§. 179. R. Septimum praeceptum etc.
Q. Quinam agunt contra hoc praeceptum?
§. 180. R. Adversus hoc praeceptum faciunt etc.
Q. Quae continet Octavum praeceptum?
§. 181. R. Octavum praeceptum: Non etc.
Q. Quinam hoc praeceptum transgrediuntur?
§. 182. R. Hujus praecepti transgressores etc.
Q. Quid dicendum de nono, et decimo praecepto?
§. 183. R. Nonum tandem, atque Decimum etc.

CAPUT VII.

De Legis Mosaicae cessatione.

Q. Quid est legem desinere, aut mori, et esse mortiferam?
§. 184. R. Lex desinere etc.
Q. Quaenam ex Mosaicae legis praeceptis nunc etiam vigent, quaenam mortua sunt?
§. 186. R. Ex tribus praeceptorum etc.
Q. Quid sentiunt Theologi de tempore, quo lex Mosaica decrevit?
§. 187. R. Non desunt qui sustinent etc.
Prop: 1. Lex Vetus ante Christi mortem, nulla ex parte desiit obligare.
§. 188. Prob. Si Lex Vetus ante Christi mortem etc.
Dices 1. Lex Vetus a Deo Israelitis data fuit donec veniret *semen*, ait Apostolus ad Galatas (Cap: III. v. 19.), nempe Christus; Ergo statim ac venit Christus, cessavit; adeoque etc.
§. 190. R. dist. antec:, donec veniret semen etc.
Prop. II. Lex Mosaica in Christi Domini morte abrogata fuit, atque desiit, quoad praecepta judicialia, et caeremonialia.

§. 195. Prob: Nam 1. Lex Mosaica etc.

Prop. III. Lex Mosaica non desiit totaliter, nisi postquam Lex nova per Apostolos, in die Pentecostes Spiritu Sancto afflatos, cœperit promulgari.

§. 196. Prob: Nam si Lex Vetus statim in morte etc.

Prop. IV. Lex Mosaica eodem tempore mortua non fuit, et mortifera.

§. 197. Prob: Nam ea, licet ab incepta etc.

Q. Quo tempore Lex Mosaica coepit esse mortifera?

§. 198. R. certo definiri nequit etc.

CAPUT IX.

De Lege Evangelica.

Q. Quid est Lex Evangelica?

§. 199. R. Lex Evangelica est illa etc.

Q. Quibus vocari solet nominibus?

§. 200. R. Hæc Lex pro sua excellentia etc.

Q. Quot praeceptorum genera Lex Evangelica complectitur?

§. 201. R. Lex Evangelica tria praeceptorum etc.

Q. Admittunt ne omnes Legem Evangelicam?

§. 212. R. Non desunt qui legem etc.

Prop. Christus est vere Legislator, et veram praeceptivam Evangelicam Legem instituit.

§. 203. Prob.: In Veteri Testamento etc.

Q. Affer quae de hac re habet Tridentinum.

§. 204. R. (a *versu* 2.) En: *Si quis dixerit etc.*

Objic. Apostolus ad Galatas scribens ait: *Misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub Lege ut eos qui sub Lege erant redimeret;* Ergo Christus non venit ut Legislator, sed potius ut liberator a Lege; adeoque etc.

§. 205. R. dist sensum auct.: *Misit Deus etc.*

Contra. Atqui Deus misit Filium suum, ut ab omni Lege nos liberaret; Ergo n. r. Prob. subsm. Idem

Apostolus ad Romanos scribens, ait: *Non estis sub Lege, sed sub gratia;* Ergo etc.

§. 208. R. Cum S. Augustino etc.

Contra. Atqui sub nulla prorsus Lege Evangelica sunt homines; Ergo a capite argm. Prob. subsm. Laudatus Apostolus ad eosdem scribens, inquit: *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore; sed accepistis spiritum adoptionis filiorum;* Atqui ex eodem: *ubi est spiritus Domini, ibi libertas;* nempe a Legis observantia; Ergo etc.

§. 210. R. n. min.: Falsum omnino est etc.

Q. In Evangelio, praeter Legem dantur ne quoque consilia?

§. 218. R. Affirm.: Nam Christus etc.

Q. Quando Lex nova obligare cœpit?

§. 219. R: Lex nova a morte Christi etc. §. 200. Esto tamen.

Q. In Legem Evangelicam potest ne cadere dispensatio?

§. 221. R. 1. Nullus homo etc.

Q. An in legem Evangelicam cadere possit Epicheja?

§. 222. R. Epicheja in Legem Evangelicam.

CAPUT X.

De iis, qui jus habent condendi Leges Canonicas, et Civiles.

Q. Quid est Lex humana?

§. 224. R. Lex humana etc.

Q. Quotuplex est Lex humana?

§. 225. R. Lex humana duplex est.

Q. Quid est Lex Canonica?

§. 226. R. Lex Canonica sive etc.

Q. Quid est Lex Civilis?

§. 227. R. Lex Civilis est illa, quae etc.

Q. Quid de Lege tam Canonica, quam Civili dixerunt Haeretici?

§. 228. R. Circa utramque hanc Legem etc.

Prop. I. In Ecclesiasticis Praelatis jus residet, Leges Canonicas, sive Ecclesiasticas condendi.

§. 229. Prob. : Qui jus habent alios etc.

Q. Quinam proprie possunt Leges Ecclesiasticas condere?

§. 230. R. Omnes illi, qui Ecclesiasticam etc.

Objic. Apud Isaiam legitur: *Dominus Legifer noster;* Ergo solus Deus potest Leges condere, et nullus alius.

§. 232. R. dist. ans. Dominus est solus etc.

Contra. Atqui ita Deus est unicus, et solus Legislator, ut omnem alium excludat; Ergo n. r. Prob. subsm. Res ita se habet, si Deus prohibeat aliquid ab hominibus ad Legem suam addi; Atqui revera id prohibet Deus; ait namque: *Quod praecipio tibi, hoc tantum facito Domino; nec addas quidquam nec minuas;* Ergo etc.

§. 234. R. dist. maj. Res ita etc.

Contra. Atqui nequidem aliquid, quod non est Legi Divinae contrarium potest ei addi; Ergo etc. Prob. subsm. Aut Christus sufficienter providit Ecclesiæ suae per Legem a se latam, vel non; Si sufficienter providit, nihil addi potest Legi ejus; si sufficienter non providit, non est optimus, atque sapientissimus Legislator; Atqui hoc posterius falsum est; Ergo verum est primum; Adeoque etc.

§. 236. R. Christus sufficienter providit etc.

Prop. II. Regia, seu suprema potestas, est a Deo.

§. 237. Prob. : In Ecclesiastico ait Deus etc.

Prop. III. Regibus, ac supremis Potestatibus civilibus, jus a Deo datum est, Leges civiles condendi.

§. 238. Prob.: Paulus ad Romanos etc.

Q. Quid continet jus Canonicum?

§. 239. R. Jus Canonicum continet etc.

Q. Qua ratione Jus Canonicum citari solet?

§. 240. R. Vel loquimur de Decreto etc.

CAPUT XI.

De Legum humanarum obligatione.

Q. Quid est Legem obligare in conscientia?
§. 241. R. Legem aliquam obligare etc.
Q. Quinam Haeretici vim obligandi Legibus abstulerunt?
§. 242. R. Omnes illi Haeretici etc.
Prop. I. Leges humanae sive Ecclesiasticae, sive Civiles, ad sui observantiam in conscientia obligant.
§. 243. Prob.: Hoc invincibili arg. etc.
Prop. II Quoties materia est gravis, aut voluntas Legislatoris est graviter obligandi, graviter peccat, qui Legem transgreditur sive Ecclesiasticam, sive Civilem.
§. 250 Prob.: Leges sive Ecclesiasticae etc.
Prop. III. Peregrini tenentur servare Leges territorii in quo versantur.
§. 251. Prob.: Peregrini extra proprium etc.
Prob. IV. Incolae alicujus territorii non tenentur Leges proprii territorii servare, dummodo extra eum vagantur.
§. 252. Prob. Ex illo axiomate communi etc.
Prop. V. Ut Lex humana obliget, requiritur ejus promulgatio; non omnis tamen eodem modo.
§. 253. R. Nam ut quis ad aliquam etc.
Q. Quaenam promulgatio requiritur?
§. 254. R. Vel loquimur de Legibus etc.
Prop. VI. In Regnis Monarchicis, et Aristocraticis, ut Lex civilis obliget, non requiritur populi acceptatio.
§. 255. R. Nam si Legis Civilis etc.
Prop. VII. Lex Canonica, ut obliget, non est necessaria populi acceptatio, nisi in aliud Legislator Ecclesiasticus consenserit.
§. 256. R. Nam Ecclesiae Praelati.

Q. Quid sit Lex poenalis, et an obliget in conscientia?
§. 257. R. 1. Lex poenalis est illa.
§. 258. R. 2. Multae Leges.
Q. Quid est Epicheja?
§. 259. R. Epicheja est etc.
Q. Licet ne aliquando uti Epicheja?
§. 360. R. Affirm.: Nam cum Leges etc.
Q. Quid est consuetudo, et quotuplex?
§. 261. R. Consuetudo hic est etc.
Q. Consuetudo potest ne aliquando aliquam novam Legem inducere; aut veterem abrogare?
§. 262. R. Consuetudo praeter Legem etc.
Q. Quis potest a Legibus humanis dispensare?
§. 263. R. Dispensatio est obligationis etc.
Q. Quaenam caussae requiruntur ad licitam dispensationem?
§. 264. R. Ut dispensatio facta a etc.

CAPUT XII.

De Ecclesiæ Præceptis.

Q. Quot sunt Ecclesiae Praecepta?
§. 265. Multa ab ipso Apostolorum etc.
Q. Ad quid obligat primum praeceptum?
§. 266. R. Vi primi Ecclesiae praecepti etc.
Q. Quinam hoc praeceptum violant?
§. 267. R. Praeceptum hoc non etc.
Q. Quid imponitur secundo Ecclesiae praecepco?
§. 268. R. Secundo Ecclesiae praecepto etc.
Q. Quinam agunt contra tale praeceptum?
§. 269. R. Contra hoc Ecclesiae etc.
Q. Quid jubetur tertio Ecclesiae praecepto?
§. 270. R. Tertio Ecclesiae praecepto etc.
Q. Quando praecise hoc præceptum est adimplendum?
§. 271. R. Quonam praecise anni tempore etc.
Q. Peccant ne qui hoc non implent præceptum?

§. 272. R. Abbunde pa'et quanto etc.
Q. Quid importat quartum praeceptum?
§. 273. R. Quartum praeceptum etc.
Q. Quibus poenis subjiciuntur, qui contra hoc præceptum agunt?
§. 274. R. Contra hoc praeceptum etc.
Q. Ad quid obligat quintum Ecclesiae praeceptum?
§. 275. R. Quintum Ecclesiae praeceptum etc.
Q. Quinam agunt contra hoc praeceptum?
§. 276 R. Contra hoc praeceptum agunt etc.
Q. Quid interdicitur sexto Ecclesiae praecepto.
§. 277. R. Sexto denique Ecclesiæ etc.

TRACTATUS II.

De Virtutibus Theologicis.

CAPUT I.

De virtute in genere.

Q. Quid est virtus in genere?
§. 279. R. Virtus in genere varie etc.
Q. Quodnam est virtutis subjectum?
§. 280. R. Subjectum virtutis est etc.
Q. Quotuplex est virtus?
§. 281. R. Virtus tripliciter dividitur etc.
Q. Quid est virtus theologica?
§. 282. R. *Virtus theologica etc.*
Q. Quot sunt virtutes theologicae?
§. 283. R. Virtutes theologicas existere etc.

CAPUT II.

De Fidei natura, atque divisione.

Q. Ad quid significandum Fidei vocabulum usurpatur?
§. 285. R. Fidei vocabulum non etc.
Q. Quid est Fides?
§. 286. R. Fides ita describitur ab Apostolo.
Q. Quid de Fide effutierunt Hæretici?
Prop. I. Non quod ratione naturali demonstrari liquido potest, credendum est, sed quod captum superat humanum, et a Deo nobis est revelatum.
§. 288. Prob.: Quod ratione naturali etc.
Prop. II. Fides non est scientia, nec etiam opinio.
§. 290. Prob.: Per scientiam etc.
Prop. III. Fides Catholica non est certa et specialis fiducia, qua quis credit per Jesum Christum sibi remissa esse peccata.
§. 291. Prob.: Apostolus ad Ephesios etc,
Prop IV. Fides Catholica non est cognitio.
§. 306. Prob: ex Scripturis.
Dices. Apostolus ad Hebraeos (Cap. 11.) ait: *Fide intelligimus aptata esse sæcula verbo Dei.* Sed intelligere est cognoscere. Ergo Fides est cognitio.
§. 309. R. conc: auct:; et dist: min.
Prop. V. Fides theologica et justificans est virtus divinitus infusa, qua veritatibus revelatis firmiter assentimur.
§. 312. Prob. 1. P. Apud S. etc. §. 313. Prob. 2. P. Quod nempe etc.

CAPUT III.

De Fidei varia divisione.

Q. Quotuplex et Fides theologica?
§. 314. R. Fides theologica qua etc.
Q. Quid est fides habitualis?
§. 164. R. Fides habitualis est etc.
Q. Quid est Fides actualis?
§. 315. R. Fides actualis etc.
Q. Quotuplex est Fides actualis.
§. 318. R. Fides insuper actualis.
Q. Quid est Fides interna, quid Fides externa?
§. 319. R. Fides interna etc.
Q. Quid Fides implicita, quid Fides explicita?
§. 320. R. Fides implicita est cum.
Q. Quid Fides formata, quidve informis?
§. 321. R. Fides formata, seu viva etc.
Q. Quid de Fidei divisione sentiunt auctores?
§. 223. R. Lutherus triplicem Fidem distinguit.
Prop. Fides habitualis non est triplex, ut vult Lutherus, sed una specie.
§. 324. Prob: Nam Paulus ad Ephesios etc.
Objic: Habitus suam desumit unitatem ab objecto; Sed Fidei plura sunt objecta; Ergo Fides non est una, sed multiplex.
§. 326. R. dist. maj:, Ab objecto etc.
Contra. Atqui objectorum diversitas efficit, ut Fides non sit una, sed multiplex; Ergo etc. Prob: subs. Objectorum diversitas efficit ut non sit una, sed multiplices scientiae, puta Logica, Physica etc: Ergo pari ratione etc.
§. 328. R. dist: antec: Objectorum diversitas etc.

CAPUT IV.

De Fidei objecto.

Q. Quid est Fidei objectum?

§. 340. R. Fidei objectum est id etc.

Q. Quotuplex est Fidei materiale objectum?

§. 341. R. Objectum materiale Fidei etc.

Q. Quotuplex est materiale Fidei objectum?

§. 342. R. Materiale Fidei objectum.

Q. De objecto Fidei tum materiali, cum formali quaenam circumferuntur sententiæ?

§. 343. R. Lutherus Fidem dicens esse fiduciam.

Prop. I. Fidei materiale objectum non est sola Dei misericordia.

§. 344. Prob.: Nam Fides non est certa etc.

Prop. II. Fidei primarium materiale objectum est Deus, qua Deus est; secundarium vero omnia alia ab ipso Deo revelata.

§. 345. Prob. I. P. Jesus Christus etc. §. 346. Prob. II. P. Veritates omnes etc.

Objic. Christus Fidem in Deum, et in seipsum exigit, dicens: *creditis in Deum et in me credite;* Ergo non solus Deus, sed etiam Christus est Fidei Catholicae primarium materiale objectum; ideoque falsa prima pars expositae thesis.

§. 348. R. conc. ant., n. consm.

Contra. Atqui Christus ut homo, est etiam primarium objectum materiale Fidei; Ergo n. r. Prob. subsm. Christus fuit primarium objectum praedicationis Apostolorum; ait namque Paulus ad Corinthios. *Nos autem prædicamus Christum Crucifixum;* Ergo est primarium etc.

§. 350. R. Quoniam reparationis humanae etc.

Prop. III. Revelatio divina non est Fidei formale objectum.

§. 356. Prob. Objectum formale Fidei.

Dices. Objectum formale Fidei, et ratio, sub qua Fides attingit suum objectum materiale; Atqui Dei revelatio est ratio, sub qua Fides attingit suum objectum materiale; Ergo etc.

§. 358. R. conc. maj; dist: min:

Prop. IV. Divina veracitas est Fidei Catholicae formale objectum.

§. 367. Prob.: Nam ratio motiva etc.

Objic: Si Veracitas divina est objectum formale Fidei, ubi Fides, ibi et veracitas. Sed hoc est falsum; Ergo, et illud. Prob: min. Simplices fideles credunt, quin ut plurimum de veracitate divina cogitent; Ergo non semper ubi est Fides ibi et divina veracitas reperitur.

§. 369. R. dist: antec:, non cogitant etc:

Prop. V. Aliquid Fide credendum propositum, potest in praesenti statu esse objectum cognitionis clarae.

§. 384. Prob. Quod fuit esse potest.

Prop. VI. Quod fide credendum proponitur, quatenus Fide creditur, est necessario obscurum.

§. 385. Prob: Hebraeorum II. *Fides est* etc.

Objic: Objectum Fidei non est necessario obscurum si multae sint veritates clare cognitae, ad Fidem spectantes; Ita est; Ergo etc.

§. 387. R. dist. maj: Quæ pariter Fide credantur etc.

Prop. Obscuritas objecti materialis Fidei, ad Fidei essentiam non spectat.

§. 398. Prob: Cum essentia sit id quod efficit etc.

Q. Fides pertinet ne ad intellectum?

§. 399. R. Affirm: Nam Apostolus ad Corinthios etc.

Q. Ad credendum requiritur ne saltem aliqua pia voluntatis motio?

§. 400. R. Affirm: Nam in actis Apostolorum etc.

Q. Fides potest ne exitere sine Charitate?

§. 401. R. Affirm: contra Calvinum etc.

Q. Datur ne Fides informis seu mortua?

§. 402. R. Affirm: Nam Fides informis etc.
Q. Habitus Fidei remanent ne in peccatore?
§. 403. R. adfirm; Nam Fides stare potest etc.
Q. Fidei habitus manet ne in Haereticis?
§. 404. R. neg; Nam de Haereticis adfirmant Paulus etc.
Q. In Daemonibus adest ne habitus Fidei.
§. 405. R. neg: Nam ad credendum etc.

CAPUT V.

De Fidei resolutione.

Q. Quid est resolutio?
§. 406. Resolutionis nomine etc.
Q. Quid est ultima Fidei resolutio?
§. 407. R. Resolutio ultima Fidei etc.
Q. Quid Haeretici; quid Catholici de Fidei resolutione sentiunt?
§. 409. R. Manichæi nihil etc.
Prop. I. Fides in humanam rationem ultimo non resolvitur.
§. 410. Nam ait Apostolus etc.
Dices. In Ecclesiastico habetur: *Qui cito credit, levis corde est;* Ergo tunc aliquid credere debemus, cum illius, per ratiocionum, veritatem atque evidentiam compertam habemus; Adeoque etc.
§. 414. R. Qui cito credit, etc. dist: maj:, divina n. maj: humana conc:
Prop. II. Fides non resolvitur in Sacram Scripturam, privato cujusque spiritu, explicandam.
§. 419. Prob.: Scriptura non est etc.
Prop. III. Fides ultimo resolvitur in Ecclesiam, quatenus ipsa definit, atque proponit objecta Fidei.
§. 420. Prob.: Nam Ecclesia etc.

Prop. IV. Fides ultimo resolvitur in Divinam veracitatem, ut in motivum assensus.
§. 421. Probatur. Divina veracitas etc.

CAPUT VI.

De Mysteriorum Fidei credibilitate.

Q. Sunt ne idem, veritatem aliquam esse evidenter veram, et esse evidenter credibilem?
§. 427. R. *a versu* 10. neg: Nam primum significat etc.
Prop. Nostrae Catholicæ Fidei Mysteria sunt evidenter credibilia.
Q. Quomodo ad Fidem conferunt?
§. 183. R. Motiva credibilitatis per etc.

CAPUT VII.

De actu Fidei.

Q. Quid est actus Fidei?
§. 442. R. Actus Fidei, nihil aliud etc.
Q. Quotuplex est actus Fidei?
§. 443. R. Duplex distinguitur etc.
Prop. I. In hominibus adultis ratione praeditis, actus Fidei internus necessarius est, necessitate tum medii, cum praecepti ad justificationem, et salutem.
§. 444. Prob. I. P. Illud necessarium etc. 445. Prob. II. P. Apud S. Marcum etc.
Dices. Cuidam interroganti quid opus fuisset ad salutem aeternam consequendam, respondit Christus: *serva mandata*; Unde Apostolus ad Romanos scribens, ait; *Non auditores Legis . . . . sed factores Legis justificabuntur*; Ergo ad justificationem et salutem non est necessarius necessitate medii, vel praecepti actus Fidei internus in adultis.
§. 450. R. Cum Christus juveni etc.

Prop. II. Homo tenetur actum Fidei elicere sæpe in vita, et praesertim in quibusdam temporibus, et circumstantiis.

§. 454. Prob. I. P. Ex Apostolo Paulo etc. §. 455. Prob. II. P. Nam præceptum etc.

Prop. III. Omnis simulatio Fidei alienae a Catholica prohibita est.

§. 456. Prob. : Praecepto Divino etc.

Dices. Propheta Elisæus Naaman Syro ad veram Fidem converso permisit, ut Regi Idolum Remmon adoranti, inserviret; sicque videretur Religionem alienam simulare; Ergo etc. Deinde Deus approbavit, quod fecit Jehu, dum simulavit se velle offerre Sacrificium Idolo Baal; Ergo etc.

§. 461. R. Naaman Syrus petiit etc. §. 462. R. ad II. Illud vero etc.

Prop. IV. Fidelibus obligatio incumbit Fidem exterius profitendi.

§. 465. Prob: Apud S. Matthæum etc.

Prop. V. Praeceptum hoc affirmativum Fidei exterius profitendi, in duplici casu praesertim obligat: 1. quando honor Deo debitus; et 2. utilitas proximo impendenda subtrahuntur.

§. 474. Prob. : Deus toto corde etc.

Prop. VI. Secluso scandalo, et proximi damno, persecutionis tempore fugere licet.

§. 475. Prob: Nam apud S. Matthæum etc.

Q. Quaenam homo credere debet necessitate medii, et quænam necessitate praecepti?

§. 480. R. I. Fides Explicita etc. §. 481. R. II. In statu Legis etc. §. 482. R. III. In Nova Lege etc.

§. 482. R. IV. Necessitate praecepti etc.

CAPUT VIII.

De natura Spei.

Q. Spei vocabulum quomodo usurpatur?
§. 484. R. Spei vocabulum varie etc.
Q. Quid Durandus, quidque Lutherus de Spe dixerunt?
§. 485. R. Spem esse virtutem etc.
Prop. I. Spes est virtus theologica divinitus infusa, qua certa cum fiducia æternam beatitudinem, Dei auxilio comparandam, expectamus.
§. 486. Exponitur et simul probatur etc.
Prop. II. Spes a Fide, et Charitate realiter distinguitur.
§. 487. Nam illæ virtutes realiter etc.

CAPUT IX.

De objecto Spei.

Q. Quotuplex est objectum Spei?
§. 488. R. Spei objectum duplex est etc.
Q. Quid est objectum materiale Spei?
§. 489. R. Objectum materiale Spei est etc.
Q. Quid est objectum formale Spei?
§. 490. Objectum formale Spei etc.
Q. Quotuplex est materiale objectum Spei?
§. 491. R. Objectum materiale etc.
Q. Quid est objectum formale *quod*, et formale *quo* Spei.
§. 492. R. Objectum formale *quod* etc.
Prop. I. Primarium materiale objectum Spei est Deus ipse; secundarium vero sunt media ad illum perfruendum conducentia.
§. 493. Prob. I. P. Illud est etc. §. 494. Prob. II. P. Finis sine mediis etc.

Prop. II. Objectum formale quod Spei est Deus, ut summum bonum nostrum a nobis possidendum.
§. 495. Prob.: Illa perfectio est etc.
Prop. III. Objectum formale quo Spei est promissio Divina.
§. 496. Nam Apostolus etc.

CAPUT X.

De Subjecto Spei.

Q. Quotuplex est Spei subjectum?
§. 509. R. Duplex a Theologis etc.
Q. Quodnam est Spei proximum subjectum?
§. 510. R. Spei proximum subjectum etc.
Prop. I. Spes non manet in Beatis.
§. 511. Prob.: Spes respicit Deum etc.
Dices. Beati in Cælo multa adhuc desiderant, et expectant, veluti suorum corporum glorificationem, proximi salvationem; unde et pro nobis orant, et optant, Deum fore nobis propitium; Ergo etc.
§. 513. R. » Cum Spes sit virtus etc.
Prop. II. Spes non manet in damnatis.
§. 514. Prob: *In inferno*; ait Ecclesia etc.
Prop. III. Spes manet in Animabus existentibus in Purgatorio.
§. 515. Prob.; Animæ in Purgatorio.
Prop. IV. Spes manet in peccatoribus, at non in omnibus.
§. 516. Prob.: Illa virtus manet etc.
Prop. V. In Hæreticis, aliisque Infidelibus non est Spes.
§. 517. Prob.: Hæretici, aliique etc.

CAPUT XI.

De actibus Spei.

Q. Quot sunt actus Spei?
§. 518. R. Actus Spei sex praecipue etc.
Q. Quid est fiducia?
§. 519. R. Fiducia est actus, quo etc.
Q. Quid est securitas?
§. 520. R. Securitas est certitudo etc.
Q. Quid est Constantia?
§. 521. Constantia est virium adquisitio.
Q. Quid est consolatio?
§. 522. R. Consolatio est doloris etc.
Q. Quid est expectatio etc.
§. 523. R. Expectatio est firma constantia.
Q. Quid est jucunditas?
§. 524. R. Jucunditas est gaudium a spe productum.
Prop. Actus Spei sunt Adultis ad salutem necessarii, necessitate tum medii, cum praecepti.
§. 525. Prob: 1. pars iisdem momentis etc.
Q. Potes ne idipsum ex Patribus demonstrare?
§. 526. R. Prob: eadem pars ex SS. Patribus.
Q. Proba nunc alteram Propositionis partem.
§. 527. R. Probo 2. partem, quae est etc §. 528. Prob: 2. quoad praeceptum divinum etc.
Q. Quandonam tenemur elicere actus Spei?
§. 530. R. Ex communi Theologorum sententia.

CAPUT XII.

De Charitatis natura, atque divisione.

Q. Quomodo accipitur Charitas?
§. 531. R. Charitas, varie solet etc.
Q. Sunt ne idem Charitas, amor, dilectio?
§. 532. R. Esto Charitas, uti ait etc.

Q. Charitas sortitur ne amicitiæ nomen?

§. 533. R. Non equidem ait Durandus etc.

Prop. Charitas est virtus theologica divinitus infusa, qua Deus propter seipsum, et proximus propter Deum diligitur.

§. 534. Prob. Et simul exponitur etc.

Q. Quotuplex est Charitas?

§. 535. R. Charitas duplex est etc.

CAPUT XIII.

De Charitatis objecto.

Q. Quare de Charitatis subjecto hic non agitur.

§. 536. R. De Cheritatis subjecto hic etc.

Prop. I. Primarium materiale objectum Charitatis est Deus; secundarium vero nos ipsi, et proximus.

§. 537. Prob. I. P. Illud est etc. §. 538. Prob. II. P. Charitas per se etc.

Objic. I. contra 2. p.: Charitas non potest haberi minus quam inter duos; Nam, ut ait S. Gregorius: *Dilectio in alterum tendit, ut Charitas esse possit;* Ergo *nemo*, ut bene idem advertit, *proprie ad semetipsum habere Charitatem dicitur;* Adeoque nos ipsi non possumus esse secundarium objectum Charitatis.

§. 540. R. Ibi loquitur S. Gregorius etc.

Contra. Atqui nullimode veram Charitatem erga nos ipsos habere possumus; Ergo n. r. Prob. subsm. Nos anima et corpore constamus; Atqui neque Anima, neque Corpus possunt esse objectum Charitatis; non anima, quia amor nostri, ex Apostolo est inordinatus; et Christus apud Joannem: *Qui amat animam suam perdet eam;* Non corpus, *quia qui sunt Christi carnem suam crucifixerunt etc.;* Ergo etc.

§. 542. R. conc. maj, neg. min. etc.

Objic. II. contra eamdem. Charitas theologica est virtus, quae immediate versatur circa Deum; Ergo Charitas circa proximum non est virtus theologica.

§. 544. R. Admisso ante, dist. cons.

Contra. Atqui virtute theologica non possumus proximum diligere; Ergo a capite argm. Prob. subsm. Nos charitate theologica diligere non possumus, quos Deus ōdit; Atqui Deus odit impios, et peccatores; atque, ex proximo, nullus est qui dicere possit se peccatorem non esse; Ergo etc.

§. 646. R. dist. maj.: Nos etc.

Prop. II. Objectum formale Charitatis est Dei absoluta bonitas, qua in se bonus est in omni genere Entis, et perfectionis.

§. 547. Prob.: Objectum formale etc.

CAPUT XIV.

De præcepto Charitatis.

Q. Charitas est ne necessaria necessitate medii ad salutem;

§. 548. R. Ad obtinendam etc.

Q. Quid de praecepto Charitatis a plerisque opinatum fuit?

§. 549. R. Fuerunt nonnulli etc.

Prop. I. Datur verum, et peculiare praeceptum diligendi Deum, etiam actu interno.

§. 550. Prob.: In Deuteronomio etc.

Prop. II. Vi praecepti Charitatis, Deus diligendus est super omnia, saltem appretiative.

§. 551. Prob.: Christus Dominus etc.

Q. Quid significat Deum diligere objective, quid appretiative, quid intensive?

§. 552. R. Diligere Deum objective est etc.

Prop. III. Ex praecepto positivo tenetur omnis adultus aliquando ad actus aliquos amoris Dei, seu Charitatis.

§. 553. Nam si praeceptum positivum etc.
Q. Quando actus amoris Dei est eliciendus?
§. 554. R. Sæpius in vita etc.
Q. Quis ordo est in Charitate servandus?
§. 555. R. Ordo in Charitate servandus etc.
Q. per quid fit satis praecepto Charitatis erga proximum?
(1). §. 546. R. Volendo, et effective etc.
Q. Ex hoc praecepto Charitatis tenemur ne diligere inimicos?
§. 547. R. Affirm.: Nam ait expresse etc.
Q. Quomodo diligendi sunt inimici?
§. 548. R. Debemus 1. eis dimittere etc.

APPENDIX.

De Vitiis Virtutibus theologalibus oppositis.

Q. Quot sunt vitia Fidei opposita?
§. 549. R. Sunt quatuor etc.
Q. Quid est Paganismus; Quid Judaismus, quid Haeresis?
§. 550. Paganismus etc.
Q. Quid proprie est Hæresis prout vitium Fidei oppositum?
§. 551. R. *Hæresis est error Fidei etc.*
Q. Quid est Apostasia?
§. 552. R. Apostasia proprie dicta etc.
Q. Quid est Blasphemia?
§. 553. R. Blasphemia est injuriosa etc.
Q. Quot sunt vitia Spei opposita?
§. 554. R. Duo; nempe 1. etc.
P. Adsunt ne remedia contra vitia spei opposita?
§. 555. R Aff.: Et quidem contra desperationem etc.
§. 556. Contra praesumptionem etc.

---

(1) Hic §. 546. debet esse §. 556., et ita prosequi §. 557. etc.

Q. Quot sunt vitia, quae Charitati opponuntur?
§. 557. R. Sunt multa; nempe 1. etc.
Q. Quid est odium abominationis?
§. 558. R. Odium abominationis est etc.
Q. Quid est Acedia?
§. 559. R. Acedia est quaedam tristitia etc.
Q. Quid est Invidia?
§. 560. R. Invidia est inordinata tristitia etc.
Q. Explica quid sint alia vitia Charitati opposita?
§. 561. R. Discordia est dissentio etc.

FINIS TOMI V.

ELENCHUS
QUÆSTIONUM, ET PROPOSITIONUM
EX
TOMO VI.

De Sacramentis in Genere.

CAPUT I.

De Sacramentorum natura

Q. Quid significat Sacramenti nomen?
§. 1. R. Sacramenti vocabulum etc.
Q. Quomodo Haeretici, quomodo Catholici Sacramentum definiunt?
§. 2. R. Varie definiunt. Ac primo Sociniani.
Prop. Sacramentum est signum sensibile gratiam Dei, vel effectum ejus gratuitum, ex institutione divina efficaciter significans, ordinatum ad salutem hominis viatoris.
§. 13. Exponitur, et simul probatur propositio.

Q. Quænam ad constituendum quodlibet Sacramentum requiruntur?

§. 14. R. Ex dictis facile eruitur etc.

CAPUT II.

De Sacramentorum existentia.

Q. Quid est existere Sacramenta?

§. 16. R. Existere Sacramenta est existere etc.

Q. In quotuplici statu homines considerari possunt?

§. 17. R. In quadruplici statu homines etc.

Q. Fuerunt ne Sacramenta in quolibet praedictorum Statuum?

§. 18. R. Dissidium adest inter Auctores. Et quidem quoad etc.

Q. Conveniunt ne omnes in Sacramentorum numero adsignando?

§. 19. R. negat: Et sane inter Veteres Hæreticos etc.

Prop. I. In Statu Innocentiae nulla extiterunt veri nominis Sacramenta.

§. 20. Prob: Si in Statu Innocentiae etc.

Dices. In Statu Innocentiae fuit Matrimonium; Sed Matrimonium est Sacramentum; Ergo in Statu Innocentiae fuerunt Sacramenta.

§. 22. R. conc: maj:, dist: min: Est Sacramentum etc.

Prop. II. In Statu Legis naturae aliquod est admittendum Sacramentum.

§. 29. Prob: Nam, Nec ideo credendum est etc.

Q. Quale fuerit Sacramentum illud, seu remedium pro parvulis?

§. 30. R. Admodum probabile est etc.

Prop. III. In Veteri Lege Circumcisio fuit veri nominis Sacramentum, in peccati originalis remedium a Deo institutum.

§. 31. Prob: Ex Scripturis. In Genesi etc.

Q. Proba eamdem ex Patribus.
§. 32. Probo ex Patribus.
Prop. IV. Circumcisio, ex opere operato, gratiam ad peccatum originale delendum conferebat.
§. 33. Prob: hac ratione etc.
Prop. V. In Lege Scripta aliqua extiterunt Sacramenta.
§. 34. Prob: Nam in Lege Scripta etc.
Dices 1. Apostolus ad Corinthios scribens ait: *Circumcisio nihil est;* et ad Galatas: *Neque Circumcisio aliquid valet;* Ergo Circumcisio neque gratiam conferebat, neque remedium erat adversus originale peccatum; Adeoque non erat Sacramentum.
§. 26. R. dist: antec: Circumcisio etc.
Dices 2. Circumcisio data fuit in signum, quo distinguerentur Israelitæ a reliquis Populis; Ergo non fuit Sacramentum.
§. 42. R. Per Circumcisionem veluti etc.
§. 10. R. Ex dictis facile eruitur etc.
Prop. VI. Christus Dominus vera instituit Sacramenta.
§. 47. Prob. 1. ex Concilio Tridentino etc. §. 48.
Prop. II. Sacramenta Novae Legis a Christo Domino instituta, sunt septem, nec plura, nec pauciora; videlicet *Baptismus*, *Confirmatio*, *Eucharistia*, *Pœnitentia*, *Extrema Unctio*, *Ordo*, *et Matrimonium*.
§. 49. Prob: ex Concilio Florentino etc.
Q. Potes ne ostendere ex Scripturis dictorum Sacramentorum existentiam.
§. 50. Adfirm: Prob: quoad singula etc.
Objic. Lotio pedum fuit veri nominis Sacramentum; Ergo Sacramenta sunt plura quam septem.
§. 59. R. dist. ans. Lotio pedum etc.
Contra. Atqui pedum lotio est vere, et proprie Sacramentum; Ergo n. r. Prob. subsm. In lotione pedum tria illa concurrunt, ad verum Sacramentum necessaria (§. 14.); Nam 1. adest signum sensibile; externa nempe ablutio: *Cœpit lavare pe-*

des ; 2. Institutio divina, et praeceptum eam adimplendi : *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis;* 3. promissio gratiæ : *si non lavero te, non habebis partem mecum;* Ergo pedum lotio etc.

§. 61. R. Christus praescribens lotionem etc.

Q. Quodnam est discrimen inter Sacramenta Novæ, et Veteris Legis?

§. 64. R. Hoc est discrimen etc.

CAPUT II.

De Materia, et forma Sacramentorum novæ Legis.

Q. Quibus perficiuntur novæ Legis Sacramenta?

§. 65. R. Omnia Sacramenta etc.

Q. Quid est materia Sacramentorum?

§. 66. R. Rei vel materiae nomine etc.

Q. Quid de forma, quidque de materia Sacramentorum docuerunt Hæretici?

§. 67. R. (a *versu* 3.). Peteres quidam etc.

Prop. I. Christus Dominus omnes materias, et formas Sacramentorum, quoad substantiam determinavit.

§. 68. Prob. : Ille materias, et formas etc.

Prop. In Sacramentis conficiendis, non verba concionatoria, sed consecratoria necessaria sunt, et sufficiunt.

§. 69. Prob. : Illa verba in Sacramentis etc.

Q. Quaenam materiæ, vel formæ mutatio irritet Sacramentum?

§. 82. R. 1. Mutatio sive materiæ. etc.

§. 83. R. 2. Quaelibet mutatio substantialis etc.

Q. Quale peccatum committit, qui scienter materiam, vel formam Sacramentorum substantialiter mutat?

§. 86. R. Peccatum lethale committit.

Q. Licet ne in aliquibus Sacramentis uti forma conditionata?

§. 87. R. Affirm.: Nam ex variis etc.

CAPUT III.

De Sacramentorum effectibus.

Q. Quot sunt Sacramentorum effectus, et quid de illis senserunt Hæretici?

§. 88. R. Sacramentorum effectus etc.

Q. Quotuplex est gratia, quae in Sacramentis conferri potest?

§. 89. R. Gratia, quae in Sacramentis etc.

Q. Quid est gratia prima?

§. 90. R. Gratia prima et illa etc.

Q. Quid est gratia secunda?

§. 91. R. Gratia secunda est illa etc.

Q. Quid est gratia ex opere operantis?

§. 92. R. Gratia ex opere operantis etc.

Q. Quid est gratia ex opere operato?

§. 93. R. Gratia ex opere operato etc.

Q. Caussa efficiens quotuplex est?

§. 94. R. Caussa efficiens duplex est etc.

Q. Quid est Character?

§. 99. R. *Character*, hic, nihil aliud etc.

Prop. I. Sacramenta novæ Legis gratiam conferunt non ponentibus obicem.

§. 100. Prob.: ex Conciliis etc.

Dices. Apostolus ad Hebræos scribens, ait, quod Sancti per *fidem vicerunt Regna, operati sunt justitiam, adepti sunt repromissiones;* Ergo Fides, et non Sacramenta gratiam confert; adeoque falsa propositio.

§. 102. R. admitt: auct:, dist: sensum.

Prop. II. Sacramenta novæ Legis gratiam conferunt ex opere operato.

§. 104. Prob. I. ex Concilio Tridentino etc. §. 105. Prob. II. Hac ratione etc.

Dices. Novae Legis Sacramenta gratiam ex opere operato non conferunt, si per Fidem quisque justus efficitur. Atqui ita se res habet, dicente Apostolo: *Justus ex* fide vivit; Ergo falsa propositio.

§. 107. R. dist: maj: per Fidem solam etc.

Prop. III. Praeter gratiam sanctificantem communem, Sacramenta peculiarem gratiam, quae Sacramentalis dicitur, conferunt.

§. 118. Prob.: Quodlibet Sacramentum etc.

Prop. IV. Sacramenta inaequaliter dispositis, inaequalem conferunt gratiam.

§. 119. Prob.: ex Tridentina Synodo etc.

Prop. V. Duo tantum Sacramenta, sclicet Baptismus, et Pœnitentia primam gratiam conferunt, alia vero secundam.

§. 120. Prob.: Baptismus, et Poenitentia etc.

Prop. VI. Sacramenta Novae Legis sunt caussae non physicae, sed morales gratiae sanctificantis.

§. 121. Prob. 1. ex Patribus etc.

Q. Proba idipsum ratione theologica etc.

§. 122. R. Probo ratione theologica etc.

Prop. VII. Datur character Sacramentalis, eumque imprimunt Baptismus, Confirmatio, et Ordo.

§. 125. Prob.: ex Concilio Florentino etc.

CAPUT IV.

De Sacramentorum Ministro.

Q. Num Minister influat in Sacramentis?

§. 139. R. Cum sacrosancta Florentina etc.

Q. Quid intelligitur nomine Ministri?

§. 140. R. Nomine Ministri ille etc.

Q. Quotuplex distinguitur Sacramentorum Minister?

§. 141. R. Duplex distinguitur etc.

Q. Quid, et Quotuplex est Minister secundarius?
§. 143. R. Minister secundarius est ille etc.
Q. Quis est minister ordinarius?
§. 144. R. Minister ordinarius est ille.
Q. Quis Minister extraordinarius?
§. 145. R. Minister extraordinarius etc.
Q. Quid Haeretici, quid Catholici sentiunt de Sacramentorum Ministro?
§. 146. R. Lutherus, omnes baptizatos etc.
Prop. I. Solus homo viator est ordinarius Sacramentorum Minister, non tamen omnis respectu omnium.
§. 147. Prob. I. P. Ille solus etc. §. 148. Prob. II. ex Concilio Tridentino etc.
Dices contra 1. p: Angelus potest esse Minister Sacramentorum; Ergo etc. Prob: antec: S. Amphilochius fuit ordinatus Episcopus ab Angelis, ut refert Nicephorus, et ejus ordinatio a ceteris Episcopis rata habita fuit: Ergo.
§. 149. R. Admiss. S. Amphilochii etc.
Dices contra 2. p. In pluribus Sacrae Scripturae locis, omnes Christiani vocantur Sacerdotes; Ergo omnes sunt omnium Sacramentorum Ministri.
§. 150. R. Ubi in Sacris litteris etc.
Prop. II. Ad valorem Sacramenti non requiritur in Ministro sanctitas, et fides.
§. 151. Prob. I. P. ex Concilio Tridentino etc.
Q. Proba alteram partem ex Lateranense IV., et eodem Tridentino.
§. 152. Probo 2. P. ex Conciliis Lateranense IV. etc.
Objic. contra 1. P. Nemo dat quod non habet; Sed Minister scelestus gratiam non habet; Ergo nequit aliis per Sacramenta impertiri; Unde in Ecclesiastico habetur: *Ab immundo quid mundabitur*?
§. 154. R. Argumentum hoc maximi etc.
Contra. Atqui Minister licet dispensator gratiae, si est reprobus, Sacramentum non conficit; Igitur n. r. Prob. subsm. Deus non consentit, quoties Sa-

cramenta a malis ministris conficiuntur, imo contradicit, eisque maledicit; per Malachiam namque ait impiis Ministris: *Maledicam benedictionibus vestris;* Ergo etc.

§. 156. R. Deo utique displicet, quod etc.

Prop. III. Minister in statu peccati mortalis, et sine alia caussa excusante, conficiens, aut administrans Sacramenta, graviter peccat.

§. 159. Prob.: Nam si in Lege veteri etc.

Prop. IV. In extremo mortis periculo licet a quocumque Ministro petere, et accipere Sacramenta Baptismi, et Poenitentiae.

§. 160. Prob.: Nam *ne aliquis pereat etc.*

Prop. V. Sine justa caussa non licet petere Sacramenta ab improbo Ministro, etiam tolerato.

§. 161. Prob.: Nam non licet alium etc.

Prop. VI. Ad valide conficienda Sacramenta debent Ministri habere sinceram intentionem, saltem implicitam faciendi, quod facit Ecclesia.

§. 162. Prob.: Nam ita statutum fuit etc.

CAPUT V.

De Subjecto Sacramentorum.

Q. Quodnam est subjectum Sacramentorum?

§. 163. R. Qui Sacramentum aliquod etc.

Q. Quid de dispositionibus ad valide recipienda Sacramenta docuerunt Lutherus, Erasmus, et Vanroy.

§. 164. R. (a *versu* 3.) Lutherus Fidem etc.

Prop. I. In infantibus, aut perpetuo amentibus nulla requiritur intentio, aut consensus, ut valide recipiant Sacramenta, quorum sunt capaces.

§. 165. Prob: Est praxis in Ecclesia etc.

Prop. II. Ad valide suscipiendum Sacramentum adultus debet habere intentionem, et praebere consensum.

§. 166. Prob.: Nam ex Tridentino etc.

Q. Sacramenta Novae Legis sunt ne omnia aequalis dignitatis?
§. 167. R. Negative, et est de Fide etc.
Q. an, et quomodo Sacramenta Novae Legis hominibus lapsis sint necessaria?
§. 168. R. 1. Absolute loquendo etc.: §. 169. R. 2. Sacramenta alia sunt necessaria etc.
Q. Ecclesia in administrandis Sacramentis adhibuit ne semper quasdam caeremonias?
§. 170. R. Affirm.: Ac merito quidem etc.
Q. Peccant ne Ministri non servantes ritus ab Ecclesia praescriptos, in Sacramentis tum conficiendis, cum administrandis?
§. 171. R. Modo nulla sit necessitas etc.

TRACTATUS II.

De Sacramentis Baptismi, Confirmationis, et Eucharistiae.

CAPUT I.

De Nomine, et natura Baptismi.

Q. Quid sibi vult nomen Baptismi?
§. 173. R. *Baptisma* grece, latine etc.
Prop. Baptismus est Sacramentum a Christo Domino institutum, ad spiritualem hominis regenerationem per exteriorem corporis ablutionem, factam aqua sub praescripta forma verborum.
§. 174. Exponitur, et simul probatur etc.
Q. Quotuplex est Baptismus?
§. 175. R. Baptismus stricte sumptus etc.

CAPUT II.

De Materia et forma Baptismatis.

Q. Quid de materia, et forma Baptismatis docuerunt Heterodoxi?

§. 177. R. Manichæi putantes aquam etc.

Prop. I. Materia remota Baptismi est sola aqua naturalis, seu elementaris

§. 178. Prob.: ex Scripturis etc.

Q. Cur Christus pro materia Baptismi aquam elegit?

§. 180. R. Cur autem Christus etc.

Dices. Si materia Sacramenti Baptismi esset aqua, Baptismus Christi non differret a Baptismate Joannis, cujus materia pariter erat aqua; atqui Christi Baptismus ab illo Joannis multum differt; Ergo falsa propositio.

§. 182. R. dist: maj: quoad aquam solummodo etc.

Prop. II. Materia proxima Sacramenti Baptismatis est exterior corporis ablutio per aquam, immediate supra caput baptizandi fluentem.

§. 189. Prob.: Materia proxima etc.

Prop. III. Validum est Baptisma, sive per unam, aut trinam immersionem, sive per effusionem, sive per aspersionem ministretur.

§. 190. Prob.: Christus Dominus etc.

Prop. IV. Vera, et legitima Baptismi forma haec est: *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.*

§. 192. Prob.: Nam haec forma etc.

Prop. V. Ut valeat Baptismus, forma debet proferri a Ministro baptizante.

§. 192. Prob.: Nam si unus etc.

Prop. VI. Probabile est, Baptismum ab Apostolis, ex Divina dispensatione, in solo expresso nomine Christi aliquando collatum, validum fuisse. Attamen praeter id, ut validum fuerit Baptismum,

necessaria semper fuit expressa mentio trium Personarum SS. Trinitatis.

§. 193. Prob. I. P. In Actibus etc.

Q. Baptizantes Apostoli in Christi nomine excluserunt ne penitus, etiam implicite alias Personas?

§. 194. R. Esto hic concedatur etc.

Q. Proba 2. p. propositionis.

§. 195. R. Probo II. P.: Nam illa forma etc.

Dices. Ex concessis, Apostoli aliquando in solo Christi nomine baptizarunt, et Baptismus nihilominus valuit; Ergo et potest nunc valere.

§. 197. R. Cum S. Bonaventura etc.

Contra. Atqui si ex Divina dispensatione validum fuit Baptisma in solo Christi nomine collatum, etiam nunc valet; Ergo n. r. Prob. subsm. Ut nunc Baptisma in solo Christi nomine collatum non valeret, debuisset constare, dispensationem illam a Deo Apostolis factam, fuisse revocatam; Atqui hoc non constat; Ergo etc.

§. 199. R. Licet ex Sacris litteris etc.

Prop. VII. Seclusa necessitate, ut Baptismus licite conferatur, saltem solemniter, ejus materia remota debet esset aqua benedicta; quae ex antiquo Ecclesiae usu, Sabato Sancto, et Pentecostes, sacro ritu, benedicitur, et in baptismali fonte asservari solet.

§. 200. Prob.: Nam Ecclesia fere etc.

CAPUT III.

De Sacramenti Baptismatis institutione, et praestantia.

Q. Quid in hoc capite ad examen revocatur?

§. 201. R. Baptismum esse Sacramentum etc.

Q. Quid sentiunt Theologi de tempore, in quo fuit institutum Baptisma?

§. 202. R. Quod ad Baptismi etc.
Q. Quid sentiunt Haeretici de Baptismi præstantia?
§. 203. R. (a *versu* 2.) Zuinglius, Centuriatores etc.
Prop. I. Paptismus ante passionem fuit à Christo institutus; sed incertum est quo tempore.
§. 205. Prob. 1. P. Ante Christi etc.
Q. Proba alteram partem.
§. 205. R. Probo 2. P.: Si posset etc.
Objic. contra 1. P. Baptismus ex Christi passione, et morte suam vim, et efficaciam habuit; Unde Apostolus ad Romanos scribens, ait: *Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus.* Igitur Baptismus, non ante, sed post passionem fuit à Christo institutus.
§. 207. R. dist. ans. Ex Christi passione etc.
Contra. Atqui licet potuerit institui Baptismus ante Christi passionem, ex meritis praevisis, et acceptatis; tamen ante passionem institutus non fuit; Ergo n. r. Prob. subsm. Per Baptismum Christi datur Spiritus Sanctus, juxta illud Joannis Baptistae: *Ego quidem in aquam baptizo vos . . . ipse*, scilicet Christus, *baptizabit vos in Spiritu Sancto;* Sed ante Christi passionem, *nondum Spiritus erat datus*; Ergo etc.
§. 209. R. dist: min: Sed ante Christi etc.
Prop. II. Baptismus Christi, Joannis Baptismum, virtute et efficacia longe praecelluit.
§. 210. Prob.: Baptismus Joannis etc.
Dices. Baptismus Joannis eumdem effectum producebat ac Baptismus Christi; Ergo non est iste efficacior illo; Prob. ans. Tam Baptismus Joannis, quam Baptismus Christi remittebat peccata; Ergo etc.
§. 212. R. dist. ans. Tam etc., remittebat etc.
Contra. Atqui eodem modo Baptismus Joannis eumdem effectum producebat ac Christi Baptismus; Ergo n. r. Prob. subsm. Si Joannis Baptismus eumdem effectum non produxisset ac Baptismus Christi, illi

qui fuissent Baptismo Joannis baptizati, debuissent denuo baptizari Baptismo Christi; Atqui legimus, Apostolos, qui prius Baptismo Joannis baptizari fuerant, suscepisse Sacramenta Eucharistiæ, et Ordinis Sacri, non tamen baptizatos fuisse Baptismo Christi; Ergo etc.

§. 214. R. dist. min.: Non legimus etc.

CAPUT IV.

De Baptismi Ministro.

Q. Quotuplex est Baptismi Minister?

§. 215. R. Sacramenti Baptismi etc.

Q. Quisnam est Minister solemnitatis Baptismi?

§. 216. R. Minister solemnitatis etc.

Q. Quinam Minister citra solemnitatem?

§. 217. R. Minister citra solemnitatem est ille.

Prop. I. Quilibet homo viator rationis compos, modo debitam materiam, et formam adhibeat, valide Baptismi Sacramentum administrat; et si urget necessitas, etiam licite.

§. 218. Prob.: ex Conciliis.

Dices I. Christus dedit Apostolis, hoc est Episcopis et Sacerdotibus potestatem docendi, et baptizandi; Ergo praeter Episcopos, et Sacerdotes, nullus potest baptizare.

§. 220. R. Christus dedit quidem etc.

Dices II. In Concilio IV. Carthaginensi habetur. « » Mulier, quamvis docta, et Sancta, viros in con» ventu docere, vel aliquos baptizare non præsu» mat »; Ergo etc.

§. 222. R. Ex verbis ipsis Concilii etc.

Prop. II. Extra casum necessitatis, Minister ordinarius Baptismi est solus Sacerdos Episcopus, vel Curatus, secundarius vero Diaconus.

§. 223. Prob. P. ex perpetua SS. etc. §. 924. Prob. II. P. Nam constat etc.

Dices. Diaconi officium proprium est ministrare Baptismum; quando enim Diaconi ordinantur, Episcopus ait eis: *Cogitate magnopere ad quantum gradum Ecclesiae ascenditis: Diaconum enim oportet ministrare ad altare, baptizare, praedicare*; Ergo Diaconus est minister ordinarius Baptismi.

§. 225. R. Officium quidem Diaconi etc.

CAPUT V.

De Baptismi necessitate.

Q. Quotuplex necessitas hic est distinguenda?

§. 225. R. Necessitas, quod hic spectat etc.

Q. Quid est necessitas medii?

§. 227. R. Necessitas medii est illa etc.

Q. Quid est necessitas praecepti?

§. 228. R. Necessitas praecepti dicitur illa etc.

Q. Quid dicitur necessarium necessitate medii *in re*?

§. 229. R. Necessarium necessitate medii *in re* dicitur etc.

Q. Quid necessarium necessitate medii *in voto*?

§. 230. R. Necessarium necessitate medii *in voto* illud etc.

Q. Quid Haeretici, quid Catholici sensiunt de Baptismi necessitate?

§. 231. R. Pelagiani peccatum originale negantes etc.

Prop. Baptismus, extra casum Martyrii, est omnibus hominibus tam adultis, quam parvulis ad salutem necessarius, necessitate medii, sive *in re*, sive *in voto*.

§. 232. Prob: 1. ex Scripturis.

Q. Potes ne idipsum probare Patrum auctoritate?

§. 233. Adfirm: Prob: II. ex Patribus etc.

Q. Quid de hac re, statuerunt Concilia?

§. 234. Concilium Milevitanum etc:
Objic. Baptismum necessarium necessitate medii ad salutem omnibus probatur ex eo, quod dixerit Christus Nicodemo: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu S., non potest introire in Regnum Dei;* Atqui hoc testimonium id non probat; Ergo etc. Prob. min. Laudatum testimonium non probat, nisi Domini praeceptum suscipiendi Baptismum; Ergo etc:
§. 237. R. dist: antec: Laudatum etc:

CAPUT VI.

De Baptismi Subjecto.

Q. Quid de Baptismi Subjecto docuerunt Haeretici, quid Catholici?
§. 342. R. Baptismi subjectum esse etc. §. 243.
Prop. Baptismi Sacramentum valide administratur sive parvulis, sive adultis; sive filiis fidelium, sive filiis infidelium.
§. 244. Prob.: Nam 1. Baptismus etc.
Objic: Praecipiens Christus Baptismi Sacramentum, jussit, Apostolos prius docere suscipientes, postea baptizare: *Docete omnes gentes: baptitantes eos;* Atqui infantes non sunt capaces doctrinae; Ergo baptizari valide non possunt; Adeoque etc.
§. 247. R. Quando Christus praecepit etc.
Q. Quandonam infantes baptizari debent?
§. 248. R. Cum primum id fieri potest etc.
Q. Licet ne infantes adhuc in matris utero detentos baptizare?
§. 249. R. negative. Nam Sacramentum etc.
Q. Licet ne matrem de vita periclitantem exsecare, ne infans sine Baptismo moriatur?
§. 250. R. negative. Quia, ut ait etc.
Q. Licet ne filios Hæreticorum, invitis parentibus baptizare?

§. 251. R. Affirm.: Nam sicuti Ecclesia etc.
Q. Licet ne Filios Infidelium, invitis parentibus baptizare?
§. 252. R. Ordinarie loquendo non licet etc.
Q. Quare dixisti ordinarie loquendo?
§. 253. R. Dixi ordinarie loquendo etc.
Q. Filii Infidelium si baptizantur, baptizantur ne valide?
§. 254. R. Affirm.: *Non enim scriptum etc.*
Q. Quid agendum cum filiis infidelium sic baptizatis?
§. 255. R. Si fieri potest, ut infans etc.
Q. Quænam dispositiones requiruntur in adulto ad Baptismum valide, et licite suscipiendum?
§. 256. R. Praeter ea, quae alibi etc.

CAPUT VII.

De Baptismi effectibus.

Q. Quot sunt Baptismi effectus?
§. 257. R. Permulti a Sanctis etc.
Prop. I. Per Baptismi Sacramentum gratia sanctificans baptizato confertur.
§. 258. Prob.: Apostolus ad Corinthios etc.
Prop. II. Baptismus remittit omnem culpam, et poenam.
§. 259. Prob.: ex Scripturis etc.
Dices 1. Concupiscentia, ex Apostolo, est peccatum; sed haec in baptizatis remanet; Ergo falsa propositio.
§. 261. R. Cum Patribus Concilii etc.
Dices 2. Post susceptum Baptisma remanent adhuc poenae peccati originalis; veluti morbi, fames, sitis etc., imo et mors; Ergo per Baptismum non tollitur etiam omnis poena.
§. 263. R. Per Baptismum solvitur etc.

Prop. III. Per Baptismi Sacramentum imprimitur character; Unde iterari nequit.
§. 264. Prob.: Nam quod Ecclesia etc.
Q. Baptismi votum, et Martyrium operantur ne effectum veri Baptismatis?
§. 265. R. Affirm.: Et quod attinet ad Baptismi votum etc.
Q. Martyrium producit ne gratiam ex opere operato?
§. 266. Affirm. Nam effusio etc.
Q. Quaenam Caeremoniae ex Ecclesiae praecepto, servandae sunt in Baptismo.
§. 267. R. Caeremoniae in Baptismo etc.
Q. An in solemni administratione Baptismi adhiberi debeant Patrini?
§. 268. Adf.: Id enim etc.
Q. Quinam in Patrinos eligi non possunt?
§. 269. R. 1. Non Baptizati; 2. amentes etc.
Q. Ad quem spectat eligere Patrinum, ad Parentes, nempe, an ad Parochum?
§. 270. R. ad Parentes.
Q. Quaenam sunt Patrinorum officia?
§. 271. R. Sunt sequentia etc.
Q. Quot numero Patrini adhiberi possunt?
§. 272. R. Nonnisi unus, vel una etc.

CAPUT VIII.

De Sacramento Confirmationis.

Q. Quid est Confirmatio?
§. 273. R. *Confirmatio* est Novae.
Q. Quinam Haeretici negarunt Confirmationem esse Sacramentum?
§. 275. R. Confirmationem esse vere etc.
Prop. Confirmatio est verum novae Legis Sacramentum.
§. 276. Prob. 1. ex Scripturis.
Q. Proba idipsum Traditione.

§. 277. R. Probo traditione. Pro omnibus etc.
Q. Affer quae de hac re statuit Tridentina Synodus.
§. 278. R. (a *versu* 3.): *Si quis dixerit etc.*
Objic. 1. Nullibi legitur in Scripturis, Jesum Christum instituisse Sacramentum Confirmationis; Ergo etc.
§. 280. R. dist: antec: Nullibi etc: expresse etc.
Objic. 2. Apostoli per manuum impositionem non conferebant gratiam sanctificantem, sed gratias gratis datas, veluti donum linguarum, gratiam sanitatum etc: Ergo etc.
§. 282. R. Apostoli manuum impositione etc.
Objic. 3. Sacramentum Confirmationis fit olei consecrati unctione; Haec autem unctio erat Apostolis ignota; Ergo etc.
§. 290. R. Cum S. Dionysius etc.
Q. Quando Christus Confirmationem instituit?
§. 291. R. Variae sunt etc.

CAPUT IX.

De Materia, et forma Confirmationis.

Q. Quaenam circumferuntur sententiae circa materiam, et formam Confirmationis?
§. 292. R. De Materia remota essentiali Sacramenti Confirmationis est Chrisma confectum ex oleo, et balsamo benedicto ab Episcopo.
§. 294. Nam ita expresse declaratum etc.
Prop. II. Materia proxima, et adæquata Sacramenti Confirmationis est ea impositio manus, qua Episcopus per modum Crucis, ungit frontem confirmandi.
§. 295. Prob.: auctoritate. Ac 1. etc.
Prop. III. Forma essentialis, et adaequata Confirmationis apud Latinos hæc est: *Signo te signo*

Crucis; et confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.
§. 296. Prob.: Nam haec forma etc.

CAPUT X.

De Ministro, et subjecto Confirmationis.

Q. Quid opinati sunt Heterodoxi de Ministro Confirmationis?
§. 297. R. Loquimur hic etc.
Prop. I. Ex Divina institutione Minister ordinarius Sacramenti Confirmationis est solus Episcopus.
§. 298. Prob. I. P. ex Scripturis etc. §. 199. Prob. II. ex Concilio Tridentino etc.
Prop. II. Ex dispensatione Summi Pontificis, quilibet simplex Sacerdos potest esse Minister extraordinarius Confirmationis.
§. 300. Prob.: Nam licet ordinarius etc.
Q. Quodnam est Confirmationis subjectum?
§. 301. R. Subjectum Confirmationis etc.
Q. Qui recipit Confirmationem debet ne esse in gratia?
§. 302. R. Ut quis licite etc.

CAPUT XI.

De Confirmationis necessitate, atque effectibus.

Q. Quid de necessitate Confirmationis sentiunt Theologi?
§. 304. R. Confirmationem necessitate etc.
PROP. I. Probabilius est, Confirmationis Sacramentum, necessitate præcepti tum Divini, cum Ecclesiastici necessarium etc.
§. 305. Prob. I. P. Apud Lucam etc.
Q. Proba 2. partem Traditione.
§. 306. R. Probo II. Patrum traditione etc.

Q. Quando quis tenetur ab hoc Sacramentum suscipiendum?
§. 310. R. Licet laudabile foret etc.
PROP. II. Effectus Confirmationis sunt gratiæ sanctificantis augmentum, et Character.
§. 311. Prob. I. P. ex Eugenio IV.
Q. Proba alteram partem ex Concilio Tridentino etc.
§. 312. R. Probo II. P. ex Concilio Tridentino etc.
Q. An in Confimationis Sacramento administrando adhiberi dabeant Patrini?
§. 313. R. Sicut in Baptismo etc.

CAPUT XII.

De Eucharistiæ Sacramento.

Q. Quid est Eucharistia?
§. 314. R. *Eucharistia est Sacramentum etc.*
Q. Quibus nominibus solet hoc Sacramentum appellari?
§. 315. R. Hujus Sacramenti tanta etc.
Q. Quid de Eucharistia sentiunt Hæretici?
§. 316. R. Simoniani, Menandriani etc.
PROP. I. Eucharistia est verum ac proprium novæ Legis Sacramentum.
§. 317. Nam 1. in eo adest etc.
PROP. II. In Sacramento Eucharistiæ est vera, realis, et substantialis præsentia Corporis, et sanguinis Jesu Christi.
§. 318. Prob. I. ex Scripturis etc.
Q. Proba idipsum ex Conciliis.
§. 321. R. Probo ex Conciliis. Concilium etc.
Objic. Christus ubi agit de hujus Sacramenti natura, et de sua præsentia in eo, non loquitur in sensu proprio, sed metaphorico; Ergo falsa propositio.
§. 328. R. n. ans. Christus Dominus etc.
Contra. Atqui laudatis in locis non in sensu proprio, sed metaphorico Christus loquutus fuit; Ergo n. r.

Si qua est ratio, cui innixi asserunt Catholici, laudatis in locis, Christum loqui in sensu proprio, de vera scilicet sua carne: et sanguine in Eucharistia, illa potissimum est, quæ desumitur ex verbo illo, *est*, et adverbio adjuncto *vere;* atqui hæc ratio nullius est roboris; Ergo etc. Prob. min. Idem Christus, qui dixit*: caro mea vere est cibus: Hoc est corpus meum*, dixit quoque: *Ego sum vitis vera;* Sed ex Catholicorum sententia, hæc posteriora verba nullius sunt roboris ad ostendendum, Christum esse veram vitem; Ergo et illa alia anteriora nullius sunt roboris etc.

§. 325. R. Summa disparitas est inter etc.

Contra. Atqui laudatis a vobis adjunctis, tantum abest ut probetis, Christum esse vere et realiter in Eucharistia, quin etiam contrarium suadetur; Ergo n. r. Prob. subsm. Christus accipiens panem dixit; *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur*; Atqui Corpus istud quod indicavit Christus, non fuit morti traditum, sed ab Apostolis manducatum, et verum, atque reale Christi corpus fuit morti traditum; Ergo tale corpus non fuit verum, sed figuguratum; adeoque etc.

§. 327. R. conc. maj., et n. min., cum cansa etc.

Objic. II. Omnino impossibile est ut parum panis transeat in verum, et substantiale Christi Domini corpus; et Christi Corpus sub panis speciebus vere contineatur; Ergo falsa propositio.

§. 329. R. dist. ans. Omnino impossibile etc.

Contra. Atqui etiam inspecta divina potentia, nequit fieri, ut Christi Corpus sub panis speciebus contineatur; Ergo n. r. Prob. subsm. Christus nunc sedet ad dexteram Patris, nec inde iterum venturus in Mundum creditur, nisi cum ad judicium venerit; Ergo etc.

§. 331. R. dist. ans. Christus etc.

Contra. Atqui Dei potentia, repugnat ut Christus sit

etiam sacramentaliter in hoc Mundo; Ergo n. r. Prob. subsum. Christus nequit negare seipsum; nequit ergo non agere in gloriam Patris, et sui nominis exaltationem; Atqui si fieri posset, ut Sacramentaliter ipse esset in Mundo, hoc est sub speciebus panis, nec in gloriam Dei Patris ageret, nec in sui nominis exaltationem; in parvula quippe hostia absconditus, et neglectus; nec videtur, nec agnoscitur, nisi per fidem, Deus; hinc potest, et a belluis devorari, et igne comburi, et pedibus calcari, imo et flatu longe abjici; Ergo etc.

§. 333. R. n. min. et consm. Si quod etc.

PROP. III. In Eucharistia vera transubstantiatio occurrit.

§. 334. Prob. Transubstantiatio etc. §. 335. Prob. II. ex laudato Concilio etc.

Objic. Peracta consecratione idem panis, idemque vinum conspicitur, nulla facta mutatione, vel saltem alteratione; Ergo etc.

§. 337. R. dist. ans: Peracta consecratione etc.

Contra. Atqui non solum accidentia, sed et substantia panis et vini remanent post consacrationem; Ergo n. r. Prob. subsm. Eucharistia etiam post consecrationem vocatur panis; Ergo etc.

§. 339. R. Tripliciter Eucharistia etc.

Prop. IV. Eucharistiae Sacramentum non consistit in solo usu, seu sumptione, sed in re permanenti.

§. 342. Prob.: ex Concilio Tridentino etc.

Prop. V. Eucharistia, ut Sacramentum, non consistit essentialiter in consecratione; neque in solis speciebus; neque in solo corpore, et sanguine Christi; sed in speciebus simul, et Corpore ac Sanguine Jesu Christi.

§. 344. Prob.: Et 1. Eucharistia etc.

CAPUT XIII.

De Materia, et Forma Eucharistiæ.

Q. Quid de materia Eucharistiæ senserunt Hæretici?
§. 346. R. Eucharistiae materiam esse etc.
Prop. I. Materia Eucharistiae est panis triticeus usualis, et vinum ex uvis expressum.
§. 347. Prob.: Christus hoc Sacramentum etc.
Prop. II. Valide conficitur Eucharistia sive panis sit azymus, sive fermentatus.
§. 348. Prob.: Nam panis modo sit triticeus etc.
Prop. III. In Calice parum aquae naturalis vino admisceri debet, ex praecepto quidem Ecclesiæ, non necessitate Sacramenti.
§. 349. Prob.: ex Concilio Tridentino etc.
Q. Illud modicum aquae, quod vino admiscetur transmutatur ne in sanguinem Christi?
§. 350. R. Affirm.: Nam docet Tridentina etc.
Q. Quænam circa materiam Eucharistiae observari debent, ut licite, et valide conficiatur?
§. 351. R. Ut Eucharistia licite conficiatur etc.
Prop. IV. Forma Sacramenti Eucharistiæ sunt hæc verba: *Hoc est Corpus meum: Hic est Sanguis meus.*
§. 352. Prob.: Illa est forma Sacramenti etc.
Q. Ad perficiendam Eucharistiam est ne necessaria Spiritus S. invocatio?
§. 353. R. Ex dictis clare patet, invocationem etc.

CAPUT XIV.

De Ministro, deque subjecto Sacramenti Eucharistiæ.

Q. Quotuplex est Eucharistiae Minister?
§. 554. R. Minister quoad hoc Sacramentum etc.
Q. Quinam dicitur Minister Consecrationis?
§. 355. R. Minister Consecrationis ille dicitur.

Q. Quinam est Minister dispensationis?
§. 356. R. Minister dispensationis est illae.
Q. Quid Heterodoxi de Ministro hujus Sacramenti senserunt?
§. 557. R. Marcus quidam Hæreticus etc.
Prop. I. Solus Sacerdos rite ordinatus est Minister consecrationis, seu conficiendi Eucharistiam.
§. 358. Prob.: Christus Dominus postquam etc.
Prop. II. Solus quoque Sacerdos est Minister ordinarius dispensationis Eucharistiae, extraordinarius vero Diaconus.
§. 363. Prob. I. P. Confectio Eucharistiae etc.
Q. Proba alteram partem.
§. 364. Probo ex Concilio Carthaginensi etc.
Dices. Ecclesiasticae testantur Historiæ; etiam Clericos in minoribus constitutos, imo quandoque etiam Laicos, fuisse Ministros dispensationis Eucharistiæ; Ergo non solus etc.
§. 366. R. Id accidisse ex speciali commissione etc.
Prop. III. Spectata hodierna Ecclesiae disciplina, solus homo viator, baptizatus, et rationis compos est Eucharistiae subjectum.
§. 367. R. Exponitur, et simul probatur etc.
Q. Quaenam dispositiones requiruntur ad Eucharistiam digne suscipiendam?
§. 368. R. Ad Eucharistiam digne suscipiendam etc.
Q. Quinam sunt principales effectus Eucharistiæ?
§. 369. R. Sunt sequentes, qui etc.

CAPUT XV.

De Eucharistiæ necessitate, atque usu.

Q. Quid de Eucharistiae necessitate, et usu dixerunt Auctores?

§. 370. R. Circa Eucharistiæ necessitatem etc.

Prop. I. Eucharistia neque in re, neque in voto necessaria est necessitate medii ad salutem.

§. 371. Prob.: Nam Eucharistia non confert etc.

Objic. Illud Sacramentum est necessarium necessitate medii ad salutem, sine quo sive in re, sive in voto, salus æterna nequit obtineri; Atqui tale est Eucharistiae Sacramentum, dicente Christo: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis;* Ergo etc.

§. 373. R. conc. maj., n. min. in sensu etc.

Contra. Atqui ex adductis Christi Domini verbis eruitur, Eucharistiam esse necessitate medii; Ergo n. r. Prob. subsm. Ex consimilibus verbis, nempe: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto non potest introire in Regnum Dei*, deducunt Catholici, Baptismum necessarium esse necessitate medii ad salutem; Ergo ex adductis verbis etiam eruitur etc.

§. 375. R. Sacramentorum necessitas ets.

Prop. II. Eucharistia est adultis necessaria necessitate praecepti tum Divini, cum Ecclesiastici.

§. 376. Prob. I. P. Christus Dominus etc. §. 377. Prob. II. P. Ab exordio nascentis etc.

Prop. III. Eucharistia administranda non est sub utraque specie.

§. 378. Probatur ex Conciliis etc.

Dices. Eucharistia sub utraque specie, praecepto Christi administranda est; dixit namque: *Nisi mandacaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus*

sanguinem, non habebitis vitam in vobis; Igitur falsa propositio.
§. 380. R. Christus laudatis verbis etc.
Q. Dantur ne casus, in quibus potest Laicus sub specie etiam vini Eucharistiam suscipere?
§. 391. R. adf: Et primus est etc.
Prop. IV. Si Eucharistia absolute spectetur, ejus usus frequentissimus esse debet, secus vero si relate ad dispositiones suscipientis.
§. 392. Prob. I. P. Nam Eucharistia etc.
Q. Datur ne regula generalis circa permissionem Communionis?
§. 393. R. Affirm.:

CAPUT XVI.

De essentia Sacrificii Eucharistici.

Q. Eucharistia est ne sacrificium?
§. 394. R. Eucharistiam esse etc.: *usque ad versum 9. inclusive.*
Q. Quid est Sacrificium stricte sumptum.
§. 395. R. Sacrificium stricte sumptum etc.
Q. Quotuplex est Sacrificium?
§. 396. R. Sacrificium, quod hic spectat etc.
Q. Quid est Missa, et quot actiones interveniunt in ea?
§. 397. R. Missa est Sacrificium incruentum etc.
Prop. Adæquata Sacrificii Eucharistici essentia in sola Consecratione consistit.
§. 399. Prob.: In nulla alia actione etc.
Q. Sacerdotes tenentur ne Missae Sacrificium offerre
§. 400. R. Omnes, et singuli Sacerdotes etc.
Q. Quoties debet Sacerdos celebrare ut evitet peccatum mortale?
§. 401. R. Certo per Theologos definiri non potest etc.

TRACTATUS III.

De Sacramentis Pœnitentiae, et Extremae Unctionis.

CAPUT I.

De Pœnitentiæ natura.

Q. Pœnitentia unde ita dicta?
§. 403. R. Poenitentia, quidquid obganniant etc.
Q. Quotupliciter considerari potest Poenitentia?
§. 404. R. Poenitentia dupliciter considerari etc.
Q. Quid est Pœnitentia uti virtus.
§. 405. R. Pœnitentia uti virtus etc.
Q. Quid est Poenitentia uti Sacramentum?
§. 406. R. Poenitentia uti Sacramentum est.
Q. Quid de hoc Sacramento sentiunt Hæterodoxi?
§. 407. R. Montanistae, teste Tertulliano etc.
Prop. I. Ecclesiæ ejusque Pastoribus a Christo potestas data fuit, omnia, et cujuslibet generis peccata remittendi.
§. 408. Prob. ex Scripturis. Christus etc.
Objic. Nullus peccata in Dominum commissa remittere potest; legitur enim: *Si peccaverit vir in virum, placari ei poterit Deus; si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* Ergo etc.
§. 410. R. dist. ans. Nullus qui a Domino etc.
Contra. Atqui etiam in nova Lege dantur peccata, quae remitti a quocumque non possunt; Ergo n. r. Prob. subsm. S. Joannes Evangelista ait: *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem petat, et dabitur ei vita peccati non ad mortem.* Est peccatum ad mortem, *non pro illo dico, ut roget quis;* Ergo peccata ad mortem, hoc est mortalia, nequeunt remitti; Adeoque etc.
§. 412. R. Cum S. Augustino etc.

Contra. Atqui non solum impœnitentia finalis dicitur peccatum irremisibile, sed alia quoque peccata mortalia; Ergo etc. Prob. subsm. Apostolus ad Hebraeos scribens, ait: *Voluntarie peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia: terribilis autem quaedam expectatio judicii etc.*; Ergo non solum etc.

§. 414. R. dist. sensum auctoritatis etc.

Prop. II. Poenitentia est verum Novae Legis Sacramentum.

§. 415. Prob.: Nam in Poenitentia etc.

Dices. Solus Deus potest peccata dimittere juxta illud, quod in Evangelio legitur. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus*? Ergo frustra asseritur Sacramentum Poenitentiæ.

§. 420. R. dist: ans. Solus Deus sive immediate etc.

Prop. III. Poenitentiae Sacramentum cum Baptismo confundi nequit.

§. 422. R. Prob. Nam Tridentinum etc.

Dices. Ad salutem sufficit fides cum Baptismo; Ait namque Christus Dominus: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit.* Ergo Poenitentia aut nulla est, aut confunditur cum Baptismo.

§. 424 R. dist: antec. Ad salutem etc.

Q. Quandonam Christus Poenitentiae Sacramentum instituit?

§. 427. R. Ex Tridentino.

Dices. Christus ante suam Passionem pluries peccata dimisit; Ergo tunc Pœnitentiae Sacramentum instituit?

§. 428. R. Quando Christus ante suam Passionem etc.

CAPUT II.

De materia Sacramenti Pœnitentiæ:

Q. Quænam est materia Pœnitentiæ?
§. 431. R. Loquendo de hoc Sacramento.
Q. Quid est peccatum?
§. 432. R. Peccatum dicitur dictum, factum etc.
Q. Quotuplex est peccatum etc.
§. 433. R. Quod ad rem attinet etc.
Q. Quid est peccatum veniale.
§. 436. R. Peccatum veniale illud dicitur etc.
Q. Quid est peccatum mortale?
§. 437. R. Peccatum mortale etc?
Q. Quotuplex est materia remota Sacramenti Poenitentiae?
§. 438. R. Materia remota Sacramenti etc.
Q. Quid est cordis contritio?
§. 439. R. *Cordis contritio est animi dolor etc.*
Q. Quid est oris confessio?
§. 441. R. *Oris confessio*, hic, est etc.
Q. Quot errorum monstra de Sacramento Poenitentiæ ab Hæreticis pervulgata sunt?
§. 442. R. Martinus Lutherus asserere etc.
Prop. I. Materia remota Sacramenti Poenitentiæ sunt peccata post Baptismum commissa.
§. 443. Prob.: Peccata ante Baptismum etc.
Prop. II. Materia remota Sacramenti Poenitentiae sunt actus Poenitentis; scilicet 1. *Cordis contritio oris confessio*, et 3. operis satisfactio.
§. 444. Prob.: ex Concilio Florentino etc.
Prop. III. Timor servilis, sive ex metu gehennae bonus est, salutaris.
§. 445. Prob. I. ex Scripturis. In Proverbiis etc.:
§. 446. Prob. II. ex Concilio Tridentino.
Prop. IV. Dolor de peccatis commissis necessarius in

Sacramento Poenitentiae debet includere aliquod charitatis initium.

§. 447. Prob. 1. ex Scripturis: *Qui non diligit etc.*

Q. Proba eamdem propositionem ex Tridentino?

§. 448. R. Probo. Tridentina Synodus etc.

Prop. V. Ex Divina institutione tenemur confiteri peccata omnia.

§. 449. Prob.: Auctoritate, et rationibus etc.

Q. Simul cum peccatis mortalibus tenemur ne confiteri circumstantias mutantes speciem?

§. 450. R. Affirm.: et patet ex eodem Concilio etc.

Q. Circumstantiæ notabiliter aggravantes intra eamdem speciem debent ne manifestari in confessione?

§. 451. R. Affirm.: Nam ex Can.: *Omnis etc.*

CAPUT III.

De Ministro, et subjecto Sacramenti Pœnitentiæ.

Q. Quodnam est subjectum?

§. 452. R. Sacramenti Poenitentiae subjectum etc.

Prop. I. Solus Sacerdos est Minister Sacramenti Poenitentiae.

§. 453. Prob.: Nam solis Apostolis etc.

Dices. S. Jacobus Apostolus inquiebat fidelibus: *Confitemini alterutrum peccata vestra;* Ergo omnes sunt Poenitentiae Ministri.

§. 454. R. Ugo Victorinus intelligit etc.

Prop. II. Extra casum necessitatis extremae, solus Sacerdos habens jurisdictionem est Minister Sacramenti Poenitentiae.

§. 455. Prob.: Sacramentum Poenitentiae etc.

Prop. III. Minister Sacramenti Poenitentiae jure naturae, Divino, et Ecclesiastico tenetur servare sigillum; hoc est nihil penitus revelare, de eo quod ei a poenitente in confessione, vel in ordine ad Sacramentalem confessionem fuit manifestatum.

§. 456. Prob. I. P. Nam jure naturae etc.
Q. Proba alteram partem.
§. 457. R. Probo II. P. Confessio est de jure etc.
Q. Demonstra tertiam partem.
§. 458. R. Probo III. P. Ex Capite omnis etc.
Q. Saltem propter bonum publicum potest ne revelari peccatum, quod confessione exceptum est.
§. 459. R. Neg. Imo in nullo excogitabili etc.
Q. Quomodo se gerere debet Confessarius si de eo interrogetur a judice?
§. 460. R. Debet absolute respondere etc.
Q. Licet ne Confessario exquirere a poenitente in Confessione nomen complicis?
§. 461. R. Negat.: Nam unusquisque etc.
Q. Quid sentiendum de poenitente, qui in Confessione mentitur?
§. 462. R. Cum dist. vel mentitur etc.

CAPUT IV.

De Satisfactione.

Q. Quid est Satisfactio?
§. 463. R. Satisfactio generatim sumpta etc.
Q. Quotuplex reatus ex peccato mortali resultat?
§. 464. R. Ut quae de satisfactione etc.
Q. Quotuplex est satisfactio?
§. 465. R. pro triplici reatu triplex etc.
Q. Quid ex proposita doctrina colligi potest?
§. 466. Ex his colligi potest, materiam etc.
Q. Quid de satisfactione sentiunt Novatores?
§ 467. R. Satisfactionem a nobis expositam etc.
Prop. I. Sacerdotes tenentur competentem satisfactionem poenitentibus imponere.
§. 458. Prob.: In Sacramento Poenitentiae etc.
Prop. II. Poenitens non potest absolute satisfactionem

a Sacerdote in Confessione praescriptam recusare.
§. 469. Prob Satisfactio est pars etc.
Prop. III. Sacerdos in sacro tribunali Poenitentiae potest immutare, aut relaxare satisfactionem poenitenti ab alio impositam.
§. 470. Prob.: Judicium per modum cujus etc.
Q. Satisfacit ne qui existit in peccato mortali?
§. 471. R. Qui in peccato mortali existens etc.
Q. Quo jure est necessaria satisfactio?
§. 472. R. Jure Divino naturali etc.
Q. Satisfactio injungenda, debet ne convenire gravitati criminum?
§. 473. R. Affirm.: habita tamen ratione etc.
Q. Poenitentia debet ne aliquando esse publica?
§. 474. R. Affirm.: Nam *Apostolus monet etc.*

CAPUT V.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ.

Prop. I. Forma Sacramenti Poenitentiae sunt verba, quae profert Sacerdos, dum conferens absolutionem dicit: *Ego te absolvo etc.*
§. 476. Prob.: ex Conciliis etc.
Prop. II. Forma Sacramenti Poenitentiae modo indicativo, non deprecativo proferri debet..
§. 477. Prob.: Christus Dominus etc.
Q. Dantur ne peccata irremisibilia?
§. R. Neg.: Nam ait Dominus etc.
Q. Qua ratione se gerere debet Confessarius cum consuetudinariis, cum obversantibus in occasione proxima, et cum ignorantibus fidei Christianae rudimenta?
§. 479. R. Cum consuetudinariis etc.
Q. Absolutio potest ne dari absentibus, et demandari per literas?
§. 480. R. Neg.: Nam ex Tridentino etc.

Q. Potest ne dari his qui de repente in morbum incidunt, et loquelae usum amittunt?
§. 481. R. Cum distinctione. Vel hi etc.

CAPUT VI.

De Extrema Unctione, ejusque materia, et forma.

Q. Quibus nominibus hoc Sacramentum vocatur?
§. 482. R. Sacramentum hoc, de quo loquimur etc.
Q. Quomodo definitur?
§. 483. R. Definitur hoc modo: Extrema Unctio etc.
Q. Quid de Extrema Unctione commenti sunt Haeretici?
§. 480. R. Extremam Unctionem non esse etc.
Prop. Extrema Unctio est verum, ac proprie dictum Novae legis Sacramentum?
§. 485. Prob. 1. S. Jacobus Apostolus etc.
Q. Proba eamdem propositionem ex Conciliis Cabilonense, et Tridentino.
§. 486. R. Probo ex Conciliis. Concilium Cabilonense etc.
Q. Quandonam fuit Sacramentum hoc Extremae Unctionis a Christo Domino institutum?
§. 500. R. 1. Cum Sacramenti hujus etc: §. 501. R. 2. Probabilius etc.
Q. Quaenam est materia hujus Sacramenti?
§. 502. R. Materia hujus Sacramenti etc.
Q. Quaenam est Forma hujus Sacramenti?
§. 503. R. Forma hujus Sacramenti etc.

CAPUT VII.

De Ministro, et Subjecto Extremae Unctionis.

Q. Quid permulti de Lutheri, et Calvini grege docuerunt de Ministro hujus Sacramenti?

§. 504. R. Hujus Sacramenti Ministros etc.

Prop. I. Minister Extremae Unctionis est solus Sacerdos.

§. 505. Prob.: 3. Jacobus Apostolus etc.

Dices. Nomen presbyteri seniorem significat; Cum ergo dicat S. Jacobus, presbyteros ad hoc Sacramentum ministrandum esse vocandos, seniores intelligit; Ergo non solus Sacerdos, sed seniores sunt ministri hujus Sacramenti.

§. 507. R. dist. ans. Nomen presbyteri etc.

Prop. II. Christianus viator, adultus, et infirmus est hujus Sacramenti subjectum.

§. 508. Prob., et exponitur propositio etc.

Q. Quaenam dispositiones ad Extremam Unctionem praerequiruntur?

§. 509. R. Quatuor potissimum etc.

Q. Hoc Sacramentum est ne necessarium?

§. 510. R. Multorum Doctorum etc.

Q. Quot, et quinam sunt effectus hujus Sacramenti?

§. 511. R. Sunt quinque. 1. *Augmentum gratiae etc.*

TRACTATUS VIII.

De Sacramentis Ordinis, et Matrimonii.

Q. Quantae dignitatis sunt Sacramenta Ordinis, et Matrimonii?

§. 512. R. Cum Sacerdotium, teste Justino etc.

CAPUT I.

De Sacramenti Ordinis natura.

Q. Quotupliciter Ordo sumi potest?
§. 513. R. Ordo varie sumi potest etc.
Q. Quomodo definitur Ordo?
§. 514. R. Ordo sic definiri potest etc.
Q. Quinam Hæretici Ordinem e Sacramentorum albo expunxerunt?
§. 515. R. (a *versu* 3.). Ex veteribus Haereticis etc.
Prop. I. Ordo est verum novae Legis Sacramentum.
§. 516. Prob. 1. In Ordine, sive in sacra etc.
Q. Proba idipsum auctoritate Patrum et Conciliorum.
§. 517. R. Probo auctoritate Patrum etc.
Objic. Non legitur, Christum Dominum in ordinatione Apostolorum usum fuisse aliquo signo sensibili; Ergo Ordo, seu ordinatio non est Sacramentum.
§. 519. R. n. ans. Quando Christus etc.
Contra. Atqui nec etiam quod Apostoli in ordinatione usurparunt fuit signum sensibile exprimens Sacramenti Ordinis collationem; Ergo n. r. Prob. subsm. Impositio manuum facta ab Apostolis respiciebat tam ordinandos, quam Deo per orationem commendandos; Ergo etc.
§. 521. R. n. ans. Non eadem erat etc.
Contra. Atqui talis manuum impositio communis erat omnibus; Ergo n. r. Prob. subsm. Si est ratio qua asseratur illam manuum impositionem esse peculiarem in Ordine conferendo, est certe illa, quod per eam impositionem manuum conferatur gratia; Atqui hæc ratio nullius est roboris; Ergo etc. Prob. min. Gratia illa, de qua loquitur Paulus ad Timotheum per manuum impositionem collata: *Noli negligere gratiam etc.*, est gratia gratis data; se-

quitur enim : *per prophetiam cum impositione manuam etc.* non gratia sanctificans, et sacramentalis ; Ergo etc.

§. 523. R. Cum Angelico Doctore etc.

CAPUT II.

De Ordinum numero, eorumque distinctione, et natura.

Q. Ordines sunt plures, an non ?

§. 524. R. Ordinis Sacramentum non est ec.

Q. Quid de Ordinum numero sentiunt Hæretici, quid Catholici ?

§. 525. R. (a *versu* 2.). Aliqui ex recensioribus etc.

Prop. I. Ordines proprie dicti in Ecclesia sunt septem ; scilicet 1. *Ostiariatus ;* 2. *Lectoratus ;* 3. *Exorcistatus ;* 4. *Acolythatus ;* 5. *Subdiaconatus ;* 6. *Diaconatus ;* et 7. *Presbyteratus.*

§. 526. Prob. : Nam de Presbyteratu etc.

Q. Est ne aliqua distinctio inter Ordines ?

§. 527. R. Affirm. : Nam Subdiaconatus etc.

Q. Sacerdotium, et Diaconatus sunt ne Sacramentum ?

§. 528. R. Quoad Sacerdotium certum est etc.

Prop. II. Probabilius videtur, Subdiaconatum, et alios Minores Ordines, singulos veri nominis esse Sacramenta.

§. 529. Prob. : Concilium Florentinum etc.

CAPUT III.

De Sacramento Matrimonii.

Q. Quotupliciter Matrimonium potest considerari.

§. 530. R. Matrimonium sic dictum etc.

Q. Quid est Matrimonium uti vinculum ?

§. 531. R. Matrimonium uti vinculum etc.

Q. Quid est Matrimonium uti Contractus?
§. 532. R. Matrimonium uti Contractus est etc.
Q. Quid est Matrimonium uti Sacramentum.
§. 533. Matrimonium uti Sacramentum; est etc.
Q. Quotuplex distinguitur Matrimonium?
§. 534. R. Matrimonium aliud est Legitimum etc.
Q. Quid de Matrimonio effutierunt Heterodoxi?
§. 538. R. Matrimonium esse rem malam etc.
Prop. I. Matrimonium, et ejus usus licitum est, atque honestum.
§. 539. Prob.: Matrimonium est a Deo etc.
Prop. II. Matrimonium Christianorum est veri nominis Sacramentum.
§. 540. Prob.: In Matrimonio omnia etc.
Dices 1. Quod pugnat cum aliquo Sacramento nequit esse Sacramentum; sed Matrimonium pugnat cum Sacramento Ordinis, quia nequeunt esse simul in eodem subjecto; Ergo Matrimonium non est Sacramentum.
§. 542. R. Matrimonium, et Ordo non possunt etc.
Dices. 2. Si Matrimonium esset Sacramentum, non posset licite contrahi cum pacto de danda certa pecunia; Atqui licite contrahitur; Ergo etc.
§. 544. R. Hoc verum esset si pecunia etc.

CAPUT IV.

De Matrimonii proprietatibus.

Q. Quot sunt Matrimonii proprietates?
§. 545. R. Matrimonii proprietates etc.
Q. Quid est Polygamia, et quotuplex?
§. 546. R. Unitati Matrimonii opponitur etc.
Q. Quid, et quotuplex est Divortium?
§. 447. R. Indissolubilitati Matrimonii etc.
Q. Quid Montanistae, quid Lutherus: quidque Calvinus de Polygamia opinati sunt?

§. 548. R. Montanistae, quibus adhæsit etc.

Prop. I. Polygamia successiva nec in se mala est, nec prohibita.

§. 549. Prob. : ex Scripturis etc.

Prop. II. Polygamia simultanea, secundariis naturæ principiis adversatur, adeoque est illicita.

§. 550. Prob. I. P. Matrimonium juxta etc.

Q. Ostende nunc quomodo Polygamia, secundariis Naturae principiis adversetur?

§. 551. R. Probo II. Polygamia simultanea etc.

Prop. III. Post diluvium, ut multiplicaretur genus humanum, permisit Deus antiquis Patriarchis, atque Israelitis, ut plures ducerent uxores.

§. 552. Prob. : Abraham, Jacob, Elcana etc.

Prop. IV. In Evangelica Lege Christus Dominus Polygamiam omnino sustulit, atque ad primaevam suam originem Matrimonium revocavit.

§. 553. Prob. : Apud S. Marcum ait Christus etc.

Prop. V. Matrimonium tam jure naturali, quam Divino positivo, est quoad vinculum indissolubile.

§. 554. Prob. 1. P. Ad assequendum finem etc.

Q. Proba partem alteram.

§. 555. Prob. 2. P. Christus Dominus.

Q. Quid ex dictis infertur?

§. 556. R. Ex dictis clare deducitur etc.

Dices contra I. P. In Lege naturae dispensatio non cadit; Sed Deus in veteri Lege dispensavit circa indissolubilitatem Matrimonii; Ergo Matrimonium jure naturali non est indissolubile.

§. 558. R. dist. maj. : In Lege naturae etc.

Dices 2. Caussa fornicationis, et adulterii potest vir uxorem dimittere; id enim supponere videtur Christus, cum dixit: *Quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem, et aliam duxerit, mæchatur* Ergo Matrimonium aliquando dissolvi potest; scilicet per adulterium uxoris.

§. 560. R. dist. ans. Caussa etc., quoad thorum etc.

Q. Datur ne casus, in quo aliquod Matrimonium dissolvatur?
§. 561. R. Affirm.: Matrimonium ratum etc.

CAPUT V.

De solemnitatibus Contractus Matrimonialis.

Q. Quot sunt solemnitates contractus matrimonialis?
§. 562. R. Contractus matrimonialis solemnitates etc.
Q. Quid sunt Sponsalia?
§. 563. R. Sponsalia a spondendo dicta etc.
Q. Sunt ne utilia Sponsalia?
§. 564. R. Sponsalia licet ad valorem etc.
Q. Quid sunt Proclamationes?
§. 565. R. Proclamationes nihil aliud sunt etc.
Q. Quo fine proclamationes praescriptae sunt?
§. 566. R. Proclamationes eo fine etc.
Q. Quid de consensu Parentum ad valorem matrimonii filiorum familias sentiunt Haeretici, quid Catholici?
§. 567. R. Quoad consensum Parentum etc.
Prop. I. Ex praecepto Ecclesiastico proclamationes necessario faciendae sunt.
§. 568. Prob.: ex Concilio Lateranense IV. etc.
Prop. II. Ad valorem Matrimonii necessarius non est Parentum consensus.
§. 569. Prob.: De vidua loquens Apostolus etc.
Prop. III. Ad valorem Matrimonii requiritur consensus contrahentium, qui 1. debet esse *verus* ex utraque parte; 2. *signo aliquo externo expressus*; 3. *de præsenti*; 4. *simul moraliter*; *et* 5. *omnino liber*.
§. 570. Exponitur, et simul probatur propositio etc.
Prop. IV. Parochi, vel alterius Sacerdotis praesentia de Parochi licentia, ac duo, vel tres testes, ad contrahendum Matrimonium, necessario requiruntur.
§. 571. Prob.: ex Concilio Tridentino etc.

Q. Quid Tridentina Synodus praescripsit circa benedictionem nuptialem.
§. 572. R. Sancta Synodus hortatur, ut conjuges etc.

CAPUT VI.

De Ministro, et subjecto; deque materia; et forma hujus Sacramenti.

Q. Quid de Ministro Matrimonii sentiunt Theologi?
§. 573. R. Circa Ministrum hujus Sacramenti etc.
Q. Omnes ne viri, atque mulieres possunt Matrimonia contrahere?
§. 574. R. (a *versu* 2.) Minime quidem. Adsunt quippe etc.
Q. Quotuplicis generis sunt impedimenta?
§. 575. R. Hæc impedimenta duplicis etc.
Q. Ex his quaenam sunt de jure naturæ, quaenam de jure Ecclesiastico?
§. 576. R. Ex his impedimentis quatuor etc.
Q. Quid de potestate Ecclesiae in costituendis impedimentis Matrimonium dirimentibus dicunt Novatores?
§. 577. R. (a *versu* 1. *pag.* 231.). Novatores quibus etc.
Prop. I. Probabilius est Sacramenti Matrimonii Ministrum esse ipsosmet conjuges. Materiam vero remotam, contrahentium corpora, proximam ipsorum corporum traditionem; formam autem esse eorumdem verba, vel nutus, vel signa alia æquivalentia, consensum snfficienter exprimentia.
§. 578. Prob. I. P. Si Matrimonii Minister etc.
Q. Proba secundam partem.
§. 579. R. Prob. II. P.: Materia remota etc.
Q. Demonstra III. partem.
§. 580. Prob. III. P. Forma Matrimonii etc.

Prop. II. Ecclesia potestatem habet constituendi impedimenta Matrimonium dirimentia.

§. 581. Prob.: Sacramentorum administratio etc.

Prop. III. In impedimentis Matrimonium dirimentibus, quae sunt de jure Ecclesiastico, potest Summus Pontifex dispensare.

§. 582. Nam Summus Pontifex etc.

Q. Inter Deiparam, et S. Joseph fuit ne verum Matrimonium?

§. 583. R. Affirm.: Nam apud S. Matthæum etc.

Q. Quinam sunt Matrimonii effectus?

§. 554. R. Praeter gratiam habitualem etc.

FINIS TOMI VI.

PARS II.

TRACTATUS

De Censuris, aliisque impedimentis a Statu Clericali arcentibus.

CAPUT I.

De Censuris in genere.

Q. *Quid sit Censura et explica definitionem.*

R. Censura est poena spiritualis, et medicinalis privans usu quorundam bonorum spiritualium, communium, per potestatem Ecclesiasticam, homini baptizato, propter culpam, et in ipsam contumacia, inflicta, ut a contumacia desistat, et emendetur.

Explicatur definitio. Ac 1. dicitur *pœna spiritualis*, quia censura non versatur circa pœnas temporales, puta exilii, carceris, expoliatons bonorum etc: 2. dicitur *medicinalis*, quia tali poena, pia Mater Ecclesia, non intendit facere vindictam de filio suo delinquente, sed tantum, medicinam salutarem ei praebere ut a vitiorum morbo sanetur. 3. dicitur *privans usu aliquorum bonorum spiritualium communium*, puta receptione, vel administratione Sacramentorum, publicorum suffragiorum participatione etc: de bonis namque, singulis fidelibus propriis, et permanentibus, veluti gratia habituali, virtutibus infusis etc., nemo potest invitus privari. 4. *Per potestatem Ecclesiasticam*, quia ligandi atque solvendi potestas, Ecclesiæ a Christo data fuit (Matth: XVI.): *Quæcumque alligaveritis super terram erunt ligata et in Cælo.* 5. dicitur *homini baptizato*; quia Ecclesia suam jurisdictionem super Judaeos, Paganos, Saracenos, et

alios qui foris sunt, non exercet, juxta illud Pauli ad Corinthios (Epist: 1. Cap: V.): *Quid mihi de iis, qui foris sunt judicare?* 6. *propter culpam* etc: *inflicta*, quia cum censura sit poena, nonnisi propter culpam infligi debet. 7. tandem dicitur: *ut a contumacia desistat, et emendetur*: quia Ecclesia non punit filios suos ex odio, sed amore, ut nempe ipsi, deposita contumacia, corrigantur, et ad debitam obedientiam ipsi praestandam reducantur. Quare (*arg*: *Cap*: *Quum medicinalis* 1. *de Sent*: *Excom*: *in* 6.) Legitur: *Caute provideat Judex ut in ea ferenda ostendat se prosequi, quod corrigentis fuerit, et medentis.*

Q. *Quotuplicis generis sunt censurae?*

R. Aliae sunt a jure, aliae ab homine; insuper aliæ latae sententiae, aliae ferendae sententiae.

Q. *Quid est Censura a jure; quid Censura ab homine?*

R. Censura a jure dicitur illa, quae fertur per modum Legis, atque reperitur in Ecclesiæ Canonibus, atque Episcoporum Statutis. Censura vero ab homine est illa, quae fertur a Superiore per modum praecepti transitorii; vel per sententiam judiciariam.

Q. *Quænam dicitur Censura latæ sententiæ, quænam illa ferendæ sententiæ?*

R. Censura latæ sentia, est illa quae statim a Fideli delinquenti incurritur, quin opus sit alia aliqua Superioris sententia, ut incurratur; Censura vero ferendae sententiae, ea est, quae non incurritur, nisi post judicis sententiam.

Q. *Unde dignoscitur, Censuram esse latæ, vel ferendæ sententiæ?*

R. Ex verbis, quibus utitur Superior in fulminatione Censuræ. Si namque utitur his verbis: *ipso jure, ipso facto, Confestim, ex tunc subjaceat excommunicationi*; vel *sit Excommunicatus, Anathema sit. Vel excommunicavimus, excommunicatus est; Excommunicamus; excommunicatum volu-*

mus, *incidat in excommunicationem*, *excommunicatum declaramus*; et tunc Censura est *lutæ sententiæ*. Si vero Superior utitur his terminis: *sub pœna excommunicationis*; *sub interminatione anathematis*: *Excommunicetur*: *Excommunicabitur*. *Volumus excommunicari*; et tunc Excommunicatio erit *ferendae sententiæ*.

Q. *Quid requiritur ut Censura valide infligatur?*

R. Vel loquimur de Censura *a jure*, et requiritur gravis culpa; quia cum censura sit gravis poena, ut feratur, gravem culpam supponere debet, et quidem quae sit externa, in suo esse completa, et prohibita sub Censura. Vel loquimur de Censura ab homine, et tunc praeter gravem culpam, si censura est gravis, requiritur 1. ut praecedat trina monitio, nisi aliud necessitas postulet, et 2. quod feratur in scriptis cum expressione caussæ, et nominis ejus, qui ferat, et contra quem fertur censura.

Q. *Quinam habent potestatem ferendi Censuras?*

R. Illi omnes qui jurisdictionem Ecclesiasticam habent in foro externo, potestatem quoque habent ferendi censuras. Hinc talis potestas primo residet in Romano Pontifice, relate ad omnes fideles Ecclesiam constituentes. Deinde illam habent Episcopi Pontificis legati sive sint a latere, sive nati, sive missi; Concilium Generale, vel Provinciale; Archyepiscopi atque Episcopi in Dioecesibus, et locis ipsorum jurisdictioni subjectis; Vicarius Papæ; Capitulum, et Capituli Vicarius, Sede vacante; Inquisitores quia sunt delegati Sedis Apostolicæ; tandem Prælati Religionum, uti Generales, Provinciales, Guardiani, et Priores.

Q. *Quodnam sit Censuræ Subjectum?*

R. Censuræ subjectum est solus homo viator, baptizatus, rationis, et doli capax, et subditus ei, qui fert censuram. *Viator* quidem, quia mortui non sunt de Ecclesia hujus Mundi; *baptizatus*, quia

non baptizati cum sint extra Ecclesiam, illius jurisdictioni non subjacent, *rationis, et doli capax, ut* verificetur ejus contumacia in delinquendo; tandem *subditus illi, a quo fertur censura*, quia censura non fertur nisi in subditos.

Q. *Quinam absolvere possunt a Censuris a jure?*

R. Cum distinctione: Vel censuræ a jure non sunt reservatæ, et tunc absolvi possunt a quocumque Confessario in foro conscientiæ; a Superiore autem censurati in foro externo. Si vero sunt reservatæ, et tunc ab eo qui reservavit absolvi possunt, vel de illius concessione, et licentia.

Q. *Quinam habent facultatem absolvendi a censuris ab homine?*

R. Illi omnes, qui eas emanarunt, vel eorum successores, Superiores, aut Delegati.

Q. Datur ne casus, in quo quilibet Sacerdos, a quibuscumque censuris, fideles absolvere possit?

R. adfirm:, scilicet in periculo mortis; hoc tamen pacto, quod imponat pœnitenti, ut elapso periculo, Superiori se præsentet ad jussa illius exequenda, et obediens Ecclesiæ filius videatur.

Q. Dantur ne caussæ, quae ab incurrenda Censura excusent?

R. Adfirm:, et sunt sequentes; nempe Vis, Ignorantia invincibilis juris, et facti, cui est annexa censura; Item Inadvertentia; hæc namque æquiparatur ignorantiæ. Impotentia physica, vel moralis, legitima appellatio, et tandem prorogatio termini facta ab eo, qui censuram tulit.

Q. *Quot species Censuarum in jure habentur?*

R. Tres, uti habetur ex Cap: *Quærenti de verborum significatione*; ubi interrogatus Innocentius III: quotnam essent species Censurae? respondit esse *Excommunicationem, Suspensionem, et Interdictum.*

CAPUT II.

De Censuris in Specie. Et primo. De Excommunicatione.

Q. *Quid est Excommunicatio?*
R. Excommunicatio est censura Ecclesiastica, qua homo baptizatus fidelium Communione privatur.
Q. *Quotuplex est Excommunicatio?*
R. Duplex est, *Major* nempe, et *Minor.*
Q. *Quænam dicitur Excommunicatio Major?*
R. Excommunicatio major dicitur illa qua homo baptizatus, in toto privatur communione fidelium.
Q. *Quænam dicitur Excommunicatio Minor?*
R. Dicitur illa, qua homo baptizatus, secundum quid, sive in parte, a Fidelium communione separatur.
Q. *Quinam sunt effectus Excommunicationis Majoris?*
R. Sunt sequentes, qui hoc versiculo continentur.
Os, *orare*, *vale*, *communio*, *mensa negatur.*
Per *os* significatur, Excommunicatum privari alloquutione aliorum fidelium per verba, litteras, et nutus; nec non ei inhiberi quaelibet etiam externa amicitiae signa; puta amplexus, oscula etc. *Orare* significatur, prohibitum esse simul cum Excommunicato praeces fundere, vel Divinum Officium recitare; *Vale*; interdictum pariter esse Excommunicatum salutare, aut alio quovis modo eum honorare. *Communio*, innuitur, interdictam esse, quamcumque societatem cum Excommunicato habere, cohabitationem, atque contractus cum eo efficere: *Mensa* tandem exprimitur, prohibitum esse cum Excommunicatio in eadem mensa cibum sumere.
Q. *Sunt ne alii effectus Excommunicatio Majoris?*
R. Maxime. Atque ex illis alii proximi, alii autem remoti. Et quoad remotos ipsi sunt duo; nempe 1. Irregolaritas; et 2. Si quis per annum insurdescat in Excommunicatione, fit suspectus de hæresi.

Quoad proximos autem, ipsi quinque enumerantur; et primus eorum est privatio tum activa, cum passiva Sacramentorum; 2. privatio communium suffragiorum Ecclesiae; 3. privatio usus Divinorum Officiorum, nec non Ecclesiasticae sepulturae; 4. privatio jurisdictionis Ecclesiasticae externae; 5. tandem privatio fructuum beneficii ante excommunicationem legitime obtenti, et inhabilitas ad novum beneficium, vel pensionem obtinendam.

Q. *Quotuplicis generis sunt Excommunicati excommunicatione majori?*

R. Duplicis sunt generis, vitandi nempe, et tolerati. Vitandi sunt illi quos omnino vitare debemus; tolerati vero non item; cum ipsis namque communicare non prohibemur.

Q. *Quinam Excommunicati sunt proprie vitandi.*

R. Omnes illi, qui nominatim, et in individuo publice, sive in scriptis, et per publicum cedulonem a judice denunciati sunt excommunicati; sicuti etiam publici, ac notorii percussores Clericorum, quamvis non sint nominatim denunciati.

Q. *In quam poenam incidit qui communicat cum excommunicato vitando?*

R. cum distinctione: Vel communicat in eodem crimine, pro quo ille fuit excommunicatus, et tunc incidit in eamdem Excommunicationem; vel in eodem crimine non communicat; et tunc nisi aliud obstet, incidit in Excommunicationem minorem.

Q. *Qui est excommunicatus vitandus, atque hinc prohibetur sacris interesse, peccat ne Missam non audiendo in diebus festivis?*

R. Per se loquendo, non peccat; peccaret autem si posset cooperari ad citius obtinendam absolutionem, et facere nollet; tunc enim violatio præcepti Ecclesiastici de Missa audienda, ipsi merito imputaretur.

Q. *Clericus qui est innodatus excommunicatione ma-*

jori, et est vitandus, tenetur ne horas Canonicas recitare?

R. Tenetur, ne commodum ex delicto recipere videatur. Quoniam vero non potest cum aliis communicare, in Divino officio persolvendo, abstinere debet ab illis verbis: *Dominus vobiscum*; Sed loco eorum dicere: *Domine exaudi orationem meam.*

Q. *Quale peccatum committit qui communicat cum excommunicato tolerato?*

R Si communicat in eodem crimine, ob quod ille est excommunicatus, vel in Sacris, et tunc peccat mortaliter; nisi excuset parvitas meteriæ. Si vero communicat tantum in Civilibus, et tunc peccat venialiter tantum. Modo tamen communicatio non fuerit ita frequens, ut ex ea scandala oriantur; neque spretum Legis timeatur; nec adsit speciale Superioris praeceptum, quod illam prohibeat.

Q. Quid dicendum de Clerico excommunicato excommunicatione minori, si Ordines recipiat, aut exerceat?

R. Clericus iste peccaret quidem mortaliter agendo contra Ecclesiae prohibitionem, at Irregularitatem non incurreret (*Ex Cap: Si celebat, Extra, de Clerico Excomm*: celeb:).

Q. *Dantur ne casus, in quibus licitum est communicare cum excommunicato vitando?*

R. Affirm: in sequenti versu expressi: scilicet.

Utile, Lex, umile, Res ignorata, Necesse.

Utile, scilicet ob utilitatem spiritualem ipsius excommunicati eum exhortando, ut a contumacia desistat, et Ecclesiae reconcilietur; vel temporale ejus, qui cum eo communicat, petendo ab eo debiti solutionem etc. *Lex*; scilicet si adsit Lex quæ debeat adimpleri; Hinc uxor debet marito excommunicato, conjugale debitum reddere, et debitor, illi sua debita solvere. *Umile* scilicet qui subjecti sunt, possunt cum excommunicatis, respe-

ctive superioribus communicare; Quare filii familias cum suis Parentibus, Uxores cum suis Viris; servi cum suis Dominis etc. communicare non prohibentur; *Res ignorata*, scilicet, qui ignorantia invincibili juris, sive facti nesciunt, illum, cum quo communicant, esse excommunicatum vitandum. *Necesse* tandem, scilicet si adsit notabilis necessitas sive spiritualis, sive temporalis tam excommunicati, quam illius, qui cum eo communicat. Hinc potest quis excommunicato graviter indigenti auxilium praestare; illum proxime in manus inimicorum, vel latronum incidendum, eripere, et similiter in necessitate ab eo eleemosinam petere etc.

CAPUT III:

De Suspensione:

Q. *Quid est Suspensio?*
R. Est censura Ecclesiastica, qua Clericus, quasdam Ecclesiasticas functiones, alias sibi competentes, exercere prohibetur.
Q. *Quinam Suspensioni subjici possunt?*
R. Clerici omnes, excepto Romano Pontifice, primo, atque legitimo Ecclesiae Catholicae capite.
Q. *Quotuplex datur suspensio?*
R. Multiplex. Et prima quidem est ab officio tantum; veluti cum quis prohibetur exercere actus Ordinis vel jurisdictionis. Secunda a beneficio tantum; veluti cum quis prohibetur beneficium administrare, illiusque fructus percipere. Tertia ab officio simul et beneficio. Item alia est ab officio in totum, nempe Ordinis simul et Iurisdictionis; alia in partem, scilicet vel a solo Ordine, vel a sola Iurisdictione. Insuper alia fertur tempore praefixo; et hæc elapso tempore cessat; unde absolutione non indi-

get; alia indefinito, hoc est sine temporis praescriptione, et hæc, ut tollatur, absolutione opus est.

Q. *Quomodo dignoscitur quam suspensionem incurrerit Clericus?*

R. Dignoscitur expendendo verba, quibus suspensio lata fuit. Nempe si suspensio generaliter feratur absque ulla additione, et tunc Clericus in toto suspensus haberi debet; nempe ab officio simul et beneficio, itaut nec actus Ordinis, nec actus Iurisdictionis exercere possit; neque beneficium administrare; neque fructus ex eo percipere. Si vero particulariter feratur cum additione; uti quod sit suspensus ab Ordine, vel a Iurisdictione, vel a beneficio; et tunc vel ab Ordine solo, vel a sola Iurisdictione haberi debet suspensus. Quare si dicatur suspensus ab Ordine, non prohibetur exercere actus jurisdictionis; si suspensus a Iurisdictione, non prohibetur exercere actus Ordinis qui Iurisdictionem non exigunt; si vero a beneficio suspensus, actus tum Ordinis, tam jurisdictionis exercere permittitur.

Q. *Quot sunt Suspensiones de jure Neapolitano?*

R. Sequentes. Et prima est illa quae incurritur a Clerico praesentante Patrimonium fictum, vel fiduciarium. Secunda est illa quae incurritur a Religioso pœnitentem sollicitante in uno ex septem Capitibus sollicitationis; Tertia est illa, quae incurritur a quolibet Confessario sive saeculari, sive Regulari absolvente complicem in re venerea.

Q. *Clericus violans suspensionem incidit ne in aliquam pœnam?*

R. cum distinctione. Si violat suspensionem exercendo actum, a quo est suspensus; et tunc mortaliter peccat, nisi excuset parvitas materiæ; si vero violat suspensionem, exercendo solemniter actum Ordinis Sacri, a quo est suspensus, puta celebrando, so-

lemniter canendo Evangelium, Epistolam etc, et tunc incurrit in Irregularitatem.

Q. *Quinam possunt Suspensionem ferre?*

R. Omnes illi qui facultatem habent ferendi Censuras.

Q. *Quinam possunt a Suspensione absolvere?*

R. Summus Pontifex potest ab omnibus Suspensionibus absolvere. Potest Episcopus Dioecesanos absolvere a Suspensione, etiam si sit Papæ reservata, modo tamen sit occulta. Idipsum cum suis subditis possunt Praelati Regulares.

CAPUT IV.

De Interdicto.

Q. *Quid est Interdictum?*

R. Interdictam est Censura ecclesiastica, qua quibusdam personis, vel in aliquibus locis prohibetur aliquorum Sacramentorum administratio, et receptio, Divinorum officiorum participatio, et Ecclesiastica sepultura.

Q. *Differt ne Interdictum ab Excommunicatione?*

R. Maxime. Nam Excommunicatio, non solum privat baptizatum bonis spiritualibus communibus, sed insuper privat illum communione naturali, et politica; Interdictum autem non sic; quare interdicti non sunt vitandi. Excommunicatio nonnisi contra personas particulares, et delinquentes infligi potest, Interdictum vero etiam contra Communitatem, et personas innocentes infligi potest.

Q. *Interdictum differt ne a Suspensione?*

R. Affirm: Quia Suspensio afficit solos Clericos; Interdictum vero Clericos, et Laicos afficere potest.

Q. *Quotuplex est Interdictum?*

R. Interdictum triplex est, *locale*, *personale*, et *mixtum*. Interdictum locale est illud, quod immediate afficit locum, prohibendo ne in eo sacrae fun-

ctiones peragantur. Personale vero est illud, quod immediate afficit personam, prohibendo ei Sacramentorum vel administrationem, vel susceptionem etc. Mixtum tandem est illud, quod immediate afficit locum, et incolas.

Q. *Differt ne Interdictum locale a personale?*

R. Maxime. Nam interdicto locali prohibetur usus divinorum Officiorum, Sacramentorum etc, tam incolis, quam extraneis in loco tantum interdicto; Interdicto autem personali prohibetur id aliquibus personis, aut tali Communicati absolute, et in omni loco.

Q. *Quotuplex est Interdictum locale?*

R. Duplex est, *generale* scilicet, atque *particulare*. Primum est illud quod fertur in locum, sub quo alia loca continentur, veluti si feratur in Regnum; in Provinciam. Secundum est illud quod fertur in locum determinatum, puta in unum, vel plures Ecclesias, ob aliquod delictum in eis patratum.

Q. *Dividitur ne quoque Interdictum personale?*

R. Maxime. Aliud est enim *generalē*, aliud *particulare*. Generale est illud, quod in Communitatem fertur, veluti in Capitulum, Collegium etc: quod non solum nocentes, sed etiam innocentes ligat. Particulare autem est illud, quod fertur in aliquam, vel aliquas personas.

Q. *Quinam, et quot sunt effectus Interdicti?*

R. Sunt tres; nempe primus, privatio usus activi, et passivi aliquorum Sacramentorum; Secundus, privatio omnium Divinorum officiorum; et Tertius, privatio sepulturae Ecclesiasticae.

Q. *Quænam Sacramenta, tempore Interdicti, administrari possunt, vel suscipi?*

R. Sacramentum Baptismi, atque hoc quidem tam parvulis, quam adultis; tam in casu necessitatis, quam extra Sacramentum Confirmationis, quia hoc pertinet ad Baptismi complementum. Et tan-

dem Sacramentum Poenitentiae; quia est Sacramentum magnae necessitatis.

Q. *Qui est specialiter interdictus, potest ne administrare Baptismum?*

R. Minime; quia specialiter per culpam personalem interdictus æquiparatur excommunicato (Ex Cap: *Clerici* etc:).

Q. *Quid dicis de Matrimonio?*

R. Matrimonium contrahi potest (uti ex Cap: Cappellanus): immo tempore Interdicti, jure novo, licitae sunt benedictiones, modo contrahentes, vel saltem vir, non sint interdicti Interdicto personali generali, vel particulari; et dummodo benedictiones fiant clausis januis, exclusis Excommunicatis, et Interdictis; sine ulla solemnitate; atque contrahentes habeant privilegium assistendi Divinis officiis.

Q. *Possunt ne celebrari divina Officia in loco interdicto?*

R. De jure novo, licet in Interdicto generali fieri divina Officia, januis tamen clausis, sub missa voce et non pulsatis campanis. In loco vero specialiter interdicto potest semel in hebdomada celebrari Missa ad renovandam Eucharistiam, atque bis, vel ter in hebdomada, Divinum officium, submissa voce, a Clericis, laicis exclusis, recitari.

Q. *Datur ne tempus, in quo Interdictum suspendatur?*

R. Maxime. Suspenditur (ex Cap: *Alma Mater*) in die Nativitatis Domini; in die Paschae; in die Pentecostes; Assumptionis BB. Virginis Mariae; Atque in festo Corporis Christi, et per totam octavam (ex Martino V. Constit: ult; quae incipit: *Ineffabile Sacramentum*).

Q. *Quomodo peccant, et in quam pœnam incidunt violantes interdictum?*

R. Loquendo de Laicis, ipsi violantes interdictum graviter peccant, quia violant prohibitionem Ecclesiae in re gravi; At non incidunt in pœnas, nisi

in tribus Casibus. Primo cum cogunt Clericum celebrare divina Officia in loco interdicto. Secundo, cum vocant alios interdictos, ut intersint divinis Officiis; vel cum vetant, ne interdicti arceantur ab Ecclesia post monitionem, et illi quoque, qui nolunt exire, incurrunt Excommunicationem Papae reservatam. Tertio, qui sepeliunt defunctos in loco sacro, tempore interdicti, in casibus non permissis a jure, vel scienter sepeliunt nominatim interdictos; atque hi quidem incurrunt Excommunicationem non absolvendam, nisi post exhibitam satisfactionem Episcopo, cui facta est injuria. Loquendo autem de Clericis, isti etiam violantes Interdictum, sive locale, sive personale, in casibus sibi non permissis, graviter peccant (Ex Cap: Alma Mater), et incurrunt in Irregularitatem ob violationem censurae.

Q. *Quid est Cessatio a Divinis?*

R. Cessatio a Divinis est prohibitio Ecclesiastica Clericis facta, ut se abstineant a Divinis Officiis in aliquo loco, propter injuriam gravissimam illi illatam; ut hac ratione injuriosus desistat, et Ecclesiae læse satisfacere cogatur.

Q. *Quotuplex est cessatio a Divinis?*

R. Duplex est, scilicet generalis una, qua praedicta in toto aliquo Regno Civitate, aut Oppido prohibentur. Alia particularis, qua solum prohibentur in aliqua peculiari Ecclesia.

Q. *Cessatio a Divinis est ne Censura?*

R. Minime. Unde qui illam violant, peccata quidem graviter, sed non incurrunt aliquam pœnam. Regulares tamen si cessationem non servant, quando a Parochiali Ecclesia servatur, incurrunt Excommunicationem Papæ reservatam.

Q. *Quot sunt effectus Cessationis?*

R. Tres; scilicet 1. prohibitio, qua Clerici debent abstinere a Divinis Officiis; 2. privatio Sacrorum

3. Privatio sepulturae Ecclesiasticæ quoad Laicos, quia Clerici non privantur sepeliri in loco Sacro, modo sepeliantur sine funebri solemnitate.

Q. *Ad quid tenetur ille, per quem lata fuit cessatio?*

R. Tenetur resarcire omnia damna Clericis causata circa distributiones, et restituere omnia alia lucra Ecclesiastica, quae cessaverunt ob cessationem a Divinis, quia fuit caussa efficax talium damnorum.

CAPUT V.

De Irregularitate.

Q. *Quid est irregularitas?*

R. Irregularitas est impedimentum Canonicum prohibens susceptionem primæ Tonsurae, et omnium Ordinum, tam Minorum, quam Majorum; eorumque exercitium, si jam alias licite suscepti fuerint.

Q. *Quot ergo sunt effectus Irregularitatis?*

R. Tres. 1. privatio licitae susceptionis Ordinum Ecclesiasticorum; 2. privatio exercitii, seu usus Ordinum antea licite susceptorum; et 3. inhabilitas ad novum beneficium obtinendum.

Q. *Quotuplex est Irregularitas?*

R. Duplex; nempe 1. *ex delicto*; et 2. *ex defectu.* Prima semper est totalis; Secunda potest esse partialis, quoad effectus.

Q. *Quale peccatum requiritur, ut incurratur Irregularitas ex delicto?*

R. Peccatum mortale, externum, et in suo esse completum.

Q. *Quot sunt capita Irregularitatis ex delicto?*

R. Sunt sex; scilicet 1. Homicidium culpabile, et voluntarium, etiamsi factum sive per consilium, sive per mandatum. Item mutilatio alicujus mem-

bri habentis peculiarem functionem, uti mutilatio manus, pedis etc.

II. *Hæresis*. Unde irregulares sunt omnes Hæretici, etiam occulti, Schismatici, Apostatae a fide, eorumque fautores; necnon Haereticorum filii, si eorum parentes in haeresi sunt nati, et in ea mortui.

III. *Iteratio baptismi;* Quare irregulares evadunt qui culpabiliter Baptismum reiterantur, adulti, qui rebaptizantur, et omnes illi qui ex officio assistunt.

IV. *Illicita susceptio, et abusus Ordinum.* Hinc irregularitatem incurrunt quotquot Excommunicatione, aut Suspensione detenti, scienter Ordines recipiunt, vel Ordines exercent, quos non habent.

V. *Violatio Censuræ.* Quare Clericus aliqua Censura innodatus, si pubblice, et solemniter actum sui Ordinis exercet, in irregularitatem incidit.

VI. *Delicta infamiam inducentia;* uti sunt furtum sacrilegum, Incestus, Homicidium, perjurium, raptus, maleficium, Simonia etc; quae tamen debent esse publica; excepto homicidio voluntario, quod licet sit occultum, adhuc inducit Irregularitatem.

Q. *Quot sunt capita Irregularitatis ex defectu?*

R. Sunt sequentia; scilicet 1. *ex defectu lenitatis;* quo ex capite irregulares sunt omnes Ministri justitiae qui ex officio, et munere publico ad justam occisionem, vel mutilationem alicujus partem habuerunt, aut ad illa quocumque modo cooperantur, vel etiam, ut acceleraretur procurant.

II. *Ex defectu Sacramenti.* Hinc irregulares sunt Bigami, hoc est illi qui aut plura Matrimonia contraxerunt, et consummarunt; aut Matrimonium cum vidua, vel ab alio corrupta contraxerunt, et consummarunt; aut cognoverunt uxores suas post adulterium; aut tandem, cum sint vel in Sacris constituti, vel Religiosi professi, cum aliqua Matrimonium contrahere attentant; atque consummant.

III. *Ex defectu bonæ* famæ. Unde irregulares sunt: qui infame aliquod officium exercent; tales sunt Histriones, Comoedi, Circulatores, filii publicae meretricis, damnati ab triremes etc.

IV. *Ex defectu natalium*; Quare irregulares sunt Spurii, atque vere illegitimi.

V. *Ex defectu animi*. Hinc irregulares sunt illiterati, lunatici, amentes, pueri ante usum rationis, energumeni, arreptitii etc.

VI. *Ex defectu corporis*. Hinc irregulares sunt omnes claudi, gibbosi, cæci, vel sinistro oculo carentes, et generatim omnes illi qui, ob aliquod notabile, et apparens corporis defectum, nequeunt Altari ministrare, quin ad horrorem, aut risum, vel nauseam adstantes moveant.

VII. *Ex defectu libertatis*. Quare irregulares sunt omnes vere servi, et omnes alii, qui non possunt ad Ordines ascendere, quin dimittant officium; uti sunt Tutores, Curatores, Causidici, Procuratores etc.

VIII. *Ex defectu ætatis*. Unde irregulares sunt qui eam non habent ætatem, quae ad talem Ordinem suscipiendum, ex Sacris Canonibus, est requisita.

IX. Tandem: *Ex defectu fidei obfirmatæ*. Hinc irregulares sunt Neophiti; hoc est qui recenter fidem susceperunt; neque in ea constabiliti sunt, atque obfirmati.

Q. *Quinam potest dispensare in Irregularitate?*

R. In omni Irregularitate sive ex delicto, sive ex defectu solus Romanus Pontifex potest dispensare; in Irregularitate vero ex delicto; etiam Episcopus potest dispensare, excepta illa, quae contrahitur ex homicidio voluntario, licet occulto. Potest quoque Episcopus in duobus casibus, in Irregularitate ex defectu dispensare; nempe 1. in irregularitate ex defectu natalium; potest enim dispensare cum illegitimo quoad Ordines, et ut sit capax beneficii; et 2. in Bigamia similitudinaria; Quare si Ordi-

natus in Sacris, vel professus attentat contrahere Matrimonium cum una, eaque vergine, potest Episcopus dispensare.

Q. *An per Baptismum tollatur Irregularitas?*

R. Adfirmative, exceptis tribus Casibus; 1. nempe si Irregularitas provenit ex Bigamia vera, vel interpretativa; 2. si provenit ex infamia Civili; 3. si provenit ex defectu natalium.

Plura de Censuris, atque Irregularitatibus habent Auctores præsertim Morales; Sed Tironibus hic usque modo dicta sufficiant.

PARS III.

TRACTATUS

De Sacramento Ordinis.

De Ordinis Sacramento jam pauca attigimus (Tomo VI. Tract. IV.). Quæ igitur ad uberiorem illius cognitionem pertinent, suntque Clericis ordinandis valde necessaria, tum ut quae proprii muneris sunt sciant, cum ut examen coram proprio Episcopo, aliisque honeste sustineant, in praesenti Tractatu fusius, et dilucidius explicare, quantum vires suppetunt, et tardioris ingenii juvenes ferre possunt, satagemus.

CAPUT I.

De Ordine in genere.

Q. Quid est Ordo?

§. 1. R. Ordo ex D. Thoma (Suppl. Art. II. q. 34.), et Seraphico Doctore (In Breviloquio Parte III. Cap. XII.): *Est signaculum quoddam Ecclesiæ, quo spiritualis potestas traditur ordinato*: Communiter tamen ita describi solet (§. 514. T. VI.): *Sacramentum Novæ Legis a Christo Domino institutum, quo alicui homini gratia, spiritualisque potestas traditur ad Eucharistiam consecrandam, dispensandam, consecranti inserviendum, et ad reliqua Ecclesiastica munia rite obeunda.*

Q. Quomodo probas Ordinem esse Sacramentum?

§. 2. R. Pluribus argumentis, iisque firmissimis probatur Ordinem esse Sacramentum, hic tamen, brevitatis gratia, solum poferam, quæ de hac re habet Tridentina Synodus; nempe (Sess. XXIII. Cap.

VII.) : *Cum Scripturae testimonio, Apostolica traditione, et Patrum unanimi consensu perspicuum sit, per sacram ordinationem, quæ verbis, et signis exterioribus perficitur, gratiam conferri, dubitare nemo debet, Ordinem esse vere, et proprie unum ex septem Sanctæ Ecclesiæ Sacramentis.*

Q. *Est ne de fide; Ordinem esse verum Ecclesiæ Sacramentum?*

§. 3. R. Maxime. Nam laudata Tridentina Synodus ita decrevit (Ibid Can. 3.): *Si quis dixerit, Ordinem, sive sacram ordinationem non esse vere, ac proprie Sacramentum etc., anathema sit.*

Q. *Quando Christus Ordinem instituit?*

§. 4. R. Christus Dominus in ultima Cœna Ordinem instituit, quando communicatis Apostolis, dixit eis (Lucæ Cap. XXIII. v. 19.): *Hoc facite in meam commemorationem.*

Q. *Quare Christus Ordinem instituit?*

§. 5. R. Primario ut sui cultus idoneos haberet Ministros in terris, atque suorum ministeriorum specialiter deputatos dispensatores; qui nempe ipsi peculiariter, prae cæteris consecrati, alios suam legem edocerent, in ipsius laudibus occuparentur, sacrificia et dona pro peccatis offerrent, Sacramenta conficerent, atque aliis administrarent; nec non aliis respective præessent, potestate tum Ordinis, cum Jurisdictionis; unde legitimum Ecclesiæ sponsæ suæ regimen, et gubernium constitueretur, atque servaretur. Secundario autem instituit ad perfectionem, atque utilitatem illius, qui illum suscipit.

Q. *Quænam est materia, et quænam forma Sacramenti Ordinis?*

§. 6. R. Generatim loquendo, Sacramenti Ordinis materia est res illa sensibilis, seu signum illud sensibile, quod in ordinatione adhibetur; forma vero sunt illa verba, quae in applicatione rei vel signi sensibilis profert Minister.

Q. Quotuplex est Ordinis materia?

§. 7. R. Duplex; remota nempe, et proxima. Prima est res sensibilis; secunda vero illius traditio, et acceptatio.

Q. Quo tactu ab ordinando materia tangi debet?

§. 8. R. Debet tangi tactu physico, saltem mediato. Tactus nempe mere moralis, qualis esset si quis manum solum ad tangendum extenderet, quin revera tangat, insufficiens est (Ferraris V. Ordo Art. I n. 56.).

Q. Valet ne Ordinis collatio, si Episcopus primo porrigat materiam, postea proferat formam, et vicissim?

§. 9. R. Ut in re tanti momenti tuto procedatur, omnino necesse est, ut Episcopus simul ac porrigit materiam, proferat formam.

CAPUT II.

De Sacramenti Ordinis effectibus.

Q. Quot sunt Ordinis effectus?

§. 10. R. Duo; *gratia* nempe; et *character*.

Q. Est ne de fide per Sacram ordinationem, gratiam produci, atque characterem imprimi?

§. 11. R. Maxime, uti patet ex his verbis Concilii Tridentini (Sess. XXIII. Cap. III. Can. 4.): *Si quis dixerit per Sacram ordinationem non dari Spiritum Sanctum; aut per eam non imprimi characterem, anathema sit.*

Q. Quænam gratia per Ordinem confertur?

§. 12. R. Gratia sanctificans secunda (§. 91. T. VI.; scilicet gratiæ sanctificantis, jam ordinando inhærentis, augmentum.

Q. Quare secunda, et non prima gratia per Ordinem confertur?

§. Quia cum Ordo sit Sacramentum vivorum, sup-

ponit jam suscipientem gratia sanctificante præditum. Si ergo Ordo confert gratiam jam habenti, proculdubio talis gratia, non alia esse potest, quam secunda; prioris nempe gratiæ augmentum.

Q. Datur ne casus, in quo per Ordinem prima gratia conferatur?

§. 14. R. Maxime; estque cum ordinandus jam coram Episcopo, pro ordinatione cum aliis, constitutus, alicujus peccati mortalis recordetur, nec valens absque scandalo se retrahere, et confiteri, elicit attritionis actum, quem inculpabiliter putat contritionis, cum intentione se confitendi; tunc iste talis, stante bona fide, vi Sacramenti Ordinis, quod suscipit, justificatur. Tenetur tamen quamprimum peccatum illud confiteri (Potestas Exam. Ordin. Cap. 2. n. 12.).

Q. Datur ne alia gratia per Ordinis Sacramentum?

§. 15. R. Affirm. Nam datur gratia sacramentalis, qua nempe ordinatus, peculiari modo juvatur, et idoneus efficitur ad ea officia, quæ Ordinis suscepti propria sunt, debite, et rite exercenda.

Q. Si quis, quod absit, cum peccato mortali, Ordinem reciperet, carebit ne semper gratia Sacramentali?

§. 16. R. Ablato per Sacramentum pœnitentiæ peccato mortali ab anima, gratia illa, ex opere operato, causatur in anima.

Q. Quid est character?

§. 17. R. Character est signum spirituale indelebile animæ impressum in susceptione Sacramenti, initinerabile, significans potestatem aliquam spiritualem, eo Sacramento adquisitam.

Q. Quando imprimitur character in anima?

§. 18. R. Quando tangitur instrumentum ab Episcopo, proferente verba, porrectum; et eo instanti, quo Sacramentum est complectum.

Q. Si quis in mortali peccato existens ordinaretur, reciperet ne characterem?

19. R. Maxime. Character quidem semper imprimitur, alias qui cum peccato mortali ordinaretur, invalide ordinaretur, et ejus ordinatio iterari deberet, quod est falsum.

Q. In Ordine duo conferuntur, gratia, et character; cur ergo in mortali existens, gratiam non recipit, bene vero characterem?

§. 20. R. Ideo gratia non recipitur, quia gratia invenit oppositum in anima, a quo excluditur, nempe peccatum mortale, character vero non habet oppositum peccatum mortale, a quo excludatur ab anima; unde, eo non obstante, in ea imprimitur.

CAPUT III.

De iis quæ ad Ordinis validitatem requiruntur.

Q. Quænam ad Ordinis valorem requiruntur?

§. 21. R. Multa, tam ex parte Ministri Ordinem conferentis, quam ex parte subjecti Ordinem recipientis. Et quidem ex parte Ministri hæc tria requiruntur. 1. ut legitimam habeat facultatem. 2. ut debitam materiam, et formam adhibeat; et 3. intentionem habeat Ordinem conferendi. Ex parte autem subjecti, hæc alia requiruntur; nempe 1. sexus virilis; 2. ut sit baptizatus Baptismo fluminis; 3. ut sit viator; et 4. si est adultus, ut habeat intentionem.

Q. Quis est Minister Ordinis?

§. 22. R. Minister ordinarius Ordinis est solus Episcopus, uti aperte declararunt Florentinum (in Decreto pro Armenis.), et Tridentinum (Sess. XXII. Can. 6.); est de fide contra Aetium, et Vicleffum. Ex dispensatione autem Summi Pontificis, potest simplex Sacerdos primam Tonsuram, quatuor minores Ordines, Subdiaconatum, atque

etiam Diaconatum, conferre. De facto Abbates Regulares Mitrati, ex concessione Summi Pontificis, primam Tonsuram, et quatuor minores Ordines Regularibus suis subditis conferre possunt, uti patet ex Tridentino (Sess. ut supra Cap. X.); et Abbates Ordinis Cisterciensis, ex privilegio Innocentii VIII. (Anno Domini 1488.), Monachis quibuscumque sui Ordinis Subdiaconatum, atque Diaconatum conferre possunt. Eamdem facultatem fuisse quoque concessam Prælatis Franciscanis in India, viri fide digni testantur (1).

Q. Quid, et quotuplex est intentio?

§. 23. R. Intentio nihil est aliud, quam voluntas aliquid efficiendi; eaque triplex est; *actualis* nempe, *virtualis*, et *habitualis*. Intentio actualis est actualis motus voluntatis aliquid peragendi; Virtualis, est ipsa actualis intentio, præterita quidem, sed non retractata, quæque virtualiter permanet in aliquo uno quod in homine remanet, et influit in opus; habitualis tandem est habitus, et usus ex practeritis intententionibus, genitus (2).

Q. Quænam intentio debet esse in Ministro, ut valide Ordines conferat?

§. 24. R. Intentio actualis esset optima, at non est necessaria; neque semper baberi potest; Nam ut ait D. Thomas (III. P. q. 64. art. 8. ad 3.), actualiter attendere, *non totaliter positum est in hominis potestate, quia præter intentionem, cum vult multum intendere, incipit alia cogitare.* Vir-

---

(1) Vid. Henno Tomo II. Tract: VII. Disp. 3. art. III. Concl. 3. Elucidarium Ecclesiasticum pag. 21. Frassen de Ordine art: III. §. I.

(2) Potestas Examen Ordin. Cap. II. n. 206.

tualis est sufficiens, et necessaria; habitualis sola non sufficit (1).

Q. Sufficit ne in Ministro sola intentio faciendi actionem externam.

§. 25. R. Negative. Nam requiritur in eo intentio interna, saltem faciendi quod facit Ecclesia; Idque est de fide contra Lutherum, quemadmodum sancivit Tridentina Synodus his verbis (Sess. VII. Can. 2.): *Si quis dixerit, in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, et conferunt, non requiri intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit.*

Q. Quare solus homo masculini sexus, et non etiam fœmina potest esse Sacramenti Ordinis subjectum?

§. 26. R. Cum fœminæ, ex Apostolo, sint subditæ, neque liceat eis loqui, aut docere in Ecclesia; Cumque in Ordine supereminens dignitas, ac summa potestas, ei qui Ordinem suscipit, conferatur, ut Deo intimius famuletur, Sacramenta conficiat, et administret, et populum pascat scientia, et Doctrina, jure mulieres ab ordinatione excluduntur. Quare, licet Jesus Christus, plus omnibus aliis creaturis suam Matrem dilexerit, eamque gratiis atque favoribus supra modum cumularit, Sacram tamen ordinationem ei non contulisse compertum est.

Q. Nonne in primitiva Ecclesia erant Diaconissæ, Presbyterissæ, et Episcopissæ? Cur ergo dicis, mulieres esse Ordinis incapaces?

§. 27. R. Mulieres illæ antiquitus dictae Diaconissæ Presbyterissae, et Episcopissae, non ideo ita vocabantur, quasi ad aliquem gradum Ordinis Ecclesiastici consecrarentur; sed vel quia mulieres

---

(1) Vid. B. Alphonsum de Ligorio Lib. IV. Tract. I. de Sac. in genere Cap. II. n. 17.

erant pudicae, viduae Deo dicatae; vel quia erant honestæ uxores Diaconorum, Presbyterorum, et Episcoporum, juxta morem illius temporis; vel tandem quia ad aliqua munia, et exteriora officia, praesertim erga alias mulieres obeunda, deputabantur (1).

Q. *Nonne Auctores multi narrant, fœminam quamdam ad Papatum fuisse assumptam, inter Leonem IV, et Benedictum III., nomine Joannam Papissam?*

§. 28. R. Quod de Joanna Papissa narratur, putida fabella est ab Haereticis conficta, ut vel ex hoc, legitimam Summorum Pontificum seriem in Ecclesia Romana interruptam fuisse praedicent, vel fœminas ad Sacram Ordinationem pervehi posse suadeant. Sed non est consilium contra Dominum; atque adversus Romanam Ecclesiam Inferi portæ nunquam praevalebunt. Porro fabellae de Joanna Papissa occasionem dedit Joannes XII. Papa. Cum namque iste foeminam quamdam, nomine Joannam domesticam haberet, et hæc inter omnes, quasi dominaretur, nimiumque in Papatus administrationem se ingereret, id multi indigne ferentes, eam vocare cœperunt Papissam, veluti ipsa Pontificatum gereret, atque hinc in vulgus nomen Joannae Papissae irrepsit. Fama vero crescente, et ad longinquas Regiones de hac foemina perveniente, nonnulli eam veram Papissam, errore, et fama vulgi decepti, putarunt (2).

Q. *Quare solus baptizatus Baptismo fluminis est subjectum Ordinis?*

---

(1) Vid Tournely de Sacram. Ord. art. IV. Ferraris V. Ordo art. II. n. 26.

(2) Henno Tomo II. Trac. VII. de Sac. Ord. Disp. I. art. I. Dices 2.

§. 29. R. Quia Baptismus fluminis est janua omnium Sacramentorum, et per eum patet aditus in Ecclesiam, et quis capax fit aliorum Sacramentorum.

Q. Si quis ergo Parochi, vel alterius ministri dolo aut errore non fuisset baptizatus, et Ordines susciperet, quid, detecto errore, fieri debet?

§. 30. R. Iste talis debet baptizari, et iterum Ordines recipere, si vult. Ita Lucius Ferraris (Verbo Ordo art. II. n. 28.) narrat de quodam Religioso Franciscano, filio cujusdem Principis in Calabria, qui in odium Patris a Parocho non baptizatus, nisi tantum ficte, et absque ulla intentione (in tantum enim ejus odium erga illum Principem percrebuerat, ut animo statuerit, omnes filios illius sine Baptismo, atque hinc in statu perditionis relinquere), bona fide professionem emiserat, omnes Ordines susceperat; atque plures insuper tum minores, cum majores Franciscanae Religionis Prælaturas administraverat. Postea detecto dolo, Parochi ipsius confessione, baptizatus est, iterumque Ordines suscepit.

Q. Quare solus homo viator est Sacramenti Ordinis subjectum?

§. 31. R. Quia cum Sacramenta propter homines viatores a Christo Domino instituta sint, Hierarchia Ecclesiastica, nonnisi ex ministris viatoribus et humana infirmitate circumdatis constare debet.

Q. Quænam intentio requiritur in adulto, ut valide Ordinem recipiat?

§. 32. R. Sufficit intentio habitualis (1).

(1) Ita B. Alphonsus de Ligorio cum aliis, quos citat, et sequitur Lib. IV. Tract. I. de Sac. in genere Cap. III. n. 81.

CAPUT IV.

De iis, quæ requiruntur ad licitam tum collationem, cum susceptionem Ordinum.

Q. Quænam requiruntur, ut Minister licite Ordines conferat?

§. 33. R. plura; nempe 1. ut sit in gratia; 2. ut non sit canonico aliquo impedimento detentus; 3. ut sit Ordinarius; hoc est proprius Episcopus illius cui Ordines confert; 4. ut Ordinem inferiorem ante superiorem conferat; 5. ut conferat dignis; 6. conferat per debita temporum interstitia; et 7. in debito loco.

A. Quisnam dicitur proprius Episcopus?

§. 34. R. Proprius Episcopus tripliciter quis dici potest; vel 1. nempe ratione originis; vel 2. ratione domicilii; vel 3. ratione beneficii. Episcopus proprius ratione originis ille dicitur, in cujus Dioecesi natus est ordinandus. Episcopus proprius ratione domicilii dicitur ille, in cujus Dioecesi ordinandus fixum habet domicilium, ibique habitat, animo perpetuo permanendi. Episcopus tandem proprius ratione beneficii dicitur ille, in cujus Diœcesi ordinandus habet beneficium.

Q. Quid requiritur ad hoc, ut Episcopus licite conferat Ordines alicui, qui in sua Diœcesi natus est.

§. 35. R. Requiritur quoad hoc, ut ille qui natus est in sua Dioecesi, *ibi natus non fuerit ex accidenti; occasione nimirum itineris, officii, legationis, mercaturæ, vel cujusvis alterius temporalis moræ, seu permanentiae ejus Patris in illo loco.* Ita Innocentius XII. (Constit. Speculatoris etc.).

Q. Quid requiritur ut quis ratione domicilii possit ab aliquo Episcopo ordinari?

§ 36. R. Ex laudato Innocentio XII. requiritur, ut adeo stabiliter constituerit domicilium *in aliquo*

loco illius Diœcesis, ut vel per decennium saltem in eo habitando, vel majorem rerum ac bonorum suorum partem cum instructis aedibus locum ejusmodi transferendo, ibique insuper per aliquod considerabile tempus commorando, satis superque suum perpetuo ibidem permanendi animum demonstraverit: et nihilominus ulterius utroque casu, se vere et realiter animum hujusmodi habere jurejurando affirmet.

Q. Quando Episcopus potest aliquem ratione beneficii ordinare?

§. 37. R. Quando beneficium quod quis obtinet in illius Dioecesi est tale; ut ad congruam, et honestam sustentationem, detractis oneribus, per se sufficiat; illudque ab ordinando pacifice possideatur.

Q. A quonam Episcopo Regulares ordinari debent?

§. 38. R. Ordinari debent ab illo Episcopo, in cujus Diœcesi extat Monasterium, in quo ipsi commorantur de familia (1).

Q. Quid si sedes vacet, vel Episcopus sit absens, vel non habeat tunc ordinationem?

§. 39. R. Tunc cum dimissoriis sui superioris possunt Regulares a quocumque Episcopo ordinari. Cavere tamen debent superiores Regulares, ne ex industria differant ordinationes suorum subditorum in id tempus, quo Episcopus Dioecesanus vel non sit habiturus ordinationem; vel absuturus (2).

Q. Requiritur ne aliquid ut Regularis cum dimissoriis sui Superioris licite ab alio Episcopo ordinetur?

§. 40. Maxime. Requiritur namque, ut ostendat Vicarii Generalis, Cancellarii, aut Secretarii Episcopi

---

(1) Vide B. Alphonsum a Ligorio Lib. VI. Tract. V. de Sac. Ord. art. 3. et dubio II. not. 8.

(2) Ex Decreto Sacrae Congreg. de mandato Clementis VIII.

in cujus Diœcesi moratur, attestationem (quæ vulgo *impeditus* dicitur); Episcopum esse impeditum, aut ordinationem non habere (1).

Q. Possunt ergo Superiores Regulares suis subditis Religiosis dimissorias concedere?

§. 41. R. Maxime. Idque expresse patet ex Decreto Sacræ Congregationis Concilii; jussu Clementis VIII. edito die 15. Martii 1596.; quod Decretum Innocentius XIII., et Benedictus XIII. confirmarunt (2).

Q. Quo tempore Ordines conferri possunt?

§. 42. R. *Clericatus, seu prima Tonsusa, quocumque die, et hora, et loco conferri potest* (In Rubrica de Ordin. Conf.): Ordines Minores, non solum in ordinationibus generalibus, sed etiam in singulis diebus Dominicis, vel Festis, qui a populo coluntur, et servantur conferri possunt; sicuti etiam, ex consuetudine aliquarum Ecclesiarum, feria VI., vel IV. Quatuor Temporum, et quidem etiam post prandium. Ordines autem Majores, nonnisi in Sabbatis omnium quatuor Temporum, in Sabbato Sancto, tempore Missae conferri possunt.

Q. Possunt ne Regulares extra dicta Tempora ad Ordines admitti?

§. 43. R. Maxime; idque ex privilegio. En verba Papæ Benedicti XIII. in Concilio Romano (3): *Quo vero ad Regulares Privilegia a Summis Pontificibus habentes, sive per viam communicationis concessa, Sacros videlicet Ordines extra tempora suscipiendi, cum Privilegia ipsa in suo robore persistant, nec iis derogatum fuisse constet, de-*

---

(1) Ex Bulla Benedicti XIII., et suprad. Decreto Clem VIII.

(2) Ferraris V. Ordo art. III. n. 15., et seq.

(3) Anni 1725. Tit. V. de temporibus Ordinat. Cap. 2.

cernimus proinde, Regulares eosdem, absque novo Indulto Apostolico, tuto posse extra tempora ordinari.

Q. Quid sunt interstitia?

§. 44. R. Interstitia sunt temporis debita intervalla, quae ex praescripto Ecclesiae inter susceptionem unius, et alterius Ordinis interjacere debent.

Q. Cur Ecclesia interstitia constituit?

§. 45. R. Pluribus de caussis; praesertim vero ut nota fieret, atque perspecta vera Clericorum vocatio; morumque eorum probitas, atque capacitas, seu peritia pro cujuscumque Ordinis exercitio magis experiretur.

Q. Quae interstitia in conferendis Ordinibus Minoribus servari debent.

§. 46. R. Cum non reperiatur expresse statutum, quodnam temporis intervallum inter unum, et alterum Ordinem Minorem intercedere debeat, hinc in eo assignando variant Doctores. Putant aliqui sufficere intervallum, quod datur ab uno ad alium proximum diem Festum; volunt alii debere esse intervallum illud temporis, quod ab una ad aliam ordinationem generalem datur (1).

Q. Quae interstitia servari debent in collatione Ordinum Majorum.

§. 47. R. Ab ultimo Minore Ordine ad Subdiaconatum, sicuti a Subdiaconatu ad Diaconatum, et a Diaconatu ad Presbyteratum debet effluere annus, qui sufficit, quod sit Ecclesiasticus; puta ab una Quadragesima ad aliam.

Q. Quinam possunt super interstitiis dispensare?

§. 48. R. Possunt Episcopi cum suis subditis, Vicarii Generales, absente Episcopo, Vicarii Capi-

---

(1) Ferraris V. Intertitia B. Alphonsum de Ligorio Lib. VI. Tract. V. Cap. 2. dubio n. 695.

tulares, sede vacante; possunt etiam Praelati Regulares cum suis subditis ex privilegio quod creduntur communiter habere (1).

Q. *Ad dispensandum super interstitiis requiritur ne causa?*

§. 49. R. Cum dispensatio sit vulnus Legis, nonnisi justa interveniente caussa debet impertiri. Ad dispensandum in Interstitiis Ordinum Minorum sufficit quaecumque caussa. Ad dispensandum in Interstitio inter ultimum Minorem Ordinem, et Subdiaconatum, requiritur Ecclesiae aut necessitas aut utilitas, arbitrio Episcopi. Ad dispensandum in Interstitio inter Subdiaconatum, et Diaconatum, requiritur prudens Episcopi arbitrium. Ad dispensandum vero in interstitio inter Diaconatum, et Presbyteratum, requiritur simul conjunctim necessitas, et Ecclesiae utilitas ab Episcopo dignoscenda.

Q. *Quo in loco Ordines conferri debent?*

§. 50. R. ex Tridentino (Sess. XXV. de reform. Cap. 8.): Ordinationes Sacrorum Ordinum in Cathedrali Ecclesia, vocatis praesentibusque ad id Ecclesiae Canonicis, publice celebrari debent; si autem in alio Dioecesis loco, praesente Clero loci, dignior, quantum fieri poterit, Ecclesia semper adeatur. Hodie in pluribus Dioecesibus usus invaluit, ut non solum Ordines Minores, sed passim etiam Ordines Sacri in Domo, seu Cappella Episcopali conferantur.

Q. *Quaenam requiruntur, ut quis licite Ordines suscipiat?*

§. 51. R. Plura; nempe 1. ut veram habeat vocationem: 2. ut animum habeat clericandi; 3. ut sit in gratia; 4. ut sit confirmatus; 5. ut grada-

---

(1) Ferraris, ut supra n. 14. 15.

tim, et non per saltum Ordines suscipiat; 6. ut non sit irregularis; vel aliqua censura innodatus: ut habeat legitimam aetatem; 8. ut scientia sufficienti sit praeditus; 9. Ut Ordines a proprio Episcopo suscipiat, vel ab alio, sed cum proprii Episcopi, aut Praelati dimissoriis; 10. Ut priusquam ad Ordinem superiorem suscipiendum ascendat, se in inferiori exercuerit; et 11. ut habet titulum honestae substenationis.

CAPUT V.

De Ordinum numero.

Q. Quot sunt Ordines?

§. 52. R.. Communiter septem in Ecclesia latina namerantur; nempe Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acholytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, et Presbyteratus. Ita expresse ex Tridentina Synodo (Sess. XXIII. Can. 4.).

Q. Nonne Episcopatus inter Ordines numeratur? cur ergo dixisti Ordines esse septem, et non octo?

§. 53. R. Quamvis Episcopatus sit Ordo, et quidem a simplici sacerdotio distinctus, adhuc septem; et non octo Ordines sunt in Ecclesia. Nam Sacerdotium, quod est Ordo postremus, dividitur in Sacerdotium magnum, nempe Episcopatum, et Presbyteratum, tamquam species subalterna in species infimas. Quare sicut Sacramenta dicuntur septem, licet Ordo in plures alios Ordines, ideoque et plura alia Sacramenta dividatur, ita et Ordines septem dicuntur, licet unus illorum ulterius dividatur.

Q. Omnes Ordines habent ne singuli, Sacramenti rationem?

§. 54. R. Dissidium non leve est inter Theologos;

probabilius videtur, singulis Sacramenti rationem convenire (§. 528. 529. Tomi VI.).

Q: Ergo Sacramenta erunt plura quam septem?

§. 55. R. Negative. Nam singuli Ordines, licet rationem Sacramenti habere dicantur, unum tamen in genere Sacramentum Ordinis constituunt; unitate scilicet aggregationis, et ordinationis ad unum finem, hoc est ad sacrificium Missae, et Eucharistiam conficiendam.

Q. Est ne aliqua distinctio inter hos septem Ordines?

§. 56. R. Maxime. Nam primi quatuor dicuntur Minores, et non Sacri; tres vero posteriores majores et Sacri.

Q. Unde data distinctio, si omnes sunt Sacramentum?

§. 57. R. Ex eo quia tres ultimi magis sacrant suscipientes; 1. ob accessum propinquiorem ad mirabile Sacrificium, et Sacramentum Eucharistiae; 2. ob votum castitatis; quo se obstrigunt, et 3. propter obligationem recitandi Horas Canonicas, quibus se Dei servitio mancipatos clarius ostendunt. Primi vero quatuor, licet circa materiam Sacram versentur, non sacrant tamen ut illi.

CAPUT VI.

De prima Tonsura.

Q. Quid est prima Tonsura?

§. 58. R. Tonsura dupliciter considerari potest, *materialiter* scilicet, et *formaliter*. Materialiter est abscissio capillorum facta in capite alicujus; formaliter vero est Ritus sacer ab Ecclesia institutus, quo, mediante abscissione capillorum in formam Crucis facta a Praelato facultatem habente, in capite hominis baptizati, et prolatione aliquorum verborum, homo iste baptizatus in Clerum adscribitur, et a Laico fit Clericus. Quare sic accepta

tonsura est signum distinctivum Ministrorum Ecclesiae a Laicis.

Q. Quare dicitur prima Tonsura?

§. 59. R. Non dicitur prima Tonsura quasi pluries ille sacer ritus repetatur, sed quia vel Ordinibus praemittitur, vel quia pro Ordinum ratione latior efficitur.

Q. Quænam est forma Tonsuræ?

§. 60. R. Primis temporibus, in quibus fuit introducta, totum caput tonsum, Religiosorum more, ferebatur; nunc vero tantum in capitis vertice, quod ad Clericos saeculares attinet, fit abrasio capillorum in modum formulae rotundae, quae in Sacris constitutis major est.

Q. Quare Tonsuram Ecclesia instituit?

§. 61. R. Cum per capillos superflua intelligantur, tali abscissione capillorum, voluit Ecclesia significare, eum qui in Clerum adscribitur, et ad Deo inserviendum accedit, debere mundanarum rerum superfluitatem deponere, atque uni Deo vacare, rebusque Divinis.

Q. Quare fit in summitate capitis?

§. 62. R. Ut ostendatur, Clericum debere mentem ad Deum elevatam habere, et ad Divinum cultum se esse deputatum; eumque, non quae sunt super terram amplius quaerere, aut sapere debere, sed quae sursum sunt.

Q. Quare fit ad modum coronæ?

§. 63. R. Tribus praesertim de caussis; 1. in memoriam spineae coronae, quae fuit imposita capiti Domini nostri Jesu Christi; 2. ad ostendendam Regiam dignitatem, et exellentiam, qua decorantur, qui Deo famulantur; Deo namque servire regnare est; 3. ut Clericalis vitae perfectio designetur; circularis namque figura, omnium est perfectissima.

Q. Quis ritum tondendi Clericos instituit?

§. 64. R. Incertum est. Sunt qui putant, illum fuisse a S. Petro introductum; alii labente saeculo V. in Ecclesia invectum. Hoc dici potest; illum antiquissimum fuisse, et diligenter servatum (1).

Q. *Quare qui Tonsuram accipiunt, Clerici vocantur?*

§. 65. R. Ideo vocantur Clerici, vel quia, ait S. Hieronymus (2), de sorte sunt Domini, vel quia ipse Dominus sors, idest pars Clericorum est.

Q. *Licet ne Clerico ferre comam adscititiam, vulgo, Perrucca?*

§. 66. R. Ordinarie loquendo, non licet, cum id variis Canonibus vetitum sit; propter necessitatem vero, Episcopo probatam, atque a medicis timoratae conscientiae assertam, obtenta dispensatione Episcopi, licet. Monet tamen Benedictus XIV. (3): non aliam comam fictitiam esse permissam, *nisi quae nullam praeferat vanitatem, sed tanta sit moderatione, ac modestia concinnata, ut omnibus manifeste appareat, eam ob meram necessitatem, non ad luxum, et pompam adhiberi.* Licet tamen coma fictitia sit modesta, et ob necessitatem ab Episcopo permissa, absque tamen dispensatione Pontificis, nequit Sacerdos cum ea Missam celebrare (4).

Q. *Quid de illis Clericis dicendum est, qui crines longos, artificioseque compositos, seu intortos gerunt?*

§. 67. R. Ii satis ostendunt se spiritu Clericali carere, vanitati non renuntiasse; unde et graviter peccant, et a Deo districtius judicabuntur.

Q. *Quid de Clericis, qui tonsuram non gestant?*

§. 68. R. Si Clerici sunt in Sacris, vel etiam in

---

(1) Apud Lucium Ferraris V. Clericus n. 26.
(2) Epist. ad Nepotianum de vita Clericorum.
(3) De Synodo Dioeces Lib. II. s. 9. not.
(4) Ferraris V. Coma fictitia n. 9. 19.

Minoribus Ordinibus, sed beneficiati, et sine rationabili, et probata caussa, Tonsuram, per longum tempus, non deferunt, peccant mortaliter; et excommunicationi etiam supponuntur (1); secus vero si justa caussa id faciant, aut non sint nec in Sacris, nec beneficiati.

Q. *Qua veste induti incedere debent Clerici?*

§. 69. R. Vestis Clericorum duplex est, alia ad quotidianum usum, et dicitur *vulgaris*, alia in Ecclesiasticis functionibus, et dicitur *solemnis*. Vestis Clericorum saecularium vulgaris est vestis nigri coloris, oblonga, ab humeris nempe usque ad talos demissa, quaeque propterea talaris dicitur; vestis Regularium est habitus proprius cujusque Religiosi Instituti. Vestis vero solemnis est superpelliceum, quod vulgo dicitur *Cotta*.

Q. *Possunt ne Clerici sæculares uti aliquando vestibus brevioribus?*

§. 70. R. Possunt, modo et colore, et structura, Clericalem statum non dedeceant; sintque ab Episcopo, pro more Dioecesis, approbatae, vel permissae; atque ex illis Clerici a laici dignoscantur.

Q. *Quid est superpelliceum, et cur sic dicitur?*

§. 71. R. Superpelliceum est vestis linea albi coloris quae superimponitur vestibus vulgaribus Clericorum, et in Sacris functionibus adhibetur. Dicitur autem superpelliceum, quia olim vestes, quibus superimponebatur, erant pelliceæ.

Q. *Clericalis Tonsura est ne Ordo?*

§. 72. R. Quidquid dicant plerique ex Canonistis, Tonsura non est Ordo, sed quaedam potius dispositio ad Ordines. De ea enim Tridentina Synodus

---

(1) Capite Si quis ex Clericis 23. Dist. 23. et Cap. 4. de Vita et honestate Clericorum. Ferraris V. Clericus n. 55. et seq.

(Sess. XXIII. Can. 2.) loquitur velut quid sit ab Ordinibus diversum, iisque suscipiendis praemittendum; ait siquidem: *Ut qui jam Clericali tonsura insigniti essent, per minores ad majores Ordines ascenderent.*

Q. Quid respondes ad id, quod dicit Innocentius III. (Cap. Cum contingat etc.), *scilicet*: Per primam Tonsuram, juxta formam Ecclesiæ datam, Clericalis Ordo confetur?

§. 73. R. Dico ibi per Ordinem Clericalem, non intelligi Ordinis Sacramentum, sed statum quemdam, per quem Clerici a laicis secernuntur, eo ferme modo, quo Religiosi per proprium Ordinem ab aliis distinguntur.

Q. Tonsura habet ne materiam, et formam?

§. 74. R. Cum Tonsura proprie non sit Ordo, nec materiam, nec formam proprie dictam habet. Verumtamen, loco materiæ, stat capillorum abscissio; loco autem formae, verba quae profert Episcopus simul cum tonsurando, dum capillos abscindit.

Q. Quænam qualitates habere debet tonsurandus?

§. 75. R. Ut tonsurandus licite tonsuram recipiat, ex Tridentino (Ut supra Cap. 24.), has habere debet qualitates; 1. ut sit confirmatus; 2. ut fidei rudimenta didicerit; 3. ut sciat legere, et scribere. 4. tandem ut det probabilem conjeturam se non saecularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum praestet, Clericalem statum elegisse.

Q. Quale peccatum committeret, qui non confirmatus Tonsuram susciperet?

§. 76. R. Licet non desint qui dicant, eum mortaliter peccare; secluso tamen contemptu, probabilius est, peccare tantum venialiter. Nam verba Tridentini potius decentiam, quam formale praeceptum praeseferre videntur (1).

---

(1) B. Alphonsus a Ligorio Lib. VI. Tract. V. de Sac. Ord.

Q. *Si quis irregularis, vel alio impedimento Canonico irretitus, scienter Tonsuram reciperet, quodnam peccati genus patraret?*

§. 77. R. Peccatum mortale. Ageret enim contra manifestam Ecclesiae intentionem, quae tales non vult in Clerum recipere.

Q. *Quaenam ætas in tonsurando requiritur?*

§. 78. R. Sufficit ætas septem annorum (1) completorum; Licet multi Episcopi, quatuordecim annorum ætatem requirant.

Q. *Peccat ne qui Tonsuram acciperet sine animo perseverandi in statu Ecclesiastico?*

§. 79. R. Peccat quidem; sed probabilius est peccare solum venialiter, non autem mortaliter. Qui enim tonsuram recipit, sicuti non tenetur absolute in stasu Ecclesiastico perseverare, ita mortaliter non peccat si animum perseverandi non habeat, dum Tonsuram recipit (Vid. B. Alphonsum ut supra).

Q. *Quinam sunt effectus primæ Tonsuræ?*

§. 80. R. Tonsuratus fruitur privilegiis fori, et Canonis; atque insuper fit capax Ordinum, et Ecclesiasticorum beneficiorum.

Q. *Quodnam est privilegium fori?*

§ 81. R. Est immunitas et exemptio a foro sæculari.

Q. *Quodnam est privilegium Canonis?*

§. 82. R. Ut si quis suadente Diabolo, odio scilicet, contemptu, et pravo affectu, violentas in Clericum manus injecerit, sit excommunicatus.

Q. *Possunt ne Clerici his privilegiis renuntiare?*

§. 83. Minime, quia hoc esset in praejudicium totius Ecclesiae, cujus ipsi sunt pars.

Q. *Quid requiritur ut Clericus his privilegiis gaudeat?*

§. 84. R. Ex Tridentino (Sess. XXII. de Reform.

---

(1) Cap. In singulis 2. Dist. 77. apud Ferraris V. Ordo art. 2. n. 70.

Cap. VI.) requiritur, ut beneficium Ecclesiasticum habeat; aut Clericalem habitum, et Tonsuram deferens, alicui Ecclesiae, de mandato Episcopi inserviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel Universitate, de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur.

Q. *Quid dicendum de eo, qui hoc solo fine Clericalem tonsuram susciperet, ut his privilegiis frueretur.*

§. 85. R. Is lethale peccatum committeret, et quamdam simoniæ speciem; quippe spirituale statum susciperet, ut temporalibus gauderet.

Q. *Quo ritu confertur Tonsura?*

§. 86. R. Tonsurandus, habitu talari indutus, coram Episcopo se sistit, habens in sinistra superpelliceum, in dextera cereum. Episcopus recitat Orationem, postea incidit forfice capillos ejus in modum Crucis, una cum eo dicens hæc Psalmistae verba: *Dominus pars hæreditatis meæ, et calicis mei etc.* Et post alias preces, ei superpelliceum imponit, dicens: *Induat te Dominus novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia, et sanctitate veritatis.* Aliisque precibus dictis, concludit alloquutione ad tonsuratos, ab eisque cereum accipit.

CAPUT VII.

De quatuor Minoribus Ordinibus; et primo.

DE ORDINE OSTIARII.

Q. *Quinam est primus Ordo inter Minores.*

§. 87. R. Est Ostiariatus.

Q. *Quid est Ostiariatus?*

§. 88. R. Est Ordo, quo Clericis spiritualis potestas confertur circa Templum Dei; aperiendi nempe, et claudendi Ecclesiae januas, Ecclesiamque ipsam

sedulo custodiendi, ne quid indignum in ea admittatur, aut fiat.

Q. Quænam est hujus Ordinis materia?

§. 89. R. hujus Ordinis materia remota sunt claves Ecclesiæ; proxima vero ipsarum clavium traditio, et acceptatio.

Q. Quænam est forma hujus Ordinis.

§. 90. R. Forma sunt verba, quae profert Episcopus, dum porrigit Ordinando claves, dicens: *Sic agite quasi reddituri Deo rationem pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur.*

Q. Quænam sunt Ostiarii officia?

§. 91. R. Sunt sequentia; 1. suo tempore januas Ecclesiae aperire, et claudere; 2. Ab Ecclesia arcere indignos; scilicet Infideles, hæreticos, excommunicatos non toleratos, interdictos etc. 3. pulsare campanas ad populum in Ecclesia congregandum; 4. omnia quae in Ecclesia ad Dei cultum pertinent diligenter custodire, et ut munda, et nitida sint, curare.

Q. Nonne Laici, ut plurimum, talia officia exercent?

§. 92. R. Exercent utique; at ex consuetudine, vel ex commissione, non vero ex officio proprio, quemadmodum Clerici Ostiarii.

Q. Quid de illis Clericis sentiendum, quos pudet talia obire officia?

§. 93. R. Dicendum, eos in susceptione hujus Ordinis, spiritu Dei ductos non fuisse; aut non satis percepisse quanti sit Dei Domum custodire, qui Rex Regum est, atque Dominus dominantium. Unde indigni habendi sunt, qui ad alios Ordines promoveantur.

Q. Quænam conditiones prærequiruntur in eo, qui ordinandus est Ostiarius?

§. 94. R. Debet 1. esse prima Tonsura initiatus; 2. rudimentis fidei, ac lingua latina instructus; 3. Alicui Ecclesiae adscriptus; 4. bono sui Parochi

testimonio munitus; atque 5. tandem ætatis saltem septem annorum.

Q. Quis hunc Ordinem instituit?

§. 95. R. Qui volunt hunc Ordinem esse Sacramentum, dicunt eum a Christo Dominum institutum fuisse, et tunc, quando facto de funiculis flagello, ejecit omnes ementes, et vendentes de Templo; alii vero volunt, eum ab Ecclesia fuisse institutum.

Q. Qua dispositione animi debet Clericus accedere ad hunc Ordinem suscipiendum?

§. 96. R. Magna animi pietate, atque munditia debet ad ordinationem accedere; Sancta enim sancte suscipienda sunt; eo vel maxime si Eucharistia sumenda sit: alias pro antidoto venenum, pro fructu perniciem sibi adquiret.

Q. Quo ritu confertur hic Ordo?

§. 97. R. Ordinandi induti habitu talari, et superpelliceo, habentes in dextera candelam, coram Episcopo genuflectunt, qui de officio quod suscipiunt eos admonet, ut excitentur ad illud devote suscipiendum, et rite, diligenterque exequendum. Postea tradit eis claves Ecclesiæ, et dum illi eas tactu physico tangunt, ait singulis eorum: *Sic age quasi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur.* Clavibus acceptis, ordinati ad fores Ecclesiæ ducuntur, quas aperiunt, et claudunt in signum acceptae jam potestatis. Atque ad Episcopum regressi, ab eo benedicuntur.

DE ORDINE LECTORIS.

Q. Quid est Lectoratus?

§. 98. R. Est secundus Ordo inter Minores, quo spiritualis potestas Clerico tribuitur, Sacras lectiones in Ecclesia legendi, atque fideles erudiendi.

Q. Quænam est hujus Ordinis materia.

§. 99. R. Materia remota hujus Ordinis est liber

Sacras lectiones continens; proxima vero est libri ejusdem traditio, et acceptatio.

Q. *Quænam est forma?*

§. 100: R. Forma sunt verba, quae profert Episcopus dum librum porrigit ordinando, ab eo tangendum; dicens: *Accipe et esto verbi Dei relator habiturus, si fideliter officium tuum impleveris, partem cum iis, qui verbum Dei bene administraverunt ab initio.*

Q. *Quæ hodie sunt Lectoris officia?*

§. 101. R. Sunt sequentia; 1. clara, atque distincta voce, quoties occurrit, Libros Sacrae Scripturæ in Ecclesia legere; 2. Rudimenta Religionis Christianae fidelibus rudioribus, atque Catechumenis tradere; et 3. Divinas laude decantare.

Q. *Quænam sunt fidei rudimenta, quæ Lector debet fidelibus ignaris, vel Catechumenis tradere.*

§. 102. R. Sequentia; scilicet Oratio Dominica, Salutatio Angelica, Symbolum Apostolorum, praecepta Dæcalogi, et Ecclesiae, atque septem Sacramenta.

Q. *Quis hunc Ordinem instituit?*

§. 103. R. Qui rationem Sacramenti ei tribuunt, dicunt a Christo Domino fuisse institutum, et quidem quando in medio Seniorum aperuit librum Isaiæ Prophetae, et completa lectione clausit; alii ejus institutionem ab Ecclesia repetunt.

Q. *Quo ritu confertur hic Ordo?*

§. R. Ordinandi decenter habitu talari, et superpelliceo induti, cum candela in manu, coram Episcopo genuflectunt. Facta eis Episcopus salutari monitione tum de Ordine suscipiendo, cum de officiis, et muneribus exequendis, eis librum Sacrarum lectionum porrigit, et dum ab eis tangitur, profert hæc verba: *Accipe, et esto etc.*, ut supra. Deinde orat, ut Deus gratiam eis impertiatur distincte legendi, quæ lecta sunt opere implendi.

Tandem Divinam benedictionem eisdem, alia oratione, implorat.

DE ORDINE EXORCISTAE.

Q. *Quid est Exorcistatus.*

§. 105. R. Est tertius Ordo inter Minores, quo spiritualis potestas traditur Clerico expellendi Dæmones ab Energumenis sive baptizatis, sive catechumenis.

Q. *Quinam sunt Energumeni, et quinam Catechumeni?*

§. 106. R. Energumeni sunt illi, qui a Dæmone obsidentur, et vexantur; Catechumeni autem sunt illi, qui Baptismum quærentes, in fide Christiana erudiuntur, ut postea baptizentur.

Q. *Quænam est materia hujus Ordinis?*

§. 107. R. Materia remota est liber exorcismorum, vel ejus loco Pontificale, aut Missale; proxima vero est libri ejusdem traditio, et acceptatio.

Q. *Quænam est forma?*

§. 108. R. Sunt verba, quæ profert Episcopus, dum librum ordinando porrigit, et ab eo, tangitur; nempe: *Accipe et commenda memoriæ, et habe potestatem manus imponendi super energumenos sive baptizatos, sive catechumenos.*

Q. *Quid hic sibi vult manuum impositio?*

§. 109. R. Significat ritum, quo per preces, et adjurationes, fideles, aut catechumeni a Daemone obsessi adjurantur, ut liberentur.

Q. *Quænam ergo sunt Exorcistæ officia?*

§. 110. R. Peculiare eorum officium est manus super energumenos imponere, et exorcismis ab eis Dæmones expellere. Alia ejus officia sunt *dicere populo, ut qui non communicat, det locum, et aquam in ministerio infundere*; nec non parare aquam, et

salem, aliaque necessaria ad benedictionem aquæ, qua utitur Ecclesia in exorcismis.

Q. *Statim ac quis est ordinatus Exorcista, potest ne exorcizare?*

§. 111. R. Minime; sed requiritur peculiaris Episcopi licentia. Justis namque de causis, Ecclesia, ipsis quoque Sacerdotibus, usum potestatis exorcizandi interdicere solet. Periculis namque exorcizandi munus plenum est, quod nisi et magna diligentia, et a viris Ecclesiasticis pietate fulgentibus, ac dignis exerceatur, in perniciem exorcizantis, Ecclesiæ dedecus, et fidelium scandalum vergere potest.

Q. *Quænam prærequiruntur in eo, qui debet hoc officium exercere.*

§. 112. R. Requiritur ut sit, quantum fas est, inculpatæ conscientiae, jejuniis, atque orationibus vacans, prudentia, discretione, atque humilitate praesentim praeditus.

Q. *Quo ritu confertur hic ordo?*

§. 113. R. Genuflexis Ordinandis coram Episcopo et, habentibus in dextera candelam, Episcopus eos admonet de officio, quod sunt suscepturi. Postea porrigens eis librum, quem illi dextera manu tangunt, profert formam hujus Ordinis. Ulterius adstantes excitat ut orent pro ordinatis; ac tandem pro ipsis Divinam implorans benedictionem, orat ut rite, et recte susceptum officium exequantur.

Q. *Quis hunc Ordinem instituit?*

§. 114. R. alii dicunt a Christo Domino, cum ejecit Dæmones a corporibus obsessis, vel cum potestatem Daemones expellendi Apostolis concessit: Alii dicunt institutum fuisse ab Ecclesia.

DE ORDINE ACOLYTHORUM.

Q. *Unde nomen Acolythi, vel quid significat?*

§. 115. R. Acolythus graece, latine dicitur pedissequus; Acolythus enim Subdiaconum in altaris ministerio sequi debet, eique inservire.

Q. *Quid est Acolythatus?*

§. 116. R. Est quartus Ordo inter minores, quo Clericis spiritualis potestas traditur accendendi luminaria Ecclesiæ, ferendi cereum accensum ad altare, parandique urceolos cum vino, et aqua, et porrigendi eos Subdiacono, pro Sacrificio Missæ.

Q. *Quænam est materia, et quænam forma hujus Ordinis?*

§. 117. R. Materia remota est candelabrum cum cereo extincto, et urceoli vacui; materia vero proxima, horum traditio, et acceptatio. Forma vero sunt verba, quæ profert Episcopus, 1. in traditione candelabri dicens: *Accipe ceroferarium cum cereo, et scias te ad accendenda Ecclesiae luminaria mancipari*; postea in traditione urceolorum, dicens: *Accipe urceolos ad suggerendum vinum, et aquam ad Eucharistiam sanguinis Christi in nomine Domini.*

Q. *Quare ordinando traduntur cereus extinctus, atque urceoli vacui?*

§. 118. R. Ut sciant Acolythi, munus suum esse cereos accendere in sacris peragendis, atque in urceolis vinum, et aquam praeparare pro sacrificio Missae.

Q. *Quænam sunt Acolythorum officia?*

§. 119. R. Acolythorum officia hæc praecipua sunt. 1. Accendere luminaria in Ecclesia, eaque deferre cum Divina officia celebrantur, maxime vero quando canitur Evangelium; 2. Parare vinum, et aquam ad Eucharistiam, eaque Subdiacono ministrare; 3. sequi Subdiaconum, et Diaconum in altaris mini-

sterio, eisque, cum opus fuerit, inservire; 4. Ignem, ac thus parare, thuribulumque deferre; 5. tandem Missis privatis inservire.

Q. *Potest ne Acolythus tangere vasa sacra?*

§. 120. R. Sine licentia Episcopi, per se non potest, nisi adhibita mappula tangere. Illa enim, sine mappula tangere, officium est Subdiaconi.

Q. *In Missa solemni, deficiente Subdiacono, potest ne Acolythus, aut alius inferioris Ordinis Clericus, Subdiaconi vices supplere?*

§. 121. R. Maxime, cum quibusdam tamen conditionibus; ut nempe non utatur manipulo, et solum cantet Epistolam. Ita enim per Sacram Rituum Congregationem expresse decretum est (Die 5. Julii 1698.): *Deficiente Subdiacono pro Missa solemni, data necessitate, potest permitti per superiorem, ut substituatur constitutus in minoribus Ordinibus ad cantandam epistolam, paratus absque manipulo.*

Q. *Cur dicitur ad cantandam Epistolam absque manipulo?*

§. 122. R. Quia manipulum est vestis propria Ordinis Sacri, unde minoribus Ordinibus non competit; Et quia alia obire officia proprium est Ordinis Subdiaconatus, in cujus exercitio, Minoribus Ordinibus insigniti, nullatenus se ingerere debent.

Q. *Quis hunc Ordinem instituit?*

§. 123. R. Ab Ecclesia dicunt non pauci ex recensioribus; At qui huic Ordini veri Sacramenti rationem tribuunt, dicunt a Christo Domino fuisse institutum, et quidem cum dixit: *Ego sum lux Mundi.*

CAPUT VIII.

De Ordine Subdiaconatus.

Q. *Quid est Subdiaconatus?*

§. 124. R. Est primus Ordo inter majores, et Sacros, quo spiritualis potestas traditur præparandi, et deferendi calicem cum patena, legendi Epistolam, et inserviendi Diacono in solemni Missae Sacrificio.

Q. *Hic Ordo fuit ne semper inter majores et Sacros?*

§. 125. R. Non semper fuit apud Latinos inter majores, et Sacros, sed minoribus adscribebatur, sicuti nunc est apud Græcos; quo autem præcise tempore majoribus Ordinibus fuerit adscriptus, certo nequit definiri.

Q. *Quænam est materia hujus Ordinis?*

§. 126. R. Materia remota hujus Ordinis sunt calix vacuus cum patena, et liber Epistolarum; proxima vero eorum traditio, et acceptatio.

Q. *Quaenam est forma hujus Ordinis?*

§. 127. R. Sunt verba, quae profert Episcopus in traditione materiae; nempe dum tradens calicem cum patena, ait: *Videte cujusmodi ministerium vobis traditur: ideo vos admoneo ut ita vos exhibeatis, ut Deo placere possitis*; et tradens librum Epistolarum, inquit: *Accipe librum Epistolarum, et habe potestatem legendi eas in Ecclesia Dei tam pro vivis, quam pro Defunctis.*

Q. *Quænam sunt Subdiaconi officia?*

§. 128. R. Subdiaconi officia sunt 1. Diacono inservire in altaris ministerio, eique calicem et patenam deferre in usum sacrificii; 2. Epistolam in Missa solemni legere aut canere; 3. tenere librum apertum ante Diaconum, dum cantat Evangelium, ipsumque librum Sacerdoti celebranti osculandum exhibere, cantato Evangelio; 4. aquam parare,

et in Calicem fundere, postquam Diaconus, vinum infuderit; 5. Sacerdoti, dum solemniter celebrat, aquam infundere in ablutione manuum. 6. Crucem ante Clerum in processionibus ferre. 7. Pallas, corporalia, et purificatoria abluere; 8. Oblationes, quae Sacerdotibus offeruntur a populo suscipere, et ex illis tantum in altari ponere, quantum populo sufficiat.

Q. *Quaenam prærequiruntur in eo, qui ordinandus est Subdiaconus?*

§. 129. R. Præter divinam vocationem, septem prærequiruntur; 1. ut prima Tonsura, et quatuor minoribus Ordinibus sit insignitus; 2. aetas vigintiduorum annorum, saltem incoeptorum; 3. Intertitium unius anni a suscepto Acolythatu; 4. Vita in Ordinibus minoribus religiose transacta, et Episcopo cognita; 5. Titulus honestae substentationis; Beneficii scilicet, Patrimonii, Religiosae paupertatis; 6. Scientia sufficiens; et 7. status gratiæ, maxime quia ab Episcopo sacram Eucharistiam suscipere debet.

Q. *Si quis absque minoribus Ordinibus, vel ante præscriptam ætatem, Subdiaconatum suscipit, peccat ne, et incurrit in aliquam poenam?*

§. 130. R. Peccat utique mortaliter cum violet statuta Ecclesiæ in re gravi; necnon incidit in suspensionem ab exequutione Ordinis suscepti; et si Ordinem exercet, incurrit in irregularitatem.

Q. *Sed si quis ordinatur ante legitimam ætatem; verum tunc Ordinem exercet, cum jam ætatem compleverit, incurrit ne in irregularitatem?*

§. 131. R. Maxime, si a suspensione non fuerit absolutus; quia ætas, non tollit suspensionem antea contractam.

Q. *Quid requiritur ut quis in hoc nostro Neapolitano Regno Ordinari possit ad titulum sive beneficii, sive patrimonii?*

§. 132. R. Vi novi Concordati anni 1818. inter

Summum Pontificem Pium VII., et Regem Sicilium Ferdinandum I., qui ad Sacros Ordines promovendi sunt titulo patrimonii, patrimonium debet esse constitutum in bonis stabilibus propriis, et omnino liberis ab omni vinculo hypothecæ fundi, vel fundorum; et cujus redditus annuatim non sit minor quinquaginta, nec major octoginta ducatorum. Qui autem titulo beneficii, vel Cappellaniæ ordinandi sunt, ut ordinentur, vel habere benecium, aut Cappellaniam, quae pro honesta substentatione per singulos annos reddat quinquaginta aureos; vel si non habent, constituere sibi debent supplementum certum, quod pertingat ad efformandam dictam taxam ducatorum quinquaginta.

Q. *Si quis scienter invalidam emittit professionem in aliqua Religione, et postea Ordines majores suscipit, peccat ne, et incurrit in aliquam pœnam?*

§. 133. Peccat mortaliter, et quia ordinatur sine dimissoriis proprii Prælati, et quia ordinatur sine titulo; unde est suspensus ab Ordine suscepto, et si illum exercet incidit in irregularitatem.

CAPUT IX.

De obligationibus Subdiaconorum.

Q. *Quot et quænam sunt obligationes peculiares, quas in ordinatione Subdiaconus suscipit?*

§. 134. R. Duo; nempe 1. debitum servandae perpetuae castitatis, et 2. quotidiana recitatio horarum Canonicarum.

Q. *Quodnam est debitum istud servandæ castitatis?*

§. 135. R. Est obligatio, non solum abstinendi a carnis voluptatibus, generatim VI. Decalogi praecepto prohibitis, sed ab iis etiam, quae conjugatis, bono conjugii, concessæ sunt.

Q. *Cur Ecclesia hanc obligationem sacris Ordinibus adnexuit?*

§. 136. R. Ut Sacri Ministri liberius Deo inservirent; Divinis officiis, orationibus, rerum divinarum meditationi, Sacrarum litterarum studio, prædicationi verbi Dei, atque sacrificiis sedulo vacarent. Ab his namque plurimum avertunt uxoris, et filiorum cura; nec non rei familiaris sollicitudines; ut enim ait Apostolus (I. Corinth. Cap. VII.): *Qui cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, et divisus est.*

Q. *Est ne antiqua hæc obligatio in Ecclesia?*

§. 137. R. Quoad Diaconos, Presbyteros, et Episcopos, vel ab ipsis Ecclesiae cunabulis, exemplo Apostolorum, aliorumque Sanctorum, sensim hæc obligatio cœpit introduci, fuitque postea semper in Ecclesia latina religiose retenta, atque servata, non sic autem penes Graecos, apud quos est aliqua remissio quoad hoc, relate ad Diaconos, et Presbyteros. Quoad Subdiaconos vero, eos æque ac Diaconos, atque Presbyteros, et Episcopos continentiae lege fuisse obstrictos, patet ex Concilio Carthaginensi Anni 1419. Probabilius tamen est, legem hanc continentiæ, tum fuisse pro Subdiaconis generaliter constitutam, cum Subdiaconatus Ordo majoribus Ordinibus fuit adscriptus.

Q. *Nunquam ergo licebit in sacris constituto contrahere Matrimonium?*

§. 138. R. Nunquam. Et ita quidem, ut si tentaret Matrimonium contrahere, sacrilegium committeret, et quia votum castitatis violat, et quia irritum reddit Matrimonii Sacramentum; atque insuper ipso facto incidit in excommunicationem Episcopo reservatam, et in suspensionem ab Ordine.

Q. *Obligatio continentiæ, quæ a Subdiacono suscipitur habet ne rationem voti?*

§. 139. Saltem implicite habet rationem voti. Cum

namque continentiæ obligatio sit bonum melius, et Deo acceptius; cumque Ecclesia eam Ordini adnexuerit, profecto qui Subdiaconatum suscipit, ad servandam castitatem se adstringit, et licet non explicite, saltem implicite Deo promittit castitatem.

Q. *Quam voti rationem habet obligatio continentiæ in Subdiacono, voti solemnis nempe, aut simplicis?*

§. 140. R. Voti solemnis, ita ut dirimat Matrimonium contrahendum.

Q. *Si, quod absit, Clericus in Sacris constitutus violat castitatem, quot peccata committit?*

§. 141. R. Peccat 1. contra virtutem castitatis; et 2. contra Religionem ob voti castitatis violationem. Peccare etiam 3 potest contra justitiam, si thorum alterius violaverit, vel contra pietatem si cum consanguinea vel affini peccaverit.

Q. *Tenetur ne ad castitatem servandam, qui susciperet Subdiaconatum, ignorans hanc obligationem Subdiaconis impositam esse?*

§. 142. R. Tenetur. Nam qui vult principale, nempe Subdiaconatum, vult quoque accessorium, nempe castitatis obligationem Subdiaconatui adnexam. Ultraquamquod ne quidem suspicari potest talis ignorantia in ordinando; tum quia ante Ordinationem instruitur circa obligationes Subdiaconatus, tum quia Episcopus in ipsa ordinatione de tali obligatione Ordinandos præmonet clara voce, ut ignorantiae excusationem afferre postea non possint.

Q. *Sed dato quod revera Clericus hanc obligationem ignoraverit, et ordinatur, noluisset tamen ordinari si hanc scivisset, tenetur ne ad castitatem servandam?*

§. 143. R. Si in susceptione Subdiaconatus habuit intentionem, talem Ordinem non suscipiendi si ipsi fuisset adnexa obligatio perpetuæ castitatis, et tunc quoniam Ordinatio ob defectum consensus, fuit ir-

vita, ad castitatem non tenetur, si vero tunc talem intentionem non habuit, cum Ordinatio fuerit valida, ad castitatem tenetur, saltem ex praecepto Ecclesiæ.

Q. *At Clericus scit hanc obligationem castitatis esse Ordini Subdiaconatus adnexam; sed in susceptione Subdiaconatus vult quidem recipere Ordinem, sed non vult se obligare ad castitatem, quid dicendum?*

§. 144. R. Iste Clericus peccaret mortaliter Ecclesiæ praecepto obsistens in re gravi, et insuper ad castitatem servandam tenetur, sive ex voto saltem implicito, sive saltem ex lege Ecclesiae, quae cum adnexuerit Subdiaconatui hanc obligationem, nequit quis velle Subdiaconatum, et nolle se obligare ad castitatem.

Q. *Si quis autem per metum gravem in Sacris ordinaretur, tenetur ne servare castitatem?*

§. 145. R. Quoniam metus, licet gravis non tollit, sed minuit tantum voluntarium, sicuti quis per talem metum valide ordinatur, ita et ad castitatem tenetur. Potest tamen Sacræ Congregationi Tridentini Concilii interpreti sufficientes probationes afferre hujus metus gravis, et cadentis in virum constantem, atque hinc petere, et obtinere a Summo Pontifice dispensationem.

Q. *Quid agere debet Clericus ut continentiam inviolate servet?*

§. 146. R. Ut Clericus castitatem inviolate servet, inter alia, hæc praecipue efficere debet. Fugere consortium, atque familiaritatem mulierum; *de vestimento enim*, ait Ecclesiastes (Cap. XLII. v. 13.), *procedit tinea, et a muliere iniquitas viri:* Neque se seducat, quod illæ honestae appareant, et vitæ spiritualis; nam *nec eo minus*, inquit S. Augustinus (De cohabitat. Cleric. et mulier.), *illæ fugiendæ sunt, quia religiosæ videntur, quando quanto religiosiores, tanto citius alliciunt: et sub prætextu pietatis latet viscus libidinis.* Neque so

lum consortium, sed et aspectum earum, quantum fieri potest, effugere debet; Nam *gladius igneus* ait S. Hieronymus, *est facies mulieris, quæ quasi ex omni parte sagittas emittit.* 2. debet otium vitare, et studio, aliaque honesta corporis, vel mentis occupatione se exercere; *multam enim malitiam* (Ecclesiastes Cap. XXXIII. v. 29.) *docuit otiositas; et mens otiosi*, ait Joannes Cassianus, *Nihil aliud cogitare videtur, quam de ventre, et libidine.* Hinc S. Hieronymus ad Rusticum scripsit: *Fac aliquid operis, ut semper Diabolus te inveniet occupatum* 3. debet, Apostoli exemplo, corpus suum jejuniis aliisque mortificationum generibus castigare, sicque in servitutem redigere. In deliciis namque vel maxime castitas periclitatur; et *difficile*, ait citatus Hieronymus, *inter epulas servatur pudicitia; ac nitens cutis sorditum ostendit animum;* 4. debet res Divinas meditare, et saepius mente ad Caelestia adsurgere. Sicuti namque rerum mundanarum meditatio ad libidinem allicit, atque impellit, ita rerum Cælestium contemplatio amore casto animam accendit, libidinemque expellit: Unde David (Psal. 38. v. 4.): *In meditatione mea exardescet ignis.* 5. debet orationi insistere, et a Deo continentiae donum expostulare, Pauli exemplo, qui ter Dominum rogavit, ut ab Angelo Sathanæ liberaretur. 6. tandem, ne brevitatis limites excedamus, debet Sacram Eucharistiam frequenter, et digne suscipere, est namque frumentum electorum, et vinum germinans virgines (Zach. Cap. IX. v. 17.); nec non Virgini Deiparæ se commendare: *Illa enim*, ait S. Joannes Chrysostomus (Apud Metaphrasten.), *pulcherrimam pretiosissimam, et incorruptibilem possessionem, patrocinio suo conservabit.*

Q. Quid sunt Horæ Canonicae, ad quas recitandas obligatur Subdiaconus?

§. 147. R. Sunt preces vocales publica auctoriate

Praelatorum Ecclesiae constitutæ, certis horis recitandae, nomine ipsius Ecclesiæ, ad orandum, et laudandum Deum.

Q. *Cur Ecclesia hanc abligationem Clericis imposuit?*

§. 148. R. Clericis hanc obligationem Ecclesia imposuit, quia Clerici prae aliis Deo consecrati, ac Divino cultui mancipati, necnon inter Deum, et homines, veluti mediatores constituti, illud Christi Domini debent implere (Lucæ Cap. XVIII. 2. 8.): *Oportet semper orare, et non deficere;* Et quoniam in præsenti vita, undique infirmitatibus circumdati, ad literam, et stricte tale Domini sive praeceptum, sive consilium impleri nequit, Sancta mater Ecclesia, quasdam peculiares horas infra diei latitudinem constituit, in quibus Clerici, juxta ipsius praescriptum, Divinis laudibus, aut precibus ad Deum fundendis vacantes, diem integrum in oratione insumere viderentur, sicque semper orare dicerentur.

Q. *Cur hæ horæ dicuntur Canonicæ?*

§. 149. R. Quia juxta regulas Sacrorum Canonum persolvuntur.

Q. *Vocantur ne alio nomine?*

§. 150. R. Maxime. Vocantur enim: 1. *Divinum Officium*, quia in Dei honorem, et cultum recitantur; 2. *Breviarium*, quia sunt breve, atque admirabile compendium sacrarum lectionum Veteris, et Novi Testamenti, SS. Patrum sententiarum, et Vitæ Sanctorum; 3. tandem *Orarium*, quia magna earum pars constat variis precibus, et Orationibus ad Deum fusis.

Q. *Quot sunt Horæ Canonicæ?*

§. 151. R. Sunt septem; nempe Matutinum cum Laudibus, Prima, Tertia, Sexta, et Nona, Vesperæ, et Completorium. Matutinum cum Laudibus dicitur *Officium nocturnum*, quia olim, in nocte persolvebatur, sicut modo a Regularibus quibus-

dam persolvitur; aliæ vero Horæ, *Officium diurnum* dicuntur, quia illucescente die recitantur.

Q. Est ne antiquus ritus recitandi Horas Canonicas?

§. 152. R. Quoad substantiam est antiquissimus, et ab ipso Apostolorum tempore in praxi, si Primam et Completorium excipias. Nam (Actorum Cap. XVI. v. 25.) *media nocte Paulus et Silas orantes laudabant Deum*; *Petrus ascendit in superiora ut oraret circa horam sextam* (Ibid. Cap. X. v. 9.); et *Petrus et Joannes ascendebant in Templum ad horam orationis nonam* (Ibid. Cap. III. v. 1.). Quod et expresse præscripsit S. Clemens Papa I., dicens (Lib. VIII. Constit. Apostolic. Can. 34.): *Precationes facite, mane, hora tertia, sexta, et nona, et Vespere, atque ad galli cantum.* Quoad methodum vero, qua hodie recitantur, a SS. Pontificibus Damaso, Gelasio, et Gregorio originem habuit; sed ab aliis sequentibus Pontificibus, Urbano praesertim VIII., perfecte absolutus fuit (Ferraris V. officium Divinum ar. 7. ad 12.).

Q. Quinam ad Horas Canonicas quotidie recitandas obligantur?

§. 153. R. His nostris temporibus ad Horas Canonicas quotidie recitandas obligantur Clerici omnes in Sacris constituti, vel etiam in Minoribus, habentes beneficium Ecclesiasticum, licet tenue; omnes item Religiosi, et Moniales professi.

Q. Quonam tempore incipit in Subdiacono onus recitandi Horas Canonicas?

§. 154. R. Incipit a die et hora, in qua Subdiaconatus Ordinem suscipit. Hinc si hora sexta, ex. gratia, ordinatur quis Subdiaconus, ab hora sexta tenetur Horas Canonicas recitare.

Q. Quid si anticipaverit recitationem, et totum illius diei officium absolverit?

§. 155. R. Adhuc tenetur, quia Subdiaconus recitat Officium nomine Ecclesiæ. Quod antea igitur reci-

tavit, non recitavit nomine Ecclesiæ; unde et tenetur iterum recitare ab hora, in qua ordinatur.

Q. *Si quis Clericus inciderit in aliquam censuram Ecclesiasticam, tenetur ne ad Officii Divini recitationem.*

§. 56. R. Maxime: *Ne videatur de sua malitia commodum reportare* (Cap. Intelleximus 7. de Judiciis.): Loco autem *Dominus vobiscum*, Clerici, quibus id ex proprio Ordine competit, si sunt majori excommunicatione excommunicati, dicere debent: *Domine exaudi orationem meam*; idipsum facere debent suspensi, seu interdicti ab officio, itemque depositi aut degradati, quoties salutatio illa *Dominus vobiscum* est functio propria Ordinis Sacri; iis namque pariter interdictum est Sacri Ordinis functiones usurpare.

Q. *Quale Officium est recitandum?*

§. 157. R. Clerici sæculares debent Officium illud recitare, quod in Calendario propriae Dioecesis assignatur; Clerici vero Regulares Officium illud, quod in Calendario propriae Religionis, et quidem illius Provinciae, ad quam pertinent, est praescriptum.

Q. *Quot peccata committit, qui beneficium obtinet, et est in sacris constitutus, si hanc obligationem graviter violat?*

§. 158. R. Duo peccata committit (licet non desint qui aliter sentiant (Vide Ferraris V. offic. art. IV. n. 12.)), unum quidem contra religionem, quia ratione Ordinis Sacri tenetur Officium recitare; alterum contra justitiam, percipiens fructus beneficii, non praemisso labore satisfactionis Officii. Unde beneficiati, si absque legitimo impedimento, Officium Divinum recitare omittunt, pro rata omissionis, debent fructus beneficii restituere, et quidem ante judicis sententiam (1).

---

(1) Ex Concil. Lateranense V. Ex Bulla Pii V. Ex proximo etc. et Prop. damnata ab Alexandro VII.

Q. Quo tempore recitari debent horæ Canonicæ?

§. 159. R. Si Horæ Canonicae recitandæ sunt in Choro, servanda sunt consueta tempora Ecclesiarum, nisi aliud rationabilis caussa suadeat. Si vero extra Chorum, laudabile erit, eas statutis horis recitare; tamen sufficit si recitentur intra latitudinem temporis, quod interest inter Vesperas unius diei, et mediam noctem diei sequentis. Advertendum tamen, quod licet Matutinum diei sequentis, ex caussa, recitari possit pridie, circa Solis occasum, ex recepta consuetudine, reliquae tamen horae, quæ propriae sunt diei sequentis, anticipari non possunt.

Q. Quænam omissio in recitatione Horarum Canonicarum est mortalis?

§. 160. R. Non solum totius Officii omissio est peccatum mortale, sed etiam omissio unius horae parvae, vel partis æquivalentis; imo juxta aliquos, etiam partis dimidiæ horae parvae. Hinc Vesperæ Sabati Sancti, licet brevissimae, absque culpa non omittuntur, quia sunt integra Hora.

Q. Quomodo recitandum est Officium Divinum?

§. 161. R. Recitandum est *clare*, *attente*, et *devote*. Clare, integre proferendo verba, non mutilando, non absorbendo syllabas, voce clara; ut si quis recitet cum socio, ab eo audiri possit, vel si recitet solus, ea voce, qua possit saltem audire seipsum. Attente, hoc est reflectendo ad id quod recitat, ad verba, ne erret, et aliud dicat pro alio; atque insuper ad Deum, cui debitum Horarum Canonicarum persolvit, habendo scilicet, non solum intentionem Deum laudandi, eique debitum cultum praestandi, sed etiam ad ipsum, mentem elevatam, ne labiis tantum Deum colere videatur. Devote tandem, hoc est piis cordis affectibus Divini Officii verba prosequi, juxta illud Augustini (In Psalt. 30. En: art. 4. n. 1.): *Si orat psal-*

mus, orate: et si gemit, gemite, et si gratulatur gaudete: et si sperat, sperate: et si timet timete.

Q. Quænam sunt caussæ excusantes a recitatione Divini Officii?

§. 162. R. Tres sunt; Impotentia nempe sive physica, sive moralis, Charitas, et legitima dispensatio.

Q. Si quis non potest integrum Officium recitare, potest tamen aliquam partem, tenetur ne ad eam partem?

§. 163. R. Maxime; et oppositum damnatum fuit ab Innocentio XI., qui hanc confixit propositionem (Num. 51. ex damn. 2. Martii 1679.): *Qui non potest recitare Matutinum, et Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.*

Q. Quo ritu Subdiaconatus Ordo confertur?

§. 164. R. Ordinandi induti amictu (non tamen super caput), alba, et cingulo, habentes in manu sinistra manipulum, et super eamdem, tunicellam albi coloris, in dextera vero candelam, se sistunt coram Episcopo, qui eos admonet, ut attente considerent onera Ordini quem appetunt adnexa, atque concludit: *Si in sancto proposito perseverare placet, huc accedite.* Accedunt illi, et prosternunt se. Interim canuntur Litaniae Sanctorum; quibus persolutis, surgunt. Tunc Episcopus, eos de ipsorum officiis rite peragendis admonet; deinde porrigit ipsis calicem vacuum cum patena vacua superposita (quem successive singuli tangunt manu dextera), et formam profert; atque ab Archidiacono, illis, traditis urceolis cum vino, et aqua, et bacile cum linteolo, quo manus terguntur, Episcopus quibusdam precibus petit illis Divinam benedictionem, et dona Spiritus Sancti; postea ponit amictum super caput singulorum; immittit manipulum in sinistrum brachium, imponitque tunicellam; tandem tradit ordinatis librum Epistolarum, quem dum

illi manu dextra tangunt, ipse formam profert. Quibus expletis, cum tempus erit, unus ex ordinatis Epistolam leget.

Q. *Quid significant amictus, manipulus, et tunicella, quibus Subdiaconi ab Episcopo induuntur?*

§. 165. R. Amictus significat castigationem vocis; manipulus significat fructum bonorum operum; et tunicella significat tunicam jucunditatis, et indumentum lætitiæ.

Q. *Post ordinationem quid Episcopus imponit Subdiacono?*

§. 166. R. Imponit ut recitet Nocturnum illius diei, Feriae nempe, licet aliud Officium fuerit recitatum, illudque separatim ab Officio diei.

CAPUT X.

De Diaconatu.

Q. *Quid significat nomen Diaconi?*

§. 167. R. Diaconi nomen significat ministrum, quia minister est Sacerdotis, et in altari certum habet officium ministrandum. Vocatur quoque Levita. Diaconi namque Levitis Veteris Testamenti successerunt, quorum illi figuram gerebant.

Q. *Quid est Diaconatus?*

§. 168. R. Est secundus Ordo major, et Sacer, quo præcipua spiritualis potestas traditur ordinato ministrandi Episcopo, aut Presbytero in Missae sacrificio, aliaque spiritalia officia peragendi.

Q. *Diaconatus est ne Sacramentum?*

§. 169. R. Maxime. Nam in eo omnia inveniuntur quae ad veri nominis Sacramentum constituendum requiruntur (§. 14. T. VI.); adest namque 1. signum sensibile, manus nempe impositio; de primis enim septem Diaconis legitur (Actorum Cap. VI. v. 6.): *Hos statuerunt ante conspectum Apo-*

stolorum, et orantes imposuerunt eis manus; 2. adest collatio gratiae, quia in ordinatione Diaconi dum Episcopus manum imponit, ait: *Accipe Spiritum Sanctum*, quibus verbis significatur, Diacono gratiam Spiritus Sancti conferri; 3. tandem adest Divina institutio; Nam solus Christus Dominus signo sensibili gratiam adnectere potest.

Q. *Nonne primi Diaconi fuerunt ab Apostolis instituti?*

§. 170. R. Primi Diaconi fuerunt quidem ab Apostolis electi, atque ordinati; at Diaconatus Ordo fuit a Christo institutus.

Q. *Occasio instituendi Diaconos fuit necessitas inserviendi mensis; nullum ergo in eis apparet spirituale officium, nullum Sacramentum.*

§. 171. R. Principale Diaconorum officium, non fuit ministrare mensis, sed Sacris Altaribus. S. Ignatius Martyr Apostolorum temporum aequalis (In Epist. ad Trallianos.), de Diaconis loquens ait, eos *ministros esse mysteriorum Jesu Christi: non enim ciborum ac potuum ministri sunt, sed Ecclesiæ Dei*. Idipsum testatur S. Cyprianus (Epist. 65.), dicens: *Diaconos post ascensum Domini in Cælos Apostoli sibi constituerunt Episcopatus sui et Ecclesiæ ministros.*

Q. *Quando Christus hunc Ordinem instituit?*

§. 172. R. Instituit in ultima Cœna, quando corpus et sanguinem suum discipulis ministavit.

Q. *Quænam est materia hujus Ordinis?*

§. 973. R. Duplex est, impositio manus dexterae Episcopi, et traditio libri Evangeliorum. At quænam ex iis sit essentialis, disputatur inter Theologos. Si stemus ad id quod fecerunt primitus Apostoli, videtur solam manus Episcopi impositionem esse materiam essentialem Diaconatus; constat namque, Apostolos sola manus impositione Diaconos ordinasse. Si autem stare velimus ad id, quod le-

gitur in Florentino (In Decreto unionis pro Armenis.); nempe: *Diaconatus autem traditur per libri Evangeliorum dationem*, videtur Evangeliorum librum esse propriam essentialem hujus Ordinis materiam. In hoc dissidio dicimus, utramque materiam esse in Ecclesia latina, in Diaconorum ordinatione, necessario adhibendam.

Q. Quænam est forma hujus Ordinis?

§. 174. R. Duplex: Prima correspondens primae materiae est, cum Episcopus manum dexteram super caput ordinandi imponens, ait: *Accipe Spiritum Sanctum ad robur, ad resistendum Diabolo et tentationibus ejus in nomine Domini.* Altera correspondens secundae materiæ, est cum Episcopus porrigens ordinando librum Evangeliorum, inquit; *Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei, tam pro vivis, quam pro Defuncti in nomine Domini.*

Q. Quænam sunt Diaconorum officia?

§. 175. R. Diaconorum officia hæc hodie praecipua sunt; 1. Sacerdoti solemniter celebranti ministrare, et Evangelium legere, vel canere; 2. Verbum Dei populo praedicare, ubi Episcopus expedire judicaverit; et in casu necessitatis, ubi absit Sacerdos, Baptismum administrare. Sunt et alia eorum munia, quae modo tam in usu non sunt (1).

Q. Quænam est vestis propria Diaconi?

§. 176. R. Est stola decussatim posita super humerum sinistrum, pendens sub latere dextero.

Q. Quare Diaconus utitur stola transversa?

§. 177. R. Cum humerus sit corporis pars ad onera ferenda maxime apta; cumque Diaconus ad hoc ordinetur, ut labores in vinea Domini suscipiat,

---

(1) Rotarius in Apparatu Interrogat etc. Sect. 2. Cap. VI. n. 12.

ne ei accidat in illis unquam succumbere, stola, quasi sacra fascia, super humerum ligatur.

Q. *Quænam prærequiruntur in eo, qui licite Diaconatus Ordinem vult suscipere?*

§. 178. R. 1. requiritur ut prima Tonsura, quatuor Minoribus Ordinibus, et Subdiaconatu sit insignitus; 2. ut per annum in officio Subdiaconatus se exercuerit, habeatque de hoc testimonium; 3. Ut servetur interstitium unius anni a suscepto Subdiaconatu; 4. Ut scientia sufficienti sit praeditus; 5. ut si ætatis viginti trium annorum, saltem inceptorum; 6. tandem ut sit boni testimonii, et plenus Spiritu Sancto, in gratia nempe; debet namque Sacramentum Ordinis, et Eucharistiam suscipere.

Q. *Quo ritu confertur Diaconatus?*

§. 179. R. Ordinandi induti amictu, alba, cingulo, et manipulo, prosternunt se ad Litanias Sanctorum; postea vocati accedunt, habentes in manu sinistra stolam, et Dalmaticam super brachium; in manu autem dextera candelam, et in modum coronæ genuflexis ante Episcopum, Archidiaconus, seu alius vice ejus, ait ad Episcopum, Ecclesiam postulare, *ut præsentes Subdiaconi ad onus Diaconi ordinentur*. Petit Episcopus: *scitis illos esse dignos?* Postquam audierit ab Archidiacono, illos esse dignos, Episcopus a Clero, et a populo petit, num habeant aliquid contra eos. Nemine autem contra ipsos quidquam opponente, admonitionem ad eosdem habet, et post aliquas preces, imponit illis sigillatim dexteram manum, dicens: *Accipe Spiritum Sanctum etc.* Tunc imponit singulis stolam transversam, dicens: *Accipe stolam candidam etc.* Dein induit singulos Dalmatica, dicens, *Induat te Dominus indumento salutis etc.* Postea dat singulis librum Evangeliorum, dicens: *Accipe potestatem etc.* Tandem pro ipsis orat; et unus ex

ordinatis, cum tempus erit, legit Evangelium.

Q. Quid Episcopus post ordinationem imponit Diaconis?

§. 180. R. Idipsum quod imposuit Subdiaconis; ut nempe recitent Nocturnum illius diei.

Q. Hoc onus, quod Diaconis imponit Episcopus, obligat sub gravi, an levi?

§. 181. R. Probabilus est sub levi obligare, quia ex nullo capite constat, quod imponatur in pœnitentiam, et ex praecepto.

Q. Si Diaconus in mortali existens solemniter ministret, quale peccatum committit?

§. 182. R. Probabile est venialiter tantum peccare, licet saepius ministret (1). At probabilius est mortaliter peccare.

CAPUT XI.

De Ordine Presbyteratus.

Q. Quid est Presbyteratus?

§. 183. R. Est tertius Ordo major et sacer, quo confertur spiritualis potestas conficiendi corpus et sanguinem Christi, ac remittendi, retinendique peccata.

Q. Hic Ordo est ne Sacramentum?

§. 184. R. Maxime, et est de fide, uti patet ex Tridentino in quo ita statutum legitur *Si quis dixerit*, per Sacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum; ac proinde frustra Episcopos dicere *Accipe Spiritum Sanctum; aut per eam non imprimi characterem, vel eum, qui Sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse, anathema sit.*

Q. Quænam est materia, et quænam forma hujus Ordinis?

§. 85. R. Vulgo putant permulti Theologi, duplicem

---

(1) B. Alphonsus a Ligorio lib. VI. Tract. I. n. 38.

esse tum materiam, cum formam hujus Ordinis, pro duplici potestate, quae in eo confertur. Prima materia primae potestati correspondens, conficiendi nempe corpus, et sanguinem Christi, est traditio calicis cum vino, et patena cum hostia non consecrata, cui pro forma hæc Episcopi verba correspondent: *Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo, Missasque celebrandi tam pro vivis, quam pro Defunctis in nomine Domini*. Secunda materia secundæ potestati, remittendi nempe, retinendique peccata correspondens, est ultima manuum impositio facta super ordinandos ab Episcopo, hanc formam proferente: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis retenta sunt*. Attamen hodie fere communis recentiorum sententia est, materiam essentialem hujus Ordinis esse illam impositionem manuum Episcopi, et Presbyterorum adstantium super caput ordinandorum, quæ primum fit ab ipsis ambabus manibus, sine ullis verbis, et dein statim manu dextera extensa, Episcopo praeces quasdam dicente. Quidquid autem sit de hoc Theologorum dissidio, in praxi nihil est immutandum ex iis, quae a proprio uniuscujusque Ecclesiae ritu praescripta jam inveniuntur.

Q. Quænam prærequiruntur in eo, qui Presbyter ordinandus est.

§. 186. R. Plura; ac 1. requiritur, ut Tonsura, aliisque anterioribus Ordinibus sit insignitus, atque in Diaconatu, ad minus annum integrum, nisi ob Ecclesiæ utilitatem ac necessitatem aliud Episcopo videretur, ministraverit; 2. ut sit aetatis viginti quinque annorum saltem inceptorum; 3. ut sit in gratia; quia debet suscipere Sacramentum Ordinis, simul cum Episcopo Missam celebrare, et Eucharistiam sumere; 4. ut sit scientia sufficienti praeditus, qua nempe idoneus sit ad docendum popu-

lum necessaria ad salutem; 5. ut sit ita pietate, et castis moribus conspicuus, ut praeclarum bonorum operum exemplum, et vitae monita ab eo possint expectari. *Decet enim*, ait S. Gregorius (Lib. VIII. Epist. 33.): *Dominicum Sacerdotem meritis et vita clarescere, quatenus in eo, tanquam in vitæ speculo, plebs commissa, et eligere quod sequatur, et videre possit quod corrigat.*

Q. Quænam sunt Presbyterorum officia?

§. 187. R. Presbyterorum officia haec praecipua sunt: 1. Sacrosanctum Missæ sacrificium offerre; 2. a peccatis absolvere, habitis ad hoc necessariis requisitis. 3. De Parochi licentia, Baptismum solemniter ministrare; Extremam Unctionem praebere, Viaticum administrare, et Matrimonia jungere, ac benedicere. Potest insuper. 4. Verbum Dei praedicare, animas regere, ac personas, et res benedicere, modo benedictio non sit ex illis Episcopo reservatis.

Q. Quænam est vestis propria Presbyterorum?

§. 188. R. Est stola, vel e collo pendens utrinque, vel ad pectus in Crucis formam adaptata.

Q. Quid significat aptare stolam ante pectus in modum Crucis?

§. 189. R. Significat, Sacerdotem debere in corde retinere memoriam Passionis, et Crucis Domini nostri Jesu Christi.

Q. Quo ritu confertur Presbyteratus?

§. 190. R. Ordinandi induti amictu, alba, cingulo, manipulo, et stola transversa, Diaconorum more, habentes super brachium sinistrum planetas albi coloris complicatas, et in dextera candelam offerendam, et mappulas albas, quibus eorum manus ligandæ erunt, cum fuerint oleo sacro unctæ, vocati ab Archidiacono se sistunt coram Episcopo. Tum Archidiaconus nomine Ecclesiæ petit ab Episcopo, ut eos ad Presbyteratum promoveat. Quærente Epi-

scopo ab eo : an sciat esse dignos, et respondente illo, eos esse dignos, Episcopus Clerum, et populum adstantem alloquens, petit, an aliquis habeat quod adversum aliquem ex ordinandis proferat. Post brevem temporis moram, videns Episcopus, neminem aliquid adversus ordinandos opposuisse, ordinandos alloquitur, eosque admonet de muneris Sacerdotalis dignitate, et recitatis Sanctorum Litaniis, ad quas ipsi erunt postrati, Episcopus eorum ordinationem incipit. Ac primo imponit ambas manus super caput singulorum, nihil dicens, et similiter statim post ipsum, utramque manum singulis imponunt Sacerdotes, qui adsunt : et mox tum Episcopus, cum Sacerdotes simul tenent manum extensam super illos, Episcopo interim preces fundente. Deinde Episcopus induit eos veste Sacerdotali, stolam super humeros aptans in formam Crucis ante pectus. Imponit etiam planetam usque ad scapulas anterius quidem evolutam, et extensam, retro autem super humeros complicatam, adhibens aliquas formulas, orans pro ordinandis, atque super illos Divinam benedictionem implorans. Post hæc canitur Hymnus ; *Veni creator Spiritus*, atque interim Episcopus oleo sacro ungit ambas singulorum manus in modum Crucis, quædam verba dicens, quas manus postea jungit, et minister ligat linteolo, seu mappula alba, quam singuli gestant. Postea Episcopus porrigit singulis patenam cum hostia, et calicem cum vino, et aqua ; et dum ipsi patenam accipiunt inter indicem, et digitum medium, calicis vero cuppam simul et patenam tangunt, Episcopus pronuntiat formam : *Accipe potestatem etc.* Quibus actis, novi Presbyteri ad offertorium lavant manus, et oblata candela, redeunt in locum suum, et Missam eamdem simul cum Episcopo celebrant. Cumque ad communionem ventum fuerit, communicatis omnibus, et recitato a

novis Presbyteris Symbolo Apostolorum, Episcopus ambas manus ultimo super caput singulorum imponens, inquit: *Accipe Spiritum Sanctum quorum remiseris peccata etc.* Cumque jam singuli plene sint ordinati, Episcopus explicat singulorum planetas, quas super humeros complicatas habebant, singulis dicens: *Stola innocentiæ induat te Dominus.* Tum singulorum ante se genuflexorum manus junctas inter suas tenens, interrogat; num sibi, et successoribus suis promittant obedientiam, et reverentiam, ac respondente unoquoque illorum: *promitto*, Episcopus dat illis osculum pacis, et eos benedicit.

Q. Quot potestates in Ordinatione recipit Sacerdos?

§. 191. R. Ex ipsa Presbyteratus definitione (§. 183.) patet, duplicem recipere potestatem, alteram nempe super Corpus Christi verum, verumque ejus sanguinem sub speciebus panis, et vini; alteram super corpus Christi mysticum, nempe fideles, qui tanquam membra unum corpus efficiunt in Christo Jesu, qui est hujus corporis caput invisibile; visibile namque, est Summus Pontifex Christi Vicarius, et S. Petri successor.

CAPUT XII.

De prima Sacerdotis potestate.

Q. Quid est Sacramentum corporis, et sanguinis Christi?

§. 192. R. Est illud, quod verum ac reale Christi Corpus et sanguinem continet, sub specibus panis et vini.

Q. Quando Sacerdos conficit hoc Sacramentum?

§. 193. R. Quando in Missa consecrat panem, et vinum in calice contentum; tunc enim, vi non propria, sed Christi, et verbis, ac sermonibus

Christi, efficit mirabilem ac stupendam *transubstantiationem*, conversionem nempe substantiae panis in verum Christi corpus, et substantiae vini in verum ejus sanguinem, remanentibus solis speciebus, seu accidentibus panis et vini absque ulla substantia, quia hæc tota in corpus, et sanguinem Christi conversa est.

Q. Sub specibus panis est ne solum Christi corpus, et sub specibus vini solus Christi sanguis?

§. 194. R. Licet vi verborum consecrationis, quae efficiunt quidquid significant, solum corpus sub speciebus panis, et solus sanguis sub speciebus vini esse videatur; tamen firmissime *credendum est*, ajunt Patres Concilii Constantiensis, (§. 711. Tom. II.), *et nullatenus dubitandum, integrum Christi corpus, et sanguinem tam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter contineri.*

Q. Quomodo fieri potest, ut totum Christi corpus sub speciebus panis et vini, vere et realiter contineatur?

§. 195. R. Sacramentum hoc quanto magis est mysterium absconditum, et humana ratione imperceptibile, tanto certius est, et firma fide credendum. Nam *cum ipse* (scilicet Christus) ait S. Cyrillus Jerosolymitanus (Catechesi Mistagog. 4.), *de pane pronuntiaverit, ac dixerit, Hoc est corpus meum quis audebit deinceps ambigere? Et cum idem ipse tam asseveranter dixerit: Hic est sanguis meus, quis unquam dubitaverit ut dicat non esse ejus sanguinem?* Recte propterea unumquemque monet Angelicus Doctor, dicens (Opusc. 57. in seq. Missa): *Quod non capis, quod non vides animosa firmat fides præter rerum ordinem.*

Q. Quænam requiruntur, ut Sacerdos valide conficiat hoc Sacramentum?

§. 196. R. Quatuor requiruntur. 1. Ut Sacerdos adhibeat debitam materiam, panem nempe triticeum usualem, et vinum ex uvis vitis expressum; 2. ut

habeat materiam moraliter praesentem, atque determinatam, quae designari possit per pronomen demonstrativum *Hoc*, *Hic.* 3. Ut habeat intentionem saltem virtualem talem materiam consecrandi; et 4. ut formam consecrationis a Christo Domino praesciptam proferat.

Q. Quænam est forma substantialis ad valide conficiendum hoc Sacramentum?

§. 197. R. Forma essentialis consecrationis panis, est: *Hoc est corpus meum;* forma vero consecrationis vini, est: *Hic est Calix sanguinis mei;* licet non desint, qui cum S. Thoma volunt, sequentia verba: *Novi et æterni Testamenti, qui pro vobis, et pro multis effundetur in remissionem peccatorum, esse* etiam de essentia.

Q. Quænam vero ex parte materiæ requiruntur, ut Sacerdos etiam licite hoc Sacramentum conficiat?

§. 198. R. I. requiritur, ut panis ex farina triticea confectus et aqua naturali, nihil alterius farinae, aut liquoris habeat admixtum; II. Ut panis non sit mucidus, vel ad corruptionem dispositus, et in Ecclesia Latina non sit fermentatus, sed azymus; III. ut vinum non incœperit acescere neque sit fæcibus mixtum, aut talis odoris, aut saporis, quod nauseam faciat.

Q. Sufficienter de Eucharistia uti Sacramentum est; dicamus nunc aliqua de ea uti est Sacrificium; et primo: quid est sacrificium, et quotuplex.

§. 199. R. Sacrificium est (§. 716. Tomi III.) oblatio externa rei sensibilis legitime instituta, et a legitimo ministro facta Deo per realem ejus immolationem, ad testandum ejus supremum dominium in omnia, ac praesertim in vitam, et in mortem. Dividitur vero sacrificium in *cruentum*, quod sanguinis effusione perficitur; et in *incruentum* quod sine sanguine completur, uti fuit illud Abrahae Isaac filium immolantis. Ulterius aliud *Latreuticum*

quod Deo offertur in protestationem infinitae illius excellentiae, dominii, et majestatis, nostraeque ab eo dependentiae, et subjectionis; eoque, Latriae cultum, soli Deo exhibemus; aliud *propitiatorium*, quo Deus nobis peccatoribus propitius redditur; Aliud *Eucharisticum*, quo Deo gratias agimus pro acceptis beneficiis; aliud tandem *Impetratorium*, quo beneficia, et dona impetramus a Deo.

Q. *Quid ergo est Eucharistia uti sacrificium?*

§. 200. R. Est sacrificium incruentum corporis, et sanguinis Domini nostri Jesu Christi, sub speciebus panis, et vini?

Q. *Quare dixisti Sacrificium incruentum?*

§. 201. R. Ad differentiam Sacrificii Crucis, quod sanguinis effusione completum est.

Q. *Non est ergo idem sacrificium Eucharisticum, et quod fuit in Cruce oblatum?*

§. 202. R. Unum est atque idem sacrificium, et quod nempe fuit in Cœna ultima a Christo institutum, et quod ab eo fuit in Cruce oblatum, quia idem ipse Sacerdos et sacrificium est Jesus Christus, cujus corpus, et sanguis in Sacramento Altaris, sub speciebus panis, et vini veraciter continentur; nam una, eademque est hostia, idem nunc offerens, Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa (§. 649. T. II.); quia in Eucharistia invisibiliter, sub speciebus panis et vini, et absque sanguinis effusione; in Cruce autem visibiliter, et cum sanguinis effusione.

Q. *Quomodo in Eucharistia immolatio perficitur?*

§. 203. R. Perficitur consecratione specierum panis et vini separatim; Hoc enim ritu, per verba consecrationis, veluti per quemdam gladium, separatus exhibetur sanguis a corpore, et Christus in altari veluti mortuus adest; id quod repræsentat separationem realem ejusdem corporis, et sanguinis, factam in Cruce, et Christum in Cruce mortuum.

Q. Cujus generis est Sacrificium Eucharisticum?

§. 204. R. Sacrificium Eucharisticum non solum est Latreuticum, sed propitiatorium quoque, et impetratorium (§. 199.) Ita Tridentinum (Sess. XXII. Can. 3.): *Si quis dixerit, Missæ Sacrificium tantum esse laudis, et gratiarum actionis: . . non autem propitiatorium . . . neque pro vivis, et defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus et aliis necessitatibus offerri debere; anathema sit.*

Q. Quomodo vocatur hoc sacrificium?

§. 206. R. Vulgo vocari solet Missa.

Q. Quare dicitur Missa?

§. 205. R. *Dicitur Missa a mittendo*, ait S. Bonaventura (In Exposit. Missae.), *et repraesentat legationem inter homines et Deum. Deus enim mittit filium suum Christum in Altari, et iterum mittit Ecclesia fidelis eumdem Christum ad Patrem, ut pro peccatoribus intercedat.*

Q. Quot partibus constat Missa?

§. 207. R. Missa tribus constat partibus; prima est a principio usque ad Offertorium, quae continet orationes, et instructiones, atque Missa Catechumenorum appellatur; secunda pars est ab Offertorio usque ad Communionem, et vocatur Missa fidelium; tertia est a Communione usque ad finem Missae, et dicitur Postcommunio, quæ continet gratiarum actionem.

Q. Quot distinguuntur actiones in Missa?

§. 208. R. Sex; nempe 1. Oblatio panis et vini in Offertorio; 2. Consecratio; 3. Oblatio, quae fit post consecrationem, dicendo: *Offerimus præclaræ majestati tuæ de tuis donis ac datis, hostiam puram etc.* 4. Fractio hostiae consecratae, et particulae ejus immissio in calicem; 5. Sumptio Sacramenti ab offerente; et 6. Distributio hujus Sacramenti.

Q. In quarum ex his actionibus ratio sacrificii Eucharistici proprie consistit?

§. 209. R. In sola consecratione corporis, et sanguinis Christi; Nam consecratio est vera repraesentatio mortis Christi, et victimæ destructio. Deinde Christus in hoc sacrificio est principalis offerens simul cum ejus ministro; Atqui actio facta in nomine Christi est consecratio; Ergo in consecratione etc.

Q. Non est ergo necessaria sumptio?

§. 210. R. Est utique necessaria, sed tamquam pars integrans, et finis, vel terminus extrinsecus sacrificii, ita ut licet sine ea sacrificium subsisteret, non esset tamen integrum, et completum; atque de hac integritate loquitur Concilium Toletanum cum dicit: *Quale erit Sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur?*

CAPUT XIII.

De requisitis ad licite offerendum Missæ Sacrificium.

Q. Quænam requiruntur ut Sacerdos licite offerat Missæ Sacrificium?

§. 211. R. Plura, præcipue quæ sequuntur; nempe 1. status gratiæ in Ministro, jejunium naturale, et immunitas a quocumque Canonico impedimento; 2. vestes Sacræ Sacerdotales mundae, et decentes 3. vasa Sacra, Altare, et utensilia cætera ad sacrificium rite perficiendum requisita; 4. Locus aptus; 5. tempus et 6. cæremoniarum ab Ecclesia præscriptarum diligens exequutio.

Q. Si quis in peccato mortali existens celebrat, quot peccata committit?

§. 212. R. Duo peccata committit; et quia nempe conficit Sacramentum, et quia indigne Eucharistiam sumit.

Q. Quid agere debet Sacerdos si Missam celebraturus advertat se esse in mortali peccato?

§. 213. R. Si absque scandalo potest se a celebratione eximere, ut prius confiteatur, se eximat; si adest necessitas, et non potest absque scandalo se eximere, confiteatur, si habet confessarium, si vero non habet, contritionis actum eliciat cum proposito confitendi quamprimum, et Missam celebret.

Q. In quam pœnam incidit Sacerdos, qui censura Ecclesiastica, puta suspensione innodatus, Missam celebrat?

§. 214. R. Incidit in irregularitatem ob violationem censurae.

Q. Potest ne aliquando Sacerdos non jejunus, Missam celebrare?

§. 215. R. Potest; Et 1. Si Sacerdos Missam celebrans, post consecrationem recordetur, se non esse jejunum, potest, et debet Missam prosequi, atque complere, quia majus, et fortius est præceptum Divinum obligans ad integrandum Sacrificium, quam præceptum Ecclesiae obligans ad jejune communicandum. 2. si necessitas adsit evitandi publicum scandalum, aut aliud grave malum, vel damnum; veluti si Sacerdos, vel Parochus obligatus ex officio ad Missae celebrationem diebus Festis, non sit jejunus, et nihilominus non potest absque gravi scandalo, obmurmuratione, susurratione, et sinistra suspicione populi, vel alio suo malo gravi, et damno a celebratione abstinere, tunc poterit celebrare.

Q. Sacerdos, peracta consecratione unius, vel utriusque speciei, repentino morbo correptus, moritur, potest ne alius Sacerdos non jejunus Missam complere, et Eucharistiam sumere?

§. 216. R. Potest, dummodo non inveniatur alius Sacerdos jejunus.

Q. Sacerdos in Calicis sumptione animadvertit se

aquam tantum per errorem consecrasse, quid agere debet?

§. 217. Licet Sacerdos, aquam talem bibendo, jejunium fregerit, debet tamen de novo vinum cum aqua consecrare, ac consecratum sumere ad integrandum sacrificium.

Q. Quænam sunt vestes, quibus Sacerdos uti debet in celebratione Missæ?

§. 118. R. Sunt sequentes, scilicet amictus, seu humerale, alba, cingulus, manipulus, stola super humeros, ante pectus in Crucis formam aptata, et casula, seu planeta.

Q. Explica quid significent tales vestes Sacerdotales?

§. 219. R. Explico cum S. Bonaventura (Opusculo Exposit. Missae.). « Amictus, seu Humerale caput cooperiens signat, quod Christus, qui est caput Ecclesiæ, Divinitatem in humanitate abscondit. Alba munda et longa, magnam Christi munditiam significat . . . Hanc munditiam Christus in Baptismo nobis tribuit. Linea enim alba per aquam dealbatur, et Ecclesia per Baptismum Christi candidatur. Cingulus designat virginitatem Christi, et suae sanctissimae Matris, quam nos habere docuit dicens: *Sint lumbi vestri præcincti etc.* Manipulus in læva est humilitas Christi in hac vita, vel manipulus in laeva designat pugnam Christi pro justitia; ipse enim pro justitia pugnavit, Mundum superavit, et Diaboli potestatem dejecit etc. Stola longa super collum, ante cor, et usque ad pedes dependens, signat obedientiam Christi, et voluntariam servitutem pro nobis. Ipse enim pro salute nostra factus est Patri obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis, et hoc designat cancellata stola in pectore ad modum Crucis. Designat etiam Crux in pectore passionem Christi, quam circumferre, pervigili meditatione debemus . . . . . . Casula

» tandem, seu planeta, signat Caelum, et terram,
» quae Christus sua majestate (qua nempe Deus
» est) implet, sicut ipse dicit per Prophetam: *Cœ-*
» *lum et terram ego impleo*. Casula etiam designat
» charitatem, qua diligere debemus amicos in Deo,
» et inimicos propter Deum; sicut Christus nos
» docuit verbo, et exemplo; per anteriorem partem
» casulae designantur amici, per posteriorem ini-
» mici ».

Q. *Licet ne aliquando sine sacris vestibus Missam celebrare?*

§. 220. R. Non licet, etiamsi deberetur ministrari Viaticum infirmo; præceptum namque ministrandi Viaticum infirmo non urgere existimandum est, si eo modo, quo decet ministrari nequeat. Tempore tamen alicujus diræ persequutionis, in quo sacras vestes habere foret difficillimum, et aliunde fideles, ut fortiter pro fide certent ad mortem, sumptione corporis Christi oportet esse munitos, adfirmare non diffiteor, sine vestibus Sacerdotalibus, Missam celebrari posse. Revera de S. Januario Episcopo Beneventano, et Civitatis Neapolis vigilantissimo Patrono legitur, quod dum esset simul cum sociis in carcere Puteolano detentus, et vellet Missæ sacrificium celebrare, cum sacra vasa, et vestes non haberet, *Maximum* (Episcopum Puteolanum) *de iis, quæ ad Synaxim oportent postulavit. Ea statim hic illi misit: Verum Clerici militum perhorrescentes, vix panem et vinum Januario reliquerunt. At enim vero beatissimus Præsul, vitreo Sosii poculo benedicto; orarioque* (idest stola) *dumtaxat indutus, sacrificio peracto se ipse cum cœteris eadem nocte, ad agonem Corpore, et sanguine Domini roboratur* (a)

(a) *Vide* Falconium *in Vita S. Januarii Lib. IV. Cap. IX.*

Q Quænam vasa, quodnam Altare, et quæ ut ensilia requiruntur ad licitum Missæ celebrationem?

§. 221. R. Quoad vasa sacra, requiritur Calix cum Patena ex auro, vel argento in parte interna cuppæ, et superficie patenae deauratus, et quidem consecratus. Quoad Altare, istud debet esse lapideum, et consecratum, coopertum regulariter tribus linteis mundissimis. Quoad vero alia utensilia, requiritur 1. in Altare Crux cum Imagine Crucifixi, etiamsi sit expositum Venerabile. 2. Duo lumina ex cera, vel ex oleo in necessitate, et etiam, si aliter fieri nequeat, ex sebo. Sufficit etiam quandoque unum lumen, si talis sit necessitas, quæ id expostulaverit. 3. Corporale lineum ab Episcopo benedictum, et parva quædam palla itidem linea, et benedicta. 4. Missale jussu S. Pii V. editum, et a Clemente VIII. iterum restitutum, atque emendatum; 5. purificatorium ex lino pariter, et quidem mundum.

Q. *Requiritur ne Minister qui Sacerdoti celebranti inserviat?*

§. 222. R. Affirm. Et Sacerdos, qui seclusa vera necessitate, absque ministero celebraret, peccatum committeret.

Q. *Quo in loco Missa licite celebrari potest?*

§. 223. R. De jure communi, et ordinario Missa celebrari licite nequit, nisi tantum in Ecclesiis, vel locis consecratis, aut saltem legitima auctoritate benedictis.

Q. *Quo tempore potest Missa licite celebrari?*

§. 224. R. Ab aurora usque ad meridiem, ordinarie loquendo.

Q. *Habent ne quaod hoc Regulares aliquodi privilegium?*

§. 225. R. Maxime. Nam per Breve Alexandri VI., quod incipit: *Sane merita*, Patres Congregationis Vallisolet possunt celebrare, duabus horis post me-

diam noctem. Per concessionem Pii V. possunt Patres Societatis Jesu Missam celebrare per horam post meridiem causa itineris, aut alterius impedimenti. Ex Concessione Innocentii VIII. possunt Augustiniani, statim post mediam noctem Missam celebrare, et etiam post meridiem, quando fratres debent iter facere, aut de via veniunt, et non possunt ante meridiem ad locum pervenire, in quo possint Missam celebrare. Idipsum ex concessione Leonis X. possunt Fratres Minores, atque etiam Cassinenses ex concessione Gregorii XIII. (a).

Q. Quid de cæremoniis et Rubricis in Missa celebranda?

§. 226. R. Eæ vel sunt *præceptivæ*, hoc est quæ aliquid præcipiunt circa materiam, aut formam, vel integritatem Sacramenti, aut sacrificii, et eæ obligant sub culpa gravi; vel sunt tantum directivæ, et taliter non obligant, modo desit scandalum, aut contemptus.

CAPUT XIV.

De fructu Sacrificii Missæ, ejusque applicatione.

Q. Cujus valoris est fructus Sacrificii Missæ?

§. 227. R. Si talis fructus spectetur ex dignitate rei oblatæ, et principalis offerentis, nempe Christi Domini, qui est simul sui sacrificii victima et Sacerdos, procul dubio valoris est infiniti; si vero spectetur ratione effectus, quem habet ex Christi institutione, quatenus per Ecclesiæ ministros offertur, et tunc est finiti valoris. Et sane, si ita non esset, Christus non dixisset, hoc sacrificium pluries in Ecclesia offerri posse: *Hæc quotiescumqce feceri-*

(a) Ferraris *V.* Missae Sacrificium *Art. V. n. 6.*

tis, *(a)*; neque Ecclesia pluries pro uno defuncto Missam celebrari permitteret; cum unica Missa sufficiens foret, nedum pro uno defuncto, sed pro omnibus, et ad Purgatorium evacuandum, sive omnibus Purgatorii pœnis liberandis.

Q. Unde repetendus est fructus Sacrificii Missæ?

§. 228. R. Præsertim ex triplici fonte; ex Dei nempe voluntate, et beneplacito; ex ministri intentione; et illius pietate, pro quo sacrificium offertur. Ex divino namque beneplacito non raro evenit, ut vi sacrificii Missae, peccatores, atque impii, qui nequidem ad Deum revertere cogitabant, dolere incipiant, atque peccata detestari. Ex intentione quoque ministri peculiariter alicui sacrificium applicantis; magis enim prodest applicatio facta pro uno, quam pro omnibus; Ex devotione tandem porsonae quae sacrificium offerri curavit, illius fructus mensurari debet, nam sacrificium, orationis more, operatur, oratio autem ex orantis fervore fructum suum consequitur. Hinc patet quantae sit utilitatis sacrificii Missae celebrationem sæpius procurare, eique maxima qua fieri potest devotione adsistere.

Q. Missa mali Sacerdotis est ne æqualis valoris ac Missa, quae a bono celebratur?

§. 229. R. Si Missa spectetur quatenus per illam conficitur Eucharistiæ Sacramentum, et tunc tam Missa mali, quam illa boni Sacrrdotis est ejusdem valoris, quia per ipsam idem conficitur Sacramentum; si vero spectetur quoad orationes, quae in ea funduntur a Sacerdote, et tunc si fiunt cum debita devotione, plus prodest Missa boni, quam mali Sacerdotis, quia devotio boni gratior est, quam devotio mali. Unde Alexander Papa (In

---

(a) *In Can. Missæ ex S. Luca Cap. XX. v. 19.*

Caput Ipsi Sacerdotis I. q. I.) : *Quanto digniores*, ait, *fuerint Sacerdotes*, *tanto facilius pro quibus clamant exaudiuntur*.

Q. Quotuplex est fructus Sacrificii Missae?

§. 230. R. Triplex; 1. *generalis*, qui nempe ad omnes se extendit fideles; 2. *specialis*, qui ad eos spectat, pro quibus Sacerdos intendit sacrificium offerre; et 3. *specialissimus*, qui soli Sacerdoti cedit, et nulli alio.

Q. Quem fructum ergo potest Sacerdos applicare?

§. 231. Fructum specialem.

Q. Quibus potest talem fructum applicare?

§. 232. R. Hominibus tam vivis; quam defunctis; at non omnibus.

Q. Potest ne Sacerdos sacrificium offerre pro damnatis?

§. 233. R. negative; quia in Inferno nulla est redemptio, et animae, quae ibi detinentur, nullo modo adjuvari possunt.

Q. Potest offerri Sacrificium pro animabus in Purgatorio existentibus?

§. 234. R. Maxime. Illis namque hoc sacrificium est utile uti satisfactorium, quatenus per illud a peccatis, defectibusque purgatae, a poenis solvuntur, Deo debita satisfactio tribuitur; et est etiam impetratorium, quatenus per illud a Deo animae liberationem obtinent ab illo carcere, et Caelum ingredi merentur.

Q. Potest ne pro Beatis offerri?

§. 235. R. Potest, sed tantum uti Eucharisticum, quatenus per illud Deo gratiae aguntur ob collata ipsis gratiae auxilia, quibus de infensissimis humani generis hostibus triumpharunt, et ob gloriæ donum, quo eos coronavit.

Q. Pro quibus viventibus Missae sacrificium potest afferri?

§. 236. R. Pro omnibus fidelibus sive justis, sive

peccatoribus, qui sunt in unitate Ecclesiae; Unde nequit directe offerri pro Turcis, Infidelibus, Hæreticis, et Schismaticis, sicuti nec etiam pro excommunicatis vitandis. Indirecte tamen, hoc est per modum deprecationis, offerendo pro omnibus peccatoribus, pro reductione et conversione Hæreticorum, Infidelium etc., potest (Ferraris V. Missæ sacrificium art. VII. n. 3. 11.).

Q. *Potest ne Sacerdos pro celebratione Missae stipendium accipere?*

§. 237. R. Non potest illud recipere tanquam pretium applicationis sacrificii Missæ, hoc enim esset apertum detestandae simoniae scelus; bene autem potest pro externo ministerio, aut titulo honestae sustentationis, *quoniam*, ut ait Apostolus, *qui in sacrario Operantur, quae de sacrario sunt, edunt; et qui altari deserviunt, cum altari participant.*

Q. *Quale judicandum est justum Missae stipendium?*

§. 238. R. Justum Missae stipendium est illud, quod vel a Pontifice, vel ab Episcopo taxatum est, vel Sapientum judicio, juxta consuetudinem locorum, est approbatum.

Q. *Potest ne Sacerdos, qui ratione beneficii tenetur quotidie celebrare, stipendium ab alio accipere et una Missa utirique oneri satisfacere?*

§. 239. R. Non potest. Nam talis Sacerdos duplicem habet obligationem, et ratione nempe beneficii, et ratione stipendii; et Missam proinde ratione beneficii debet totaliter applicare, et eodem modo applicare, ratione stipendii, quia fructus Missae, cum sit finitus, non prodest æque applicatus uni, ac applicatus pluribus. Aliunde qui dat stipendium ea dat intentione, ut pro se Missa applicetur: obligatus autem uni, non potest obligari alteri.

Q. *Sacerdos stipendia duo accepit pro duabus Missis celebrandis, sed quia hæc duo stipendia vix*

æquabant justum stipendium, unam Missam pro ambobus celebravit; quid dicendum?

§. 240. R. Male se gessit. Tenetur enim duas Missas celebrare, stipendiumque duplex alias recusare.

Q. *Sacerdos duo quidem stipendia justa accepit, potest ne utrique oneri satisfacere, uni applicando partem specialem sacrificii, alteri partem specialissimam?*

§. 241. R. Non potest. Id enim expresse damnatum est ab Alexandro VII. (Decreto 24. Septembris 1665. in Prop. 8.).

Q. *Si quis pinguem eleemosinam accipit pro Missa celebranda, potest ne alteri eam celebrandam tradere, parte illius eleemosinæ sibi retenta?*

§. 242. R. Non potest. Sed vel tenetur per seipsum celebrare, vel alteri cum integra eleemosina Missam celebrandam committere.

Q. *In quam pœnam incidunt, qui tradunt Missas alteri celebrandas, retenta sibi parte eleemosinæ?*

§. 243. R. Si sunt Laici incidunt ipso facto in excommunicationem Papae reservatam; si sunt Sacerdotes, incurrunt suspensionem item reservatam; et hoc etiamsi ad id expresse consenserit ille, cui committitur Missa celebranda (1).

Q. *Si beneficiatus habens pingue stipendium pro Missa celebranda, alteri celebrationem committit, dans ei congruum, et justum stipendium, relicto sibi reliquo, potest ne id facere absque scrupulo?*

§. 244. R. Potest, *nisi in fundatione ipsius beneficii aliud cautum fuerit.* Ita ex Decreto Sacrae Congregationis Concilii (2).

---

(1) Benedict. XIV. Constit. Quanta cura apud Ferraris V. Missae Sacrif. art. II.

(2) De celeb. Missarum sub Urbano VIII. 22. Septem. 1626.

CAPUT XV.

De altera Sacerdotis potestate; remittendi, ac retinendi peccata.

Q. In quo consistit potestas hæc in Sacerdotibus remittendi, ac retinendi peccata?

§. 245. R. Consitit in hoc, quod Sacerdotes possunt absolvere a peccatis pœnitentes, quos noverint esse bene dispositos, et possunt denegare absolutionem illis, quos indispositos invenerint.

Q. Quandonam Christus Dominus hanc potestatem Sacerdotibus concessit?

§. 246. R. Quando a mortuis excitatus, Sacramentum Pœnitentiae instituens, dixit Apostolis (Joann. Cap. XX. v. 23.): *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt.*

Q. Ergo statim ac quis ordinatur Sacerdos potest Confessiones audire, et a peccatis absolvere?

§. 247. R. negative. Nam cum hæc potestas sit judiciaria et jurisdictionis, non potest Sacerdos eam exercere, nisi fideles subditos habeat sibi adsignatos.

Q. Nunquam ergo licebit Sucerdoti simplici, Confessiones audire?

§. 248. R. Licebit tantum in articulo, vel periculo mortis, et id etiam si desit alius Sacerdos approbatus.

Q. Quid agere debet simplex Sacerdus, si dum audit moribundi confessionem supervenit Sacerdos approbatus?

§. 249. R. Potest prosequi Confessionem, quia judicium, jam est inceptum; aliunde evenire potest, ut dum Confessarii mutantur, aegrotus aut moriatur, aut usum loquelae amittat.

Q. Quid si Sacerdos inveniat moribundum habere culpas pro absolutione reservatas, vel esse censuris innodatum?

§. 250. R. Pote.t eum absolvere; propter excommu-

nicationem vero debet ei imponere sub jurejurando, ut cessante impedimento, Superiori se praesentet, ut obtemperet Ecclesiae mandatis, alias reincidet in eamdem excommunicationem.

Q. Quid si moribundus amiserit usum loquelæ, et sensibus omnino fuerit destitutus?

§. 251. R. Si scit Sacerdos, illum antea petiisse Sacramentum Poenitentiae et signa doloris, ac detestationis peccatorum suorum dedisse, et tunc potest eum absolvere; si vero ille nulla signa hujusmodi dederit, et tunc inquiret Sacerdos, qua vita ille vixerit. Si comperit, eum religiose vixisse, poterit tunc, eum sub conditione absolvere; si vero aliter, eum non absolvat.

Q. Qua forma utendum est Sacerdoti in absolvendo a peccatis?

§. 252. R. Si necessitas urget; sufficit si dicat; *Ego te absolvo ab omnibus censuris, et peccatis tuis*: Si vero tempus adest, proferat integram formam, nempe; *Misereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Amen. Indulgentiam, absolutionem, et remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens, et misericors Dominus. Amen. Dominus noster Jesus Christus te absolvat; et ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis* (si sit Clericus), *et interdicti, in quantum possum, et tu indiges.* Deinde: *Ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris* ✠, *et Filii* ✠, *et Spiritus Sancti* ✠. *Amen. Passio Domini nostri Jesu Christi, merita B. Mariae Virginis, et omnium Sanctorum, quidquid boni feceris, et mali sustinueris sint tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, et præmium vitæ æternæ. Amen.*

FINIS.

INDEX CAPITUM

TRACTATUS

De Censuris, aliisque Impedimentis a Statu Clericali arcentibus . . . .

INDEX CAPITUM

TRACTATUS

De Sacramento Ordinis . . . .

ERRATA CORRECTA.

Pag. 5. *v. ult*: Theologica, *lege*, Theologia. *Idem Pag*: 6. v. 5. *et* 5. *Pag.* 7. *v.* 4. corrumptae, *lege*, corruptae. *Pag.* 8. *v.* 23. charactares, *lege*, characteres. *Pag.* 12. *v.* 6. produeere, *lege*, producere. *Pag.* 14. *v.* 2. mortam, *lege* mortem. *Ibid.* v. 13. Diviua, *lege*, Divina. *Ibid.* *v.* 24. intrisecus, *lege*, intrinsecus. *Pag.* 15. *v.* 14. dictur, *lege*, dicetur. *Pag.* 16. *v.* 4. bantur, *lege*, batur. *Pag.* 22., *v.* 30. secernitar, *lege*, secernitur. *Pag.* 25. v. 14. esc, *lege*, est. *Pag.* 27. *v.* 19. Luciferanos, *lege* Luciferianos. *Pag.* 28. *v.* 1. §. 491. *lege*, 451. *Pag.* 29. *v.* 29. ne est, *lege*, est. *Pag.* 36. *v.* 26. ite, *lege*, ita. *Pag*: 34. *v.* 9. thæsis, *lege*, thesis. *Pag.* 37. *v.* 14. Pe-, *lege*, Pa- *Pag*: 40. *v.* 23. Qinam, *lege*, Quinam. *Pag.* 43. *v.* 26. humana, sed, *lege*, humana. *Pag.* 44. *v.* 11. *consuget*, lege, *consurget*. *Pag.* 46. *v.* 10. delectus, *lege*, dictus. *Pag.* 50. *v.* 18. *verso*, lege, *versu*. *Ibid.* *v.* 22. Atei, *lege*, Atqui. *Pag.* 58. v. 3. *caltu*, lege, cultu. *Pag.* 62. *v.* 30. Nono, *lege*, Novo. *Pag.* 63. *v.* 30. ficareut, *lege*, ficarent. *Pag.* 64. *v.* 8. Qquid, *lege*, quid. *Pag.* 69. *v.* 5. propriæ, *lege*, proprie. Ibid: v. 29. praesentia, *lege*, praesentiam. *Pag.* 89. *v.* 2. uni-, *lege*, unitas. *Pag.* 92. *v.* 8. §. 299., 399. *Ibid.* v. 12. §. 492. *lege*, §. 402. *Pag.* 94. *v.* 7. Circumcessio, *lege*, Circumincessio. *Ibid.* v. 9. cumcessio, *lege*, cumincessio. *Pag.* 95. *v.* 26. Filosophos, *lege*, Philosophos. *Pag*: 97. *v.* 18. §. 504., *lege*, §. 509. *Pag.* 99. *v.* 25. trasfundiur, *lege*, transfunditur. *Pag.* 105. v. 26. praticum, *lege*, practicum. *Pag.* 115. *v.* 9. 230., *lege*, §. 240. *Pag.* 116. v. 17. qnia, *lege*, quia. *Pag.* 118. *v.* 12. §. 212., lege §. 312. *Pag.* 119. v. 8. §. 232. *lege*, 332. *Pag.* 120. v. 2. in caernatio, *lege*, Incarnatio. *Pag.* 123. *v.* 24. §. 417. *lege*, §. 419. *Pag.* 142. *v.* 22. decrevit, *lege*, desierit. *Ibid.* *v.* 27. fnit *lege*, fuit. *Pag.* 147. *v.* 7. §. 360. *lege*, §. 260. *Pag.* 150. *v.* 6. §. 164. *lege*, §. 315. *Pag.* 152. *v.* 35. exitere, *lege*, existere *Pag.* 154. pos *v.* 8. *adde* §. 428. Prob: Nam 1. ait etc: *Ibid.* *v.* 11. §. 183., *lege*, §. 429. *Pag.* 155. *v. ult.* §. 482., lege, §. 483. *Pag.* 164. *v.* 13. §. 26. *lege*, §. 36. *Ibid.* *v.* 18. §. 10. *dele integrum versum*. *Pag.* 167. *v.* 15. sclicet, *lege*, scilicet *Pag.* 173. *v.* 6. §. 205. *lege*, §. 204. *Pag.* 174. *v.* 4. ptizeri, *lege*, ptizati. *Pag.* 175. *v.* 1. §. 924. *lege*, 224. *Pag.* 176. *v.* 15. §. 342., *lege*, §. 242. *Pag.* 180. *v.* 11. §. 199. *lege*, §. 299. *Ibid.* *v.* 28. necessarium etc., *lege*, necessarium esse. *Pag.* 181. *v.* 10. dabeant, lege debeant. *Pag.* 182. v. 24. cansa, *lege*, consa. *Pag.* 183. *v.* 22. consacrationem, *lege*, consecrationem. *Pag.* 185. *v.* 5. §. 557. *lege*, §. 357. *Pag.* 192., v. 32. §. 438., lege, §. 468. *Pag.* 194. *v.* 12. §. 480., lege, 484., *Pag.* 197. *v.* 2. nuam, *lege*, nuum. *Pag.* 202. *v. ult.* 554. *lege* 584. *Pag.* 204., *v.* 15. expoliatons, *lege* expoliationis. *Pag.* 205., *v.* 25. sentia, *lege*, sententiae. *Pag.* 208. *v.* 30. Excommunicatio, *lege*, excommunicato. *Ibid.* *Excommunicatio*, lege, excommunicationis. *Ibid*: *v.* 33. Irregolaritas, *lege*, irregularitas. *Pag.* 219. v. 4. ab, *lege*, ad *Pag.* 220. v. 2. Vergine, Virgine. *Pag.* 226. *v.* 21. intententionibus. *Pag.* 231. *v.* indnstria *lege*, industria *Pag.* 239. v. 5. nee, *lege*, nec. *Pag.* 245. *v. ult.* quae, *lege*, et quae. *Pag.* 247. *v.* 13. ptaerequiruntur, lege praerequiruntur. *Ibid.* *v.* 18. praesentim, *lege* praesertim. *Pag.* 249. v. 9. *i ferioris* lege, *inferioris*. *Ibid.* v. 27. Ab Ecclesia, *dele* Ab. *Pag.* 251. *v.* 13. in signitus *lege* insignitus. *Pag.* 252. *v.* 2. lium, *lege*, liarum, *Pag.* 256. *v. ult.* auctoriate, *lege*, auctoritate. *Pag.* 263 *v.* 14. *nnllum*, *lege*, *nullum*. *Pag.* 264. v. 17. *Defuncti*, lege *Defunctis*. *Pag.* 286. *v.* 8. probabilus, *lege*, probabilius.